

Η ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΟΝΙΑ ΜΕΣΑ ΑΠΟ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΤΟΥ 19^{ου} ΚΑΙ 20^{ου} ΑΙΩΝΑ ΕΩΣ ΤΟ 1953

του
Χρήστου Πουταχίδη

Μεταπτυχιακή διατριβή που υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για τη μερική
εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης του μεταπτυχιακού τίτλου του
Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος «Άσκηση και Ποιότητα Ζωής» των
Τμημάτων Επιστήμης Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Δημοκρίτειου Παν/μίου
Θράκης και του Παν/μίου Θεσσαλίας στην κατεύθυνση «Παιδαγωγική και
Δημιουργική Μάθηση».

Κομοτηνή

2006

Εγκεκριμένο από το Καθηγητικό σώμα:

1^{ος} Επιβλέπων: Αλμπανίδης Ευάγγελος, Επικ. Καθηγητής

2^{ος} Επιβλέπων: Γιάτσης Σωτήριος, Αναπλ. Καθηγητής

3^{ος} Επιβλέπων: Γουλιμάρης Δημήτριος, Επικ. Καθηγητής

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ & ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»

Αριθ. Εισ.: 6538/1

Ημερ. Εισ.: 24/09/2008

Δωρεά:

Ταξιθετικός Κωδικός: Δ

796.094 955

ΠΟΥ

© 2006
Χρήστου Πουταχίδη
ALL RIGHTS RESERVED

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Χρήστος Πουταχίδης: Η αθλητική δραστηριότητα στην Κεφαλονιά μέσα από εφημερίδες και περιοδικά του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα έως το 1953. (Υπό την επίβλεψη του Επίκουρου Καθηγητή κ. Αλμπανίδη Ευάγγελου)

Αντικείμενο της παρούσας διατριβής ήταν η λεπτομερής καταγραφή της αθλητικής δραστηριότητας που έλαβε χώρα στο νησί της Κεφαλονιάς, κατά τα έτη 1800 έως 1953. Από την ανάλυση των καταγεγραμμένων ιστορικών στοιχείων προκύπτει ότι, σε γενικές γραμμές, η παρουσία των Κεφαλλονιτών στο αθλητικό γίγνεσθαι της Ελλάδας ήταν ικανοποιητική. Σε πρώιμο στάδιο το φιλάθλο πνεύμα των Κεφαλλονιτών εκφράζεται με το ενδιαφέρον τους για τις γυμναστικές επιδείξεις. Η Ολυμπιάδα του 1896 δίνει το έναυσμα για την ανάπτυξη του αθλητισμού και στην Κεφαλονιά. Εκφραστής της προσπάθειας αυτής αναδεικνύεται ο Ν. Κατραβάς, ο πολυτάλαντος ζωγράφος, αγιογράφος, γυμναστής. Έπειτα, όταν το ποδόσφαιρο άρχισε να παίζεται στο νησί, κυρίως από τα ποδοσφαιρικά σωματεία που ίδρυσαν οι Μικρασιάτες πρόσφυγες που εγκαταστάθηκαν σ' αυτό, προοδευτικά κυριάρχησε στα ενδιαφέροντα των φιλάθλων. Ο Σύλλογος που πρωταγωνίστησε ήταν ο Παγκεφαλληνιακός, ο οποίος αναπτύσσεται και ακμάζει την περίοδο 1923 έως 1933, αλλά τελικά παρακμάζει γύρω στο 1936. Ο αθλητισμός περνά περιόδους ανάπτυξης αλλά και ύφεσης και επηρεάζεται άμεσα από ιστορικά, κοινωνικά, οικονομικά γεγονότα. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι σε ορισμένες περιπτώσεις η φήμη της αθλητικής δραστηριότητας του νησιού που εκφραζόταν με το ποδόσφαιρο απέκτησε δυναμική και εξαπλώθηκε, πέρα από τα στενά όριά του, στον υπόλοιπο Ελλαδικό χώρο. Η Κεφαλονιά έχει να επιδείξει και Ολυμπιονίκες οι οποίοι κατά την συντριπτική πλειοψηφία τους είχαν μεταναστεύσει σε άλλες πόλεις (Κων/πολη, Αθήνα) αλλά τίμησαν την ιδιαίτερη πατρίδα τους.

Λέξεις κλειδιά: Κεφαλονιά, Ζάππειες Ολυμπιάδες Ολυμπιακοί Αγώνες, Αθλητικά Σωματεία, Τοπικοί Αγώνες.

ABSTRACT

Christos Poutachidis· Kefalonia's athletic activity presented in newspaper and magazines of 19th to 20th century till 1953.

(Under the supervision of Assistant Professor Evangelos Albanidis)

The aim of the present study was to record in detail all athletic activities that took place in the island of Kefalonia between the years 1800 and 1953. The analysis of documented historical data indicates that the overall contribution of the Kefalonia people in Greek sports activities was adequate. At first, the interest for sports was expressed by means of physical exercise demonstration events. The Olympic games of 1896, however, stimulated the efforts for further advancement of sports. The leader orchestrating those efforts was N. Katravas, a multitalented physical educator who was also an artist. Later on, refugees originating from Greek cities of Pontos and Constantinople settled in the island and founded the first football clubs. From the time, that football first started being played in Kefalonia it progressively became the most popular sport event. The most famous amongst football clubs was Pankephaliniakos, which grew and flourished from 1923 to 1933, and finally declined around 1936. Depending on the historical events and socioeconomic status characterizing different time-periods, sports activities in Kefalonia go through times of bloom but also remission. It is of interest that, occasionally, the fame of sports activities of Kefalonia passed through the narrow boundaries of the island and expanded in the mainland of Greece or even abroad. Several Olympic Games medallists originated from Kefalonia. Although most of them lived at Athens or Constantinople, they always recognized and honored their Kefalinian descent.

Key words: Kefalonia, Zappies Olympiades, Olympic Games, athletic clubs, local athletic activities.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίδα
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	v
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	ix
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	x
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	xi
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ.....	xiii
I. ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ.....	14
Από την Ενετοκρατία στην πρώτη Γαλλική κατοχή.....	17
Η Ρωσοτουρκική επέμβαση.....	19
Δεύτερη Γαλλική κατοχή.....	20
Η Αγγλική προστασία.....	20
Η Αγγλική κατοχή των Επτανήσων.....	21
Γεγονότα που οδήγησαν στην Ένωση των Επτανήσων.....	22
Η Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα.....	23
Σοσιαλιστικές ιδέες στην Κεφαλονιά.....	23
Βαλκανικοί Πόλεμοι-Μικρασιατική καταστροφή.....	25
Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Εμφύλιος και καταστροφή της Κεφαλονιάς από τον σεισμό του 1953.....	26
Ιακωβίνοι. Πρώιμη πρόταση ανασύστασης των Ολυμπιακών Αγώνων.....	28
II. Η ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19 ^Ο ΑΙΩΝΑ.....	32
Περίοδος 1800-1807.....	32
Επτάνησος Πολιτεία.....	32

Περίοδος 1807-1809.....	32
Δεύτερη Γαλλική Κατοχή.....	32
Περίοδος 1809-1864.....	32
Αγγλική προστασία και κατοχή.....	32
Προσπάθεια αναβίωσης ενός παλαιού εθίμου.....	32
Το αρνητικό κλίμα κατά των Άγγλων κατακτητών.....	34
Η τραγική κατάσταση της εκπαίδευσης.....	35
Μια ενδιαφέρουσα πρόταση για την παιδεία.....	36
Περίοδος 1864-1899. Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα και την ιστορική	
της διαδρομή.....	37
Οι πρώτες έμμεσες αναφορές.....	37
Θίασοι και παραστάσεις στην Κεφαλονιά.....	38
Η θέση του χορού στην κοσμική ζωή του	
νησιού.....	39
III. ΖΑΠΠΕΙΕΣ ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ.....	41
Η πρώτη Ζάππεια Ολυμπιάδα.....	41
Η δεύτερη Ζάππεια Ολυμπιάδα.....	41
Η τρίτη Ζάππεια Ολυμπιάδα του 1875.....	43
Η τέταρτη Ζάππεια Ολυμπιάδα του 1888.....	45
Η αποθέωση της χορωδίας.....	51
Οι πρώτοι αγώνες του Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου Αθηνών	
(30-31 Μαΐου 1891).....	52
Η ίδρυση του εργατικού συνδέσμου «Η Αλληλοβοήθεια».....	53
IV. ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ 1896.....	54
Μπάμπης Άννινος.....	55
Η αξία της γυμναστικής στο λόγο του Χοϊδά.....	59
V. Η ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ	
ΠΕΡΙΟΔΟ 1900-1953.....	57
Η περίοδος 1900-1909.....	57
Νικόλαος Κατραβάς.....	59
Ανασύσταση του Γυμναστικού Συλλόγου.....	58
Ο Όμιλος Ερετών.....	59
Αθλητικές δραστηριότητες στο σχολείο.....	60

Εισαγωγή της ποδηλασίας στην Κεφαλονιά.....	60
Το αρνητικό κλίμα και οι επικρίσεις για την Ολυμπιάδα του 1906.....	62
Αντισφαίριση.....	62
Η περίοδος 1910-1921.....	64
Το μεταναστευτικό πρόβλημα.....	64
Η περίοδος 1922-1939.....	65
Ο «Παγκεφαλληνιακός Αθλητικός Σύλλογος».....	66
Η Αγωνιστική δράση του Π.Γ.Σ.....	66
Προβλήματα στον Π.Γ.Σ.....	69
Ίδρυση της Π.Α.Ν.....	70
Αγώνες των δύο ομάδων.....	70
Συμμετοχή της Κεφαλονιάς σε Αγώνες στην Πάτρα.....	71
Η δράση των ομάδων συνεχίζεται.....	72
Διοργάνωση του πρώτου ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος του νησιού.....	74
Μια επεισοδιακή συνάντηση.....	74
Αθλητισμός και γυναίκα.....	76
Παύση αθλητικών δραστηριοτήτων.....	77
Ένας ιδιότυπος αγώνας αυτοκινήτων.....	78
Το παγκόσμιο ρεκόρ του Σόλωνα Χωραφά.....	78
Προβλήματα στη διοργάνωση Παγκεφαλληνιακών Αγώνων.....	79
Διάφορα αθλητικά δρώμενα.....	81
Ο χορός του Π.Γ.Σ.....	85
Μια ευνοϊκή ρύθμιση.....	85
Αθλητικοί Αγώνες στίβου.....	87
Κολυμβητικοί Αγώνες.....	87
Ο.Σ.Φ.Π. - Π.Γ.Σ.....	89
Π.Γ.Σ. – Γ΄ Γ/σιου Πειραιά.....	89
Ίδρυση του «Ολυμπιακού».....	91
Ιωάννης Μεταξάς και Ε.Ο.Ν.....	94
Η περίοδος 1940-1953.....	101
Διάφορα αθλητικά δρώμενα που αποικονίζονται σε φωτογραφίες.....	108

VI. Η ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	111
VII. ΜΟΝΟΜΑΧΙΕΣ.....	123
VIII. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΤΩΝ ΣΕ ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ.....	126
Η Μεσοολυμπιάδα του 1906.....	126
4 ^η Ολυμπιάδα 1908 (Λονδίνο).....	127
Ελληνική Ολυμπιάδα στην Αμερική.....	127
5 ^η Ολυμπιάδα 1912 (Στοκχόλμη).....	128
10 ^η Ολυμπιάδα 1932 (Λος Άντζελες).....	128
11 ^η Ολυμπιάδα 1936 (Βερολίνο).....	129
15 ^η Ολυμπιάδα 1952 (Ελσίνκι).....	129
Μονομαχίες.....	122
IX. ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....	130
X. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	143
XI. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	147

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1. Χρονολογικός πίνακας Επτανησιακών εφημερίδων με αθλητικές αναφορές	16
Πίνακας 2. Χρονολογίες ιστορικών γεγονότων που επηρέασαν την Κεφαλονιά.....	27
Πίνακας 3. Οι ποδοσφαιρικοί αγώνες του Παγκεφαλληνιακού.....	100
Πίνακας 4. Οι ποδοσφαιρικοί αγώνες του Ολυμπιακού.....	135
Πίνακας 5. Επιδόσεις κεφαλλονιτών Ολυμπιονικών.....	136

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 1. Αριθμός καταχωρήσεων αθλητικών δραστηριοτήτων ανά εφημερίδα.....	138
Σχήμα 2. Εκατοστιαία αναλογία καταχωρήσεων αθλητικών δραστηριοτήτων..... ανά εφημερίδα.	139
Σχήμα 3. Συχνότητα καταγραφής αθλητικών δραστηριοτήτων στις εφημερίδες κατά τη χρονική περίοδο 1809-1864.....	140
Σχήμα 4. Συχνότητα καταγραφής αθλητικών δραστηριοτήτων στις εφημερίδες κατά τη χρονική περίοδο 1864-1899.....	140
Σχήμα 5. Συχνότητα καταγραφής αθλητικών δραστηριοτήτων στις εφημερίδες κατά τη χρονική περίοδο 1900-1909.....	141
Σχήμα 6. Συχνότητα καταγραφής αθλητικών δραστηριοτήτων στις εφημερίδες κατά τη χρονική περίοδο 1910-1921.....	141
Σχήμα 7. Συχνότητα καταγραφής αθλητικών δραστηριοτήτων στις εφημερίδες κατά τη χρονική περίοδο 1922-1939.....	142
Σχήμα 8. Συχνότητα καταγραφής αθλητικών δραστηριοτήτων στις εφημερίδες κατά τη χρονική περίοδο 1940-1953.....	142

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

	Σελ.
Εικ. 1. Το φυλλάδιο του προγράμματος της έκθεσης.....	34
Εικ. 2. Τυπική δίγλωσση πολιτική εφημερίδα της εποχής.....	34
Εικ. 3. Ο Παναγής Κουταλιανός σε αφίσα της εποχής.....	39
Εικ. 4. Ο μουσικοσυνθέτης Γεώργιος Λαμπίρης.....	44
Εικ. 5. Ο Νικόλαος Τζανής.....	47
Εικ. 6. Ο Διον. Λαυράγκας.....	47
Εικ. 7. Γελοιογραφία της εφημερίδας «Πυξ-Λαξ» για την Δ΄ Ζάπεια Ολυμπιάδα.....	53
Εικ. 8 Η Φ.Σ.Κ. στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896.....	56
Εικ. 9. Ο Αν. Μεταξάς.....	57
Εικ. 10. Ο Μπάμπης Άννινος.....	58
Εικ. 11. Η πλατεία του Μείτλανδ.....	67
Εικ. 12. Ο νεοϊδρυθείς «Παγκεφαλληνιακός Αθλητικός Σύλλογος».....	68
Εικ. 13 Αγγλική ομάδα που αγωνίστηκε με τον Π.Γ.Σ.....	73
Εικ. 14 Η νικήτρια ομάδα του Π.Γ.Σ. στην Πάτρα.....	74
Εικ. 15. Ένδυμα μπάνιου στη θάλασσα.....	78
Εικ. 16. Γυναικείο τένις το 1795.....	79
Εικ. 17. Το παγκόσμιο ρεκόρ του Σ. Χωραφά στην σκοποβολή σε ιπάμενα δισκία.....	81
Εικ. 18. Ο Σ. Τζαννάτος.....	86
Εικ. 19. Ο Σ. Τζαννάτος.....	87
Εικ. 20. Ο νεοϊδρυθείς Ολυμπιακός Κεφαλληνίας.....	94
Εικ. 21. Η ομάδα βόλεϊ του Γυμνασίου Αργοστολίου.....	94
Εικ. 22 Δελτίο παίκτη του Ολυμπιακού.....	97

Εικ. 23. Ο Ι. Μεταξάς, ιδρυτής της Ε.Ο.Ν.....	97
Εικ. 24. Η ΕΟΝ παρελαύνει.....	97
Εικ. 25. Η ομάδα του Ολυμπιακού παίρνει μέρος στην παρέλαση.....	105
Εικ. 26. Ακροβατικό πατινάζ Γερμανίδας αθλήτριας.....	111
Εικ. 27. Σαφάρι Κεφαλλήνων στην Αφρική το 1928.....	111
Εικ. 28. Ο Κ. Δενδρινός στον Όλυμπο το έτος 1928.....	111
Εικ. 29. Παγκόσμιο πρωτάθλημα σκι στο Άσπεν του Κολοράντο.....	111
Εικ. 30. Επιδείξεις αθλητών στο Οχάιο των Η.Π.Α.....	111
Εικ. 31. Η ομάδα του «Ήφαιστου» Αθηνών.....	111
Εικ. 32. Χόκεϊ επί χόρτου στις αρχές του 20 ^{ου} αιώνα.....	112
Εικ. 33. Άγγλοι παίζουν κρίκετ και άλλα παιχνίδια.....	112
Εικ. 34. Γήπεδο τένις στις αρχές του 20ου αιώνα από αεροφωτογραφία.....	112
Εικ. 35. Ιστιοπλοϊκό πλοιάριο.....	112
Εικ. 36. Αγωνιστική λέμβος, αρχές 20 ^{ου} αιώνα.....	112
Εικ. 37. Τυπικές γυμναστικές επιδείξεις θηλέων.....	118
Εικ. 38. Η παρέλαση μέρος του προγράμματος των αγώνων.....	120
Εικ. 39. Ο Γεώργιος Αλιμπράντης.....	125
Εικ. 40. Ο Νικόλαος Αλιμπράντης.....	125
Εικ. 41. Ο Μιχάλης Δόριζας με τα μετάλλια που κέρδισε σε ηλικία μόλις 17 ετών.....	126

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Φ.Σ.Κ.	Φιλαρμονική Σχολή Κεφαλονιάς
Π.Γ.Σ.	Παγκεφαλληνιακός Γυμναστικός Σύλλογος
Δ.Σ.	Διοικητικό Συμβούλιο
Π.Α.Ν.	Παγκεφαλληνιακή Αθλητική Νεολαία
Ν.ΟΜ	Ναυτική ομάδα
Σ.Ε.Γ.Α.Σ.	Σύνδεσμος Ελληνικών Γυμναστικών και Αθλητικών Σωματείων
Α.Ε.Ζ.	Αθλητική Ένωση Ζακύνθου
Ο.Σ.Φ.Π.	Ολυμπιακός Σύνδεσμος Φιλάθλων Πειραιώς
Γ/σιο	Γυμνάσιο
Δ/ντής	Διευθυντής
Β.Ε.Σ.	Βαλλιάνειος Εμποροναυτική Σχολή
Ε.Π.Ο.	Ελληνική Ποδοσφαιρική Ομοσπονδία
Ε.Π.Σ.	Ένωση Ποδοσφαιρικών Σωματείων
Ε.Ο.Ν.	Εθνική Οργάνωση Νεολαίας
Ε.Μ.Κ.	Εθνικό Μορφωτικό Κέντρο
Β.Δ.	Βασιλικό Διάταγμα
Α.Ε.Κ.	Αθλητική Ένωση Κωνσταντινοπολιτών
Α.Ε.	Αθλητική Ένωση
Ε.Σ.	Επαγγελματική Σχολή
Ε.Μ.Π	Εθνικό Μετσόβειο Πολυτεχνείο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ – ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑΣ

Πολυτάραχη αλλά και αξιόλογη χαρακτηρίζεται η ιστορική διαδρομή της Κεφαλονιάς μέσα στους αιώνες. Η χρονική περίοδος που αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης της διατριβής – αυτή του 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα – δε θα μπορούσε να ξεφύγει από ένα πλήθος αλλαγών που συνέβησαν στο γεωγραφικό χώρο των Επτανήσων αλλά και του ευρύτερου οριζομένου ως Ευρωπαϊκού γεωγραφικού χώρου.

Μέσα στον κυκεώνα των ιστορικών, πολιτικών, κοινωνικών και οικονομικών αλλαγών θα γίνει προσπάθεια να καταγραφεί αν και κατά πόσο υπήρξε η οποιαδήποτε αθλητική δραστηριότητα στην Κεφαλονιά μέσα από το πρίσμα της καταγραφής τους από τις εφημερίδες και τα περιοδικά που εκδίδονται τους δύο αυτούς αιώνες. Πιο συγκεκριμένα, από το έτος 1800-1849 κυκλοφόρησε η πρώτη εφημερίδα των Ιονίων νήσων. Από το 1849-1864 κυκλοφόρησαν 24 εφημερίδες. Το 1864-1870 δραστηριοποιήθηκαν επίσης 24 εφημερίδες. Τη χρονική περίοδο 1871-1880 εκδόθηκαν 23 εφημερίδες και το έτος 1881 έως 1890, 16 εφημερίδες. Ακόλουθα, τη δεκαετία 1891-1900 κυκλοφόρησαν 23 εφημερίδες. Μεταξύ 1901 και 1910 έκαναν την εμφάνισή τους 10 εφημερίδες και μεταξύ 1911 και 1920 7 εφημερίδες. Τα έτη από 1921 μέχρι και το 1930 εκδόθηκαν 5 εφημερίδες και τα επόμενα χρόνια, από το 1931 μέχρι το 1939 τρεις εφημερίδες. Από το 1940 έως το 1944 εκδόθηκαν 6 εφημερίδες και τέλος, από το 1945 μέχρι το 1953 (12.8.), οκτώ εφημερίδες. Συνολικά οι εφημερίδες που δημοσιεύτηκαν την περίοδο από το 1800 έως το 1953 ήταν 132¹, αλλά αυτές που περιείχαν αναφορές σε αθλητικές δραστηριότητες ήταν σημαντικά λιγότερες. (Βλ. πίνακα 1)

Πρόκειται να διαπιστωθεί το βάρος που δινόταν στα αθλητικά δρώμενα και που μεταφραζόταν ως άξιο λόγου και καταχώρησης στις στήλες και τα άρθρα των εφημερίδων και των περιοδικών αντίστοιχα. Ομολογουμένως, ο 19^{ος} αιώνας δεν

---

¹ Κάποιες εφημερίδες εκδίδονται για πάνω από μια δεκαετία. Αυτός είναι ο λόγος που δεν είναι σύμφωνο το άθροισμα των εφημερίδων των επιμέρους περιόδων με το συνολικό τους άθροισμα.

επέδειξε οργανωμένες αθλητικές δραστηριότητες. Σε αυτό συνετέλεσε ένα πλήθος παραμέτρων που επηρέασαν σε καθοριστικό βαθμό το ευρύτερο γίνεσθαι της Κεφαλονιάς. Το αντίθετο συνέβη τον 20^ο αιώνα, κάτι που είναι λογικό, αναμενόμενο και επακόλουθο του γενικού πνεύματος και της ανάπτυξης σε πολλά πεδία της κοινωνίας.

Το ενδιαφέρον που παρουσιάζει η φύση του θέματος είναι μεγάλο, αφού δεν υπάρχει ανάλογη ή παρεμφερής καταγραφή των αθλητικών δραστηριοτήτων. Η πρόκληση της έρευνας ήταν και ο κύριος λόγος της επιλογής του θέματος. Σκοπός λοιπόν της έρευνας είναι να δείξει και να φέρει στο φως άγνωστες πτυχές από την αθλητική δραστηριότητα που ναι μεν έδρασε σε τοπικό επίπεδο είχε όμως και τη δυναμική να συμβάλει στην ευρύτερη ελληνική αθλητική πορεία – διαδρομή. Ο αθλητισμός είναι δικαίωμα κάθε λαού ελευθέρου ή μη ελεύθερου. Τον υπαγορεύει η ίδια η φύση του ανθρώπου της οποίας την επίδραση είναι δυνατό να εμποδίσει ο πολιτικός ή ο θρησκευτικός δεσποτισμός.²

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι επιμέρους στόχοι, προκειμένου να δοθεί μια όσο το δυνατό πιο αξιόπιστη απάντηση.

Αυτοί συνοψίζονται στα εξής:

α) Κατά πόσο οι αθλητικές δραστηριότητες τύχαιναν της γενικότερης αποδοχής της τοπικής κοινωνίας και ποια η σημασία τους.

β) Αν και κατά πόσο οι δραστηριότητες αυτές είχαν αντίκτυπο και σε άλλες εκφάνσεις της ζωής των κατοίκων και αν είναι αξιόπιστος δείκτης και άλλων παραμέτρων ανάπτυξης της κοινωνικής, οικονομικής, πολιτικής ζωής.

γ) Οι λόγοι για τους οποίους οι αυθόρμητες κινητικές εκφράσεις μετεξελίχθηκαν σε οργανωμένες μορφές άσκησης.

---

² Παυλίνης, Ευάγγελος: *Ιστορία της Γυμναστικής*, Αθήνα 1953, σελ. 5.

Πίνακας 1. Παρουσίαση εφημερίδων ανά χρονολογική περίοδο με αθλητικές αναφορές

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΠΤΑΝΗΣΙΑΚΩΝ ΕΦΗΜΕΡΙΔΩΝ

<i>α/α</i>	ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ	ΠΕΡΙΟΔΟΣ
	1809-1864.	1864-1899.	1900-1909.	1910-1921.	1922-1939.
1.	<i>Ο Χωρικός</i>	<i>Εμπρός</i>	<i>Κώδων</i>	<i>Ζιζάνιον</i>	<i>Ελλά</i>
2.	<i>Αναγέννησις</i>	<i>Η Επαγρύπνησις</i>	<i>Ο Ηλιος</i>	<i>Φιλελεύθερος</i>	<i>Νέα Κεφαλληνία</i>
3.		<i>Νέα Κεφαλληνία</i>	<i>Ζιζάνιον</i>	<i>Αναμόρφωσις</i>	<i>Τα χρονικά</i>
4.		<i>Η Πλάστιγξ</i>	<i>Αίνος</i>	<i>Ελλά</i>	<i>Αναγέννησις</i>
5.		<i>Ο Ρωμηός</i>	<i>Μύθος</i>		<i>Τα νέα</i>
6.		<i>Τύπος</i>	<i>Εφημερίς Αργοστολίου</i>		<i>Παρατηρητής</i>
7.		<i>Ραμπταγιάς</i>			<i>Ελεύθερη Κεφαλονιά</i>
8.		<i>Ο Πολίτης</i>			
9.		<i>Έγερσις</i>			
10.		<i>Ψαλίδα</i>			
11.		<i>Αηζούριον</i>			
12.		<i>Ζιζάνιον</i>			
13.		<i>Ρομφαία</i>			
14.		<i>Ποξ-Λαξ</i>			

Από την Ενετοκρατία στην πρώτη Γαλλική κατοχή

Η ιστορική τύχη της Κεφαλονιάς και γενικότερα των Ιονίων νήσων στα τέλη του 18^{ου} αιώνα και στις αρχές του 19^{ου} αιώνα καθορίστηκε από τις νέες ιδεολογικές, πολιτικές και στρατιωτικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν στον ευρωπαϊκό χώρο. Η Ρωσία, η Μεγάλη Βρετανία, η Γαλλία και η Αυστρία καιροφυλακτούσαν για την κληρονομιά των βαριά ασθενών της πολιτικής ζωής του τότε κόσμου, της άλλοτε κραταιάς Δημοκρατίας του Αγίου Μάρκου και κυρίως της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Στο διπλωματικό τραπέζι του ευρωπαϊκού ανταγωνισμού όπου παρακάθονταν οι ανερχόμενες μεγάλες δυνάμεις σε κάθε συναπτόμενη συνθήκη καθορίστηκε και η τύχη των Ιονίων Νήσων και ανάλογα με τα συμφέροντα ορίστηκε και ο εκάστοτε νέος «προστάτης» της Επτανήσου, που μέχρι εκείνη τη στιγμή μετρούσε 300 χρόνια Ενετικής κατοχής.³

Ενώ λοιπόν όλη η μοναρχική Ευρώπη συνασπιζόταν, για να καταβάλει τον δαίμονα των επαναστάσεων, οι Ενετοί επέμεναν στην πολιτική αδράνεια και δεν πείθονταν από την Αγγλία που τους συμβούλευε τουλάχιστον ένοπλη ουδετερότητα.⁴ Ο ρόλος των Ενετών περιοριζόταν στην προσπάθεια να διατηρήσουν ανέπαφες τις ελάχιστες κτήσεις που απέμεναν στη συνεχώς συρρικνούμενη «Γαληνότατη Δημοκρατία» και οριοθετούνταν στον Αδριατικό και Ιόνιο χώρο.⁵ Μια σειρά όμως λανθασμένων πολιτικών και στρατηγικών αλλά και εσωτερικών αναταραχών και ζυμώσεων οδήγησε στη διάλυση της «Γαληνοτάτης» και στην εγκατάσταση των Γάλλων Δημοκρατών στα εδάφη της.⁶ Άνοιξε με αυτόν τον τρόπο ο δρόμος στο Ναπολέοντα Βοναπάρτη, αρχιστράτηγο του Γαλλικού Στρατού στην Ιταλία, αφού αποδεχτεί την παραίτηση της Ενετικής αριστοκρατίας, να σπεύσει⁷ να αποστείλει στην Κέρκυρα, στην Κυβέρνηση των επτά νησιών, τον Κορσικανό στρατηγό Ζαντιλί συνοδευόμενο από μοίρα Γαλλικού Στρατού.⁸ Στα μέσα Ιουλίου του 1797, ο λοχαγός Π. Βιτερλύ και ο ανθυπολοχαγός Πετρικόνι, ανδρείοι κορσικανοί στρατιώτες,

³ Μοσχόπουλος, Γεώργιος: *Ιστορία της Κεφαλονιάς (1797-1940)*. Αθήνα 1988, τόμος δεύτερος, σελ.15.

⁴ Μαυρογιάννης, Γεράσιμος: *Ιστορία των Ιονίων Νήσων*. Αθήνα 1889, τόμος πρώτος, σελ.48-54.

⁵ Λούντζης, Ερμάννος: *Τα Επτάνησα επί Γάλλων Δημοκρατικών*. Χ.χ., χ.τ., σελ.75.

⁶ Λιβιεράτος, Ευστάθιος: *Ιστορία της νήσου Κεφαλληνίας*. Πειραιάς 1988, σελ. 503-504.

⁷ Αυτό που δείχνει τη μεγάλη σπουδαιότητα των νησιών φαίνεται από την επιστολή του Ν. Βοναπάρτη στο Διευθυντήριο στις 29 Θερμοδώρου έτος Ε΄ (16 Αυγούστου 1797). «Τα νησιά της Κέρκυρας της Ζακύνθου και της Κεφαλληνίας έχουν περισσότερο ενδιαφέρον για μας, παρά όλη η Ιταλία. Αν θα είμαστε υποχρεωμένοι να διαλέξουμε, θα ήταν προτιμότερο να παραχωρήσουμε την Ιταλία στον αυτοκράτορα και να κρατήσουμε τα τέσσερα νησιά, που είναι πηγή πλούτου και ευημερίας για το εμπόριο μας...» Λούντζης: *Επτάνησα*, σελ.77.

⁸ Λοβέρδος, Ιωάννης: *Ιστορία της νήσου Κεφαλληνίας*. Κεφαλονιά 1888, σελ.202.

κατέλαβαν την Κεφαλονιά.⁹ Στις 22 Αυγούστου φυτεύτηκε στην πλατεία του Αργοστολίου το «Δέντρο της Ελευθερίας» και ευλογήθηκε από τον αρχιεπίσκοπο Ιωαννίκιο Άννινο ο οποίος φορούσε την τρίχρωμη δημοκρατική ταινία. Ψάλλθηκε η Μασαλιώτισσα (Γαλλικός ύμνος) και κήκε η χρυσή βίβλος στην οποία καταγράφονταν οι τίτλοι και τα ονόματα των 6.000 ευγενών του νησιού κάτω από τους χορούς και τους αλαλαγμούς του λαού.¹⁰

Οι Γάλλοι έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον για την αναμόρφωση και αναβάθμιση της Παιδείας και της Εκπαίδευσης. Σταθεροί στην εκπολιτιστική τους αποστολή βάλθηκαν να καταπολεμήσουν την αμάθεια. Δεν αμέλησαν να ιδρύσουν δημόσια σχολεία, ιδίως λαϊκά¹¹. Ευτελή σχολεία αναντίρρητα, αλλά ωστόσο και αυτά ήταν κάτι το σημαντικό, το μέγιστο που μπορούσε να γίνει, αν ληφθούν υπόψη η στενότητα χρόνου και η έλλειψη μέσων. Η προβολή μάλιστα της αρχής των εθνοτήτων συνέβαλε ώστε να κερδίσει έδαφος η ελληνική γλώσσα, η οποία εκτόπισε την Ιταλική και άρχισε να χρησιμοποιείται πια ως επίσημη στη διοίκηση και στα δικαστήρια.¹² Μέσα σε πολύ θετικό κλίμα και μετά από διάφορες πολιτειακές, κοινωνικές και νομικές ανακατατάξεις έφτασε στην Κέρκυρα το ένα από τα τρία μηχανήματα τυπογραφίας που υποσχέθηκαν οι Γάλλοι. Δυστυχώς, τα άλλα δύο, λόγω έλλειψης χρημάτων, δεν έφτασαν στους δύο άλλους νομούς. Ήταν βέβαια ένα μεγάλο ιστορικό γεγονός, αφού μέχρι τότε ήταν άγνωστη¹³ η τυπογραφική τέχνη στην Ελλάδα.¹⁴

Ο ίδιος ο λαός που δέχτηκε τους Γάλλους ως ελευθερωτές θα πρωτοστατήσει σε βίαιες εκδηλώσεις εναντίον τους, όταν η διεθνής διπλωματία θα προετοιμάσει νέα «προστασία» στον Ιόνιο χώρο. Οι ευγενείς βέβαια που είχαν χάσει τα προνόμιά τους δεν άφησαν την ευκαιρία ανεκμετάλλευτη. Σε αυτό συνέβαλαν πολλές παρατυπίες των Γάλλων στρατιωτών και κυρίως τα αυστηρά δημοσιονομικά μέτρα με τη βαριά φορολογία που είχε επιβληθεί. Οι ευγενείς βέβαια που είχαν χάσει τα προνόμιά τους δεν άφησαν ανεκμετάλλευτη την ευκαιρία να τους κατηγορούν διαρκώς με κάθε

⁹ Τσιτσέλης, Ηλίας: *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα*. Αθήνα 1960, τόμος δεύτερος, σελ.252.

¹⁰ Χιώτης, Παναγιώτης: *Σειρά Ιστορικών Απομνημονευμάτων*. Κέρκυρα 1863,τόμος τρίτος, σελ. 589-593.

¹¹ Ελληνικά σχολεία.

¹² Βακαλόπουλος, Απόστολος: *Ιστορία του νέου Ελληνισμού*. Θεσσαλονίκη 1973, τόμος Δ', σελ.608

¹³ Σε νεότερη έρευνα υποστηρίζεται ότι το πρώτο τυπογραφείο υπήρξε στην Κεφαλονιά το έτος 1632. Letterio, Augliera: "La tipografia di Nicodemo Metaxas a Cegalonia", στο: κέντρο μελετών Ιονίου, Εταιρεία Ζακυνθιακών Σπουδών: *ΣΤ' Διεθνές Πανιώνιο Συνέδριο*, Ζάκυνθος, 23-27 Σεπτεμβρίου 1997. Αθήνα 2001, 309-315, σελ.313.

¹⁴ Λούντζης: *Επάνησα*, σελ. 115-117.

αφορμή.¹⁵ Η Θεοφιλανθρωπική Εταιρεία, μια σκέψη των μορφωμένων Γάλλων να εισαγάγουν τη γαλλική λατρεία στην Κεφαλονιά, βρήκε την ισχυρή αντίσταση και την αντίδραση των μελών του Δημαρχείου- της διοικητικής αρχής- αποτελούμενου από ντόπιους κάτοικους διαφόρων κοινωνικών κατηγοριών.¹⁶ Η αποχώρηση των Γάλλων από το νησί έδειξε την τεράστια αντίθεση και αντίφαση στην αλλαγή της διάθεσης των κατοίκων. Οι φρουρές των Γάλλων παραδόθηκαν στις 3 Οκτωβρίου 1798, αιχμαλωτίστηκαν και τελικά κατέληξαν στις φυλακές της Υψηλής Πύλης.¹⁷

Η Ρωσοτουρκική επέμβαση

Τον Οκτώβριο του 1798 το πολιτικό σκηνικό της Κεφαλονιάς άλλαξε. Ειδικότερα η Ρωσία και η Τουρκία κήρυξαν τον πόλεμο στη Γαλλία.¹⁸ Στις 29 Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου ο Ρωσοτουρκικός στόλος έφτασε στο Αργοστόλι με επικεφαλής τους ναυάρχους Ουσάκωφ και Κατίρ Μπέη.¹⁹ Τώρα ήταν η σειρά τους να τύχουν της υποδοχής των Γάλλων. Οι σύμμαχοι έγιναν δεκτοί στην αποβάθρα του Αργοστολίου από τον αρχιεπίσκοπο Ιωαννίκιο και άλλους κληρικούς, πολλούς άρχοντες της πόλης καθώς και πλήθος λαού που ζητωκραύγαζε. Η Ρωσία με πολλούς πράκτορες δεν έχανε την ευκαιρία να προπαγανδίζει το ομόθρησκο που έβρισκε σύμφωνους τους ευγενείς που είχαν χάσει τα προνόμιά τους και μεγάλο μέρος του κλήρου. Βέβαια, υπήρχε άμεση επαφή των Κεφαλλήνων με τη Ρωσία στην οποία μετέβαιναν είτε προσωρινά ως ναύτες είτε ως έμποροι οι οποίοι έμεναν και μόνιμα βρίσκοντας προστασία και απολαμβάνοντας μεγάλα κέρδη που τους επέφερε το εμπόριο. Άλλοι πάλι ενσωματώνονταν στις τάξεις του Ρωσικού στρατού. Αυτό εξηγεί την ένδυση μερικών κατοίκων την ώρα της υποδοχής του στόλου με πεπαλαιωμένες στρατιωτικές ρώσικες στολές.²⁰ Διορίστηκε λοιπόν νέα προσωρινή κυβέρνηση η οποία αποτελούνταν από άτομα του παλαιού αριστοκρατικού καθεστώτος. Η κεντρική κυβέρνηση (γερουσία) έδρευε πλέον στην Κέρκυρα κατόπιν απόφασης των αρχηγών των συνασπισμένων στόλων και της συνθήκης που πραγματοποιήθηκε, μετά από πολύχρονες συζητήσεις, προτάσεις και αντιρρήσεις, των δύο Αυλών (Τουρκίας-Ρωσίας) και των εκπροσώπων της Γερουσίας, περί πολιτικής υπάρξεως της Επτανήσου, που υπογράφηκε στην Κωνσταντινούπολη στις 21 Μαρτίου 1800.

¹⁵ Μοσχόπουλος: *Ιστορία*, σελ.31.

¹⁶ Λούντζης: *Τα Επτάνησα*, σελ. 115.

¹⁷ Λιβιεράτος: *Ιστορία*, σελ. 507-510.

¹⁸ Χιώτης: *Σειρά Απομνημονευμάτων*, σελ.674.

¹⁹ Μοσχόπουλος : *Ιστορία*, σελ.35

²⁰ Μαυρογιάννης: *Ιστορία*, σελ. 192-212.

Δημιουργήθηκε έτσι το πρώτο κρατικό μόρφωμα στον Ελλαδικό χώρο με δικό του σύνταγμα και σημαία. Τα Ιόνια νησιά αποτελούσαν ενιαίο κράτος κάτω από την επικυριαρχία και προστασία της Τουρκίας στην οποία είχαν την υποχρέωση να πληρώνουν 75.000 γρόσια κάθε τρία χρόνια σύμφωνα με το άρθρο 4 του «Βυζαντινού» Συντάγματος. Η σημαία της «Πολιτείας των Ιονίων Νήσων» καθορίστηκε η κυανόχρωμη στην οποία απεικονιζόταν το Λιοντάρι του Αγίου Μάρκου με τη χρονολογία 1800. Ωστόσο, το σύνταγμα του 1800 («Βυζαντινό») όσο και τα επόμενα του 1801, 1803, 1806 έτυχαν της λαϊκής αντίδρασης και έγιναν θέατρο πολλών κοινωνικών αναταραχών, λόγω του αντιλαϊκού τους περιεχομένου.²¹

Δεύτερη Γαλλική κατοχή

Ο πόλεμος μεταξύ της Γαλλίας από το ένα μέρος και της Ρωσίας και Αυστρίας από το άλλο ανέδειξε νικήτρια την πρώτη με πρωταγωνιστή το Βοναπάρτη ο οποίος, αφού στις 18 Μαΐου του 1804 ανακηρύχτηκε αυτοκράτορας των Γάλλων με το όνομα Ναπολέον, απαίτησε να ξαναδοθεί η Επτάνησος στη Γαλλία. Πράγματι, στις 7 Ιουλίου του 1807 στο Τιλσίτ της Πρωσίας ο αυτοκράτορας της Ρωσίας Αλέξανδρος Α΄, παραχώρησε την πλήρη κυριότητα στη Γαλλία, κάτι όχι και τόσο νόμιμο, αφού αυτή βρισκόταν υπό την προστασία της Ρωσίας και όχι υπό την κυριότητά της.²²

Η Αγγλική προστασία

Η Αγγλία, η οποία κατείχε ισχυρή ναυτική δύναμη, προέβη σε ασφυκτικό αποκλεισμό του νησιού, πράγμα που προκάλεσε την έντονη δυσφορία των ευγενών-σταφιδοπαραγωγών καθώς και των εμποροπλοιοκτητών που έμεναν αδρανοποιημένοι στο λιμάνι του Αργοστολίου. Η δυσχερής κατάσταση που επικράτησε δημιούργησε νέο αντιγαλλικό ρεύμα, πράγμα που ενισχύθηκε από τους πράκτορες των Άγγλων και οδήγησε μετά από διαβουλεύσεις στην πρόσκληση των Αγγλικών δυνάμεων. Το Σεπτέμβριο του 1809 αγγλικά πλοία έφτασαν στη Ζάκυνθο και στις αρχές του επόμενου μήνα (5 Οκτωβρίου 1809) οι γαλλικές δυνάμεις στην Κεφαλονιά παραδόθηκαν στον άγγλο Στρατηγό Όσβαλντ.²³

Οι κάτοικοι υποδέχτηκαν τους Άγγλους ως ελευθερωτές. Η πολιτική διακυβέρνηση του Γενικού Διοικητού Όσβαλντ χαρακτηρίστηκε από τάσεις

²¹ Μοσχόπουλος Γεώργιος: *Ιστορία*, σελ.36-52.

²² Μοσχόπουλος, Γεράσιμος: *Ιστορία (Συνοπτική) της Κεφαλληνίας*. Αθήνα 1951, σελ.31.

²³ Μοσχόπουλος, Γεώργιος: *Ιστορία*, σελ.54-57

απόλυτου συγκεντρωτισμού και έγινε σε πολλές περιπτώσεις πηγή παραπόνων και συχνών διαμαρτυριών.²⁴

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει σε δύο τοποτηρητές οι οποίοι άφησαν ανεξίτηλη τη σφραγίδα τους στο νησί αλλά και στη συνείδηση των κατοίκων. Πρόκειται για τον αξιόλογο Ελβετό στρατιωτικό Κάρολο Φίλιππο Ντε Μποσσέ που υπηρετούσε έμμισθος στις τάξεις του Αγγλικού στρατού και για το διάσημο Άγγλο Κάρολο Φίλιππο Νάπιερ. Και οι δύο έτυχαν της γενικής αναγνώρισης των κατοίκων της Κεφαλονιάς, αφού ο μεν πρώτος οργάνωσε τα οικονομικά, διαχειρίστηκε επάξια το δημόσιο χρήμα, κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια για την προστασία της γεωργίας και τη βελτίωση του ιδιωτικού εμπορίου και πραγματοποίησε έργα κοινής ωφελείας, με αποκορύφωμα την γέφυρα του Αργοστολίου που συνδέει την πόλη με την απέναντι ακτή, ο δε δεύτερος ασχολήθηκε και αυτός με το εμπόριο και τη ναυτιλία, μερίμνησε για την ανοικοδόμηση κτηρίων, για τη δημιουργία φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, βελτίωσε το οδικό δίκτυο και πραγματοποίησε άλλα κοινωφελή έργα με κυριότερο τον ομώνυμο κήπο στο Αργοστόλι. Ερχόμενος με το Βύρωνα το 1823, ο Νάπιερ, όντας φιλέλληνας, συμφώνησε σε πολλά ζητήματα σχετικά με την αίσια έκβαση του Ελληνικού αγώνα για ελευθερία.²⁵

Η Αγγλική κατοχή των Επτανήσων

Η ήττα του Ναπολέοντα στο Βατερλώ (18 Ιουνίου 1815) βρήκε του ισχυρούς Άγγλους βρισκόμενους σε θέση ισχύος να πιέζουν. Εγκαταλείποντας τα προσχήματα και ξεχνώντας τις επίσημες διαβεβαιώσεις περί ελευθερίας και ανεξαρτησίας της Επτανήσου, έθεσαν με απόλυτη ωμότητα τις αξιώσεις τους που δεν ήταν άλλες από την άμεση συγχώνευση των Νήσων στην αυτοκρατορία τους.²⁶ Ο πληρεξούσιος του αυτοκράτορα της Ρωσίας, κόμης Ιωάννης Καποδίστριας, αντιπρότεινε να αναγνωρίσουν τα νησιά ως κράτος ελεύθερο και ανεξάρτητο και να τεθούν υπό την προστασία της Αγγλίας. Στις 5 Νοεμβρίου 1815 υπογράφηκε Συνθήκη μεταξύ της Αγγλίας, Ρωσίας, Αυστρίας και Πρωσσίας. Σύμφωνα με τη Συνθήκη αυτή, τα Επτά Νησιά θα αποτελούσαν ελεύθερο και ανεξάρτητο κράτος υπό την άμεση και

²⁴ Βερύκιος, Σπύρος: *Ιστορία των "Ηνωμένων Κρατών" των Ιονίων Νήσων*. Αθήνα 1964, σελ.48-50.

²⁵ Τσιτσέλης: *Κεφαλληνιακά*, σελ.561-587.

²⁶ Βερύκιος: *Ιστορία*, σελ.85.

αποκλειστική προστασία του Στέμματος της Αγγλίας με το όνομα «Ηνωμένα Κράτη των Ιονίων Νήσων».²⁷

Η αγγλική προστασία διήρκησε περίπου μισό αιώνα (1815-1864). Η χρονική αυτή διάρκεια χαρακτηρίστηκε από τη συνεχή εναλλαγή Αρμοστών και Έπαρχων, που καθόριζαν και αποτελούσαν το κέντρο κάθε πολιτικής ενέργειας και σηματοδότηκε από τη σταδιακή αλλά σταθερά ανοδική αντίδραση των κατοίκων στην πολιτική της Αγγλίας. Εξεγέρσεις, διωγμοί, καταπατήσεις και δημεύσεις περιουσιών, εξευτελισμοί, συλλήψεις, εκτελέσεις και απαγχονισμοί ήταν μερικά από τα χαρακτηριστικά της διακυβέρνησης των Άγγλων.²⁸

Γεγονότα που οδήγησαν στην Ένωση των Επτανήσων

Θα πρέπει να αναφερθεί πως το 1789 ήταν το έτος κατά το οποίο ξέσπασε η Γαλλική Επανάσταση και η ταχεία διάδοση του φιλελεύθερου πνεύματος που διαχύθηκε σε όλη την Ευρώπη έδωσε νέα ώθηση στον αγώνα των Κεφαλλήνων που έγιναν αποδέκτες και καλωσόρισαν τις ιδέες της Επανάστασης. Η Αγγλία, αισθανόμενη την πίεση του φιλελεύθερου πνεύματος, και παρά τη δυναστική της κατοχή, παραχώρησε τελικά ευρύτερα πολιτικά δικαιώματα με αποτέλεσμα να ψηφιστεί η ελευθεροτυπία από την Ιόνιο Βουλή, το διοικητικό όργανο των νησιών. Αρχίζει λοιπόν η έκδοση εφημερίδων. Ο Ηλίας Ζερβός, ο μεγάλος αυτός αγωνιστής, εξέδωσε στο Αργοστόλι στις 19 Φεβρουαρίου του 1849 το πρώτο φύλλο της εφημερίδας του «Φιλελεύθερος». Η έκδοση της εφημερίδας κόστισε στις αρχές και επιβραβεύτηκε με την εξορία του Ζερβού στους Παξούς μαζί με τον άδολο πατριώτη Γεράσιμο Λιβαδά. Τον αγώνα συνέχισε ο Ιωσήφ Μομφεράτος ο οποίος εξέδωσε στις 8 Απριλίου του 1849 την εφημερίδα «Αναγέννησις». Ήταν σειρά του να εξοριστεί στις 30 Σεπτεμβρίου στους Οθωνούς. Αλλά, τον Φεβρουάριο του 1850 ο ακραιφνής και ενθουσιώδης Δημήτριος Δαυής Αποστολάτος εξέδωσε στο Αργοστόλι την εφημερίδα «Χωρικός» με την οποία συνέχιζε το ριζοσπαστικό Αγώνα.

Τα τρία κόμματα που ενεργοποιούνται είναι: το Ριζοσπαστικό, με ένθερμους υποστηρικτές της Ενωτικής Ιδέας, το κόμμα των Μεταρρυθμιστών, το οποίο θεωρούσε ακατόρθωτη την ένωση και επιζητούσε ριζική μεταρρύθμιση του Συντάγματος του 1817, ώστε να καταστεί άξιο ελεύθερου λαού και το Συντηρητικό,

²⁷ Μοσχόπουλος, Γεράσιμος: *Ιστορία*, σελ.34.

²⁸ Μοσχόπουλος, Γεώργιος: *Ιστορία*, σελ. 72-203.

το οποίο χάριν του προσωπικού συμφέροντος υποστήριξε το καθεστώς της προστασίας. Τους συντηρητικούς ο λαός ονόμασε περιφρονητικά καταχθόνιους.

Η Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα

Ο πόθος του Επτανησιακού λαού για Εθνική Αποκατάσταση πραγματοποιήθηκε στις 21 Μαΐου του 1864. Μορφές του Αγώνα για την Ένωση αναδείχθηκαν ο Ηλίας Αναστασίου Ζερβός Ιακωβάτος, ο Ιωσήφ Νικολάου Μομφεράτος και ο Γεράσιμος Ανδρέου Λιβαδάς. Στις 17 Ιουνίου επισκέφτηκε την Κεφαλονιά ο Βασιλιάς των Ελλήνων Γεώργιος Α΄ επισημοποιώντας την ένωση του νησιού με την Ελλάδα. Ακολούθησε η υποδοχή του από τις αρχές του τόπου με ένθερμη τη λαϊκή συμμετοχή.²⁹ Οι πολιτικοί μετασχηματισμοί στην Κεφαλονιά και γενικότερα στην Επτάνησο ήταν στενά συνδεδεμένοι με τα οικονομικά και πολιτικά γεγονότα του ευρύτερου ευρωπαϊκού και ελληνικού χώρου. Στο δεύτερο μισό του 19^{ου} αιώνα συντελέστηκε στην Ευρώπη η βιομηχανική επανάσταση, ως συνέπεια της τεχνολογικής και επιστημονικής προόδου κυρίως των δυτικών ευρωπαϊκών κρατών. Στην Ελλάδα από το 1864 εμφανίστηκαν δειλές προσπάθειες εκβιομηχάνισης της οικονομίας. Η πολιτική του Τρικούπη ήταν εκείνη που βοήθησε στη διαφοροποίηση των παραγωγικών σχέσεων. Ήταν η εποχή όπου συντελέστηκαν μεγάλες πληθυσμιακές μετακινήσεις από την ύπαιθρο στα μεγάλα αστικά κέντρα, λόγω του ευρύτατου εκσυγχρονισμού, με κεντρικό άξονα την Αθήνα. Η ισορροπία των οικονομικών και κοινωνικών δομών διαταράχθηκε. Ο πληθυσμός αυτός μετατράπηκε από αγροτικός ως επί το πλείστον σε εργατικό δυναμικό στις τάξεις των νέων επιχειρήσεων και εργοστασίων.

Σοσιαλιστικές ιδέες στην Κεφαλονιά

Η σύγκρουση μεταξύ του εργατικού δυναμικού που εργαζόταν και ζούσε σε άθλιες συνθήκες και των κατόχων του κεφαλαίου δεν άργησε να συμβεί. Εκφράσεις της σύγκρουσης αυτής ήταν η οργάνωση των εργατικών σωματείων και οι απεργιακοί αγώνες. Η σοσιαλιστική ιδεολογία βρήκε πρόσφορο έδαφος στον Ελληνικό χώρο. Η μετάβαση από την κυρίαρχη ριζοσπαστική ιδεολογία στο σοσιαλισμό στο χώρο της Κεφαλονιάς προσωποποιήθηκε στα πρόσωπα του Παν. Πανά, του Ρόκου Χοϊδά και του Μαρίνου Αντύπα οι οποίοι μέσα από μεγάλες και μικρές αποκλίσεις, αλλά πάντα

²⁹ Μοσχόπουλος, Γεράσιμος: *Ιστορία(Συνοπτική)*, σελ.33-48.

σύμφωνοι με το γενικότερο πλαίσιο των αρχών που πρέσβευαν, υιοθέτησαν και συγχώνευσαν εύστοχα στις ριζοσπαστικές δημοκρατικές ιδέες τις σοσιαλιστικές αρχές. Ωστόσο, ούτε ο Πανάς ούτε ο Χοϊδάς δεν πέρασαν το φράγμα από το δημοκρατικό ριζοσπαστισμό στο σοσιαλισμό.³⁰

Η προσφορά τους στην κίνηση των ιδεών στην Κεφαλονιά εκφράστηκε με πρακτικές επικοινωνίας με το κοινό, με κύριες την κυκλοφορία εφημερίδων, από μέρους του Πανά, και την δημοσίευση άρθρων τους σε έντυπα άλλων. Ο Πανάς κυκλοφόρησε δέκα εφημερίδες και ένα περιοδικό από τα οποία τα έξι και εν μέρει ο «Εργάτης» εκδόθηκαν στο Αργοστόλι. Εκτός από τον «Κεραυνό», την «Αλήθεια» και τον «Διογένη» που κυκλοφόρησε στην Κεφαλονιά πριν από την ένωση και με τις οποίες προέβαλε τις ριζοσπαστικές ιδέες, στον ίδιο χώρο το 1867-1968 κυκλοφόρησε τη «Σφήκα», το 1874-1875 την εφημερίδα «Εξέγερσις», το 1875 τα πρώτα πέντε φύλλα του «Εργάτη» και το 1893-1895 την εφημερίδα «Έγερσις» που αρχικά είχε συντάκτη τον Πανά.³¹ Στις εφημερίδες του Πανά δημοσιεύτηκαν όλες οι πολιτικοκοινωνικές και ιδεολογικές εξελίξεις και μεταβολές της εποχής. Αποτέλεσμα της δράσης και της ιδεολογικής προσέγγισης των προβλημάτων που μάλιστα την κοινωνία ήταν η συνειδητοποίηση από την πλευρά των λαϊκών στρωμάτων της κατάστασης αλλά και του τρόπου αντίδρασης και αντιμετώπισής της με αποτέλεσμα να συσταθούν αρχικά σύλλογοι με κοινή δράση που συσπείρωναν τη λαϊκή βάση. Ο Παναγιώτης Πανάς και ο Ρόκκος Χοϊδάς στάθηκαν πρωτοπόροι εκείνη την εποχή στην αντίσταση εναντίον του κατεστημένου και του συντηρητισμού και με όλα τα μέσα που διέθεταν αγωνίστηκαν για τη διακίνηση των γνήσιων, δημοκρατικών και κοινωνιστικών αρχών. Αν και δεν πρέσβευαν τις αρχές του σοσιαλισμού, ωστόσο υπήρξαν οι προάγγελοι του και έθεσαν τις βάσεις της αναζήτησης και της σύγκρουσης σε ιδεολογικό επίπεδο.³²

Εκπρόσωπος των σοσιαλιστικών ιδεών αναδείχθηκε ο Μαρίνος Αντύπας. Το έδαφος είχε ήδη προλειανθεί και είχαν πια ωριμάσει οι ιδέες που εκπροσωπούσε ο Αντύπας. Έτσι, δεν ήταν άγνωστες οι έννοιες της εθνικής ανεξαρτησίας, της αβασίλευτης δημοκρατίας, της λαϊκής κυριαρχίας, της ισότητας, της κοινωνικής λύτρωσης και του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού της κοινωνίας. Η οργάνωση και

³⁰ Μοσχόπουλος, Γεώργιος: *Ιστορία* (Επισκόπηση), σελ.32-46

³¹ Μοσχόπουλος, Γεώργιος: *Ιστορία*, σελ.225.

³² Μοσχόπουλος, Γεώργιος: *Ιστορία*, σελ.226-230.

οι ενέργειες του Αντύπα άφησαν ανεξίτηλα το σημάδι τους και μετά το θάνατο του στο νησί της Κεφαλονιάς σε ιδεολογικό, πολιτικό και αγωνιστικό επίπεδο.³³

Βαλκανικοί Πόλεμοι – Μικρασιατική καταστροφή

Οι στρατιωτικές επιχειρήσεις, η πυρετώδης διπλωματία και οι γεωγραφικές ανακατατάξεις στο Βαλκανικό χώρο και οι επιπτώσεις τους στην Ελλάδα ήταν καθοριστικές και στην Κεφαλονιά στις τρεις τελευταίες δεκαετίες πριν από την έναρξη του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου. Παρατηρήθηκε έντονη πολιτική σύγκρουση και αναταραχή που είχε ως αποτέλεσμα την πολιτική αστάθεια. Η εναλλαγή των κυβερνήσεων αποτιμήθηκε σε 35 και μαρτυρούσε τη δύσκολη πολιτική κατάσταση που δυσχέραινε και δοκίμαζε την ελληνική κοινωνία στον κοινωνικό και κυρίως στον οικονομικό τομέα. Από το 1911 το πολιτικό σκηνικό άλλαξε σε ολόκληρη τη χώρα με την παρουσία του χαρισματικού ηγέτη Ελευθερίου Βενιζέλου. Το κόμμα των Φιλελευθέρων του Βενιζέλου βρήκε υποστηρικτές και στην Κεφαλονιά. Ο δεκαετής Ελληνοτουρκικός πόλεμος που είχε προκαλέσει οικονομική αφαιμάξη και είχε δοκιμάσει τις αντοχές και τη συνοχή της ελληνικής κοινωνίας τελείωσε σε βάρος της ελληνικής πλευράς. Η αποδυναμωμένη κοινωνία της Κεφαλονιάς προσπαθούσε να ανασυγκροτηθεί και ταυτόχρονα δέχθηκε πρόσφυγες από τη Μικρά Ασία που καλείτο να βοηθήσει. Η περίοδος που ακολούθησε χαρακτηρίστηκε από την πολιτική πάλη των βενιζελικών από τη μια και του κόμματος των Ελευθεροφρόνων με αρχηγό τον Κεφαλονίτη Ιωάννη Μεταξά από την άλλη. Έπειτα, από μια σειρά γεγονότων και ενώ αρχικά το κόμμα του Βενιζέλου κυριαρχούσε στην Κεφαλονιά σιγά-σιγά και με τη βοήθεια τοπικών αρχόντων του νησιού η πλάστιγγα έγειρε προς το κόμμα του Μεταξά. Σε αυτό βοήθησε και η χαλαρή αντίδραση του Βενιζέλου στο δικτατορικό κίνημα του Πλαστήρα (6 Μαρτίου 1933) πιθανότατα λόγω της ψυχικής εξουθένωσής του και η εκμετάλλευση στο έπακρο από την μερίδα των Μεταξικών της ανάγκης του λαού της Κεφαλονιάς όπως και όλης της Ελλάδας για εξεύρεση «σωτήρων». Τα αποτελέσματα των εκλογών της 26^{ης} Ιανουαρίου 1936 έδωσαν ισοψηφία μεταξύ της βενιζελικής και της αντιβενιζελικής παράταξης με 143 έδρες έναντι 142. Από τη στιγμή εκείνη τα γεγονότα εξελίχθηκαν ραγδαία (5 Μαρτίου-27 Απριλίου) με τελικό αποτέλεσμα το κόμμα των Ελευθεροφρόνων με τους έξι βουλευτές (οι τρεις εκ των οποίων από την Κεφαλονιά) να κυβερνά την Ελλάδα. Από την στιγμή αυτή το

³³ Λουκάτος Σπύρος: *Μαρίνος Σπ. Αντύπας. Η ζωή, η εποχή, η ιδεολογία, η δράση και η δολοφονία του*. Αθήνα 1980,σελ.155-157.

πέραςμα στη δικτατορία του Μεταξά δρομολογήθηκε με χαρακτηριστική ευκολία. Την αφορμή έδωσαν διάφορες απεργιακές κινητοποιήσεις και την 4^η Αυγούστου η δικτατορία ήταν μια λυπηρή πραγματικότητα.

Η τετραετία της μεταξικής δικτατορίας στον ελλαδικό χώρο και ειδικότερα στην Κεφαλονιά, στο λίκνο του εμπνευστή της, υπήρξε μεστή από λαϊκιστικές εκδηλώσεις και πρακτικές. Φυσικά στις εκδηλώσεις αυτές πρωτοστατούσε η ΕΟΝ (Εθνική Οργάνωση Νεολαίας), η οποία είχε επωμιστεί το φορτίο της διάδοσης των αρχών του καθοδηγητή και ιδρυτή της Μεταξά. Η οργάνωση της ΕΟΝ στα πρότυπα της στρατιωτικής οργάνωσης και διοικητικής δομής παραλληλίστηκε με τις νεολαίες της φασιστικής Γερμανίας και Ιταλίας και απευθύνθηκε στον παρορμητισμό και στη νεανική αφέλεια των μελών της.³⁴

Β΄ Παγκόσμιος πόλεμος, Εμφύλιος και καταστροφή της Κεφαλονιάς από τον σεισμό του 1953

Ακολούθησε ο νικηφόρος Ελληνοϊταλικός Πόλεμος μετά το περίφημο «ΟΧΙ» του Ελληνικού Λαού δια στόματος Μεταξά στη φασιστική Ιταλία του Μουσολίνι³⁵ και ακόλουθα η κατάληψη και κατοχή της Ελλάδας από τα γερμανικά στρατεύματα.³⁶ Με τη λήξη του Β΄ Παγκόσμιου Πολέμου η Ελλάδα έμπλεξε στην τραγική περιπέτεια του εμφύλιου Πολέμου (1946-49).

Η Κεφαλονιά δέχτηκε το τελικό χτύπημα από τη μοίρα με τον καταστρεπτικό σεισμό του 1953 ο οποίος προκάλεσε τη ριζική αλλαγή στον κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό, πνευματικό ιστό της κοινωνίας. Τίποτα από την ημέρα εκείνη δε θα ήταν το ίδιο για τους Κεφαλονίτες. Ο σεισμός δεν προκάλεσε μόνο υλικές καταστροφές και θανάτους. Έγινε το ορόσημο της σύγχρονης τοπικής ιστορίας, μιας μελαγχολικής ιστορίας που σημάδεψε όλους τους Κεφαλονίτες που έφυγαν μετά από την καταστροφή ή έμειναν με τη βαριά αλλά και επιτακτική ευθύνη να αναστήσουν τον τόπο τους, πράγμα το οποίο και κατόρθωσαν.

³⁴ Παπαρηγόπουλος, Κωνσταντίνος.: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους: Η δεκαετία 1930-1940*, τόμος 11^{ος}, Αθήνα, σελ. 50-52.

³⁵ Ελευθερουδάκης, Νικόλαος: *Παγκόσμιος Ιστορία*, Αθήνα,²χ.χ., σελ.269-294.

³⁶ Ελευθερουδάκης: *Ιστορία*, σελ.294-309.

Πίνακας 2. Χρονολογίες ιστορικών γεγονότων που επηρέασαν την Κεφαλονιά

<i>A/A</i>	<i>ΕΤΟΣ</i>	<i>ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΓΕΓΟΝΟΣ</i>
1.	1797	Κατάληψη της Κεφαλονιάς από τους Γάλλους
2.	1798	Ρωσοτουρκική επέμβαση
3.	1807	Δεύτερη Γαλλική κατοχή
4.	1809	Αγγλική προστασία
5.	1815	Αγγλική κατοχή
6.	1864	Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα
7.	1870	Δεύτερη Ζάπεια Ολυμπιάδα
8.	1875	Τρίτη Ζάπεια Ολυμπιάδα
9.	1888	Τέταρτη Ζάπεια Ολυμπιάδα
10.	1896	Πρώτοι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες
11.	1920-22	Μικρασιατική εκστρατεία - καταστροφή
12.	1936	Ιωάννης Μεταξάς. Άνοδος των ελευθεροφρόνων
13.	1940	Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος (Ελληνοϊταλικός Πόλεμος. Κατάληψη της Ελλάδας από τους Γερμανούς)
14.	1946-49	Εμφύλιος Πόλεμος
15.	1953	Καταστροφικός σεισμός στην Κεφαλονιά

Ιακωβίνοι. Πρώιμη πρόταση ανασύστασης των Ολυμπιακών Αγώνων

Η κατάλυση το 1797 της πολύχρονης Βενετοκρατίας στα Επτάνησα υπήρξε απότοκος της προέλασης των στρατιών του Μ. Ναπολέοντα στη Β. Ιταλία και της παράδοσης ουσιαστικά της Βενετίας στους Γάλλους (Μάιος 1797).³⁷ Τα Επτάνησα περιήλθαν στην κυριαρχία των Γάλλων και διαδίδονταν ευρύτατα οι πολιτικο-κοινωνικές και οικονομικές θεωρίες της Γαλλικής Επανάστασης του 1789, αν και πριν την έλευση των Γάλλων, από τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1790, είχαν εντοπιστεί στα νησιά διεργασίες και ζυμώσεις με τις επαναστατικές ιδέες.³⁸ Στην ευρύτατη διάδοση των νέων φιλελεύθερων αρχών και στη συμπύκνωση ιδεών και προσδοκιών σε οράματα και σχέδια δράσης αποτελεσματικό ρόλο έπαιξαν πολιτικοί σύλλογοι και εταιρείες, που συγκροτήθηκαν από ντόπιους φιλελεύθερους δημοκράτες, οπαδούς είτε των μετριοπαθών Γάλλων Γιρονδίνων είτε των επαναστατικότερων Ιακωβίνων.³⁹

Ο Ροβεσπιέρος υπήρξε από τα πρώτα μέλη της Λέσχης των Ιακωβίνων, η οποία δημιουργήθηκε το καλοκαίρι του 1789 στο Παρίσι και επισημοποιήθηκε το 1790, και δεν άργησε να αναδειχθεί ουσιαστικά ηγέτης της. Οι Ιακωβίνοι ήταν η ριζοσπαστικότερη από τις επαναστατικές ομάδες που αγωνίζονταν να επιβάλουν τις απόψεις τους στη Γαλλική Εθνοσυνέλευση. Όφειλαν το όνομά τους στο γεγονός ότι το αρχηγείο τους στο Παρίσι βρισκόταν στο πρώην μοναστήρι των δομινικανών μοναχών, οι οποίοι ονομάζονταν και Ιακωβίνοι, επειδή η παλαιότερη έδρα τους ήταν αφιερωμένη στον Άγιο Ιάκωβο. Η λέσχη λειτουργούσε ως όργανο κοινοβουλευτικής πίεσης και τα μέλη της χάραζαν τη γραμμή που θα ακολουθούσαν στο κάθε ζήτημα, προτού αυτό φτάσει στην Εθνοσυνέλευση. Την περίοδο της ακμής της η λέσχη είχε πάνω από 2.000 παραρτήματα σε όλη τη Γαλλία και τα μέλη της ξεπερνούσαν τις 100.000. Οι Ιακωβίνοι δρούσαν ως επαναστατική συνείδηση του έθνους και επαγρυπνούσαν πάντοτε, για να πατάξουν αμείλικτα οποιαδήποτε δραστηριότητα θεωρούσαν αντιεπαναστατική.⁴⁰

Στο Αργοςτόλι λειτούργησαν η «Εταιρεία των Πεφωτισμένων» και ο Ιακωβίνειος «Συνταγματικός Σύλλογος» ο οποίος ιδρύθηκε το 1798 από Κεφαλονίτες

³⁷ Λούντζης: *Τα Επτάνησα*, σελ. 23-26.

³⁸ Χιώτης: *Σειρά Απομνημονευμάτων*, σελ. 574-575, 584-598, 638-640.

³⁹ Πολιτικοί σύλλογοι Ιακωβίνων και φιλελεύθερες εταιρείες ιδρύθηκαν σε όλα τα Ιόνια νησιά. Στη Ζάκυνθο, μάλιστα, Ιακωβίνειοι σύλλογοι λειτουργούσαν πριν πατήσουν το πόδι τους οι Γάλλοι στο νησί. βλ. Χιώτης: *Σειρά Απομνημονευμάτων*, σελ. 598-599.

⁴⁰ Εφημερίδα *Το Βήμα*: φύλλο 14.12.2003, στο Ειδικό ένθετο «Το Βήμα Ιστορία», τεύχος 6, 1-3, σελ. 2, από το ΒΗΜΑ on line, (<http://tovima.dolnet.gr>).

ακραίους δημοκράτες με ρηξικέλευθο πρόγραμμα.⁴¹ Εφαρμόζοντας στην πράξη την ισότητα, δεχόταν ως μέλη άτομα κάθε κοινωνικής κατηγορίας, πρώην ευγενείς, εμπόρους, χρηματιστές, τεχνίτες, ναύτες, γεωργούς, υπηρέτες, κληρικούς. Μέσα από την όλη λειτουργία του ο Σύλλογος διαπαιδαγωγούσε τα μέλη και τους οπαδούς του και τους έκανε κοινωνούς των νέων επαναστατικών ιδεών και ριζοσπαστικών πρακτικών, με αποτέλεσμα να προκαλέσει ρήξεις στις παραδοσιακές αντιλήψεις του συλλογικού αυτοπροσδιορισμού.⁴² Ηγετικό και ιδρυτικό μέλος της κίνησης αυτής δεν υπήρχε όπως ήταν η μορφή του Ροβεσπιέρου στη Γαλλία που δέσποζε στα πολιτικά δρώμενα της πολιτικής σκηνής της Γαλλίας και αποτελούσε τον καθοδηγητή και τον ακρογωνιαίο λίθο της Λέσχης, όμως υπήρχε συλλογική δράση των μελών των εκάστοτε Συλλόγων.

Το Συνταγματικό Σύλλογο απασχόλησε και άλλη μια ενότητα θεμάτων, ο ρόλος της χριστιανικής θρησκείας και η σχέση των σύγχρονων πολιτών με την αρχαία ελληνική σκέψη και πρακτική. Κατέληξε σε προτάσεις πραγματικά επαναστατικές για την εποχή τους. Συγκεκριμένα, πρότεινε την κατάργηση της Χριστιανικής θρησκείας επειδή – όπως ισχυριζόταν – τη θεωρούσε «ανάρμοστη» προς τις νέες πολιτικοκοινωνικές αρχές και ταυτόχρονα την «επάνοδο των τελετών της αρχαίας θρησκείας». Μέσα στο κλίμα αυτό τα μέλη του Συνταγματικού Συλλόγου πρότειναν την ανασύσταση (*ανακαίνισιν*) των Ολυμπιακών Αγώνων, εκατό χρόνια πριν την πρωτοβουλία που ανέλαβαν ο Δημήτριος Βικέλας και ο βαρόνος De Coubertin για την ανασύσταση, έπειτα από την οριστική κατάργησή τους από τον αυτοκράτορα Θεοδόσιο τον Μέγα στα 394 μ.Χ.⁴³ Ήταν η πρώτη θεωρητική προσπάθεια αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων στον ελλαδικό χώρο, με δημόσια εισήγηση για την πραγμάτωσή τους.⁴⁴ Φυσικά, μια τέτοια πρόταση ήταν αδύνατον να ευδοκιμήσει στην Ελλάδα λόγω εμπλοκής στο θέμα θρησκευτικών ζητημάτων.⁴⁵

Ωστόσο, μέσα στις συνθήκες και τις γενικότερες συγκυρίες εκείνης της εποχής η πρόταση της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων ήταν ανέφικτη, όπως ανέφικτα ήταν και ο αναδασμός της γης και η ανάπλαση της ανθρωπότητας. Όμως,

⁴¹ Τσιτσέλης: *Κεφαλληνιακά*, τόμος Α', εν Αθήναις 1904, σελ.627.

⁴² Πετράτος, Πέτρος: «Φιλελεύθερες ιδέες και επαναστατικές τακτικές στην Κεφαλονιά των ετών 1797-1798», στο: *τόμο 14-15 Εκφραση (2003-04)*, 140-149,σελ.143.

⁴³ Λουκάτος, Σπύρος: «1798: Πρώιμη Κεφαλλονίτικη πρόταση ανασύστασης των Ολυμπιακών Αγώνων» στο: *Επετηρίς τέχνης και πολιτισμού(2003)*, *Οδύσσεια Κεφαλονιάς και Ιθάκης*, 53-54, σελ. 54.

⁴⁴ Τζαχρήστα, Βασιλική: *Η ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων μέσα από τα εκθέματα του μουσείου στην Αρχαία Ολυμπία, Μουσείο σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων*. Ηράκλειο Κρήτης 2000,σελ. 30.

⁴⁵ Γιάτσης, Σωτήρης: *Ιστορία της άθλησης και των αγώνων στον ελληνικό κόσμο κατά τους ελληνορωμαϊκούς, τους βυζαντινούς και τους νεότερους χρόνους*. Θεσσαλονίκη 2000, σελ. 229.

είχαν την αξία τους μέσα στο γενικότερο προβληματισμό εκείνης της περιόδου. Ούτε άλλωστε, η έλλειψη δυνατοτήτων πραγμάτωσής τους αφαιρεί τίποτε από την ιστορική τους αξιολόγηση.⁴⁶

Εξάλλου, δεν πρέπει να δώσουμε στην πρόταση των Ιακωβίνων για την ανασύσταση των Ολυμπιακών Αγώνων μεγαλύτερη βαρύτητα από αυτή που πραγματικά έχει. Πρόκειται για μια απλή πρόταση μεταξύ πολλών άλλων μη πραγματοποιήσιμων για την εποχή. Αν λάβουμε υπόψη το σχολιασμό και την καυστική και ειρωνική στάση των συγγραφέων για τους Ιακωβίνους, που με φράσεις και χαρακτηρισμούς όπως *«ρακένδυτοι, κακοήθεις και ακόλαστοι»*,⁴⁷ *«Σύλλογος πολιτικός (Ίακωβίνειον) συνέστη, έν ᾧ οἱ μωρότεροι ἐδημηγόρουν κατά τῶν εὐγενῶν»*, *«Συνελόντι εἰπεῖν, πανταχοῦ σύγχυσις καί ἀπερίγραφτος ἀταξία, πάντα δέ ἠπειλεῖ διάλυσις καί ὄλεθρος»*,⁴⁸ *«βαναουσουργοὶ καὶ ἄλλοι ἀνέσπιοι καὶ ἀκόλαστοι»*⁴⁹ τους επέκριναν, δεν μπορούμε να παραβλέψουμε ότι, παίρνοντας την εξουσία από τους ευγενείς, ο λαός, με κύριους εκπροσώπους του τους Ιακωβίνους, θέλησε να πραγματοποιήσει τα όνειρά του και να καταργήσει ό,τι τον δυνάστευε. Έτσι, οι Ιακωβίνοι μιλούσαν για κοινωνική δικαιοσύνη, αξίωναν την αφαίρεση της γης από τους πλουσίους, σχεδίαζαν την κατάργηση των χρεών και τη διαίρεση του νησιού σε περιοχές με δημοκρατική διακυβέρνηση.⁵⁰ Μέσα σε αυτό το κλίμα της ασύδοτης ελευθερίας και της κατοχής της εξουσίας από ανθρώπους που δεν είχαν τη δυνατότητα να διαχειριστούν τις καταστάσεις με σοβαρότητα και περίσκεψη λόγω του δικαιολογημένα χαμηλού κοινωνικού, πνευματικού και οικονομικού επιπέδου, στράφηκαν και κατά της εκκλησίας που διατηρούσε τις ισορροπίες με τους ευγενείς και οραματίστηκαν την ανασύσταση της αρχαίας θρησκείας και κατ' επέκταση των Ολυμπιακών Αγώνων.

Με αυτόν τον τρόπο οι Κεφαλλήνες θα παρουσιάζονταν ως οι γνήσιοι απόγονοι των αρχαίων Ελλήνων και θα εξόρκιζαν το ταπεινό παρελθόν τους.⁵¹ Αυτό βέβαια δεν ερχόταν σε συμφωνία και δεν εναρμονιζόταν με τη νέα θρησκεία που εισήγαγε ο Ροβεσπιέρος ο οποίος, βαθιά επηρεασμένος από τις ιδέες του Διαφωτιστή Ζαν Ζακ Ρουσό, δεν απέκλειε την ύπαρξη του Θεού. Θεωρούσε όμως ότι η

⁴⁶ Πετράτος: «Ιδέες», σελ.144.

⁴⁷ Χιώτης: *Σειρά Ιστορικών*, σελ. 593.

⁴⁸ Λοβέρδος: *Ιστορία*, σελ.202-203.

⁴⁹ Λιβιεράτος: *Ιστορία*, σελ. 505.

⁵⁰ Μοσχόπουλος: *Ιστορία*, σελ.25.

⁵¹ Λιβιεράτος: *Ιστορία*, σελ. 505.

επανάσταση χρειάζονταν «πολιτική» θρησκεία την οποία πρόσφερε στο έθνος ως λατρεία του Υπέρτατου Όντος.⁵²

Η μεγάλη αντίφαση του κινήματος των Ιακωβίνων στην Κεφαλονιά ήταν ότι, ενώ υπήρχε λαϊκό έρεισμα για τις ιδέες που πρόσβευε και ήταν ιδιαίτερα λαοφιλές, δεν είχε το ιδεολογικό υπόβαθρο που θα επέτρεπε τη διάδοση και την υιοθέτηση συγκεκριμένων στάσεων και πρακτικών. Αυτές θα επέφεραν τις επαναστατικές αλλαγές που η Λέσχη των Ιακωβίνων είχε καταφέρει στη Γαλλία, μέσα από τις αποφάσεις των Εθνοσυνελεύσεων, κάτι που απουσίαζε από το νησί στο οποίο ασκούσαν εξουσία οι ευγενείς μέχρι την Ενετική κυριαρχία.

---

⁵² Ειδικό ένθετο «Το Βήμα Ιστορία»,σελ. 3.

Η ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΟΝ 19^Ο ΑΙΩΝΑ.

Περίοδος 1800-1807

Επτάνησος Πολιτεία

Κατά την περίοδο αυτή στις εφημερίδες δεν υπήρχε καμία αναφορά άμεση ή έμμεση για αθλητικές δραστηριότητες. Το περιεχόμενο και ο χαρακτήρας τους ήταν καθαρά πολιτικοί. Η θεματολογία των εφημερίδων παρουσίαζε αυστηρά ένα συγκεκριμένο τρόπο γραφής. Προβάλλονταν ειδήσεις από το εξωτερικό και ιδιαίτερα από τον Ευρωπαϊκό χώρο. Τα τοπικά νέα αναλίσκονταν σε δικαστικές αποφάσεις, χρεωστικά δάνεια, κληρονομικά ζητήματα, στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων και στον απόπλου και τον κατάπλου των πλοίων.

Περίοδος 1807-1809

Δεύτερη Γαλλική Κατοχή

Στη σύντομη Γαλλική κατοχή δεν έχουμε αναφορές που θα μας γνωστοποιούσαν την οποιαδήποτε αθλητική δραστηριότητα. Οι εφημερίδες ακολουθούσαν τον ίδιο τρόπο γραφής ο οποίος απευθυνόταν ως επί το πλείστον στην οικονομικά δυνατή τάξη των ευγενών και χαρακτηρίζονταν από διγλωσσία (ιταλικά-ελληνικά ή ελληνικά-αγγλικά). Οι εφημερίδες μέχρι αυτή τη χρονική περίοδο ήταν κρατικές και δεν είχαν λαϊκό χαρακτήρα ούτε απευθύνονταν στο λαό.

Περίοδος 1809-1864

Αγγλική προστασία και κατοχή

Προσπάθεια αναβίωσης ενός παλαιού εθίμου. Η αγγλική κατοχή στα Επτάνησα που είχε περιβληθεί το μανδύα του «Ηνωμένου Κράτους των Επτά Ιονίων Νήσων» διήρκησε μισό αιώνα περίπου. Οι Άγγλοι ήταν σε γενικές γραμμές εχθρικοί προς το βενετσιάνικο παρελθόν αποδίδοντας στη διεφθαρμένη Βενετία όλα τα αρνητικά κατάλοιπα που είχαν αφήσει στους έτσι κι αλλιώς επιρρεπείς στη διαφθορά Έλληνες, που διαρκώς πάσχιζαν να εξαπατήσουν τους αδέκαστους και άμεμπτους

Βρετανούς. Το μοναδικό κατάλοιπο που δεν έτυχε αυτής της υπεροπτικής αντιμετώπισης ήταν η γκιόστρα για την αναβίωση της οποίας κατέβαλαν προσπάθειες.⁵³ Η γκιόστρα έλκυε την ονομασία της από την *joute*, ένα είδος μονομαχίας κατά το μεσαίωνα.⁵⁴ Στη δυτική Ευρώπη (Δύση), από τις αρχές του 9^{ου} αιώνα έως και τις αρχές του 15^{ου} αιώνα πρότυπο της άθλησης ήταν ο ιππότης. Κάθε ιππότης είχε το έμβλημα του οίκου του και το αγαπημένο του χρώμα.⁵⁵ Το ύφος και ο χαρακτήρας των μονομαχιών έχασαν σταδιακά την αίγλη τους καθώς ένα πλήθος κοινωνικών ανακατατάξεων, ιδεολογικών αλλαγών και πολεμικών ανακαλύψεων (πυρίτιδα) έθεσε στο περιθώριο το πολεμικό σκέλος της *joute*.⁵⁶

Στα ενετοκρατούμενα Επτάνησα πραγματοποιούνταν δύο είδη γκιόστρας: του Σαρακηνού, στην οποία οι έφιπποι προσπαθούσαν να κτυπήσουν το ανδρείκελο ομοίωμα που συμβόλιζε τον πειρατή Σαρακηνό και του δακτυλιδιού στην οποία έπρεπε να διαπεράσουν τρεις μεταλλικούς δακτυλίους με ανάλογη με την επιτυχία βαθμολογία. Οι προσπάθειες και οι απόπειρες αναβίωσης της γκιόστρας από τους Άγγλους κατακτητές δε στέφθηκαν από επιτυχία. Η εποχή τέλεσης των αγώνων είχε παρέλθει ανεπιστρεπτή. Την επίδειξη δεξιοτεχνίας, πολεμικής αρετής και γενναιότητας των πολεμιστών αντικατέστησε το θέαμα, η επίδειξη και στην καλύτερη περίπτωση η νοσταλγία για ένα χαμένο παρελθόν. Η γκιόστρα επέστρεψε στην αγγλοκρατία με μια διάθεση φολκλορισμού, με τον ίδιο τρόπο που σήμερα αναβιώνουν γιορτές και έθιμα του λαϊκού πολιτισμού που στην πραγματικότητα και υπό τις νέες συνθήκες έχουν χάσει την ουσία, την υπόσταση, ακόμη και το λόγο ύπαρξης τους. Η σκληρή κονταρομαχία που περιγράφεται στο δεύτερο μέρος του Ερωτόκριτου του Βιτσέντζου Κορνάρου⁵⁷ έγινε κομμάτι του επτανησιακού λαϊκού θεάτρου και παιζόταν κατά τη διάρκεια του καρναβαλιού με διάφορες παραλλαγές μέσα στο 19^ο αιώνα στην Κεφαλονιά και ειδικότερα στο Ληξούρι, στη Σάμη και στην Αγία Ευφημία Πυλάρου.⁵⁸

⁵³ Τουμασάτος, Ηλίας: *Ιππηλάσιον-Γκιόστρα, Άθλημα και Θέαμα στα Βενετοκρατούμενα Επτάνησα*. Αργοστόλι 2003, σελ. 35.

⁵⁴ Η *joute* ήταν μονομαχία δύο ιπποτών (κονταρομαχία). Αντικατέστησε σταδιακά το *tournois* το οποίο ήταν απομίμηση εφίππου μάχης, (συνήθως προηγούταν και θεωρούταν προπαρασκευή του *tournois*) αφού επικράτησε στη διάρκεια του χρόνου ως λιγότερο επικίνδυνο γεγονός. βλ. Μουρατίδης Ιωάννης: *Ιστορία Φυσικής Αγωγής (με στοιχεία φιλοσοφίας)*. Θεσσαλονίκη 1990, σελ. 404-414.

⁵⁵ Γιάτσης: *Ιστορία*, σελ. 167 και 196.

⁵⁶ Παυλίνης, Ευάγγελος: *Ιστορία της Γυμναστικής*, Εν Αθήναις 1953, σελ. 344-346.

⁵⁷ Βλ. Βιτσέντζος, Κορνάρος: *Ερωτόκριτος*, Μέρος Β', στίχ. 1-20.

⁵⁸ Τουμασάτος: *Ιππηλάσιον*, σελ. 35-37.

Το ζωνρό ενδιαφέρον των Επτανήσιων για το έθιμο της γκιόστρας και την προσπάθεια να αναδειχθεί ξανά ήταν αυτό που οδήγησε την Πανιώνιο Αναδρομική Έκθεση (1864-1914) να παρουσιάσει το θέμα «Κοντοί, δακτύλιος και κανονισμός ιππικού αγωνίσματος (Giostra)». Δυστυχώς το μόνο που βρέθηκε από την Έκθεση στην Κοργιαλένιο Βιβλιοθήκη ήταν το φυλλάδιο του προγράμματός της.⁵⁹ (Εικ. 1)

Στη σημερινή εποχή η γκιόστρα επιστρέφει και αναβιώνει από το 2005 στον Επτανησιακό χώρο και ειδικότερα στη Ζάκυνθο ως αυτοτελές και ξεχωριστό γεγονός μέσα στο Καρναβάλι και αποτελεί συνέχεια και αναπαράσταση της τελευταίας γκιόστρας που έλαβε χώρα επί Αγγλικής κατοχής.⁶⁰

Το αρνητικό κλίμα κατά των Άγγλων κατακτητών. Κατά την περίοδο αυτή και πιο συγκεκριμένα το 1848 η Ιόνιος Βουλή, το διοικητικό όργανο των νησιών, αποφάσισε την ελευθεροτυπία στα Επτάνησα. Μέχρι εκείνη τη χρονική στιγμή εκδίδονταν μόνο εφημερίδες που ήταν φιλικά προσκείμενες στο αγγλικό καθεστώς κατοχής ή ελέγχονταν από αυτό. (Εικ. 2) Αποτέλεσμα και επακόλουθο αυτής της απόφασης ήταν η έναρξη της κυκλοφορίας εφημερίδων που κατέκριναν και ήλεγχαν τις ενέργειες των κατοχικών δυνάμεων. Σε αυτό το κλίμα και με αυτό το είδος της αντίστασης η εφημερίδα «Χωρικός» έκανε λόγο για την προσπάθεια των κατακτητών Άγγλων οι οποίοι υποκινούν τα υποτελή όργανα τους για να διοργανώσουν δουλικές και αντεθνικές επιδείξεις με την ευκαιρία της ημέρας των γενεθλίων της Βασίλισσας των Άγγλων και να πραγματοποιήσουν λεμβοδρομίες μπροστά μάλιστα από το τοποτηρητήριο. Εξέδωσαν γι αυτόν το λόγο ανυπόγραφες προκηρύξεις για την τέλεση των δουλικών –όπως χαρακτηρίζονται- αγώνων για να αποδείξουν ότι ο λαός πανηγύριζε την ημέρα της δουλείας και της καταπίεσης του. Τέλος, τους εξόρκιζε και τους παρότρυνε να μη δεχτούν να συντρέξουν σε συναγωνισμούς οι οποίοι επιφέρουν την ατιμία και το όνειδος, και να μην απολαύσουν βραβεία, τα οποία θα κηλίδωναν τον πατριωτισμό τους.⁶¹ Δίνεται έτσι μια έμμεση πληροφόρηση για τη διοργάνωση λεμβοδρομιών στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο (1850). Το αν πραγματοποιήθηκαν οι συγκεκριμένες λεμβοδρομίες είναι άγνωστο, αφού δεν παρατίθονταν στη συνέχεια περαιτέρω πληροφορίες για τη διεξαγωγή ή μη των επιδείξεων αυτών. Πάντως, και αν ακόμα πραγματοποιούνταν οι επιδείξεις αυτές, θα ήταν απίθανο να φιλοξενούνταν

⁵⁹ Πανιώνιος Αναδρομική Έκθεση (1864-1914). Κέρκυρα, Αίθουσα Ι, Αριθμ. 88.

⁶⁰ Εφημερίδα Έθνος της Κυριακής: φύλλο 16.2.2006, Αριθμ. 1220.

⁶¹ Εφημερίδα Ο Χωρικός: φύλλο 30 Τρυγητού 1850, Έτος Α, Αριθ. 16.

στις στήλες της εφημερίδας που μαχόταν για την κατάργησή τους, αφού με τον τρόπο αυτό θα τους έδιναν δημοσιότητα και βήμα για να προβληθούν.

Ωστόσο, σε μεταγενέστερη πηγή, υπήρχε η πληροφορία ότι στην περιοχή Μένσα διοργανώνονταν χοροί και στην περιοχή της Λάσσης παίζονταν παιχνίδια χωρίς να δίνεται περαιτέρω διευκρίνιση. Πάντως, η περιοχή της Μένσα ήταν ο τόπος κατοικίας των Άγγλων αξιωματικών αλλά και της τοποθεσίας του στρατοπέδου τους. Πιο συγκεκριμένα η μαρτυρία αυτή αποτυπώθηκε στους στίχους του Γ. Μολφέτα, διευθυντή και συντάκτη της εφημερίας «Ζιζάνιον»:

**«Πούσαστε χρόνοι και καιροί, έλεγε κάθε κόντες
Πώγιόμιζε δισέλινα και σφάντζικες ο μπόντες,
Ποῦνε τῆς Μένσας οί χοροί, τῆς Λάσσης τὰ παιγνίδια!
Άκοῦς νά μᾶς ένώσουνε μ' έτοῦτα 'δῶ τὰ γίδια!».**⁶²

Η τραγική κατάσταση της εκπαίδευσης. Την ίδια χρονική περίοδο εκφράζονταν σκέψεις και προβληματισμοί για την κατάσταση της παιδείας και της εκπαίδευσης της Επτανήσου. Κατηγορούνταν οι κατακτητές των οποίων συμφέρον δεν είναι άλλο από το σκοταδισμό και την αφαίρεση του δικαιώματος της σωστής και αρμόζουσας παιδείας, και από την εφαρμογή συστήματος που εξυπηρετούσε τους ανθελληνικούς σκοπούς των κυβερνώντων και ερχόταν σε πλήρη αντίθεση με την εκπαίδευση που απαιτούσαν οι ανάγκες και ο εθνικός προορισμός τους.

Είναι αυτονόητο ότι η δημόσια εκπαίδευση την χρονική εκείνη περίοδο ήταν άθλια, παραμελημένη και ανοργάνωτη. Η μόρφωση και αγωγή των νέων είχε περιέλθει στα χέρια αγράμματων και αμαθών ατόμων τα οποία μάλλον χρησίμευαν στο να διαφθείρουν τους νέους, ή τυχοδιωκτών ξένων που δεν είχαν καμία κοινωνική ή οποιαδήποτε άλλη συγγένεια με το λαό παρά μόνο με το ταμείο από το οποίο άρπαζαν τα χρήματα που με κόπο μάζευε ο λαός. Το μεγάλο πρόβλημα που προέκυψε με τους ξένους διδασκάλους ήταν ότι αποτελούσαν εμπόδιο στην εξάπλωση και καθιέρωση της ελληνικής γλώσσας γιατί, αφενός δε μιλούσαν την ελληνική και αφετέρου χρησιμοποιούσαν διερμηνείς στις τάξεις όπου δίδασκαν. Στα παρθεναγωγεία οι διευθύνσεις είχαν ανατεθεί σε αγγλίδες που δεν έκαναν τίποτε άλλο από το να διαφθείρουν τις νέες και αντί να τους μαθαίνουν την σεμνότητα και την τιμιότητα, τους μαθαίνουν την πολυτέλεια και τη μόδα. Αυτό είχε φέρει το χωρισμό του λαού σε δύο τάξεις, εχθρικές η μία με την άλλη, τη φτωχή και την πλούσια, αυτή

⁶² Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 1.11.1897, Αριθμός 77, Έτος ΣΤ'.

των αγενών και των ευγενών, των δούλων και ελεύθερων, των ανθρώπων και των κτηνών.

Φυσικά, δίδασκαν τους μαθητές ότι δεν έπρεπε να συνδιαλέγονται και να φοιτούν στο ίδιο σχολείο με τα παιδιά της κατώτερης τάξης. Αυτό ήταν το αποτέλεσμα της εκπαίδευσης και όπως ήταν λογικό η ανώτερη τάξη χλεύαζε την κατώτερη, για την κατάντια της οποίας υπεύθυνη είναι η πρώτη. Κάτω από αυτή την κατάσταση έγινε σύσταση και παράκληση να στέλνουν τους νέους σε εκπαιδευτήρια στην ελευθερωμένη Ελλάδα που αν και υπάρχουν ακόμα αντικειμενικές δυσκολίες, εκφράζεται η αισιοδοξία ότι θα απαλειφθούν. Ο κύκλος σπουδών διαρκούσε μια επταετία και τα μαθήματα που διδάσκονταν μεταξύ άλλων ήταν και η γυμναστική. Τέλος, δίδονταν ακριβείς πληροφορίες για τα δίδακτρα, τη διαμονή των νέων, το χρόνο έναρξης των μαθημάτων αλλά και εγγυήσεις για την ποιότητα των εκπαιδευτικών και του μαθήματός τους.⁶³

Μια ενδιαφέρουσα πρόταση για την παιδεία. Μια τελευταία πληροφορία περί της παιδείας και του ρόλου της γυμναστικής ερχόταν από τη σύνταξη μιας Έκθεσης. Πιο συγκεκριμένα, ο Ερμάννος Λούντζης προέδρευε στην τελευταία σύνοδο του Ι΄ Κοινοβουλίου της βουλευτικής επιτροπής στην Κέρκυρα με κύριο θέμα τη συζήτηση και τη λήψη αποφάσεων για την ανασύσταση της παιδείας. Στη σύνοδο αυτή, τα μέλη της, αν και ασχολήθηκαν με πολύ ζήλο, δεν μπόρεσαν να βγάλουν χρήσιμα συμπεράσματα. Ως εκ τούτου ο Λούντζης, το έτος 1853, αφού ήρθε σε επαφή και συμβουλευτήκε διακεκριμένους στο ζήτημα ανθρώπους αλλά και διαβάζοντας συγγράμματα, συνήγαγε κάποια συμπεράσματα ύστερα από σκέψη και περισυλλογή παραθέτοντας τα σε μία Έκθεση. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η θέση του απέναντι στη γυμναστική. Υποστήριζε ότι η γυμναστική πρέπει να εισαχθεί σε όλα τα Δημοτικά σχολεία, γιατί η παιδαγωγική δε σκοπεύει μόνο στην ανάπτυξη των διανοητικών και ηθικών δυνάμεων του ανθρώπου αλλά και των σωματικών. Τα παιδιά από τη φύση τους θέλουν να κινηθούν, να τρέξουν, να παίξουν, να παλέψουν. Έργο του δασκάλου είναι να επιβλέψει και να καθοδηγήσει τα παιδιά έτσι ώστε, διευθύνοντας την άσκηση μέσω επιτηδευμένων τρόπων, να συμβάλει στην όσο το δυνατό πιο ωφέλιμη ανάπτυξη των παιδιών.

⁶³ Εφημερίδα *Αναγέννησις*: φύλλο 30.7.1849, Αριθμ.17, Έτος Δ΄.

Δυστυχώς η δημοσίευση της πρότασης αυτής έγινε με καθυστέρηση και υποβλήθηκε για να γνωστοποιήσει στους ενδιαφερόμενους διάφορα θέματα της παιδείας αλλά και να δείξει την συνέπεια των λόγων του Ε. Λούντζη που είχε δεσμευτεί να ασχοληθεί με το θέμα της διοργάνωσης της Δημόσιας Εκπαίδευσης. Οι απόψεις αυτές σύμφωνα πάντα με το σύγγραμμα του Ε. Λούντζη δεν υιοθετήθηκαν από την σύνοδο του Ι΄ Κοινοβουλίου.⁶⁴

Περίοδος 1864-1899

Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα και την ιστορική της διαδρομή

Οι εφημερίδες συνέχιζαν να έχουν πολιτικό χαρακτήρα. Η ειδοποιός διαφορά είναι ότι πλέον ασχολούνταν με εσωτερικά θέματα τοπικού ή Πανελληνίου χαρακτήρα και δευτερευόντως με εξωτερικές ειδήσεις. Οργανωμένη αθλητική δραστηριότητα δεν υπήρχε, αφού δεν είχαν ιδρυθεί αθλητικά σωματεία και κατ' επέκταση σωματειακός αθλητισμός. Επιπλέον, μέχρι τη χρονική περίοδο που καταγράφεται, στην Κεφαλονιά δε δινόταν ιδιαίτερη σημασία στους πρόδρομους των αθλητικών δραστηριοτήτων, τις παιγνιώδεις μορφές αυθόρμητης συμμετοχής, γι αυτό δεν θεωρούνταν άξιες καταγραφής.

Ενώ λοιπόν δεν αναφέρεται καμία αμιγώς αθλητική δραστηριότητα, καταγράφεται η πρώτη, πολύ έξω από τα σύνορα της Κεφαλονιάς στο φύλλο της 21.11.1887 της εφημερίδας *Εμπρός*. Η είδηση έχει να κάνει με τον Έλληνα παλαιστή Γεώργιο, γνωστό και ως *The Champion of America*, ο οποίος τύγγανε της αναγνώρισης και του θαυμασμού του κόσμου. Ήταν αήττητος και ακαταμάχητος και ενθουσίαζε τα πλήθη με τη δύναμη και τη μαχητικότητά του. Στην αναμέτρηση του με τον παλαιστή C. Raphael, την πέμπτη μέρα του festival στο Charleston S.C. των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής αναδείχτηκε νικητής και του απονεμήθηκε το χρυσό μετάλλιο από τους Έλληνες ομογενείς.⁶⁵

Οι πρώτες έμμεσες αναφορές. Ωστόσο, υπάρχει μια παροιμία που μας δίνει έμμεση πληροφόρηση ότι παιζόταν το παιχνίδι κλοτσοσκούφι στην Κεφαλονιά. Σύμφωνα με αυτή «*Ο Κατζιδιάρης όλα τα παιχνίδια τα παίζει, αλλά ποτέ το*

⁶⁴ Λούντζης Ερμάννος: *Περί της Επτανήσω Διοργανώσεως της Δημόσιας Εκπαιδεύσεως*, Αθήνα 1857.

⁶⁵ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 21.11.1887, Αριθμ.27, Έτος Α΄

κλοτσοσκούφι γιατί φαίνεται η κατζίδα του»⁶⁶ για να εξηγήσει τη δράση και τον τρόπο ενέργειας κάποιας πολιτικής κίνησης-σκοπιμότητας. Το κλοτσοσκούφι ήταν παιχνίδι που προσομοίαζε στο ποδόσφαιρο. Οι κανόνες βέβαια του παιχνιδιού ήταν υπεραπλουστευμένοι. Το δικαίωμα χρήσης του κεφαλιού των παικτών ήταν πρόδηλο, αφού ο «κατζιδιάρης» από το φόβο μήπως του φύγει η περούκα ή λερώσει το κεφάλι του απέφευγε να παίζει το συγκεκριμένο παιχνίδι.

Επίσης, γίνεται μια άλλη αναφορά με την οποία αποδίδονται τα εύσημα στους νέους ναύτες οι οποίοι κωπηλατούσαν πολλές φορές για τη διασκέδασή τους και έπειτα, παίζοντας με τα μαστίγια τους στα καφενεία της αγοράς, έκαναν κέφι.⁶⁷

Σε επιστολή προς δημοσίευση του Δ. Ι. Κομποθέκρα και του Σ. Γ. Δαλλαπόρτα εκπροσώπων της Δημαρχίας, προτείνονταν ωστόσο τα εξής μέτρα:

A. Να υπάρχει ευκοσμία τόσο στην προσέλευση όσο και στην αποχώρηση των νέων από τα εκπαιδευτήρια

B. Να απέχουν από κάθε κερδοσκοπικό παιχνίδι και ιδιαίτερα από τους κύβους (ζάρια)

Γ. Να φέρονται με κοσμιότητα και να μην ενοχλούν κανένα

Δ. Να απέχουν από κάθε βλασφημία και αισχρολογία, παραθέτοντας χωρίο με λόγια του Αριστοτέλη. «των αισχρών, γίνεται και το ποιείν σύνεγγυς».

Οι εκπρόσωποι της Δημαρχίας εξέφραζαν την ελπίδα τους ότι σε αυτούς τους κανονισμούς θα συνδράμουν και οι γονείς με τους δασκάλους και καθηγητές. Αυτά γίνονταν βέβαια για να υποστηρίξουν τη γνώμη και την απόφαση του Δήμαρχου να συστήσει Παιδονομία κατά τα αρχαία πρότυπα, όπως προλόγιζαν στην επιστολή τους οι εκπρόσωποι του Δήμου.⁶⁸

Ακριβώς το ίδιο άρθρο για τη σύσταση της παιδονομίας και την ανάγκη ύπαρξής της φιλοξενήθηκε και σε άλλη εφημερίδα, πράγμα που σημαίνει ότι η μαθητική νεολαία της εποχής ήταν τουλάχιστον ανυπάκουη.⁶⁹ Αυτό μαρτυρούν δημοσιεύσεις στις εφημερίδες για παραβατικές συμπεριφορές μαθητών.⁷⁰ Ο τύπος συνέχιζε να μιλά για την παιδονομία και έκανε αναφορά σε Ευρωπαϊκές χώρες όπου

⁶⁶ Εφημερίδα *Η Επαγρύπνησις*, Αρ. 14 Έτος Α΄ 1866

⁶⁷ Εφημερίδα *Η Επαγρύπνησις* Αρ. 22, Έτος Α΄, 11 Ιουνίου 1868, Αργοστόλι.

⁶⁸ Εφημερίδα *Νέα Κεφαλληνία*: φύλλο 14.1.1888, Αριθ. 129 Έτος 129

⁶⁹ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 9.1.1888, Αριθμ.34, Έτος Α΄.

⁷⁰ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 10.10.1887, Αριθμ.21, Έτος Α΄.

θεσμός ήταν ενεργός αλλά και στην αρχαία Ελλάδα όπου επίσης λειτουργούσε και ήταν το αρχικό και πρότυπο σύστημα το οποίο υιοθετήθηκε αργότερα.⁷¹

Θιάσοι και παραστάσεις στην Κεφαλονιά. Ένα είδος ψυχαγωγίας των κατοίκων της Κεφαλονιάς, που κέντριζε πάντα το ενδιαφέρον τους, ήταν το θέαμα των πλανόδιων θιάσων, συχνό φαινόμενο στην Αθήνα και ανά την Ευρώπη γενικότερα. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι στον ελληνικό κόσμο υπήρχε, από τους αρχαίους ακόμη χρόνους, το φαινόμενο των πλανόδιων ακροβατών, παλαιστών και λαϊκών αθλητών. Λύγιζαν σίδερα, σήκωναν μεγάλα βάρη, έκαναν ακροβατικές ασκήσεις, πάλευαν σε πλατείες και σε πανηγύρια.⁷² Κάτω από αυτό το κλίμα και με την ομολογουμένως ευπρόσδεκτη αυτή διάθεση αξίζει να επισημανθεί η επίσκεψη του θαυματοποιού Μελίδη στο θέατρο του Αργοστολίου η οποία αποτέλεσε μεγάλο γεγονός. Ο Μελίδης ήταν ένας διεθνούς φήμης «μάγος», γνωστός στην Ευρώπη και την Αμερική. Ο γαλλικός τύπος τον είχε χαρακτηρίσει *le roi des magiciens* (βασιλιά των μάγων). Πολλές εφημερίδες του εξωτερικού είχαν ασχοληθεί με τον Έλληνα μάγο αναγνωρίζοντας την αξία του.⁷³ Ο θαυματοποιός Μελίδης μετά από δύο χρόνια επανήλθε στην Κεφαλονιά και έδωσε παραστάσεις στο θέατρο.⁷⁴ Άλλη χαρακτηριστική αναφορά είναι η επίσκεψη στην Κεφαλονιά, προκειμένου να δώσει παραστάσεις, προσφέροντας πρωτοφανές θέαμα, θιάσου με νάνους.⁷⁵

Αξίζει να σημειωθεί ακόμη ότι ο αθλητής Κουταλιανός ο οποίος περιόδευε ανά την Ελλάδα έδωσε παραστάσεις-επιδείξεις σωματικής δύναμης. Στην Κεφαλονιά έφτασε από την Ζάκυνθο (περίπου στις αρχές του δεύτερου δεκαημέρου του Μαρτίου του 1890) και δικαίωσε τη φήμη για τη σωματική του δύναμη που τον έκανε γνωστό παγκόσμια.⁷⁶ Ο Παναγής Κουταλιανός πραγματοποίησε δύο παραστάσεις επίδειξης δύναμης στο θέατρο και μία φιλανθρωπικού χαρακτήρα.⁷⁷ (Εικ. 3)

Η θέση του χορού στην κοσμική ζωή του νησιού. Ειδική μνεία πρέπει να γίνει για το χορό που ήταν αναπόσπαστο κομμάτι της κοσμικής ζωής στην Κεφαλονιά. Η

⁷¹ Εφημερίδα *Ρομφαία*: φύλλο 13.1.1891, Αριθμός 46 Έτος Β΄.

⁷² Γιάτσης: *Ιστορία*, σελ. 225.

⁷³ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 21.5.1888, Αριθμ.53, Έτος Α΄.

⁷⁴ Εφημερίδα *Τύπος*: φύλλο 29.3.1890, Αριθμός 9, Έτος Α΄.

⁷⁵ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 27.5.1889, Αριθμ.101, Έτος Β΄.

⁷⁶ Εφημερίδα *Η Πλάστιγξ*: φύλλο 17.3.1890, Αριθμός 11 Έτος Α΄.

⁷⁷ Εφημερίδα *Τύπος*: χχ. χα. χέ. (κατά τον Μάρτιο του 1890).

διοργάνωση του χορού προϋπόθετε μακροχρόνια και προσεκτική προετοιμασία. Το κόστος δε μιας τέτοιας εκδήλωσης ήταν μεγάλο.

Η συνήθεια των χορών είχε λάβει μεγάλες διαστάσεις και τα λεφτά που ξοδεύονταν ήταν υπέρογκα, καθώς η επιτυχία ενός χορού σήμαινε και ανάλογη προβολή από τις εφημερίδες δίνοντας ακόμα μεγαλύτερες διαστάσεις στο κοινωνικό αυτό γεγονός αλλά και ατομική προβολή στους διοργανωτές. Εκφράζονταν όμως έντονες ανησυχίες για το χάσμα μεταξύ πλουσίων και φτωχών και υποστηρίχθηκε ότι αυτά τα σεβαστά ποσά θα μπορούσαν να ανακουφίσουν πολλές άπορες οικογένειες.⁷⁸

Σε άρθρο του τύπου της εποχής γινόταν σαφής διαχωρισμός για το χορό. Ο χορός προάγει την υγεία και είναι ευεργετικός για τις γυναίκες και τις ωφελεί. Ο χορός επίσης είναι καλός και για τα παιδιά. Αλλά, όσο ωφέλιμος είναι ο χορός κατά την ημέρα κάτω από το φως του ήλιου, άλλο τόσο βλαβερός είναι τη νύχτα από το μολυσμένο αέρα των δεξιώσεων και των εσπερινών χορών. Η αμφίεση της γυναίκας σε τέτοιου είδους συνευρέσεις είναι βλαβερή για το λόγο ότι τα φορέματα είναι βαριά, και η ίδια, γεμάτη στολίδια, και σηκώνει πολλή σκόνη με το φόρεμα το οποίο ακουμπά στο πάτωμα. Όσο ευεργετικός είναι ο χορός ήπιας μορφής και έντασης άλλο τόσο καταστροφικός είναι, όταν η ένταση του χορού είναι υψηλή, χρονικά μεγάλη και χαρακτηρίζεται από πολλές φιγούρες και στροφές στοιχεία που μπορούν να οδηγήσουν σε συγκοπή της καρδιάς, οδυνηρές κεφαλαλγίες και εμετούς. Ιδίως βλάπτονται οι αναιμικές γυναίκες και το αντίθετο αυτών οι «αιματώδεις» που κινδυνεύουν να πάθουν συμφόρηση του αίματος. Επειδή όμως υπήρχε η πεποίθηση ότι δε θα ακολουθήσουν αυτές τις συμβουλές οι γυναίκες αλλά θα συνεχίσουν να χορεύουν τη νύχτα και δεν θα αφήσουν την ευχάριστη γι αυτές ασχολία μέσα στους σφιχτούς τους στηθόδεσμούς, τους προτάθηκε τουλάχιστον να μην βγαίνουν ιδρωμένες από τις χοροεσπερίδες και να υφίστανται τις ατμοσφαιρικές μεταβολές της διαφοράς θερμοκρασίας και να μην πίνουν στα εστιατόρια παγωμένα δροσιστικά ποτά, αλλά να προτιμούν το τσάι, τον καφέ και το λικέρ. Τέλος δίνονταν συμβουλές να αφήνουν να περάσουν δύο με τρεις ώρες αφότου φάνε και μετά να πάνε για χορό, γιατί παρακωλύεται η τακτική και ομαλή πέψη από την οποία εξαρτάται όλη η υγεία και ευδιαθεσία του σώματος.⁷⁹

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η άποψη που είχε δημοσιευτεί στην εφημερίδα «Εμπρός» σχετικά με την ωραιότητα των γυναικών. Συγκεκριμένα κατατιθόταν ο

⁷⁸ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 20.2.1888, Αριθμ.40, Έτος Α΄

⁷⁹ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 16.1.1888, Αριθμ.35, Έτος Α΄.

προβληματισμός γιατί οι γυναίκες Αγγλίδες είναι πιο όμορφες από τις ντόπιες. Το κλίμα, η τροφή, η ανατροφή κ.ά. μπορούν να συμβάλουν σε αυτό το γεγονός. Αλλά, η πειστικότερη των εξηγήσεων ήταν ότι οι Αγγλίδες δεν ξέρουν ότι είναι όμορφες και αυτή η άγνοια τους δίνει στην ομορφιά τους «αέρα παραδεισένιας παρθενικής αγνότητας». Η αγνότητα αυτή αυτομάτως εξαλείφεται, όταν η κοπέλα συνειδητοποιήσει ότι είναι όμορφη. Υποβιβάζεται έτσι η ομορφιά της, χωρίς όμως να σταματήσει να είναι όμορφη. Οι ντόπιες γυναίκες δυστυχώς για αυτές και δυστυχέστερα για τους άνδρες, το πρώτο πράγμα που μαθαίνουν είναι πως είναι όμορφες.⁸⁰

Συγχρόνως, αυστηρότατη κριτική γινόταν για τους νέους, τους λέοντες, όπως περιπαικτικά τους χαρακτήριζε ο αρθρογράφος, οι οποίοι αναλίσκονται στην περιποίηση του λαιμοδέτη τους και του μουστακιού τους.⁸¹

---

⁸⁰ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 5.3.1888, Αριθμ.42, Έτος Α΄.

⁸¹ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 8.10.1888, Αριθμ.73, Έτος Β΄.

ΖΑΠΠΕΙΕΣ ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ

Η πρώτη Ζάππεια Ολυμπιάδα

Το έτος 1859, στις 15 Νοεμβρίου, πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα οι πρώτοι Πανελλήνιοι τοπικοί Αγώνες με την ονομασία «Ολύμπια». Πρωτοπόρος της ιδέας ανασύστασης των αγώνων και κύριος συντελεστής για την πραγματοποίησή τους αναδείχθηκε ο Ευάγγελος Ζάππας.⁸² Το πρόγραμμα των Ολύμπων περιελάμβανε αθλητικούς αγώνες αλλά και εκθέσεις προϊόντων βιομηχανίας, γεωργίας, κτηνοτροφίας με σκοπό την τόνωση της οικονομίας και την «εμφύχωση της εθνικής βιομηχανίας».⁸³ Η Κεφαλονιά κατά των πρώτους τοπικούς Αγώνες δεν είχε συμμετοχή, γιατί τελούσε υπό αγγλική κατοχή.⁸⁴

Η δεύτερη Ζάππεια Ολυμπιάδα

Αντίθετα με τους πρώτους Ολυμπιακούς αγώνες του 1859, οι αγώνες του 1870 σημείωσαν επιτυχία παρόλο που, λόγω καθυστέρησης, διεξήχθησαν στις 15 Νοεμβρίου 1870 αντί στις 18 Οκτωβρίου.⁸⁵ Στο αγώνισμα άλμα επί κοντώ έλαβε μέρος ο Κεφαλονίτης Δ. Κασσανδρής, ο οποίος κατέκτησε την τρίτη θέση και βραβεύτηκε με έπαινο και δάφνινο στεφάνι.⁸⁶ Στα Ολύμπια του 1870 - περίοδος Δευτέρα, - συναντάμε ως διορισθέντες Ελλανοδίκες στις διάφορες επιτροπές για την εξέταση των προϊόντων και εκθεμάτων τους Κεφαλλονίτες: Ν. Μεταξά, πρόεδρο στη

---

⁸² Ο Ευάγγελος Ζάππας γεννήθηκε το 1880 στο Λάμποβο του Τεπελενείου στην Βόρεια Ήπειρο. Κατά την διάρκεια της επαναστάσεως για την απελευθέρωση της Ελλάδας από τον τουρκικό ζυγό, πολέμησε στο στρατιωτικό σώμα του Μάρκου Μπότσαρη. Απέκτησε μεγάλη περιουσία αναπτύσσοντας επιχειρηματική δράση στη Ρουμανία. Βλ. *Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό*, Αθήνα 1990, τόμος 3,σελ.407.

⁸³ Γιαννάκης Θωμάς: *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες*, Αθήνα 1997, σελ. 511-520.

⁸⁴ Η βαριά φορολογία της σταφίδας της οποίας την καλλιέργεια είχαν επιβάλλει οι Άγγλοι και η επίσης αυστηρότατη δημοσιονομική πολιτική είχε οδηγήσει τους Κεφαλλονίτες σε οικονομικό μαρασμό που καθημερινά έδιναν τον αγώνα τους για τα προς το ζειν. Κάθε άλλο ενδιαφέρον σε αυτή την δύσκολη κατάσταση χάνεται αφού η προσπάθεια του ατόμου και της κοινωνίας κατ' επέκταση στρέφεται στο βιοπορισμό. Οι εξεγέρσεις του Πόρου και της Σκάλας συνηγορούν για την πολύ άσχημη κατάσταση των κατοίκων του νησιού. Εξάλλου οι Άγγλοι είχαν πετύχει την αποξένωση της Κεφαλονιάς από την κυρίως Ελλάδα αφού δεν ευνοούσαν οποιαδήποτε συναλλαγή με αυτή.

⁸⁵ Φιλίππου, Ευάγγελος: *Η ιστορία των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων 1896-2000*, Αθήνα 2002, σελ.27.

⁸⁶ Γιαννάκης: *Ζάππειες*, σελ. 522.

Συναγωγή Γ' με θέμα «Τα προς κατοικίαν χρήσιμα» και τον Π. Βαλσαμάκη, πρόεδρο στη Συναγωγή Ε' με θέμα «Προϊόντα γης και θαλάσσης - Τμήμα Α'». ⁸⁷

Σ' αυτούς τους τοπικούς Ολυμπιακούς Αγώνες έλαβαν ως εκθέτες 17 Κεφαλονίτισσες οι οποίες κρίθηκαν αξίες για το χάλκινο νομισματόσημο με έργα, τα οποία ήταν κατασκευασμένα από ίνες αθανάτου. ⁸⁸

Με χάλκινο νομισματόσημο.

«Έργα εζ' ίνος αθανάτου.

Το επανωφόριον (μαντίλλαν) της Μαντζάρας Μεταζά, εκ Κεφαλληνίας. Άζια σ' επαίνου.

Το επανωφόριον (βουρνούζιον) της Αρτεμισίας Δ. Μεταζά, Αγγουριά, εκ Κεφαλληνίας.

Το κάλυμμα ανακλίντρον της Μ.Δ. Μεταζά Λασκαράτου, εκ Κεφαλληνίας.

Την καμιζέταν και το ζεύγος υποδημάτων δοχείων ανθέων της ίδιας Μ.Δ. Μεταζά Λασκαράτου».

Στη «Κλάσις 35» στην κατηγορία Α' «Τα ζύλα», ο τότε δήμαρχος Κραναίας Δ. Β. Τραυλός εξέθεσε Κεφαλονίτικα δείγματα ξύλων από τα εξής δέντρα: Τέρμινθο, Μυρσίνη, Πρίνο, Κουμαριά, Αριά και 4 δείγματα από την Κεφαλληνιακή Ελάτη, “Abies Cefalonia” και απέσπασε έπαινο «*δια την προθυμία, που έδειξε όπως η Έκθεσις παρουσίασε τα αξιόλογα είδη ξύλων, άτινα φύονται εις την περιφέρειαν του δήμου των*». ⁸⁹

Με αργυρό νομισματόσημο Β' τάξεως.

Ο Κεφαλονίτης Κολέντης Μ. Γ. για «*τω γλυκεί οίνω της Κίνας*». ⁹⁰

Με χάλκινο νομισματόσημο.

Ο Γ.Μ. Μαντζαβίνος δια την εξαιρετική κατασκευή των Κουλουριών.

Και τέλος, ο Γ. Μ. Κολέντης, «*των οποίου οι πέπωνες διεκρίθησαν δια τε την ποιότητα, την εποχήν της βρώσεως και δια το μέγεθος*». και για την «*στιαφίδα μοσχάτη*». ⁹¹

Με Αργυρό νομισματόσημο Α' τάξεως.

Ο Γ. Μ. Κωλέντης «*Δια το λευκόν οίνον, έχοντα ποιότητα εξαιρετικήν και ομοιάζοντα τον της Μαδέρης, και τον μοσχάτον, έχοντα ποιότητα καλήν και όντα καλώς πεπωματισμένον*».

Ο εισηγητής της κλάσης των κρασιών πρότεινε το χρυσό νομισματόσημο Β' τάξης αλλά η επιτροπή απέρριψε την πρότασή του γιατί ερχόταν σε αντίθεση με το

⁸⁷ Ολύμπια του 1870, Περίοδος Δευτέρα, Μέρος πρώτον, Αθήναι 1872, σελ. 4.

⁸⁸ Ολύμπια του 1870, Περίοδος Δευτέρα, Μέρος πρώτον, Αθήναι 1872, σελ. 43.

⁸⁹ Ολύμπια, 1870, σελ.68, 69.

⁹⁰ Ολύμπια, σελ. 103.

⁹¹ Ολύμπια, σελ.127.

άρθρο 50 του κανονισμού των Ολυμπίων, καθώς ο εν λόγω εκθέτης δε διατηρούσε κατάσταση που θα επέτρεπε τη μαζική παραγωγή του προϊόντος.⁹²

Ο Γ. Προκόπης βραβεύτηκε με έπαινο για τη σύνθεση της ζαχαρωτής του ανθοδέσμης, η οποία έσπασε κατά τη μεταφορά της στο πλοίο.

Στην κατηγορία Ροσολίων⁹³ ο Ε. Λούζης απέσπασε το αργυρό νομισματόσημο Α΄ τάξεως, ο Γ.Μ. Κολέντης βραβεύεται με Αργυρό νομισματόσημο Β΄ τάξης και οι αδελφοί Δεσάντοι και ο Γ. Προκόπης με χάλκινο νομισματόσημο.⁹⁴

Η τρίτη Ζάπεια Ολυμπιάδα του 1875

Η Γ΄ Ολυμπιάδα δεν ακολούθησε την επιτυχία της δεύτερης. Στο Παναθηναϊκό στάδιο δεν έγιναν οι απαραίτητες εργασίες, με αποτέλεσμα να κυριαρχήσει η προχειρότητα που έδωσε κατά τους αγώνες τη θέση της στην αταξία.⁹⁵

Ο μουσικοσυνθέτης Γεώργιος Λαμπίρης πήρε το αργυρό βραβείο Α΄ τάξεως για διάφορες μουσικές του συνθέσεις.⁹⁶ (Εικ. 4) Οι συνθέσεις του ήταν «Ο βασιλικός ύμνος» και το «Να γενόμουν πουλάκι» σε στίχους του Ληξουριώτη ποιητή Αντώνιου Μελισσινού.⁹⁷ Σε αυτήν την Ολυμπιάδα αξιοσημείωτο ήταν το ενδιαφέρον για το διαγωνισμό των μουσικών συνθέσεων. Παρουσιάστηκε μεγάλος αριθμός μουσικών συνθέσεων και βραβεύτηκαν συνολικά 25 μουσικοί.⁹⁸

Στα Ολύμπια συμμετείχαν 32 Κεφαλονίτες και βραβεύτηκαν αρκετοί με διάφορες διακρίσεις.⁹⁹

Συγκεκριμένα :

Χρυσό νομισματόσημο Β΄ τάξεως.

Ο Ε. Τουλ για τη μαυροδάφνη της σοδειάς του 1874, εξαιρετικής ποιότητας.

Ο Γ. Μαντζαβίνος Κολένδης για τη μαυροδάφνη της σοδειάς του 1873, την ποικιλία Πάλλης του 1874 και το Μοσχάτο του 1874.¹⁰⁰

Αγυρό νομισματόσημο Α' τάξεως.

⁹² *Ολύμπια*, σελ.135.

⁹³ Ποτό φτιαγμένο από κόκκινα ρόδα, σιρόπι και οινόπνευμα. Η λέξη ροσόλια προέρχεται από το λατινικό *ros-solis* = η δρόσος του ήλιου, αφού τα συστατικά του ποτού, ροδοπέταλα μαζί με ροδόνηρο, κανέλα και καθαρό αλκοόλ τα άφηναν να λιαστούν για ένα μήνα.

⁹⁴ *Ολύμπια*, σελ. 158.

⁹⁵ Εφημερίδα *Αιών*: φύλλο 19.5.1875, Έτος ΛΖ΄, Αριθμ.3133 στο Χρυσάφης, Ιωάννης: Οι σύγχρονοι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες, Αθήνα 1930,σελ. 100-101.

⁹⁶ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 22.7.1889, Έτος Γ΄, Αριθμ.112.

⁹⁷ Τσιτσέλης, Ηλίας: *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα*, Αθήνα 1904, τόμος 1^{ος}, σελ. 290.

⁹⁸ Γεωργιάδης, Κώστας: «Η Αναβίωση των Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων», στο: *Ολυμπιακοί Αγώνες*. Αθήνα 2001, 87-147, σελ.100.

⁹⁹ *Ολύμπια*, Έκτατον φύλλον της Εστίας, Αθήνα 1888, σελ 14.

¹⁰⁰ *Ολύμπια του 1875*, Περίοδος Τρίτη, Αθήνα 1878,σελ. 333-334.

Οι αδελφές Καλομοίρα και Αφροδίτη Αντωνίου Μεταξά Μπότσαρη από τη Λειβαθώ για την τελειοποίηση της κατεργασίας των ινών αθανάτου - *«κατασκεύασαν δε επανωφόριον (Βουρνούζιον) γυναικείο, αρίστης εργασίας και μετρίας τιμής».*

Η Αναστασία Γερ. Ιγγλέση για τα εξαιρετικά γυναικεία περιλαίμια από αθάνατο.¹⁰¹
Αργυρό νομισματόσημο Β' τάξεως.

Ο Ληξουριώτης υφαντής Π. Φλαγγίνης *«δια το ποικίλλον των εκθεμάτων αυτού μετά προσοχής εξειργασμένων και χρησίμων δια την κοινήν χρήσιν, έως εκ του μετρίου της τιμής, ήτοι δια στρωματόπανο, δι' υφάσματα προς κατασκευήν τραπεζο-μανδήλων και δια βαμβακερόν δίμητον λευκόν αξιόλογον εργασίας».*

Η Λειβαθινιά Σπυριδούλα Οδ. Μεταξά Ζήγου, για τα *«ωραία τρίχαπτα (δανδέλλας) και περιλαίμια από ίνες αθανάτου αρίστης εργασίας».*¹⁰²

Αργυρό νομισματόσημο.

Ο Δήμος Κραναίας για το λευκό οίνο Ρομπόλα.

Ο Δήμος Ιθάκης *«δια μέλαινο οίνο»* του 1872.

Ο Γ. Μηλιαρέσης για το λάδι του.¹⁰³

Χάλκινο νομισματόσημο.

Ο Ηλίας Τσιτσέλης για δύο ειδών σταφίδα και για τις ελιές του.

Ο Άγγελος Τσιτσέλης στην σπάνια κατηγορία *«Ρίζαι εδώδιμοι»* από Κατωή *«δια τα παρ' αυτού εκτεθέντα κολοκάσια καλής ποιότητας και τα μόνα εν τη Ολυμπιάδι ταύτη εκτεθέντα».*

Ο Ι. Σ. Άννινος δια λευκό οίνο 22 ετών.¹⁰⁴

Η Μαργετίνα Σ. Ιγγλέση από τη Λειβαθώ για τα επικαλύμματα τραπεζιών και επίπλων από ίνες αθανάτου *«λίαν κομψών και χρησίμων προς στολισμόν αιθουσών».*

Η Αθηνά Γρηγ. Ποταμιανού για γυναικείο *«επανωφόριον»* από ίνες αθανάτου και λοιπά επικαλύμματα τραπεζιών.

Η Ρουβίνα Σπυρ. Ιγγλέση για *«επανωφόριον (βουρνούζιου) και περιχειρίδες (μανικέτια)»* από ίνες αθανάτου.¹⁰⁵

¹⁰¹ Ολύμπια, σελ.19-20.

¹⁰² Ολύμπια, σελ.20.

¹⁰³ Ολύμπια, σελ.20-21.

¹⁰⁴ Ολύμπια, σελ.343,345,368.

¹⁰⁵ Ολύμπια, σελ 21.

Η τέταρτη Ζάπεια Ολυμπιάδα του 1888

Τον Αύγουστο του έτους 1888 άνοιξαν οι πύλες του Μεγάρου της εκθέσεως των Ολυμπίων στην Αθήνα. Σε αυτήν κάθε επαρχία είχε το δικαίωμα συμμετοχής με σκοπό να δείξει τα εκθέματα και την πρόοδο που σημείωσε «στη Γεωργία, στη Βιομηχανία, στις Τέχνες και στις Ωραίες τέχνες». Σκοπός της Έκθεσης ήταν η άμιλλα μέσω του συναγωνισμού που ωθούσε προς την πρόοδο. Στην προσπάθεια αυτή κανείς δεν κουράστηκε, επειδή όλοι συνέβαλλαν στην ανοικοδόμηση του εθνικού μεγαλείου με την εδραίωση και αύξηση της βιομηχανίας. Η Κεφαλονιά συμμετείχε με πλήθος βιομηχανικών και γεωργικών προϊόντων καθώς και έργων τέχνης. Αυτό όμως που πρώτιστα ενδιέφερε ήταν να στείλουν είκοσι καλλίφωνους νέους και να κάνουν γνωστή την Επτανησιακή μελωδία. Πολλοί νέοι δήλωσαν συμμετοχή στη χορωδία που επρόκειτο να πάει στην Αθήνα καθώς και ο μουσικοδιδάσκαλος Ν. Τζανής. Το εμπόδιο όμως ήταν το οικονομικό ζήτημα. Συστάθηκε Επιτροπή εξευρέσεως πόρων έτσι ώστε να γίνει εφικτή η μετάβασή τους.¹⁰⁶

Η Κεφαλονιά δέχτηκε την πρόσκληση της Επιτροπής της Δ΄ Ολυμπιάδας να συμμετάσχει με την αποστολή διαφόρων προϊόντων. Η εμπειρία συμμετοχής σε ανάλογους διαγωνισμούς ήταν αρνητική για τους Κεφαλονίτες λόγω της ελλιπούς κατάρτισής τους στον οργανωτικό και ελεγκτικό τομέα, πράγμα που δε συνέβαινε στη διοργάνωση της Εκθέσεως των Ολυμπίων. Γι αυτό το λόγο η σπουδαιότητα συμμετοχής τους σε αυτή τη διοργάνωση είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις. Υπήρχε δε έντονη ανησυχία για το αν τελικά θα μπορέσει να παραστεί και η χορωδία υπερπηδώντας τα οικονομικά εμπόδια. Βέβαια, η προσοχή πλήθους Κεφαλονιτών είχε στραφεί σε αυτήν την κατεύθυνση και η επιθυμία συμμετοχής της χορωδίας ολοένα και εύρισκε γόνιμο έδαφος. Δεν έλειπαν όμως και τα αρνητικά σχόλια διάφορων κακόβουλων γι αυτό το εγχείρημα.¹⁰⁷

Η Επιτροπή Ολυμπίων έστειλε ευχαριστήριο τηλεγράφημα για την αποστολή των εκθεμάτων. Η εφημερίδα «Πυξ-Λαξ» χρησιμοποίησε την Ολυμπιάδα στη θεματολογία των γελοιογραφιών της.¹⁰⁸ Το ενδιαφέρον ήταν αμείωτο για την αποστολή της χορωδίας και η βεβαιότητα πως το έργο που θα δημιουργούνταν θα ήταν ποιοτικό έκδηλο. Το πρόβλημα της οικονομικής βοήθειας ήταν πλέον λυμένο, αφού εκφράστηκε η πεποίθηση ότι οι παραστάσεις της χορωδίας θα

¹⁰⁶ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 7.5.1888, Αριθμ.51, Έτος Α΄.

¹⁰⁷ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 15.5.1888, Αριθμ.52, Έτος Α΄.

¹⁰⁸ Εφημερίδα *Πυξ-Λαξ*: φύλλο 8.5.1888, Αριθμός 7 Έτος Α΄.

αυτοχρηματοδοτήσουν την αποστολή, εκτός από τις εισφορές των φίλων και υποστηρικτών της.¹⁰⁹

Κατά την Ολυμπιακή έκθεση, χάρη στη δραστηριότητα των μελών της επιτροπής, η Κεφαλονιά επρόκειτο να πάρει μέρος με πλήθος εκθεμάτων. Ο Δήμος Πρόννων με την πρωτοβουλία του γιατρού Δ. Τραυλού αποστέλλει για την προσεχή Ολυμπιάδα διάφορα εκθέματα.¹¹⁰

Με αμείωτη ένταση συνεχίζονταν οι προετοιμασίες για τη συμμετοχή στη Δ' Ολυμπιάδα. Οι πρόβες και οι δοκιμές της χορωδίας είχαν αρχίσει με τους καλύτερους οιωνούς. Ο Ι. Άννινος παραχώρησε την αίθουσα δεξιώσεων του σπιτιού του, για να στεγάσει τις πρόβες της χορωδίας με τη συνοδεία πιάνου και την εποπτεία των μουσικοδιδάσκαλων Τζανή και Λαυράγκα. (Εικ. 5 και 6) Πραγματοποιήθηκε επίσης πρόσκληση και νέων μελών για τη χορωδία από την επαρχία Πάλης, για να δειχθεί ο καθολικός χαρακτήρας της προσπάθειας με συμμετοχές από όλο το νησί.¹¹¹

Στους μουσικοδιδάσκαλους προστέθηκε και ο Γεωρ. Σολομός με το Ν. Μεταξά. Το βραβείο ήταν πλέον στην σκέψη των υποστηρικτών του χορού. Ο τίτλος του τραγουδιού πιθανότατα ήταν «Προς τον Ζάππαν Ύμνος».¹¹²

Η Επιτροπή της Εκθέσεως των Ολυμπίων ειδοποίησε τους εκθέτες ότι θα γίνονταν δεκτά τα εκθέματα που είχαν φτάσει μέχρι το τέλος Αυγούστου. Σημαντική πληροφορία είναι ότι οι εκθέτες δεν ήταν υποχρεωμένοι να παρίστανται στο διαγωνισμό, αρκεί να απέστειλαν τα εκθέματά τους με το «Πρακτορείο της Πανελληνίου Εταιρίας».¹¹³

Εκθειάστηκαν τα έργα, η προσπάθεια και η προθυμία όλων εκείνων που θα έστελναν εκθέματα στην Δ' Ολυμπιάδα. Το έργο της δεσποινίδας από την Πεσσάδα, της Ελλάδας Ρεγγίνας που, αν και αυτοδίδακτη, έφτιαξε από πολύ λεπτό μετάξι το εκατοντάδραχμο της Εθνικής Τράπεζας και γύρω από αυτό αρχαία νομίσματα πάνω σε λεπτό λευκό μεταξωτό ύφασμα, ξεχώρισε. Η λεπτομέρεια ήταν τόσο μεγάλη που έμοιαζε περισσότερο με ζωγραφιά παρά με κέντημα.¹¹⁴ Το έργο ήταν εξαιρετικής λεπτότητας και τέχνης και τιμούσε την εκθέτρια για τον κόπο και την υπομονή με την

¹⁰⁹ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 27.5.1888, Αριθμ.55, Έτος Α'.

¹¹⁰ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 16.7.1888, Αριθμ.61, Έτος Β'.

¹¹¹ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 18.6.1888, Αριθμ.57, Έτος Β'.

¹¹² Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 30.7.1888, Αριθμ.63, Έτος Β'.

¹¹³ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 13.8.1888, Αριθμ.65, Έτος Β'.

¹¹⁴ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 13.8.1888, Αριθμ.65, Έτος Β'.

οποία εργάστηκε.¹¹⁵ Ο Μ. Αύλιχος, μέλος της επιτροπής για την αποστολή των εκθεμάτων, εργαζόταν με ζήλο για την επίτευξη του σκοπού αυτού.

Για την οικονομική ενίσχυση της χορωδίας η οποία θα πήγαινε στην Αθήνα προκειμένου να πάρει μέρος στα Ολύμπια, πραγματοποιήθηκε στο Θέατρο του Αργοστολίου παράσταση από τη χορωδία με διευθυντή τον Λαυράγκα. Η εκδήλωση στέφτηκε με επιτυχία, αφού και η ορχήστρα σημείωσε μεγάλη επιτυχία, ως προς την απόδοση και την επίδοσή της, και οι εισπράξεις ήταν καλές. Επίσης, οικονομική ενίσχυση δόθηκε από τους Κεφαλλονίτες που ήταν εκτός νησιού. Οι εισπράξεις συνολικά ανήλθαν σε 2400 δρχ. (1200 και 1200 αντίστοιχα). Τελικά, η χορωδία φάνηκε να τα καταφέρνει και αναχώρησε για την Αθήνα χάρη στις συνδρομές των Κεφαλλονιτών εντός και εκτός του νησιού, στην παράσταση που δόθηκε στο θέατρο τα έσοδα της οποίας θα διατίθονταν για αυτό το σκοπό και στην οικονομική ενίσχυση του Δήμου με 600 δρχ.¹¹⁶

Οι προσπάθειες, όσο φιλότιμες και αν ήταν προσέπεσαν στον οικονομικό σκόπελο. Η αγωνία για την τελική ευόδωση των προσπαθειών προκειμένου να σταλεί η ομάδα της χορωδίας ήταν εμφανής. Η μέχρι τώρα αισιοδοξία και αντίδραση στους αρνητές της μεγάλης προσπάθειας για την οργάνωση και προετοιμασία της χορωδίας και την τελική ευόδωση των τρίμηνων προσπαθειών τους έδωσε τη θέση της σε εσπευσμένη επιστολή αναζήτησης βοήθειας από κάθε Κεφαλλονίτη έξω από τα όρια του νησιού. Η επιστολή συντάχθηκε από τους Κατσαίτη Αλέξιο (δικηγόρο), Δημήτριο Βρεττό, Γεώργιο Ιγγλέση (γιατρό), Τρίκαρδο Νικόλαο, Άβλιχο Μιχαήλ και Μιλ. Άννινο Καβαλιεράτο. Η παραμονή εικοσιπέντε μελών της χορωδίας γινόταν πλέον προβληματική. Ο Σεβασμιώτατος Αρχιεπίσκοπος Κεφαλληνίας κ. κ. Γερμανός, υποστηρικτής της ιδέας, ορίστηκε υπεύθυνος της συλλογής των χρημάτων που θα προέρχονταν από την ανταπόκριση αυτού του καλέσματος. Ο χρόνος ήταν πλέον πιεστικός, αφού τον Οκτώβριο θα γίνονταν η έναρξη των Ολυμπιακών Αγώνων της Δ΄ Ολυμπιάδας. Σύμφωνα με την επιστολή τα τραγούδια είχαν επιλεγεί από την εποχή του ριζοσπαστισμού, των οποίων δημιουργός ήταν ο Ν. Τζανής, και ο Ψαλμός του Δαβίδ «Κύριε εν τη δυνάμει σου» τον οποίο δίδαξε ο ίδιος. Ακολουθούσε ο «Ύμνος» προς τον ιδρυτή των Ολυμπίων Ε. Ζάππα τον οποίο μελοποίησε και δίδαξε ο Δ. Λαυράγκας καθώς και το «Χαιρετισμός» των Κεφαλλήνων προς την Αθήνα, τον οποίο μελοποίησε ο Τζανής.

¹¹⁵ Εφημερίδα *Νέα Κεφαλληνία*: φύλλο 2.9.1888, Αριθμ.149, Έτος ΣΤ΄.

¹¹⁶ Εφημερίδα *Νέα Κεφαλληνία*: φύλλο 5.9.1888, Αριθμ.154, Έτος ΣΤ΄.

Ευχαριστήρια προκαταβολικά αποδίδονταν στους Ληξουριώτες Ιερ. Κονιδάρη και Ηλία Τζετζέλη οι οποίοι συμμετείχαν ενεργά στις ειδικές επιτροπές για τη Δ' Ολυμπιάδα.¹¹⁷

Η διακαής επιθυμία για την αποστολή της χορωδίας και η σιγουριά για την επιτυχία της συνοδεύονταν από την αμέριστη συμπαράσταση του Τύπου που για μια ακόμη φορά έκανε λόγο για τις γενικές δοκιμές του «ωδικού χορού» τον οποίο συνέστησαν και εκπαίδευσαν οι μουσικοδιδάσκαλοι Τζανής και Λαυράγκας με σκοπό να μεταβούν στην Αθήνα και να ψάλουν διάφορα εκκλησιαστικά και άλλα κομμάτια κατά τους προσεχείς Ολυμπιακούς Αγώνες. Για την πραγματοποίηση του ταξιδιού είχε συσταθεί επιτροπή με σκοπό τη συλλογή συνδρομών για την κάλυψη των εξόδων της διαμονής και της μετάβασης στην Αθήνα. Σκοπός των συνεχών δημοσιεύσεων ήταν η ευαισθητοποίηση του Κεφαλληνιακού λαού ώστε αυτή να μεταφραστεί σε έμπρακτη βοήθεια.¹¹⁸

Οι Κεφαλλονίτες ωστόσο έστειλαν πολλά και άξια λόγου εκθέματα στην έκθεση των Ολυμπίων στην Αθήνα και αυτό αποδίδεται στον ακούραστο ζήλο της επιτροπής που είχε συσταθεί και στην αξιέπαινη προσπάθειά της και ειδικότερα ενός από τα μέλη της, του Μ. Άβλιχου. Εκφραζόταν η πεποίθηση ότι η αγωνόδικος επιτροπή θα ήταν αμερόληπτη και θα έδειχνε την απαιτούμενη αυστηρότητα, για να μην υπάρξουν αδικίες και παράπονα, όπως σε άλλες εκθέσεις που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν.¹¹⁹

Ο Δήμος Πρόννων με πρωτεργάτη το γιατρό Δημήτριο Δ. Τραυλλό, έστειλε στην επιτροπή της Έκθεσης τα παρακάτω εκθέματα με σκοπό να αποσταλούν στην Αθήνα για την Ολυμπιάδα. Τα εκθέματα ήταν: « *Μία καλαμοτή και επάνωθεν σπάρτα δια να απλώνεται ο σταφιδοκαρπός και να μην βλάπτεται παρά των βροχών.*

Σταφίς του παρελθόντος έτους απλωθείσα και αποξηρανθείσα επί της άνω καλαμοτής με τα σπαρτά.

Πέτραι μαλακαί ως το μάρμαρον ωραίαι.

Πέτραι δια μονόλιθους και χειρόμυλους.

Γίψος πέτρας άκαος και γύψος καμμένος λειοτετριμμένος.

Δύο ποιότητας άμμου.

Χώμα κόκκινον ως μπορτσολάνα σιδηρούχον.

¹¹⁷ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 13.9.1888, Αριθμ.69, Έτος Β΄

¹¹⁸ Εφημερίδα *Νέα Κεφαλληνία*: φύλλο 26.9.1888, Αριθμ.151, Έτος ΣΤ΄.

¹¹⁹ Εφημερίδα *Νέα Κεφαλληνία*: φύλλο 1.10.1888, Αριθμ.152, Έτος ΣΤ΄.

Χώμα άσπρον δια να καθαρίζει τα μέταλλα.

Φακαί, πισσάρα ψάνια, λινόσπορος, σιτόσμιγο, γεόμηλα.

Είκοσι πέντε μποτίλιαι κρασιών, μοσχάτου, ρομπόλας, μαυροδάφνης αναμεμιγμένης με σκυλοπνίκτη, μοθονιού, βοστυλίδη.

Νερά ανθρακούχα, λιθάνθρακες».

Άπαντα τα ανωτέρω εκθέματα συνοδεύονται δι' επιστημονικής εκθέσεως του ευπαιδευτού Ιατρού κ Δημ. Β. Τραυλού». ¹²⁰

Η υπεύθυνη επιτροπή των «Ολυμπίων και κληροδοτημάτων» όρισε ως εξής τον αριθμό των βραβείων που επρόκειτο να απονεμηθούν. Χαρακτηριστικά αναφέρει: «Δια την α'. συναγωγήν, περιλαμβάνουσαν ορυκτάς ύλας και προϊόντα μεταλλευτικής και μεταλλουργίας, ωρίσθησαν 4 χρυσά βραβεία, 12 αργυρά, 24 χαλκά και 36 έπαινοι. Δια την β'. συναγωγήν της κατεργασίας ορυκτών υλών και προϊόντων μεταλλουργίας 6 χρυσά, 18 αργυρά, 36 χαλκά και 18 έπαινοι, δια την γ'. συναγωγήν των δασικών υλών και της δασικής βιομηχανίας, 1 χρυσούν, 3 αργυρά, 6 χαλκά και 9 έπαινοι. Δια την δ'. συναγωγήν της κατεργασίας ξύλων 4 χρυσά, 12 αργυρά, 24 χαλκά και 36 έπαινοι. Δια την ε'. συναγωγήν της γεωργίας και κηπουρικής 6 χρυσά, 30 αργυρά, 60 χαλκά και 100 έπαινοι. Δια την ς'. συναγωγήν περιλαμβάνουσα εδώδιμα και κατειργασμένας φυσικάς και ζωικάς ουσίας 6 χρυσά, 25 αργυρά, 50 χαλκά και 80 έπαινοι. Δια την ζ'. συναγωγήν της ζωοτεχνίας 3 χρυσά, 9 αργυρά, 20 χαλκά και 50 έπαινοι. Δια την η'. συναγωγήν την περιλαμβάνουσαν ύλας και προϊόντα κλωστικής, υφαντικής και ραπτικής 10 χρυσά, 30 αργυρά, 90 χαλκά και 150 έπαινοι. Δια την θ'. συναγωγήν των χημικών τεχνών και των προϊόντων αυτών 4 χρυσά, 12 αργυρά, 24 χαλκά και 30 έπαινοι. Δια την ι'. συναγωγήν της βυρσοδεψικής 5 χρυσά, 15 αργυρά, 30 χαλκά και 50 έπαινοι. Δια την ια'. Συναγωγήν περιλαμβάνουσαν μηχανάς και μέσα μεταφοράς 4 χρυσά, 12 αργυρά, 24 χαλκά και 36 έπαινοι. Δια την ιβ'. συναγωγήν της πολιτικής μηχανικής και ναυπηγίας 6 χρυσά, 12 αργυρά, 20 χαλκά και 30 έπαινοι. Δια την ιγ'. συναγωγήν της ανατροφής, διδασκαλίας και ελευθερίων τεχνών 8 χρυσά, 24 αργυρά, 40 χαλκά και 80 έπαινοι. Δια την ιδ'. συναγωγήν της καλλιτεχνίας 6 χρυσά, 20 αργυρά, 40 χαλκά και 80 έπαινοι. Η απονομή των βραβείων των εφευρέσεων επαφύεται τοις ελλανοδίκας.

Πλην των ανωτέρω βραβείων η επιτροπή όρισε χρηματικά τοιαύτα προσενεχθέντα υπό των δωρητών υπέρ των αρίστων εκθεμάτων. Τα βραβεία ταύτα δια την α'. συναγωγήν

¹²⁰ Εφημερίδα Εμπρός: φύλλο 1.7.1888, Αριθμ.61, Έτος Β'.

είναι εν, δια την β'. συναγωγήν και την δ'. 3, δια την ε'. 25, δια την ζ'. 20, δια την ζ'. 6, δια την η'. 25, δια την θ'. 5, δια την ι'. 2, δια την ια'. 4, δια την ιγ'. 1 και δια την ιδ'. 4. Προσέτι ορίζονται και έτερα 22 χρηματικά βραβεία υπέρ των διαφόρων εκθεμάτων. Υπέρ του μουσικού διαγωνίσματος ωρίσθησαν επτά χρηματικά βραβεία, υπέρ του διαγωνίσματος κτηνών 34, και υπέρ των τελεσθησομένων εν τω Παναθηναϊκό σταδίο αγώνων 45. Πάντα τα χρηματικά βραβεία ταύτα ανέρχονται εις 54.000 δραχμών». ¹²¹

Ο Κεφαλληνιακός Σύνδεσμος Καΐρου, το μεγαλύτερο από τα πολλά σωματεία που είχαν ιδρυθεί στην Αίγυπτο από μετανάστες Κεφαλονίτες με σκοπό την αλληλοβοήθεια και την υποστήριξη της παιδείας και της βιομηχανίας αποφάσισε ύστερα από συνέλευση στις 14 Αυγούστου να χορηγήσει 9 βραβεία για τους Κεφαλονίτες εκθέτες που θα πρώτευαν κατά την Δ' Ολυμπιακή Έκθεση. Τα βραβεία ήταν: « α) Δια την ταπητουργίαν δρ. 100. β) Για την Υφαντικήν δρ.100. γ) Δια την λεπτουργικήν (επιπλοποιΐαν) δρ. 50. ε) Δια οίνους παρελθ. έτους δρ.50. στ) Δια τυροποιΐαν δρ.50. η) Δια τρίχαπτα (δαντέλλας) δρ.25. θ) Δια κανιστροποιΐαν δρ.25. ».

Η κίνηση αυτή χαιρετίστηκε από τους κατοίκους του νησιού, που εύχονταν να ακολουθήσουν το παράδειγμα και άλλοι σύλλογοι του εξωτερικού έτσι ώστε να τονωθεί η προσπάθεια τους, αφού η βοήθεια από τους φορείς του νησιού ήταν μηδενική. ¹²²

Γίνεται η τελευταία αναφορά στο «χορό» πριν μεταβεί στην Αθήνα για την Δ' Ολυμπιάδα . Ένας λόγος για τον οποίο ήθελαν πολλοί παράγοντες του νησιού, με την αμέριστη συμπαράσταση του τοπικού τύπου, να διοργανώσουν αυτήν την αποστολή ήταν η οργανωμένη ανάπτυξη της μουσικής στο νησί και η δημιουργία Μουσικού Σχολείου και Ωδείου. Τα έργα που επρόκειτο να αποδίδονταν ήταν: «ο εις τον Ζάππαν ύμνος», «ο εις την πρωτεύουσα χαιρετισμός», και τραγούδια από τις μέρες του Ριζοσπαστικού Κινήματος. ¹²³

Η αποθέωση της χορωδίας. Οι Κεφαλλήνες μουσουργοί νίκησαν στην έκθεση της Δ' Ολυμπιάδας μπροστά σε ακροατήριο δύο χιλιάδων ακροατών. Τα κομμάτια που τελικά διαγωνίστηκαν ήταν με τη σειρά που παρουσιάστηκαν και που τελικά επελέγησαν: «Θούριον Άσμα» με διευθυντή τον Ν. Τζανή, «ύμνος εις τον Ζάππαν» με τον Δ. Λαυράγκα. «Εις τον Ευαγγελισμόν» με τον Ν.Τζανή, «Έχε για» με τον

¹²¹ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 22.10.1888, Αριθμ. 75, Έτος Β'.

¹²² Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 27.8.1888, Αριθμ. 67, Έτος Β'.

¹²³ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 1.10.1888, Αριθμ.72, Έτος Β'.

Καμπάνη και ο «*Ναύτης του Ιονίου*» με τον Δ. Λαυράγκα. Η χορωδία έδωσε και άλλες παραστάσεις, με αποτέλεσμα να γίνεται το αδιαχώρητο όπου εμφανιζόταν, δημιουργώντας πολύ καλές εντυπώσεις και αποσπώντας θετικά σχόλια με την απόδοσή της. Σε μία από τις παραστάσεις παρευρέθηκαν και οι Α.Α.Μ.Μ. με το διάδοχο, την Αλεξάνδρα, τον Νικόλαο, τους μεγάλους δούκες.¹²⁴

Η αντίδραση των Αθηναίων ακροατών ήταν ενθουσιώδης, κάτι που δικαίωσε τις προσδοκίες όλων εκείνων που πίστεψαν την αξία και την ποιότητα της μουσικής των Κεφαλλήνων. Ενδεικτικά οι δημοσιογράφοι της Αθήνας έγραφαν στον Αθηναϊκό τύπο: «*Αι! Το λοιπόν ζήτω σου Κεφαλλονιά, ωραία όσον και αγρία νήσος, ήτις ουδέν έχεις μέτριον, εις ην τα πάντα ευρίσκονται εν τοις άκροις, αι ωραιότεραι γυναίκες και τα ασχημότερα θήλα, οι μεγαλοφυέστεροι των ανδρών και οι επιφοβότεροι παράφρονες, εν η το αίσθημα δεν γνωρίζει όρια, εν η το παν είναι απότομον, ως ο Αίνος σου και τρικυμιώδες, ως η περικυκλούσα σε θάλασσα! Ζήτω σου, τα τέκνα σου χθες σε ετίμησαν και ημείς οι Αθηναίοι, οι ψυχροί, ως τα μάρμαρά μας, οι απαθείς μέχρι βλακείας, οι εις ουδέν συγκινούμενοι, ηλεκτρίσθημεν, αίφνης, ηκούσαμεν νέον κόσμον, και η φαντασία ημών ηνεώχθη εις νέους ορίζοντας! Η μουσική σου μας κατέκλυσε, μας συνετάραξε, μας ενεθουσίασε, μας παρέφερε! Τα κύματα της μελωδίας σου στέ μεν ηδέα, ήρεμα, σιγηλά, ως κελαρύζων ρύαξ μας συνεκίνησαν μέχρι δακρύων, οτέ δε παράφορα, παράβολα, τολμηρά ουρανομήκη εδόνουν και τας τελευταίας της καρδιάς ημών ίνας μέχρι διαρρηξέως! Συνεκινήθημεν, εκλαύσαμεν, παρεφέρθημεν! Ζήτω σου, ζήτω σου, ωραία μου Κεφαλλονιά!*»¹²⁵

Η αναγνώριση της απόδοσης και της προσπάθειας των συμμετεχόντων εκφράζονταν από την παράκληση του δημοσιογράφου που αρθρογραφεί να απομνημονεύσουν τα ονόματα των μελών της χορωδίας τα οποία και καταγράφει. Την χορωδία απάρτιζαν οι εξής : Πρώτοι τενόροι: Α. Μακρής, Χ. Λάσκαρης, Κ. Παναγιώτου, Γ. Αντύπας, Σ. Σαμούτ, Χ. Κουρούκλης. Δεύτεροι τενόροι: Κ. Μπογάζας, Ε. Διακάτος, Π. Σαμούτ, Ι. Δρακόπουλος, Γ. Γαλιατσάτος, Γ. Δελαπότρας και Γ. Λάσκαρης. Μπάσοι: Η. Δήμος, Δ. Δρακόπουλος, Σ. Νικολετάτος, Δ. Ματσούκης, Σ. Αρσένης, Γ. Τσερνάτας, Κ. Λειβαδάς και Χ. Εξαδάκτυλος. Και κοντά τους ο δάσκαλος τους, ο καλύτερος των μουσικών της Κεφαλονιάς ο Δ. Λαυράγκας.¹²⁶ Η επιτροπή των μουσικών αγώνων της Ολυμπιακής Εκθέσεως ήταν ο

¹²⁴ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 12.11.1888, Αριθμ.78, Έτος Β΄.

¹²⁵ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 12.11.1888, Αριθμ.78, Έτος Β΄.

¹²⁶ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 12.11.1888, Αριθμ.78, Έτος Β΄.

Leo Delides, μέλος του γαλλικού ινστιτούτου και καθηγητής της σύνθεσης στο Ωδείο του Παρισιού, ο Ερνέστος Guiraud καθηγητής της σύνθεσης στο Παρισινό Ωδείο και ο Th. Dudois καθηγητής της αρμονίας. Από αυτούς βραβεύτηκε ο Διονύσιος Σ. Λαυράγκας για τη σύνθεση για έγχορδα. Το βραβείο ήταν χρηματικό ποσό της τάξης των πεντακοσίων δραχμών.¹²⁷

Βραβεύτηκε επίσης, ο μουσικοσυνθέτης Γεώργιος Λαμπίρης, (μαθητής του μουσικοδιδάσκαλου Μάντζαρου) για μια ακόμα φορά. Έλαβε το αργυρό βραβείο Α΄ τάξεως για την «*Στοιχειώδη διδασκαλία της μουσικής και ωδικής*» και για την «*Διδασκαλία της μουσικής*». Τα έργα αυτά χαρακτηρίζονταν για τη δυσκολία στη σύλληψή τους και για τη σπανιότητά τους στο χώρο της Ελλάδας. Επιπρόσθετα, ο ίδιος συνθέτης μελοποίησε εμβατήριο με τίτλο «*Η Ολυμπιακή Εκθεση*».¹²⁸ Ένα περίπου χρόνο αργότερα (14 Ιουλίου 1889) ο Γεώργιος Λαμπίρης πεθαίνει από επώδυνο καρδιακό νόσημα.¹²⁹

Το έργο της Ελλάδας Ρεγγίνας βραβεύτηκε στην Ολυμπιάδα. Εκθειάστηκε ο τρόπος και η λεπτομέρεια με την οποία φτιάχτηκε το έργο της και εκφράστηκε η πεποίθηση ότι, αν σπουδάσει ζωγραφική στην Αθήνα, θα γίνει μια από τις καλύτερες καλλιτέχνιδες.¹³⁰ Γίνεται επίσης αναφορά στο μουσικό Βραβείο του Δ. Λαυράγκα ο οποίος κέρδισε το πρώτο βραβείο και χρηματική αμοιβή 500 φράγκων.¹³¹ Επίσης, στο τμήμα επιλοποιίας οι κατασκευές του Κεφαλονίτη Επαμεινώνδα Κανάλη έτυχαν της προσοχής και της παραδοχής τους από τους θεατές-επισκέπτες λόγω της πρωτοτυπίας τους.¹³²

Η Επιτροπή Ολυμπίων τέλος έστειλε ευχαριστήριο τηλεγράφημα για την αποστολή των εκθεμάτων των Κεφαλονιτών. Η εφημερίδα «Πύξ-Λαξ» χρησιμοποίησε την Ολυμπιάδα στη θεματολογία των γελοιογραφιών της.¹³³ (Εικ. 7)

¹²⁷ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 2.12.1889, Αριθμ.130, Έτος Γ΄.

¹²⁸ Εφημερίδα *Ο Ρωμηός*: φύλλο 5.11.1888, χ.α., Έτος 5^ο.

¹²⁹ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 22.7.1889, Αριθμ. 112, Έτος Γ΄.

¹³⁰ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 3.6.1889, Αριθμ.103, Έτος Γ΄.

¹³¹ Εφημερίδα *Τύπος*: φύλλο 3.5.1890, Αριθμός 5, Έτος Α΄.

¹³² Εφημερίδα *Ραμπαγός*: φύλλο 13.7.1888, Αριθμ.100, Έτος Ι΄.

¹³³ Εφημερίδα *Πύξ-Λαξ*: φύλλο 8.5.1888, Αριθμός 7 Έτος Α΄.

Οι πρώτοι αγώνες του Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου Αθηνών (30-31 Μαΐου 1891)

Ο Πανελλήνιος Γυμναστικός Σύλλογος Αθηνών έπειτα από την ίδρυσή του διοργάνωσε με πρωτοφανή για την εποχή εκείνη επισημότητα αγώνες. Πριν την έναρξη των κυρίως αγώνων πραγματοποιήθηκαν δύο επιδείξεις ομαδικής γυμναστικής. Μία «*μεθ' αλτήρων*» των μαθητών του Πρακτικού Λυκείου και μία «*δια κορίνων*» από αυτούς που επρόκειτο να αγωνιστούν, των εφήβων και ανδρών μελών του γυμναστηρίου. Στη δεύτερη ομάδα συμμετείχε και ο Κεφαλονίτης γυμναστής και φωτογράφος, Ν. Κατραβάς.¹³⁴

Η ίδρυση του εργατικού συνδέσμου «Η Αλληλοβοήθεια»

Το έτος 1894 ιδρύθηκε στο Αργοςτόλι ο εργατικός Σύνδεσμος με την επωνυμία «Η Αλληλοβοήθεια» έχοντας ως παράρτημά του το Γυμναστήριο «ο Κέφαλος», το οποίο διευθύνονταν από το Διοικητικό Συμβούλιο που απαρτιζόταν από πενταμελή επιτροπή που εκλεγόταν από τα μέλη του Συνδέσμου. Το αξιοσημείωτο στον Κανονισμό του Γυμναστηρίου ήταν πως στο πρώτο άρθρο αναφερόταν επιγραμματικά ότι **«Άνασυνιστᾶται τό διαλυθέν γυμναστήριον ὡς παράρτημα τοῦ Συνδέσμου ὑπό τήν ἔπωνυμίαν...»** πράγμα που δηλώνει πως το Γυμναστήριο προϋπήρχε του έτους της ίδρυσης του εργατικού Συνδέσμου το 1894.

Σκοπός του Γυμναστηρίου σύμφωνα με τον Κανονισμό ήταν η «*δια παντείων ασκήσεων προαγωγήν της υγείας, της ευρωστίας και της διαπλάσεως του σώματος των τε μελών του Συνδέσμου και παντός άλλου συμμορφούμενου προς τας διατάξεις του Κανονισμού. Προς επίτευξην δε του σκοπού τούτου δύναται αναλόγως των πόρων του να ιδρύση και άλλα τμήματα, ποδηλασίας, κολυμβητικής, λεμβοδρομίας, σκοποβολής κτλ.*» Οι πόροι του γυμναστηρίου θα προέρχονταν από τις μηνιαίες συνδρομές των μελών, τις δωρεές, τα κληροδοτήματα και κάθε άλλα έκτατο έσοδο.

Το άρθρο 17 προέβλεπε δε και το διορισμό γυμναστών τους οποίους και θα άμειβαν. Εκθέτονταν επίσης τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις που απέρρεαν από τη θέση του γυμναστή καθώς και οι εργασίες που ήταν στην αρμοδιότητα και στην δικαιοδοσία του.

¹³⁴ Χρυσάφης: Ολυμπιακοί Αγώνες,σελ.135-136.

Τέλος, το άρθρο 19 έκανε λόγο για τη σφραγίδα του γυμναστηρίου. Αυτή θα είχε την εικόνα του Κεφαλού με τις λέξεις «Γυμναστήριον ο Κεφαλος» και κυκλικά «Εργ. Συνδέσμου η Αλληλοβοήθεια».¹³⁵

---

¹³⁵ Κανονισμός του εν Αργοστολίω Γυμναστηρίου «Ο Κεφαλος», 1896.

ΟΙ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΤΟΥ 1896

Ο Κεφαλληνιακός τύπος αρχικά αναφέρθηκε στους Ολυμπιακούς Αγώνες (1896) και ειδικότερα στον ορισμό της ακριβούς μέρας τέλεσής τους. Επίσης έκανε λόγο για το διορισμό των επιτροπών που ήταν υπεύθυνες για τον καλλωπισμό της πόλης των Αθηνών και για την πρόταση για την επισκευή των υπαρχόντων δημόσιων κτιρίων και την κατασκευή νέων.¹³⁶ Δυστυχώς από το αρχαικό υλικό της Κοργειαλένειου βιβλιοθήκης απουσιάζουν τα σχετικά με την περίοδο της Ολυμπιάδας φύλλα. Από δευτερεύουσες όμως πηγές γίνεται γνωστό ότι στις εορταστικές εκδηλώσεις κλήθηκαν να συμμετάσχουν ανάμεσα σε άλλες και η Φιλαρμονική ορχήστρα Κεφαλονιάς η οποία είχε μακρά παράδοση και πλούσια ενεργό δράση. Σημαντική παρουσία είχε και η «Φιλαρμονική Εταιρεία» που συστάθηκε από Επτανήσιους. Ανάμεσα σε αυτούς διακρίνουμε τους Κεφαλονίτες, Σπύρο Σπάθη, Στέφανο Πετσάλη, Δημήτριο Αραβαντινό, Γεράσιμο Βουθρωντό, Γεράσιμο Βανδώρο, Γεράσιμο Δρακονταειδή, Γεράσιμο Γρατσιατό.¹³⁷ (Εικ. 8)

Ο νικητής της Δ΄ Ζάππειας Ολυμπιάδας Διονύσιος Λαυράγκας δεν απουσίαζε από τα μουσικά δρώμενα που προηγούνταν των αθλητικών. Στο Δημοτικό Θέατρο Αθηνών έδωσε την μουσική παράσταση με τίτλο «*Το Πένταθλο*» σε μουσική του ιδίου και στίχους του Ιωάννη Πολέμη. Η εκτέλεση του έργου στέφθηκε από επιτυχία και αυτό έγινε ευρέως γνωστό.¹³⁸

Η έναρξη των αγώνων έγινε στις 25 Μαρτίου του 1896. Το αγωνιστικό πρόγραμμα κράτησε 9 ημέρες ως την Τετάρτη 3 Απριλίου, ενώ τη δέκατη ημέρα (Πέμπτη 4 Απριλίου) έγινε η απονομή των επάθλων και η τελετή λήξης.¹³⁹

Στους Αγώνες σκοποβολής «δια όπλου Μάουζερ από απόσταση 200 μέτρων» στις 28 Μαρτίου (4^η μέρα των Αγώνων) ο Κεφαλονίτης Αναστάσιος Μεταξάς, ο αρχιτέκτονας του Παναθηναϊκού Σταδίου και του Σκοπευτηρίου, ήρθε

¹³⁶ Εφημερίδα *Ο Πολίτης*: φύλλο 1.1.1886, Αριθμός 4 Έτος Α΄.

¹³⁷ Μοντσενίγος Σπύρος: *Νεοελληνική Μουσική*, Αθήνα 1958.

¹³⁸ Λαυράγκας, Διονύσιος: *Απομνημονεύματα*, Αθήνα, σελ. 101-103.

¹³⁹ Αλμπανίδης, Ευάγγελος: *Ιστορία της Άθλησης στον αρχαίο ελληνικό κόσμο*. Σελ. 324.

τέταρτος.¹⁴⁰ (Εικ. 9) Στους κολυμβητικούς Αγώνες που πραγματοποιήθηκαν στον όρμο της Ζέας, στις 30 Μαρτίου, την έκτη μέρα της Ολυμπιάδας, στην κολύμβηση ταχύτητας 100 μέτρων ο Κεφαλονίτης Ευστάθιος Χωραφάς ήρθε δεύτερος.¹⁴¹ Στο αγώνισμα των 500 μέτρων έλαβαν μέρος μόνο τρεις αθλητές. Ο Χωραφάς κατέλαβε την τρίτη θέση. Στο αγώνισμα των 1200 μέτρων ο Χωραφάς κατατάχεται και πάλι την τρίτη θέση¹⁴² και γίνεται ο μοναδικός Έλληνας που κατέκτησε τρεις διακρίσεις στο ίδιο αγώνισμα σε μία Ολυμπιάδα.¹⁴³ Δυστυχώς στην Ολυμπιάδα του 1896 δεν έπαιρναν χάλκινο μετάλλιο οι τρίτες θέσεις.

Θα ήταν παράλειψη αν δεν αναφερθούν τα ονόματα δύο Κεφαλλήνων που συνδέθηκαν με το όνομα ενός από τους πρωτεργάτες της αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, το Δημήτριο Βικέλα. Ο πρώτος είναι ο Ιούλιος Τυπάλδος Πρετεντέρης ο οποίος κάλυπτε μέρος των λογοτεχνικών του ανησυχιών και τον παρότρυνε να ασχοληθεί με την ποίηση επηρεάζοντας παράλληλα τις γλωσσικές του επιλογές.¹⁴⁴ Ο δεύτερος είναι ο επιχειρηματίας και έμπορος Μαρίνος Κοργιαλένιος, ο πάντα πρόθυμος χορηγός στις ιδέες και στα οράματα του Βικέλα. Πιστός μέχρι το τέλος του έδωσε την ύστατη χαρά με τη φιλεκαπαιδευτική προσφορά του.¹⁴⁵

Μπάμπης Άννινος. Ειδική μνεία πρέπει να γίνει και στη μορφή του Μπάμπη Άννινου, (Αργοστόλι 1852 - Αθήνα 1934) Κεφαλονίτη θεατρικού συγγραφέα και δημοσιογράφου, ο οποίος, από τα τέλη της δεκαετίας του 1870, εγκαταστάθηκε οριστικά στην Αθήνα. Είχε την ευκαιρία να συνεργαστεί με τα σπουδαιότερα έντυπα της περιόδου 1880-1900, δημοσιεύοντας κυρίως χρονογραφήματα και (ιστορικού ιδίως περιεχομένου) πραγματείες. Η δημοσιογραφική του πένα, βουτηγμένη στο «αττικόν άλας» μιας απλής, χαριτωμένης και καλοφτιαγμένης καθαρεύουσας, που αντλούσε τη γοητεία της και από τις ευρύτερες εγκυκλοπαιδικές γνώσεις του συγγραφέα, τον είχε καταστήσει ιδιαίτερα δημοφιλή στην εποχή του. Ανάμεσα στο μεγάλο αριθμό των εκδοτικών του δραστηριοτήτων εντάσσονται και δύο προσπάθειες που από δημοσιογραφική άποψη θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως πρώιμα δείγματα αθλητικογραφίας στον ελληνικό χώρο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι ο

¹⁴⁰ Φιλίππου, Ευάγγελος: *Η ιστορία των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων 1896-2000*, Αθήνα 2002, σελ.103-104..

¹⁴¹ Χρυσάφης: *Ολυμπιακοί Αγώνες*, σελ.328-329.

¹⁴² Φιλίππου : *Η ιστορία*, σελ.122-123.

¹⁴³ Γαλανός, Γεράσιμος: *Κεφαλονιά-Ιθάκη και Ολυμπιακοί Αγώνες*, Πειραιάς 2004, σελ.28.

¹⁴⁴ Φιλίππου : *Η ιστορία*, σελ.47.

¹⁴⁵ Λινάρδος, Πέτρος: *Ο Βικέλας. Από το όραμα στην πράξη*, Αθήνα 1996, σελ.219.

Άννινος ειδικεύτηκε ποτέ στο είδος. Και οι δύο αφορούν το μεγάλο αθλητικό γεγονός του τέλους του 19ου αιώνα, την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα (1896). Χρονολογικά, προηγήθηκε η έκδοση (μαζί με τον Ν. Λάσκαρη και τον επίσης κεφαλονίτη Ν. Ιγγλέση) της εικονογραφημένης εβδομαδιαίας αθηναϊκής επιθεώρησης «Τα Ολύμπια», που πρωτοκυκλοφόρησαν το Νοέμβριο του 1895, μέσα στον πυρετό των προετοιμασιών για τους Αγώνες του 1896, με θεματικό περιεχόμενο που αφορούσε τόσο την προετοιμασία όσο και τους αγώνες καθ' εαυτούς, αλλά και ποικίλη ύλη από την πνευματική ζωή του τόπου. Όταν ολοκληρώθηκαν οι αγώνες, το περιοδικό συνέχισε για ένα περίπου χρόνο την έκδοση του (ως το 1897), με διαφοροποιημένη θεματική (φιλολογικά και καλλιτεχνικά θέματα).

Η δεύτερη συμβολή του Άννινου στην ελληνική αθλητικογραφία ήταν η συμμετοχή του ως συγγραφέα στο περίφημο «Λεύκωμα Μπεκ»,¹⁴⁶ που κυκλοφόρησε μετά το πέρας των Ολυμπιακών Αγώνων του 1896 (και επανακυκλοφόρησε πρόσφατα σε φωτοανατύπωση από την Ε.Ο.Ε. και την Εθνική Βιβλιοθήκη). Στο μνημειώδες για την εποχή του λεύκωμα αυτό, ένα είδος «αλμανάκ» των αγώνων, που μας παρέχει πλούσιο πληροφοριακό υλικό σχετικά με τη διοργάνωση, το πρόγραμμα, τις συμμετοχές αλλά και την ατμόσφαιρα της Αθήνας-διοργανώτριας πόλης, ο Άννινος προέβη σε πολλές περιγραφές των αγωνισμάτων και της έκβασης τους, διανθισμένες με το γνωστό του (και ιδιαίτερα αγαπητό στην εποχή του) φιλολογικό στυλ.¹⁴⁷ (Εικ. 10)

¹⁴⁶ Χαράλαμπος Άννινος: «Περιγραφή των αγώνων», *Ολυμπιακοί αγώνες, έκ. Ch. Beck*, Εν Αθήναις 1896, σελ.28-55.

¹⁴⁷ Τσιτσέλης, Ηλίας: *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα*, Αθήνα 1904, τόμος 1^{ος}, σελ. 10-13 και 898.

Η ΑΘΛΗΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΚΕΦΑΛΛΟΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1900-1953

Η περίοδος 1900-1909

Η αθλητική δραστηριότητα κατά τον 20^ο αιώνα χαρακτηρίστηκε από αυξομειώσεις της ανάπτυξης του αθλητισμού αλλά και του ενδιαφέροντος των κατοίκων της Κεφαλονιάς για τα αθλητικά δρώμενα. Βέβαια, οι πολιτικοοικονομικές και οι κοινωνικές συνθήκες αποτέλεσαν βασικό συντελεστή της αθλητικής κίνησης στο νησί η οποία είτε ευνοήθηκε είτε άλλοτε αποτέλεσε τροχοπέδη στην ανάπτυξή του. Ο αθλητισμός στις ευνομούμενες κοινωνίες βρίσκει γόνιμο έδαφος για την καλλιέργεια και τη διάδοσή του. Έτσι, και μέσα από τον αθλητισμό μπορούσε να διαπιστώσουμε και να ερμηνεύσουμε πολιτικά και ιστορικά γεγονότα και αντίστροφα.

Το πρώτο γεγονός που συναντάμε στην καταγραφή των εφημερίδων στην αρχή του 20^{ου} αιώνα ήταν η άφιξη του διάσημου Έλληνα ταχυδακτυλουργού Κανάρη, γνωστού στην Ευρώπη, ο οποίος, αφού περιόδευσε σε Αθήνα και Κέρκυρα έδωσε δύο παραστάσεις στην Κεφαλονιά.¹⁴⁸ Οι παραστάσεις αυτές αποτέλεσαν συνέχεια των περιοδευόντων θιάσων και ακολούθησαν το νόμο της αδράνειας δεδομένου ότι οι παραστάσεις αυτές έλκυαν την ύπαρξή τους δύο σχεδόν αιώνες πριν, όταν περιοδεύοντες θίασοι προσέφεραν θέαμα κάθε είδους και μορφής τη στιγμή που απουσίαζε ο οργανωμένος αθλητισμός.

Σε τοπικό επίπεδο υπήρξε μια δυναμική ανάπτυξης του αθλητισμού και μια κλιμάκωση του ενδιαφέροντος των Κεφαλονιτών για τα αθλητικά δρώμενα. Σε αυτό βέβαια είχαν συντελέσει οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896 στην Αθήνα, αλλά και το σχετικά σταθερό πολιτικό κλίμα που επικρατούσε.

Κάτω από αυτό το πρίσμα παρατηρήθηκε η εδραίωση πλέον της γυμναστικής στην Εκπαίδευση, αφού είχαν συνειδητοποιηθεί και είχαν γίνει βίωμα τα οφέλη της γυμναστικής, από τα τέλη κιόλας του περασμένου αιώνα με διατάγματα του Κράτους και εκφράσεις προσωπικών θέσεων και απόψεων από πνευματικές προσωπικότητες

---

¹⁴⁸ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 25.11.1900, Αριθμ. 159.

του τόπου. Απόρροια των παραπάνω ήταν ότι στην νεοϊδρυθείσα Εμπορική Πετρίτσειο Σχολή, στο τριετές εκπαιδευτικό πρόγραμμα περιλαμβανόταν και η γυμναστική μεταξύ των μαθημάτων που διδάσκονταν. Το μάθημα της γυμναστικής ενυπήρχε σε κάθε έτος φοίτησης.¹⁴⁹

Νικόλαος Κατραβάς. Η μορφή που σημάδεψε το αθλητικό γίνεσθαι στην Κεφαλονιά στα πρώτα χρόνια του εικοστού αιώνα ήταν ο γυμναστής Ν. Κατραβάς, ο πολυπράγμων αυτός άνθρωπος με τις πολλές ανησυχίες και αναζητήσεις. Ο Νικόλαος Κατραβάς, βραβευμένος από το Πολυτεχνείο της Αθήνας, ήταν ένας ταλαντούχος άνθρωπος. Οι γνώσεις του δεν περιορίζονταν μόνο στη γυμναστική αφού ο ίδιος αναλάμβανε και την εκτέλεση κάθε καλλιτεχνικής εργασίας, αιογραφιών, προσωπογραφιών (σκιαγραφίες και ελαιογραφίες), τη διδασκαλία της ζωγραφικής, της καλλιγραφίας και φυσικά της γυμναστικής.¹⁵⁰

Ανασύσταση του Γυμναστικού Συλλόγου. Την περίοδο αυτή (1900) ο Εργατικός Σύνδεσμος προέβη στην ανασύσταση του πρώτου στην Ιστορία της Κεφαλονιάς Γυμναστικού Συλλόγου στο Αργοστόλι ο οποίος είχε ιδρυθεί το 1894. Το Υπουργείο το οποίο έπρεπε να εγκρίνει την ίδρυση του συλλόγου καθυστερούσε να επιστρέψει το καταστατικό του γυμναστηρίου Αργοστολίου και έτσι δόθηκε ο χρόνος να εκφραστεί η άποψη και η επιθυμία ότι ίσως να ήταν χρήσιμο και οι μαθητές του Γυμνασίου Ληξουρίου με εντολή του Υπουργείου να πηγαίνουν σε αυτό το γυμναστήριο, για να αναπτυχθεί η άμιλλα μεταξύ των μαθητών των δύο Γυμνασίων.¹⁵¹

Το καταστατικό του Συλλόγου εγκρίθηκε με Βασιλικό διάταγμα και καταχωρήθηκε στο υπ. Αριθμ. Άρθρο 21 της 1^{ης} Μαΐου 1900 φύλλο της Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Μέλη της επιτροπής είναι ο Ε. Σκολάς, Γεωργ. Γρατσιάτος, Ν. Ι. Άννινος και Γεωργ. Μαράτος. Η επιτροπή αποφάσισε την ενοικίαση ενός οικοπέδου για πέντε χρόνια για τη δημιουργία Γυμναστηρίου. Τα λεφτά προέρχονταν από οικονομίες τεσσάρων ετών, τα οποία όμως πολύ γρήγορα ξοδεύθηκαν για την κατασκευή του Γυμναστηρίου. Η επιτροπή έκανε έκκληση για οικονομική βοήθεια μέσω εισφορών και δωρεών για την προμήθεια οργάνων και άλλων υλικών που θα

¹⁴⁹ Εφημερίδα *Αίνος*: φύλλο 29.10.1900, Αριθμ.31, Έτος Α΄.

¹⁵⁰ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 23.3.1900, Αριθμ. 133.

¹⁵¹ Εφημερίδα *Μύδρος*: φύλλο 30.4.1900, Αριθμ. 5 Έτος Α΄.

έκαναν λειτουργικό το Γυμναστήριο, αφού ο κίνδυνος να μην τελεσφορήσει η όλη προσπάθεια ήταν εμφανής. Τελειώνοντας, υπενθύμιζαν στους αναγνώστες της επιστολής ότι Γυμναστήρια υπάρχουν ακόμα και σε κωμοπόλεις πλέον της ελληνικής επικράτειας και αποτελούσαν το καύχημα των κατοίκων.¹⁵²

Πρωταγωνιστές της δημιουργίας του Γυμναστηρίου αναδείχθηκαν ο Δήμαρχος Σ. Ρ. Λουκάτος και οι εκπρόσωποι του «Γυμναστικού Συλλόγου». Το Γυμναστήριο επρόκειτο να κατασκευαστεί σύμφωνα με τα σχέδια του Κατραβά, ζωγράφου και καθηγητή των τεχνικών μαθημάτων. Ο ζήλος και η επιθυμία του για την πρόοδο του τόπου του ήταν τέτοια που ζήτησε μετάθεση από την Αθήνα στο Αργοστόλι.¹⁵³

Πράγματι, στις 25 Μαρτίου 1901 στις 2 μ.μ. εγκαινιάστηκε το Γυμναστήριο του Γυμναστικού Συλλόγου. Στην τελετή παρευρέθηκαν πλήθος λαού, ο Αρχιμανδρίτης Δ Μιτάκης ως εκπρόσωπος της εκκλησίας και από την πολιτεία ο Νομάρχης, ο Δήμαρχος, η Εφορευτική επιτροπή των Σχολείων και η επιτροπή του Γυμναστικού Συλλόγου. Προλόγισε την εκδήλωση ο Γυμνασιάρχης Γρατσιάτος ο οποίος ήταν γνώστης της ωφέλειας της γυμναστικής. Ακολούθησαν επιδείξεις των μαθητών κάτω από την επίβλεψη και τα παραγγέλματα του γυμναστή Κατραβά και του δημοδιδάσκαλου Λαγγούση.¹⁵⁴ Η άνθηση που γνώρισε η γυμναστική στο νησί είναι πρωτοφανής και αποτέλεσμα αυτής είναι η εγγραφή πενήντα νέων μελών στον Γυμναστικό Σύλλογο.¹⁵⁵

Ο Όμιλος Ερετών¹⁵⁶. Συστάθηκε ο όμιλος Ερετών υπό την Προεδρία του καθηγητή της γυμναστικής Κατραβά και μέλη νέους της πόλης του Αργοστολίου. Ο πρωτοπόρος για την τοπική κοινωνία γυμναστής έστρεψε τους νέους-μέλη προς στην κωπηλασία. Η κίνηση του δεν πέρασε απαρατήρητη από τον τύπο που επικρότησε την ενέργειά του και ευχήθηκε ο όμιλος να συνδεθεί με τον ήδη υπάρχοντα Γυμναστικό Σύλλογο, ούτως ώστε να αποδοθεί μεγαλύτερο ενδιαφέρον και ποικιλία στην γυμναστική.¹⁵⁷

Ο Όμιλος των Ερετών από το Ληξούρι, δημιούργημα του Κατραβά, έφτασε στην πλατεία του Αγίου Γεωργίου του Αργοστολίου και άρχισε «της διασκεδαστικής

¹⁵² *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 8.10.1900, Αριθμ. 1 Έτος Α΄.

¹⁵³ *Εφημερίδα Μύδρος*: φύλλο 16.4.1900, Αριθμ. 3 Έτος Α΄.

¹⁵⁴ *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 29.3.1901, Αριθμ. 26 Έτος Α΄.

¹⁵⁵ *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 24.5.1901, Αριθμ. 34 Έτος Α΄.

¹⁵⁶ Ερέτης είναι ο κωπηλάτης.

¹⁵⁷ *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 2.11.1900, Αριθμ. 5 Έτος Α΄.

όσον και προς σωματικήν ευρωστίαν και διανοητικήν ανάπτυξιν επωφελούς παιδιάς του *foot ball*». Γυμναστής των δώδεκα αυτών εφήβων είναι ο πασίγνωστος Γυμναστής Κατραβάς ο οποίος ήταν παρών και τους χώρισε σε δύο ομάδες. Ο αγώνας απέκτησε σε μικρό χρονικό διάστημα πάρα πολλούς θεατές που από περιέργεια και με μεγάλο ενδιαφέρον για το νικητή του αμφίροπου αγώνα προσέτρεξαν να δουν το θέαμα. Πρωταγωνιστές των παικτών αναδείχθηκαν οι Σβορώνος και Ιγγλέσης.¹⁵⁸

Αθλητικές δραστηριότητες στο Σχολείο. Οι μαθητές του Γυμνασίου Αργοστολίου καταγίνονταν με αθλητικά αγωνίσματα όπως σφαιροβολία, δισκοβολία, πάλη κτλ., προπονούμενοι κάτω από την επίβλεψη του Κατραβά. Διακρίθηκαν για τις επιδόσεις τους οι Κ. Σβορώνος, Δ. Σπυνέλης, Γ. Λαγγούσης, Λ. Χάλδας, Ε. Κρητικός και άλλοι.¹⁵⁹ Ο γυμναστής Σ. Παγώνης δίδασκε στους μαθητές της Πετριτσείου σχολής στο Ληξούρι διάφορα αθλητικά αγωνίσματα, όπως, σφαιροβολία, δισκοβολία, τριπλούν κτλ. Οι μαθητές που διακρίθηκαν για τις επιδόσεις τους είναι οι Σ. Χαμοφακίδης, Ν. Λουκέρης, Λ. Ζαφειράτος, Γ. Τζαννάτος, Μ. Κουτουφάς, Γ. Κατσαϊτής, και Γ. Ρωμανός από τους μαθητές του Γυμνασίου, και Λ. Λουκέρης, Χρυσομμάλης, Θ. Λοβέρδος, Ε. Μανωλάτος και Αλοΐσιος Κρασσάς από τους μαθητές του Σχολαρχείου. Σε αθλητικά αγωνίσματα που έγιναν στο Αργοστόλι διακρίθηκαν στο μήκος ο Γερ. Λαγγούσης με επίδοση 4 μέτρα και 56 εκατοστά και ο Λ. Χαλδός με 4μ. και 25 εκ. Συγχρόνως διακρίθηκαν Δ. Σπινέλλης στη σφαίρα βάρους πεντέμιση οκάδων με επίδοση 10 μέτρα και ο Κ. Σβορώνος στο δίσκο με 26 μέτρα. Η επιθυμία του ακούραστου γυμναστή Κατραβά ήταν να τους διδάξει άλμα επί κοντώ και δρόμους.¹⁶⁰

Εισαγωγή της ποδηλασίας στην Κεφαλονιά. Την ίδια χρονική περίοδο ένα νέο είδος αθλήματος έκανε την εμφάνισή του και δεν ήταν άλλο από την ποδηλασία. Στο Αργοστόλι έφτασε ο Δημ. Γκούβαρης ο οποίος ήταν μέλος της Αμερικανικής Ποδηλατικής Σχολής της Αθήνας φέρνοντας μαζί του έξι ποδήλατα. Ο σκοπός του ήταν να παραδώσει μαθήματα έναντι αμοιβής (15 δρχ. για τους μαθητές και 20 για

¹⁵⁸ Εφημερίδα *Αίνος*: φύλλο 12.11.1900, Αριθμ.33, Έτος Α'.

¹⁵⁹ Εφημερίδα *Μύδρος*: φύλλο 30.4.1900, Αριθμ. 5 Έτος Α'.

¹⁶⁰ Εφημερίδα *Μύδρος*: φύλλο 7.5.1900, Αριθμ. 6 Έτος Α'.

τους υπόλοιπους).¹⁶¹ Το ενδιαφέρον για την ποδηλασία ήταν μεγάλο και η ζήτηση για ποδήλατα αυξημένη, με αποτέλεσμα ο μηχανουργός Σπ. Χαλκιάς να κάνει εισαγωγή των πρώτων ανδρικών και γυναικείων Αμερικάνικων ποδηλάτων.¹⁶² Ο Γεράσιμος Ραυτόπουλος (μπαμπάνος) έφερνε τρία ποδήλατα προς ενοικίαση, μάλλον για να προσφέρει στη ζήτηση που παρουσιάζεται στη συγκεκριμένη δραστηριότητα.¹⁶³ Στην Ελλάδα το πρώτο ποδήλατο ήρθε γύρω στο 1885 και οι πρώτοι αγώνες έγιναν το 1890.¹⁶⁴ Στην Ευρώπη η ποδηλασία είχε γίνει της μόδας κάτι που δεν άργησε να συμβεί και στον Ελλαδικό χώρο. Η ποδηλασία ήταν ευρέως γνωστή στην Αθήνα, στον Πειραιά, στην Πάτρα και στην Ερμούπολη με την δημιουργία Συλλόγων των οποίων ο χαρακτήρας τους ήταν κατά βάση ψυχαγωγικός. Το κόστος απόκτησης (ή και ενοικίασης) των ποδηλάτων ήταν αρχικά υψηλό και αυτό έκανε την ποδηλασία σπορ των εύπορων τάξεων. Κύρια έκφραση των Συλλόγων ήταν οι εκδρομές και οι περιηγήσεις, γεγονότα δευτερεύοντα για τους αθλητικούς Συλλόγους.¹⁶⁵

Το δυσάρεστο όμως γεγονός ήταν ότι παρά το ζωντανό ενδιαφέρον των νέων κυρίως ατόμων για τα αθλήματα, στους Πανελληνίους αγώνες του 1901 η Κεφαλονιά δεν εκπροσωπήθηκε από κανένα αθλητή, ενώ υπήρχαν πλήθος συμμετοχών από άλλες πόλεις του Κράτους.¹⁶⁶ Το ενδιαφέρον των νέων και κυρίως των μαθητών σιγά - σιγά ατόνησε. Εκφράστηκε λοιπόν η απορία γιατί οι μαθητές του Γυμνασίου δεν αθλούνταν στο Γυμναστήριο με το πέρας των μαθημάτων και των τελικών επιδείξεων και δεν αποτελούσαν παράδειγμα προς μίμηση και για τους άλλους νέους. Η συνέχιση των αθλητικών δραστηριοτήτων τους κρίθηκε αναγκαία, σε περίπτωση μάλιστα που θα ήθελαν να πάρουν μέρος στους προσεχείς Πανελληνίους Αγώνες.¹⁶⁷

Αποφασίστηκε ότι συνδρομή των μελών του Γυμναστηρίου ήταν 1 δραχμή το μήνα με την παροχή του δικαιώματος στα μέλη να μπορούν να στείλουν και τα παιδιά τους δωρεάν. Το Διοικητικό Συμβούλιο στις 10 Δεκεμβρίου, ημέρα ανακοίνωσης αυτής της απόφασης αποτελούσαν οι: ο Μ. Μ. Ζερβός, Πρόεδρος, Γεωρ. Ιγγλέσης, αντιπρόεδρος, Γεωργ. Γρατσιάτος, έφορος, ο Ηλίας Προκόπης, ταμίας, και ο Γ. Θεσελθουεύτ, γενικός γραμματέας.¹⁶⁸ Το Υπουργείο Παιδείας προμήθευσε με «50

¹⁶¹ *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 8.5.1901, Αριθμ. 23 Έτος Α΄.

¹⁶² *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 5.4.1901, Αριθμ. 27 Έτος Α΄.

¹⁶³ *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 21.6.1901, Αριθμ. 38 Έτος Α΄.

¹⁶⁴ ΥΠ.Ε.Π.Θ.: Τα Ολυμπιακά Αθλήματα, Αθήνα 2001, σελ.78-84.

¹⁶⁵ Κουλούρη, Χριστίνα: *Αθλητισμός και όψεις της αστικής κοινωνικότητας (Γυμναστικά και Αθλητικά σωματεία 1870-1922)*, Αθήνα 1997,σελ. 357-362.

¹⁶⁶ *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 26.4.1901, Αριθμ. 30 Έτος Α΄.

¹⁶⁷ *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 1.6.1901, Αριθμ. 35 Έτος Α΄.

¹⁶⁸ *Εφημερίδα Ζιζάνιον*: φύλλο 15.12.1901, Αριθμ.204.

ξύλινους κοντούς» το γυμναστήριο και έστειλε στο διοικητικό Συμβούλιο οικονομική ενίσχυση 400 δραχμών. Επίσης ο Αθαν. Ε. Μπασιάς προσέφερε 125 δρχ ως δωρεά.¹⁶⁹

Στην εφημερίδα «Ζιζάνιον» έγινε η πρώτη αναφορά για την ύπαρξη υποδρόμου στην Κεφαλονιά. Το γεγονός το οποίο καταγράφηκε ήταν η δημιουργία νέας εξέδρας χωρητικότητας 140 ατόμων για τις κυρίες. Ο υπόδρομος λοιπόν προϋπήρχε του δημοσιεύματος και πραγματοποιούνταν ιππικοί αγώνες στους οποίους «*Αι παραστάσεις επιτυγχάνουν πάντοτε*».¹⁷⁰

Το αρνητικό κλίμα και οι επικρίσεις για την Ολυμπιάδα του 1906. Η πολιτικοσατυρική αυτή εφημερίδα (Ζιζάνιον), ασχολήθηκε με την Ολυμπιάδα του 1906 με το μοναδικό τρόπο που την χαρακτήριζε μέσα από τους σατυρικούς στίχους στους οποίους λάμβαναν μέρος «*Ο Γιάννης κι ο Μαρής*». Οι στίχοι που πραγματεύονταν θέματα σχετικά με την Ολυμπιάδα ήταν καυστικοί αλλά και εύστοχοι. Υποστήριζαν ότι η διοργάνωση τη συγκεκριμένη χρονική στιγμή ήταν άστοχη, γιατί υπήρχαν πάρα πολλές δυσκολίες οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής φύσης, οι οποίες καθιστούσαν προβληματική τη συμμετοχή οποιουδήποτε Κεφαλλονίτη που καλούνταν να αντιμετωπίσει άλλα προβλήματα που τον απασχολούσαν ή τον δυνάστευαν.¹⁷¹

Η στροφή κατά της γυμναστικής καθώς και η άποψη ότι δεν προσέφερε τίποτα στον τόπο αφού δε έβγαζε τους πολίτες από κανένα αδιέξοδο ήταν πλέον εμφανής. Τα προβλήματα που μάστιζαν την κοινωνία δεν μπορούσαν και δε γινόταν να λυθούν με αθλητικά δρώμενα. Η ύπαρξη τόσων πολλών προβλημάτων καθιστούσε απαγορευτική όσο και ανούσια την ενασχόληση των νέων με τη γυμναστική όταν μάλιστα είχαν να αντιμετωπίσουν τόσο πολλά ζητήματα διαφόρων τύπων.¹⁷²

Το «Ζιζάνιον» καταφερόταν για ακόμη μια φορά εναντίον της γυμναστικής και της υπερβολικής προβολής της, υποδεικνύοντας τα πραγματικά προβλήματα του τόπου που δεν ήταν άλλα από τον Τουρκικό κίνδυνο και το πρόβλημα των μεταναστεύσεων στο εξωτερικό που είχε πάρει επιδημιολογικές διαστάσεις.¹⁷³

¹⁶⁹ *Εφημερίς Αργοστολίου*: φύλλο 13.6.1902, Αριθμ. 89 Έτος Β΄.

¹⁷⁰ *Εφημερίδα Ζιζάνιον*: φύλλο 3.5.1903, Αριθμ. 267.

¹⁷¹ *Εφημερίδα Ζιζάνιον*: φύλλο 15.4.1906, Αριθμ. 399.

¹⁷² *Εφημερίδα Ζιζάνιον*: φύλλο 26.5.1907, Αριθμ. 445.

¹⁷³ *Εφημερίδα Ζιζάνιον*: φύλλο 28.3.1909, Αριθμ. 527.

Αντισφαίριση. Η ίδια εφημερίδα αναφερόταν ακόμη στο άθλημα της αντισφαίρισης που ήταν γνωστό στην Κεφαλονιά, αλλά θεωρείτο το άθλημα της υψηλής κοινωνίας χωρίς να ενδιαφέρει το λαό που πολύ πιθανό αγνοούσε την ύπαρξή του. Υπάρχει το κάτωθι στιχάκι που αποδεικνυε την ύπαρξη του παραπάνω αθλήματος:

*Φιφτυ-του με λεν εμένα
Και ωσάν Κροτωνιάτης
Δεν πετώ χοντρά λιθάρια
Και βουβάλια δεν νικώ.
Λόουν τέννις παίζω μόνον
όταν κάποια Καρνάτις
γλυκοπαίζει στο πλευρό μου
και πηδάει και πηδώ.¹⁷⁴*

Εξίσου μεγάλη σημασία με την αναφορά αυτή στο τένις ήταν πως και οι γυναίκες της υψηλής κοινωνίας έπαιρναν μέρος σε αυτό το άθλημα, (βλ. και σελ. 104) τη στιγμή που στην ηπειρωτική Ελλάδα κάτι τέτοιο ήταν πρωτοφανές.

Η δεύτερη αναφορά που μας δίνει η εφημερίδα ήρθε πολύ αργότερα (περίπου οκτώ χρόνια μετά) για να μας πληροφορήσει ότι ο όμιλος του Τένις «έδωσε τσάι» προς τιμή των Γάλλων αξιωματικών - που κατέφθασαν με το Γαλλικό Στόλο - το απόγευμα της πρωτομαγιάς,¹⁷⁵ και να μας δώσει μια έμμεση πηγή για την ύπαρξη οργανωμένου Ομίλου. Αξιοσημείωτη ήταν επιπλέον η αναφορά ότι ο Δ. Τόφαλος επισκέφθηκε την Κεφαλονιά.¹⁷⁶ Ο γνωστός πρώτος Ολυμπιονίκης της άρσης βαρών με το ένα χέρι στη Μεσοολυμπιάδα του 1906¹⁷⁷ και παγκοσμίου φήμης αθλητής, έδωσε «αθλητικήν εσπερίδα» στο Δημοτικό Θέατρο.¹⁷⁸ Η εφημερίδα προέβαλε το γεγονός προκαταβολικά για την έγκαιρη ενημέρωση των ενδιαφερομένων.¹⁷⁹

Η απουσία του Κατραβά από τα αθλητικά δρώμενα έγινε αισθητή και μπορεί να εξηγηθεί είτε γιατί είχε κάποιες δικαστικές διαφορές που τον απομάκρυναν από τα

¹⁷⁴ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 18.10.1908, Αριθμ. 501.

¹⁷⁵ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 12.5.1916, Αριθμ. 909-12.

¹⁷⁶ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 3.9.1909, Αριθμ. 543.

¹⁷⁷ Γιάτσης: *Ιστορία*, σελ.263.

¹⁷⁸ Ο όρος παράσταση αρχίζει σταδιακά να εξαλείφεται αφού υπάρχει συνειδητός διαχωρισμός από το αθλητικό γεγονός.

¹⁷⁹ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 29.8.1909, Αριθμ. 544.

γυμναστικά-αθλητικά δρώμενα είτε γιατί άρχισε πλέον να ασχολείται με περισσότερο ζήλο με το επάγγελμά του ως ζωγράφου και φωτογράφου.¹⁸⁰ Η πιο λογική εξήγηση θα μπορούσε να είναι η γνωστή στους τοπικούς κύκλους δίκη του Κατραβά. Τα γεγονότα έχουν ως εξής: Ο Κατραβάς το 1907 μετατέθηκε κάπου στην επικράτεια της Ελλάδας από το Υπουργείο Παιδείας αλλά δεν αποδέχτηκε τη μετάθεση και παραιτήθηκε. Στην Κεφαλονιά είχε τοποθετηθεί ο Μακεδόνας γυμναστής Ι. Ιωαννίδης, «*ανήρ μεσήλιξ, ευτραφέστατος με ιδιάζουσαν προφοράν και περισσήν κατήφειαν*». Η αντιζηλία που αναπτύχθηκε δεν άργησε να μετατραπεί σε έχθρα. Σε αυτό συνέβαλε και η «ξενηλατική» συμπεριφορά των μαθητών απέναντι στο πρόσωπο και την ιδιότητα του Ιωαννίδη οι οποίοι υπονόμειναν και δυσχέρηναν το έργο του. Η αφορμή δεν άργησε να φανεί και ο Ιωαννίδης μήνυσε τον Κατραβά για εξύβριση.¹⁸¹ Αποτέλεσμα της δικαστικής πλέον διένεξης των δύο γυμναστών ήταν να τιμωρηθεί ο Κατραβάς με πέντε μέρες φυλάκιση αν και ο εισαγγελέας της έδρας Τσουκαλάς πρότεινε την αθώωση του. Ο Γ. Μολφέτας αποτύπωσε με το δικό του σατυρικό τρόπο το χρονικό της δίκης και κλείνοντας ανέφερε:

*«κι ο καλλιτέχνης Κατραβάς παραδόθη κάτω
εις χείρας δεσμοφύλακος καλλιτεχνικωτάτου,
και μεσ' τα τόσα έξοδα τα της Πινακοθήκης,
πληρώνει και τα έξοδα της ευτραπέλου δίκης».*¹⁸²

Η περίοδος 1910-1921

Στο Γυμναστήριο του Αργοστολίου ιδρύθηκε άτυπα από το Σύλλογο των Καθηγητών του Γυμνασίου ομάδα ανόργανου Σουηδικής Γυμναστικής με πρωταγωνιστή το γυμναστή του Γυμνασίου.¹⁸³ Εκφράστηκε τότε η πεποίθηση και η ελπίδα ότι το Γυμναστήριο μπορούσε να αποτελέσει το εφαλτήριο για τον πρώτο Αθλητικό Σύλλογο, κάτι που στερούνταν η πόλη του Αργοστολίου η οποία υστερούσε σε σχέση με τις υπόλοιπες πόλεις του Κράτους.¹⁸⁴

Στη διαθήκη του ο ευεργέτης Κεφαλλήνας Κοργιαλένιος διέθετε 250 χιλιάδες φράγκα για την ίδρυση Κοργιαλενείων γυμναστικών επάθλων.¹⁸⁵ Στο Δημοτικό

¹⁸⁰ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 10.10.1909, Αριθμ. 570.

¹⁸¹ Κρασσάς, Ευθύμιος: «Του Κατραβά η δίκη που εποχή θ' αφήκη», στο: 45-46 *Η Κεφαλονίτικη πρόοδος* (1975), 191-193, σελ.191.

¹⁸² Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 1.12.1907, Αριθμ. 467.

¹⁸³ Το όνομά του δεν έγινε δυνατό να βρεθεί.

¹⁸⁴ Εφημερίδα *Φιλελεύθερος*: φύλλο 21.4.1912, Αριθμ. 79, Έτος Γ'.

¹⁸⁵ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 23.4.1911, Αριθμ. 624.

Θέατρο του Αργοστολίου έδωσε παράσταση ο Κεφαλλήνας αθλητής Γεώργιος Αντύπας ο οποίος στην Αμερική έχει το ψευδώνυμο «ο Νέος Σαμψών». Ο Αντύπας στην Αμερική είχε γίνει διάσημος λόγω της εξαιρετικής δύναμης των χεριών και των σαγονιών του.¹⁸⁶ Ο Κεφαλονίτης αθλητής έδωσε παράσταση και στο Ληξούρι.¹⁸⁷

Το μεταναστευτικό πρόβλημα. Το πρόβλημα που ταλάνιζε την κοινωνία της Κεφαλονιάς ήταν το μεγάλο μεταναστευτικό κύμα των Κεφαλονιτών για ανεύρεση καλύτερης τύχης. Η εποχή χαρακτηριζόταν από τον οικονομικό μαρασμό της Ελληνικής κοινωνίας λόγω της εμπλοκής της Ελλάδας σε έναν πόλεμο με την Τουρκία με αβέβαιη έκβαση.¹⁸⁸

Ειδική αναφορά έγινε σχετικά με τα αίτια και τα αποτελέσματα της μετανάστευσης των κατοίκων της Κεφαλονιάς.¹⁸⁹ Ο γεωπόνος του νομού Κεφαλληνίας Ευάγγελος Λοβέρδος παρατηρούσε παντελή εγκατάλειψη κάθε είδους γεωργικής καλλιέργειας.¹⁹⁰

Η πλατεία του Μέιτλαντ, ο καταπράσινος αρχικά αυτός χώρος¹⁹¹ φιλοξενούσε τον κάθε είδους αγώνα και τις γυμναστικές επιδείξεις.(Εικ. 11) Το ποδόσφαιρο δεν ήταν και τόσο λαοφιλές άθλημα στην Κεφαλονιά. Χαρακτηριστικά ανέφερε η «Εληά»: «*Ανιαρόν πολύ κατέστη το φούμπολ με το οποίον ήρχισαν και έληξαν οι αγώνες δια την λήξην των οποίων επενέβη δραστηρίως... η βροχή*».¹⁹²

Αντίθετα περιγραφόταν το ενδιαφέρον του κόσμου να παρακολουθήσει τις γυμναστικές επιδείξεις. Τόση σημασία απέδιδαν στις επιδείξεις, ώστε, για να δοθεί επισημότητα και λάμψη στους αγώνες, δύο φιλαρμονικές πήραν μέρος σε αγώνες που έγιναν το έτος 1921 οι οποίες και παρατάχθηκαν στο κέντρο της πλατείας του Μέιτλαντ. Επίσης, γίνονταν και πνευματικοί διαγωνισμοί με χρηματικά έπαθλα. Συγκεκριμένα, σε έναν από αυτούς το πρώτο βραβείο αντιπροσώπευε 1000 δρχ., 500 το δεύτερο και 200 το τρίτο.¹⁹³

¹⁸⁶ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 9.4.1914, Αριθμ. 800.

¹⁸⁷ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 26.7.1914, Αριθμ. 826-41

¹⁸⁸ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 24.3.1916, Αριθμ. 902-6.

¹⁸⁹ Εφημερίδα Αναμόρφωσις: φύλλο 1.8.1912, Αριθμ. 84.

¹⁹⁰ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 17.9.1914, Αριθμ. 836-48.

¹⁹¹ Αργότερα το γήπεδο όπως φαίνεται από φωτογραφίες της εποχής έγινε ξερό και κατόπιν γεμάτο πέτρες ίσως από την πολυχρησία αφού δεν υπήρχε ανάλογος χώρος τέλεσης αθλητικών δρώμενων.

¹⁹² Εφημερίδα Εληά : φύλλο 10.4.1921, Αριθμ.32.

¹⁹³ Εφημερίδα Εληά : φύλλο 28.3.1921, Αριθμ.30.

Η περίοδος 1922-1939

Η μικρασιατική καταστροφή το 1922 προκάλεσε την έλευση κυμάτων προσφύγων σε πολλά μέρη της Ελλάδας. Στο λιμάνι του Αργοστολίου έφτασαν οι πρώτοι Έλληνες Μικρασιάτες πρόσφυγες οι οποίοι προσπάθησαν μέσα σε άθλιες συνθήκες να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα της σκληρής πραγματικότητας. Όταν μάλιστα έσβησε η ελπίδα επανόδου, προσπάθησαν να προσαρμοστούν και να οργανώσουν τη ζωή τους. Σε αυτό συνηγόρησε και η δυναμική που είχαν οι πρόσφυγες ως λαός ευπροσάρμοστος και ευρηματικός. Ο φόβος και η καχυποψία των ντόπιων κατοίκων υποχώρησαν σταδιακά. Ο τοπικισμός και η αποστροφή εξαλείφονται και έτσι άνοιξε ο δρόμος στους πρόσφυγες να ενταχθούν ενεργά και δυναμικά στην τοπική κοινωνία και ειδικότερα σε αυτή του Αργοστολίου.

Ο «Παγκεφαλληνιακός Αθλητικός Σύλλογος». Οι Έλληνες της Μικρασίας έφεραν μαζί τους, εκτός από τις επαγγελματικές τους ιδιότητες, και τις συνήθειες του τόπου τους και συνέβαλαν καθοριστικά στην ανάπτυξη και την πρόοδο του τόπου. Οι ίδιοι ίδρυσαν και τον «Παγκεφαλληνιακό Αθλητικό Σύλλογο», πιθανότατα το Σεπτέμβριο του 1923, το πρώτο αθλητικό σωματείο που θα βγήκε από τα όρια του νησιού και προβλήθηκε πανελλαδικά. (Εικ. 12) Ο σκοπός της δημιουργίας του ήταν αρχικά καθαρά ψυχαγωγικός. Τα μέλη του συλλόγου ήταν όλα πρόσφυγες, αν και η ονομασία του δεν πρόδιδε κάτι τέτοιο. Τα ιδρυτικά μέλη ήταν: *Σπύρος Κωνσταντινίδης, ξυλογλύπτης, αρχηγός. Μέλη: Γιάννης Παπαϊωάννου, οδοντίατρος, Μιχάλης Βρετός, φωτογράφος, Θεαγένης Παυλίδης, εργάτης, Μιχάλης Καλφόπουλος, λογιστής, Παναγιώτης Περλικίδης, εργάτης, Αχιλλέας Σέρβος, εργάτης, Ανδρέας Ανδρεάδης, μαθητής Γυμνασίου, Γιάννης Τζιβάνης, μαθητής Εμπορικής Σχολής, Γιώργος Κανάρης, ψαράς, Γιάννης Μαυρομάτης, εμποροϋπάλληλος, Κοσμάς Μένης, τυπογράφος.*¹⁹⁴ Μια άλλη πηγή ανέφερε ότι οι ομογενείς πρόσφυγες από τον Πόντο και την Κωνσταντινούπολη συνεργάστηκαν με τους Αργοστολιώτες και στις αρχές του 1923 ο Παγκεφαλληνιακός Γυμναστικός Σύλλογος ήταν πλέον γεγονός, αφού προϋπήρχε ως ιδέα η σύσταση αθλητικού συλλόγου του οποίου το όνομα θα αγκάλιαζε όλη την Κεφαλονιά ήδη από το 1902. Η πληροφορία αυτή είναι και η επικρατέστερη και κρίνεται αξιόπιστη αν λάβουμε υπόψη την πηγή από την οποία προέρχεται (Περιοδικό του Άγγελου Φέτση, «Η Νίκη»). Η πρώτη πηγή πιθανότατα

¹⁹⁴ Δεμπόνος Αγγελο-Διονύσης; *Σταθμοί*. Αργοστόλι 1994, σελ. 386-420.

να εντάσσει στο χαρακτηρισμό «μικρασιάτες» όλους τους πρόσφυγες οι οποίοι κατέφθασαν στο νησί.¹⁹⁵

Η Αγωνιστική δράση του Π.Γ.Σ. Το πρώτο παιχνίδι που καταγράφηκε πραγματοποιήθηκε στις 15.3.1923 μεταξύ του Π.Γ.Σ. και της ποδοσφαιρικής ομάδας του Ολλανδικού πλοίου «Φαούνα» στο γήπεδο του Μέϊτλαντ με νικητή την γηπεδούχο ομάδα με σκορ 4-1. Προκήρυξε επίσης για την 6^η Μαΐου 1923 Παγκεφαλληνιακούς Αγώνες στην πλατεία Μέϊτλαντ με ελεύθερη συμμετοχή. Στην οργανωτική επιτροπή αναφέρονταν οι: Γ. Γεωργιάδης (Νομάρχης Κεφαλληνίας), ο Κ. Καρανδινός (Δήμαρχος Αργοστολίου), ο Γ. Πυλαρινός (Γυμνασιάρχης), Λ. Νιφοράτος (γιατρός), Σ. Κατσανός (δ/ντής της Νομαρχίας), Ι. Μακρής (δικηγόρος), Χάρρυ Πουλόπουλος (δ/ντής Ηλεκτρικής). Τα αγωνίσματα ήταν χωρισμένα σε δύο κατηγορίες: η μια για ενήλικες και η άλλη «*δια μικρούς αγωνιστάς*»¹⁹⁶ Ψυχή των αγώνων ήταν ο διευθυντής της Ηλεκτρικής Πουλόπουλος, ενώ σημαντικό ρόλο έπαιξε και ο καθηγητής Κατραβάς, ο οποίος τον Ιανουάριο του 1902 είχε συστήσει γυμναστήριο 3.200 τ.μ. και το σύλλογο «Κέφαλος». Στους νικητές των πρώτων Παγκεφαλληνιακών Αγώνων αναφέρονταν πολλοί Κεφαλονίτες αλλά και πολλοί Αρμένιοι από το «ενταύθα Αμερικανικό Ορφανοτροφείο». Πρώτοι στα αγωνίσματα ήταν: 1. Δρόμος 100 μέτρων: Άννινος Δημήτριος. 2. Δρόμος 800 μ.: Αναστασιάδης Ιωάννης. 3. Δρόμος 1500 μ.: Αναστασιάδης Ιωάννης. 4. Άλμα απλούν άνευ φοράς: Άννινος Δημήτριος. 5. Άλμα απλούν μετά φοράς: Άννινος Δημήτριος. 6. Άλμα απλούν: Άννινος Δημήτριος. 7. Άλμα εις ύψος μετά φοράς: Άννινος Δημήτριος. 8. Σφαιροβολία: Ιγγλέσης Σπύρος. 10. Ακοντισμός (ελεύθερος): Ιγγλέσης Σπύρος. 11. Σκυταλοδρομία: Μπεκατώρος Χρ., Άννινος Δημ., Λι(ν)αρδάτος Ιερόθ., Αμπατιέλος Σπύρος. 12. Διελκυστίδα: (ισοπαλία μεταξύ ομάδας Αρμενίων και αυτής του Π.Γ.Σ.). 13. Δρόμος 75 μέτρων: Γεωργόπουλος Σπύρος. 14. Δρόμος 400 μ. μικρών: Ματιάτος Σπύρος. 15. Άλμα απλούν μετά φοράς-μικρών: Πανταζάτος Διονύσης. 16. Άλμα απλούν μετά φοράς (πολύ μικρών): Βαλλιάνος Νικ. 17. Δρόμος 50 μέτρων εντός σάκκων: Γεωργόπουλος Σπύρος.¹⁹⁷ Στις 30 Απριλίου του 1923 αγωνίστηκε

¹⁹⁵ Περιοδικό του ΣΕΓΑΣ, «Η Νίκη», τεύχος Οκτωβρίου 1923, αναδημοσιευμένο στο περιοδικό «Η νίκη», τεύχος 21-22^{ον}, 15-30 Νοεμβρίου 1924, Έτος Ε΄, Περίοδος Β΄.

¹⁹⁶ Από το περιοδικό του ΣΕΓΑΣ «Η Νίκη», Τεύχος: Απριλίου Μαΐου 1923, αναδημοσιευμένο στο τεύχος 21-22^{ον}, 15-30 Νοεμβρίου 1924, Έτος Ε΄, Περίοδος Β΄.

¹⁹⁷ Εφημερίδα Ελεύθερος Λόγος (Βράβια-28 Ιουλίου 1902) και περιοδικό του ΣΕΓΑΣ «Η Νίκη», Ιούνιος 1923, αναδημοσιευμένο στο τεύχος «Η νίκη», 21-22^{ον}, 15-30 Νοεμβρίου 1924, Έτος Ε΄, Περίοδος Β΄.

εναντίον της ομάδας των Αρμενίων του Αμερικανικού Ορφανοτροφείου και επιβλήθηκε με 5-1. Στις 17 Ιουνίου του ίδιου έτους έπαιξε με την ομάδα του Ολλανδικού πλοίου «Amazone» και επικράτησε με 5-0.¹⁹⁸ Ο Π.Γ.Σ. (Παγκεφαλληνιακός Γυμναστικός Σύλλογος) έδωσε ποδοσφαιρικό αγώνα με την ομάδα του Ολλανδικού πληρώματος του ατμόπλοιου «JUNO» και νίκησε με 6-0. Ο Π.Γ.Σ. δε βρήκε την υποστήριξη που θα έπρεπε από την αρχή της δημιουργίας του. Αυτό όμως δεν ήταν ικανό να ανακόψει την πορεία ανάπτυξής του και με βήματα αργά και σταθερά προσπαθούσε να έρθει στο προσκήνιο της αθλητικής ζωής του τόπου. Η ομάδα του Π.Γ.Σ. ήταν: Χρ. Αρχμήδης, Ελευθ. Ιωαννίδης, Νικ. Γαρπμής, Χαρ. Πουλόπουλος, Α. Παπαϊωάννου, Δημ. Άννινος, Δ. Παυλίδης, Σπ. Αμπατιέλον, Σπύρ. Κωνσταντινίδης, Χρ.Μπεκατόρος, και Διον. Γεωργάτος.¹⁹⁹ Στις 16 Σεπτεμβρίου έδωσε και πάλι αγώνα με την επίσης ολλανδική ομάδα του πλοίου «Medea» και νίκησε με 10-1.²⁰⁰

Αναγγέλθηκε ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ της Α΄ ομάδας του Π.Γ.Σ. με την ομάδα του ποδοσφαιρικού ομίλου Πατρών «ο Λευκός Αστήρ» στην πλατεία του Μείτλαδ. Ήταν η πρώτη φορά που προσκλήθηκε επίσημα όμιλος ποδοσφαιρικής ομάδας σε αγώνα στην πόλη του Αργοστολίου. Η τιμή εισόδου «μετά καθίσματος» ορίστηκε σε 6 δρχ. και η γενική είσοδος 2 δρχ.²⁰¹ Ο αγώνας ανέδειξε νικητή την ομάδα του Π.Γ.Σ. με 1-0. Ο «Λευκός Αστήρας» ήταν «champion» της Πελοποννήσου, όπως χαρακτηριστικά αναφέρονταν. Στις 25.12.1923 αντιμετώπισε νικηφόρα με σκορ 5-0 την Ολλανδική ομάδα του πλοίου «Bacchus».²⁰² Η ποδοσφαιρική ομάδα του Αγγλικού πολεμικού συναντήθηκε για δεύτερη φορά με τον Π.Γ.Σ. και έχασε με 2-1. Ο διαιτητής ήταν Άγγλος και το παιχνίδι διεξήχθη με πολύ μεγάλη αγωνιστικότητα. Το πρώτο παιχνίδι πιθανότατα να έληξε με νίκη των Άγγλων και έτσι αναδείχθηκε ισόπαλος στο σύνολο των αγώνων με την Αγγλική.²⁰³

Στην πλατεία Ενώσεως κανονίστηκε να γίνει ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ της ομάδας «Φιλάθλων Πειραιώς» και του Παγκ. Γυμν. Συλλόγου. Αν και δεν υπάρχει η ακριβής ημερομηνία τέλεσης της συνάντησης είναι πολύ πιθανό –

¹⁹⁸ Περιοδικό ΣΕΓΑΣ, «Η Νίκη», 15/2/1924 και 15/5/1924, αναδημοσιευμένο στο περιοδικό «Η νίκη», τεύχος 21-22^ο, 15-30 Νοεμβρίου 1924, Έτος Ε΄, Περίοδος Β΄.

¹⁹⁹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 15.9.1923, Αριθμ.97.

²⁰⁰ Περιοδικό ΣΕΓΑΣ, «Η Νίκη», 15/2/1924 και 15/5/1924, αναδημοσιευμένο στο περιοδικό «Η νίκη», τεύχος 21-22^ο, 15-30 Νοεμβρίου 1924, Έτος Ε΄, Περίοδος Β΄.

²⁰¹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 13.10.1923, Αριθμ.101.

²⁰² Περιοδικό ΣΕΓΑΣ, «Η Νίκη», 15/2/1924 και 15/5/1924, αναδημοσιευμένο στο περιοδικό «Η νίκη», τεύχος 21-22^ο, 15-30 Νοεμβρίου 1924, Έτος Ε΄, Περίοδος Β΄.

²⁰³ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 19.4.1924, Αριθμ.113.

σύμφωνα με την ημερομηνία έκδοσης της εφημερίδας (26.4.1924) – να έγινε τον επόμενο μήνα της δημοσίευσης της αναγγελίας του αγώνα. Η ομάδα της Κεφαλονιάς θα απαρτιζόταν από παίκτες του Π.Γ.Σ. και των προσφύγων.²⁰⁴ Δυστυχώς το αποτέλεσμα του αγώνα δεν έγινε γνωστό, γιατί δε βρέθηκε το φύλλο στο οποίο δημοσιεύτηκε το συγκεκριμένο παιχνίδι. Οι Φίλαθλοι Πειραιώς πάντως έστειλαν ευχαριστήριο τηλεγράφημα στον Παγκεφαλληνιακό Γυμναστικό Σύλλογο για την άριστη φιλοξενία της κοινωνίας του Αργοστολίου.²⁰⁵

Ο Παγκεφαλληνιακός είχε ήδη εγγραφεί στο Σύνδεσμο Αθλητικών και Γυμναστικών Σωματείων και μάλιστα είχε διορίσει να τον εκπροσωπεί στο Σ.Ε.Γ.Α.Σ. ο Γεώργιος Λειβαδάς και στην Ένωση Ποδοσφαιρικών Σωματείων της Ελλάδας ο Γεώργιος Καλαφάτης. Στους Πανελλήνιους αγώνες που έγιναν στην Αθήνα τον Απρίλιο του 1924 ο Π.Γ.Σ. είχε λάβει μέρος μεταξύ 17 άλλων γυμναστικών συλλόγων.²⁰⁶

Ο Παγκεφαλληνιακός με την ευκαιρία της εκδρομής που είχε διοργανώσει στη Λακίθρα της Λειβαθούς έδωσε ποδοσφαιρικό αγώνα και πήρε μέρος σε διάφορα άλλα αγωνίσματα μπροστά στις τοπικές αρχές και σε αρκετό κόσμο *«αμφοτέρων των φύλων»*. Οι αθλητικοί αγώνες είχαν αρχίσει να έχουν έρεισμα και να κεντρίζουν το ενδιαφέρον και το ασθενοφύλο με αποτέλεσμα η προσέλευση των γυναικών να είναι μεγάλη και να καταγράφεται από τις εφημερίδες που μέχρι εκείνη τη χρονική περίοδο δεν ήταν συνηθισμένες σε μια τέτοια συνήθεια και εκδήλωση ενδιαφέροντος. Ο διαχωρισμός αυτός των θεατών άρχισε σταδιακά να εκλείπει, όταν πια γίνεται συνήθεια και πάγια κατάσταση.²⁰⁷

Προβλήματα στον Π.Γ.Σ. Ο Π.Γ.Σ. βρέθηκε μπροστά στον κίνδυνο της διάλυσης, όταν τρεις παίκτες αποχώρησαν, γεγονός που οφείλονταν στην *«δια την εκπίεσματος, προσωπικών παθών και αμέτρου κενοδοξίας»*, και μαζί τους συμπαρέσυραν επηρεάζοντας 15μελή ομάδα παιδιών. Το αποτέλεσμα ήταν να εγγραφούν *«αυθόρμητα»* στο σύλλογο 65 νέα μέλη και 28 νέων *«αληθών φίλων της Γυμναστικής και του αθλητισμού»*. Το πρόβλημα που είχε δημιουργηθεί ανάγκασε τον Π.Γ.Σ. να προσκαλέσει όλα τα μέλη του σε γενική συνέλευση. Η αποχώρηση των

²⁰⁴ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 26.4.1924, Αριθμ.114.

²⁰⁵ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 21.6.1924, Αριθμ.121.

²⁰⁶ Περιοδικό ΣΕΓΑΣ, «Η Νίκη», 15/2/1924 και 15/5/1924, αναδημοσιευμένο στο περιοδικό «Η νίκη», τεύχος 21-22^{ον}, 15-30 Νοεμβρίου 1924, Έτος Ε', Περίοδος Β'.

²⁰⁷ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 14.6.1924, Αριθμ.122.

παικτών δεν ήταν τόσο ασήμαντο γεγονός όσο εντέχνως προσπάθησαν να το παρουσιάσουν με την αυθόρμητη εγγραφή νέων μελών. Η γενική συνέλευση ορίστηκε να πραγματοποιηθεί στο θέατρο «Απόλλων».²⁰⁸

Η απάντηση δεν άργησε να έρθει από την Παγκεφαλληνιακή Αθλητική Νεολαία που αντέδρασε στις συκοφαντίες και τα ψέματα που ενέσπειρε στην τοπική κοινωνία ο Π.Γ.Σ., κατά την άποψη της Νεολαίας. Ο λόγος της αποχώρησης της νεολαίας ήταν η μεγάλη αντίφαση της μεγάλης δραστηριότητας των αθλητών από την μία και της ακραίας «αδρανείας και ραθυμίας και σαπίλας» των μη αθλητών από την άλλη, οι οποίοι δυνάστευαν το Σύλλογο και δεν είχαν καμία άλλη έγνοια από το να επιδεικνύονται μπροστά στο κόσμο και ειδικότερα του θηλυκού γένους χρησιμοποιώντας τα αξιώματά τους και αδιαφορώντας, ακόμη και με αντίτιμο την πλήρη διάλυση και καταστροφή του Συλλόγου. Προχώρησαν επίσης στην αφαίρεση του δικαιώματος της ψήφου στους αθλητές του Συλλόγου οι οποίοι συμπαθούσαν τον πρώην αντιπρόεδρο του Δ.Σ. Παπαϊωάννου και παραχώρησαν αυτό το δικαίωμα σε άτομα που βοηθούσαν οικονομικά τον Π.Γ.Σ. Αποτέλεσμα αυτού ήταν ο σύλλογος να αρχίσει να παρακμάζει και να φαίνονται τα πρώτα σημάδια πτώσης του, αφού τα νέα μέλη δεν είχαν την εμπειρία και τη γνώση που θα έπρεπε για τη διαχείριση των διάφορων ζητημάτων. Η καταγγελία των παικτών συνεχιζόταν με κατηγορίες προς το Δ.Σ. που προχώρησε σε τροποποιήσεις του καταστατικού και ψευδολογίες για την εγγραφή νέων μελών. Υποστηρίχθηκε ότι δε γράφτηκαν 65 μέλη από τα 133, όπως υποστήριζε το Δ.Σ. του Π.Γ.Σ. και πως η Γενική Συνέλευση ήταν άκυρη, αφού δεν υπήρχε απαρτία. Αντιθέτως όμως, είχαν επιλέξει νέα πρόσωπα φιλικά προς αυτούς και απομάκρυναν από το συμβούλιο τον Παπαϊωάννου τον οποίο και υποβίβασαν στην «εξευτελιστικήν θέσιν του αρχηγού των αθλητικών».

Ίδρυση της Π.Α.Ν. Η αντίδραση σε όλα αυτά ήταν η ίδρυση της Παγκεφαλληνιακής Αθλητικής Νεολαίας, απαλλαγμένης από τους δυνάστες του Π.Γ.Σ. Το καταστατικό θα προέβλεπε εκδρομές, διαλέξεις, αγώνες «διαπλάσσοντας και ηθικοποιώντας την νεολαία».²⁰⁹ Το διοικητικό Συμβούλιο της Π.Α.Ν. εξέλεξε στις 25 Ιουλίου 1924 στο Αργοστόλι, Διοικητικό Συμβούλιο το οποίο απαρτιζόταν από τους: Θεόδωρο Ι. Χωραφά, Δημήτριο Σαρλό, Νικ. Κρητικό, Κωνστ. Μακρή, Νικολ. Κατραβά, Νικολ. Σιμάτο, και Αθ. Παπαϊωάννου ως Αντιπρόεδρο της

²⁰⁸ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 28.6.1924, Αριθμ.122.

²⁰⁹ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 5.7.1924, Αριθμ.123.

Αθλητικής Ομάδας. Αρχηγός του ποδοσφαίρου ορίστηκε ο Δημ. Άννινος και Αρχηγός αθλητικών ο Εμ. Μπεκατώρος.²¹⁰

Αγώνες των δύο ομάδων. Οι δύο πλέον Αθλητικοί Σύλλογοι αγωνίστηκαν με αθλητικές ομάδες Άγγλων οι οποίες οργανώθηκαν από τα πλοία του Αγγλικού στόλου που βρίσκονταν στο λιμάνι του Αργοστολίου. Ο Π.Γ.Σ. έχασε από την Αγγλική ομάδα με το βαρύ σκορ 5-1, τη Δευτέρα 13.8.1924, ενώ, δύο μέρες αργότερα, η Παγκ. Αθλητ. Νεολαία μετά από μεγάλο και πεισματώδη αγώνα απέσπασε ισοπαλία. Η νεοσύστατη ομάδα αγωνίστηκε και στα αγωνίσματα του δρόμου και της σφαιροβολίας και οι αθλητές της νίκησαν τους Άγγλους με πρώτους τους Δ. Άννινο και Α. Παπαϊωάννου. Μετά τους αγώνες προσφέρθηκαν από την Π.Α.Ν. αναψυκτικά και στις δύο ομάδες.²¹¹

Η μικτή των δύο συλλόγων αγωνίστηκε στην Πλατεία Μέιτλαντ με αγγλική ομάδα του στόλου την Κυριακή 24.8.1924 και ηττήθηκε με 4-0. Στη συνέχεια ο αγώνας του Π.Γ.Σ. με την ομάδα του αντ/κού D.88 την Τρίτη 26.8.1924, ήταν νικηφόρος με 2-0 τέρματα. Τέλος, η Π.Α.Ν. σε αγώνα εναντίον της αγγλικής αρχηγίδας ηττήθηκε με τρία τέρματα έναντι μηδενός. Όπως μπορούμε να συμπεράνουμε, οι αθλητικοί σύλλογοι, παρά τις εντάσεις και τις διενέξεις που είχαν, αγωνίζονταν όχι μόνον μεταξύ τους αλλά και συνασπίζονταν, για να αντιμετωπίσουν άλλους αντιπάλους, για το καλό του αθλητισμού της Κεφαλονιάς και την επιβίωσή του.²¹²

Οι αγώνες, με τις ομάδες των στόλων που προσόρμιζαν στο λιμάνι του Αργοστολίου, ήταν μια συνηθισμένη ρουτίνα. (Εικ 13) Ένας από τους λόγους ήταν ότι δεν υπήρχαν οι πόροι που θα επέτρεπαν τη συχνή επαφή του νησιού με άλλα μέρη (νησιά, ηπειρωτική Ελλάδα), το άθλημα του ποδοσφαίρου δεν ήταν διαδεδομένο και δεν υπήρχε η οργάνωση για τη δημιουργία άλλων συλλόγων. Αλλά και οι καλές σχέσεις με το στόλο σήμαιναν αναζωογόνηση της τοπικής αγοράς, αφού οι ναύτες των πλοίων θα ένιωθαν ότι βρίσκονται σε φίλια χώρα και θα έρχονταν σε οικονομικές συναλλαγές με αυτούς.

Ο Π.Γ.Σ. αγωνίστηκε με την ομάδα του Γαλλικού πολεμικού “Baccarat”, στις 28.10.1924 την οποία και νίκησε με 5-1. Έπειτα από δύο ημέρες (30.10.1924)

²¹⁰ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 26.7.1924, Αριθμ.126.

²¹¹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 16.8.1924, Αριθμ.129.

²¹² Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 30.8.1924, Αριθμ.131.

αγωνίστηκε με την ομάδα του Ελληνικού Πολεμικού «Έλλη». Πλήθος κόσμου παρακολούθησε τον αγώνα που έληξε με επικράτηση της ομάδας του νησιού με σκορ 8-1.²¹³

Τα μέλη του Π.Γ.Σ. προσκλήθηκαν να προσέλθουν στην προγραμματισμένη Γενική Συνέλευση στις 16.11.1924.²¹⁴ Η Γεν. Συνέλευση αναβλήθηκε και ορίστηκε νέα ημερομηνία τέλεσής της (23.11) λόγω ελλείψεως απαρτίας.²¹⁵

Συμμετοχή της Κεφαλονιάς σε Αγώνες στην Πάτρα. Η Κεφαλονιά δέχτηκε την πρόταση της Πάτρας για τη διεξαγωγή αγώνων διάρκειας δύο ημερών (6 και 7 Ιανουαρίου 1925) και έστειλε ενωμένους τους δύο της συλλόγους που αριθμούσαν είκοσι δύο αθλητές και ποδοσφαιριστές τους οποίους συνόδευαν τα μέλη του Δ.Σ. του Π.Γ.Σ., Κ. Μακρής και Α. Αλιβιζάτος. Μετά την παρέλαση της Κεφαλονίτικης ομάδας με την ομάδα της Παναχαϊκής Ενώσεως υπό τη συνοδεία των φιλαρμονικών και των Δ. Συμβουλίων των δύο ομάδων στα Ψηλά Αλώνια, κατευθύνθηκαν στο κατάμεστο με 10.000 θεατές γήπεδο Τασσοπούλου. Η παρουσία Κεφαλονιτών θεατών που εργαζόνταν στην Πάτρα ή κατέφτασαν ως εκδρομείς ήταν αξιοσημείωτη.

Την πρώτη μέρα, το πρώτο αγώνισμα ήταν ο δρόμος 100 μέτρων στον οποίο νίκησαν αθλητές της Παναχαϊκής Ενώσεως. Το δεύτερο αγώνισμα ήταν το ποδόσφαιρο. Διαιτητής του αγώνα ήταν ο Βέρνερ Στόλτενφ που εντυπωσίασε με την αμεροληψία του και την ικανότητά του. Οι ομάδες που αγωνίστηκαν ήταν η Παναχαϊκή Ένωση και ο Παγκεφαλληνιακός. Νικήτρια ομάδα αναδείχθηκε ο Π.Γ.Σ. με 3-0. Αν και η ομάδα μειονεκτούσε από άποψη ψηλών και δυνατών σωματών έπαιζε «μετά μεγάλης μεθοδικότητας και συνοχής». Τα τέρματα επιτεύχθηκαν στο πρώτο ημίχρονο και το σκορ δε διευρύνθηκε, γιατί στο Β΄ μέρος η ομάδα της Πάτρας έπαιζε αμυντικά. (Εικ. 14) Ακολουθεί το αγώνισμα του ακοντίου και η πρώτη μέρα των αγώνων κλείνει.

Η δεύτερη ημέρα των αγώνων συνεχίστηκε με τα εξής κατά σειρά αγωνίσματα: 1) Δρόμος 70 μέτρων 2) Άλμα σε μήκος μετά φοράς 3) Δισκοβολία 4) Άλμα εις μήκος άνευ φοράς 5) Σφαιροβολία 6) Σκυταλοδρομία 7) Πυγμαχία. Ο Π.Γ.Σ. δεν πήρε μέρος σε όλα τα αγωνίσματα. Ο αθλητής του όμως Αθ.

²¹³ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 1.11.1924, Αριθμ.140.

²¹⁴ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 15.11.1924, Αριθμ.142.

²¹⁵ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 22.11.1924, Αριθμ.143.

Παπαϊωάννου πήρε το πρώτο βραβείο στη σφαιροβολία, στη δισκοβολία και δεύτερο στο άλμα άνευ φοράς.

Οι αγώνες τελείωσαν με τη βράβευση των ομάδων και τα ευχαριστήρια του Προέδρου της Παναχαϊκής προς τους Κεφαλλήνες για τη συμμετοχή τους στους αγώνες και την ευχή να συναντηθούν αυτή τη φορά στην Κεφαλονιά και να επιστρέψουν το κύπελλο στην πόλη των Πατρών.²¹⁶

Η δράση των ομάδων συνεχίστηκε. Ιδρύθηκε στα μέσα Μάιου του 1924 νέος Ποδοσφαιρικός Σύλλογος με την ονομασία «Ερμής» ο οποίος απαρτιζόταν από μαθητές του Γυμνασίου και της Εμπορικής Σχολής.²¹⁷

Ο Νικόλαος Λυκιαρδόπουλος πρόσφερε χίλιες δραχ. στον Π.Γ.Σ. και ο Άθως Ρωμάνος πρόσφερε χίλιες δραχμές για τη σύσταση ενός Lawn-Tennis-Court. Για τον ίδιο λόγο ο Νικ. Βασ. Μεταξάς, δώρισε στον Σύλλογο «έν θανμάσιον δίκτυον Tennis και αναλόγους σφαίρας».²¹⁸

Η συνάντηση της Β΄ ομάδας του Π.Γ.Σ. με την ομάδα του αγγλικού αντιτορπιλικού “Vimiera” στις 11.8.1925, έληξε σε βάρος της πρώτης ομάδας με 2-1. Δύο μέρες αργότερα (13.8.1925) ο Παγκεφαλληνιακός αγωνίστηκε με τη μικτή ομάδα όλου του αγγλικού στόλου που είχε προσορμίσει στο Αργοστόλι. «*Μετά σφοδρότατον και σκληρόν αγώνα νικήτρια εξήλθεν η αγγλική δια τερμάτων 3 έναντι ενός*».²¹⁹

Η ποδοσφαιρική ομάδα του Π.Γ.Σ. έπαιξε φιλικό ματς στις 15.8.1925 με την ομάδα του αγγλικού καταδρομικού (Ναυαρχίδας) “Frobisher” και νίκησε με 4-0. Οι αγώνες και οι επαφές των παικτών τις Κεφαλονιάς με παίκτες των στόλων άλλων κρατών που διψούσαν για το παιχνίδι του ποδοσφαίρου αφενός λόγω του νεαρού της ηλικίας τους και αφετέρου λόγω της φύσης της ιδιότητάς τους (ναύτες) και της ανάγκης για κίνηση και εκτόνωση, οδήγησαν στην ποιοτική αναβάθμιση και στη δημοτικότητα του αθλήματος του ποδοσφαίρου και σε αποτελέσματα αγώνων με ομάδες της ηπειρωτικής Ελλάδας που μια νησιώτικη ομάδα δύσκολα θα πετύχαινε.

Ακολούθησε δεύτερη φιλική συνάντηση την επομένη (16.8.1925) στην οποία δόθηκε χαρακτήρας επίσημου αγώνα, αφού παρατάχθηκαν και από τις δύο πλευρές οι καλύτερες ομάδες. Η ομάδα των Άγγλων αποτελούνταν κατά την πλειοψηφία της από

²¹⁶ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 17.1.1925, Αριθμ.150.

²¹⁷ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 31.5.1924, Αριθμ.118.

²¹⁸ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 21.6.1924, Αριθμ.121.

²¹⁹ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 15.8.1925, Αριθμ.179.

αξιωματικούς και από ναύτες επιλεγμένους από τα πληρώματα των τεσσάρων «υπερνιρέτων».²²⁰ Το παιχνίδι ήταν ό,τι καλύτερο είχαν παρακολουθήσει μέχρι τότε οι φίλαθλοι από άποψη τεχνικής, πείσματος και «υπερεντάσεως δυνάμεων». Η ένταση του αγώνα αποτυπώθηκε στις στήλες της εφημερίδας «Εληά». Τελικός νικητής του αγώνα ήταν ο Παγκεφαλληνιακός μετά από μεγάλη προσπάθεια με 2-1. Ο κόσμος ξέσπασε σε φρενιτιώδη χειροκροτήματα, ενθουσιώδεις ζητωκραυγές και επευφημίες.²²¹

Το ποδόσφαιρο μπήκε στη ζωή των κατοίκων του νησιού και έγινε δημοφιλές παιχνίδι των παιδιών τα οποία έκαναν κάθε χώρο της πόλης ποδοσφαιρικό γήπεδο. Σε ένα τέτοιο παιχνίδι, το Μάρτιο του 1925 τραυματίστηκε ο γιος του αρτοποιού Διονύσιου Παπαντωνάτου και οι Αρχές αντιμετώπισαν τα γεγονότα με ένα φαιδρό και ακραίο μέτρο, δηλαδή με το «να απαγορεύσουν ως ανθυγιεινόν το εις τας συνοικίας παιζόμενον φουτ-μπωλ».²²²

Στην πλατεία του Μείντλανδ έγινε και ένας ιδιότυπος ιππικός αγώνας Ρώσων – Κοζάκων υπό την αρχηγία των αδερφών Ρεβά Ιωάννου και Σεργίου, οι οποίοι είχαν τιμηθεί με 17 παράσημα από το συνταγματάρχη του ιππικού των Κοζάκων. Η πρωτοφανής αυτή παράσταση που είχε δοθεί σε πολλές Ευρωπαϊκές πόλεις, περνά και από το Αργοστόλι και περιελάμβανε πρωτότυπα και επικίνδυνα αγωνίσματα ιππασίας.²²³

Διοργάνωση του πρώτου ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος του νησιού. Προκηρύχθηκαν επίσημοι ποδοσφαιρικοί αγώνες και η εφημερίδα «Εληά» στο φύλλο της εβδομής Νοεμβρίου του 1925 πληροφορεί τους αναγνώστες για το Πρωτάθλημα Κεφαλληνίας με τους εξής συμμετέχοντες: 1) Ομάδα Γυμνασίου, 2) Ομάδα Βαλλιανείου Εμποροναυτικής Σχολής, 3) Ομάδα Παγκεφαλληνιακού Γυμναστικού Συλλόγου, και 4) Ομάδα Συλλόγου Ληξουρίου «Οδυσσεύς». Στην συνέχεια δόθηκαν οι ακριβείς ημερομηνίες των συναντήσεων καθώς και το πρόγραμμα και η ώρα των αγώνων. Η διάρκεια του πρωταθλήματος ήταν από την Κυριακή 22 Νοεμβρίου έως και την Κυριακή 27 Δεκεμβρίου. Τα παιχνίδια των ομάδων γίνονταν την Κυριακή στις τέσσερις και μισή το απόγευμα. Την προκήρυξη υπέγραψαν ο πρόεδρος του

²²⁰ Είδος – κατηγορία πλοίου.

²²¹ Εφημερίδα *Εληά* : φύλλο 22.8.1925, Αριθμ.180.

²²² Εφημερίδα *Τελώνιον*: φύλλο 13.3.1925, Αριθμ.314.

²²³ Εφημερίδα *Εληά* : φύλλο 31.10.1925, Αριθμ.190.

Παγκεφαλληνιακού, Δ. Βαλλιανάτος, ο Γενικός Γραμματέας Α. Αλιβιζάτος, Ο Γενικός Αρχηγός Σπ. Κωνσταντινίδης και ο Αρχηγός Δ. Άννινος.²²⁴

Μερικά από τα αποτελέσματα των αγώνων ήταν: Π.Γ.Σ. - Γυμνάσιο 3-1.²²⁵ και Σύλλογος Ληξουρίου «Οδυσσεύς» - Εμποροναυτική Σχολή Π. Βαλλιάνου 6-0.²²⁶

Οι χοροί του Παγκεφαλληνιακού έδιναν γιορταστική ατμόσφαιρα σε όλη την πόλη και στόχευαν στην ενίσχυση του ταμείου του Συλλόγου.²²⁷

Ένας πρωτότυπος και καινοτόμος ποδοσφαιρικός αγώνας πραγματοποιήθηκε στις 28.2.1926 μεταξύ ομάδων που αποτελούνταν αποκλειστικά από παιδιά ηλικίας 11-14 ετών,²²⁸ μελών του Π.Γ.Σ για την «υποκίνηση», όπως αναφερόταν, της ευγενούς άμιλλας μεταξύ των μελών του.²²⁹

Μια επεισοδιακή συνάντηση. Η εφημερίδα «Ελγά» προανήγγειλε για τις 9.5.1926 τον αγώνα μεταξύ του Παγκεφαλληνιακού και της Φαληρικής Ένωσης που εμφανιζόταν ως μια από τις καλύτερες της πρωτεύουσας.²³⁰ Η συνάντηση της Φαληρικής Ένωσης «Μέγας Αλέξανδρος», ενός από τα καλύτερα Σωματεία του Πειραιά, με τον Π.Γ.Σ. αποφασίστηκε να αφιερωθεί στη μνήμη του Ιωάννη Φωκιανού, ο οποίος θεωρούνταν ο πατέρας της γυμναστικής στη νεότερη Ελλάδα, με τη συμπλήρωση τριάντα χρόνων από το θάνατό του. Για τον αγώνα είχε σημαιοστολιστεί η πλατεία της Ενώσεως και το παρών είχαν δώσει οι αρχές του Αργοστολίου, ο Νομάρχης Γ. Γεωργιάδης, ο Δήμαρχος Β. Βανδώρος, ο Διοικητής της Χωροφυλακής Εμμ. Μαρκογιάννης και άλλοι πολλοί. Ο Δήμος Αργοστολίου είχε αθλοθετήσει «ωραιότατον κύπελλον» για τη νικήτρια ομάδα. Μετά την παρέλαση ο Γενικός Γραμματέας του Παγκεφαλληνιακού παρουσίασε τους παίκτες της Φαληρικής Ένωσης και τους πρόσφερε για ενθύμιο ένα μικρό κύπελλο. Στη συνέχεια μίλησε για τον Ιωάννη Φωκιανό στου οποίου την μνήμη αφιερώθηκε το παιχνίδι. Διαιτητής του αγώνα ορίστηκε ο Χριστόφορος Βουτσινάς. Η κατάληξη του παιχνιδιού διέψευσε το χαρακτηρισμό του ως φιλικού αγώνα. Λίγο πριν τη λήξη του παιχνιδιού και ενώ το σκορ ήταν 3-2 υπέρ της Φαληρικής Ένωσης, δόθηκε μια «κόρνα» (corner) για την ομάδα του Παγκεφαλληνιακού. Αυτό προκάλεσε την

²²⁴ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 7.11.1925, Αριθμ.191.

²²⁵ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 28.11.1925, Αριθμ.194.

²²⁶ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 5.12.1925, Αριθμ.198.

²²⁷ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 30.1.1926, Αριθμ.201.

²²⁸ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 27.2.1926, Αριθμ.205.

²²⁹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 13.2.1926, Αριθμ.203.

²³⁰ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 8.5.1926, Αριθμ.215.

αποχώρηση των παικτών της φιλοξενούμενης ομάδας και την κατοχύρωση του αγώνα με σκορ 4-2 στον Π.Γ.Σ., στον οποίο και αποδόθηκε το κύπελλο. Κατά την κριτική της εφημερίδας τέτοια φαινόμενα ήταν συνηθισμένα στις πόλεις της Ελλάδας και ειδικότερα στον Πειραιά. Το γεγονός αυτό σχολιάστηκε και συζητήθηκε από τους παρευρισκομένους με ποικίλα σχόλια. Βέβαια είναι άγνωστο το τι ακριβώς έγινε κατά τη διάρκεια του παιχνιδιού και αν η αποχώρηση της ομάδας της Φαληρικής Ένωσης ήταν δίκαιη ή όχι. Αυτό που μπορεί να υποτεθεί είναι ότι δεν ήταν λογικό να αποχωρήσει μια ομάδα ενώ νικά, επειδή δόθηκε ένα εσφαλμένο κόρνερ. Η εφημερίδα όμως υποστήριζε ότι η απόφαση του διαιτητή ήταν δίκαιη και σύμφωνη με τους κανόνες του παιχνιδιού.²³¹

Οι εισπράξεις των αγώνων μεταξύ των πόλεων Αργοστολίου – Ληξουρίου – Ερύσου διατέθηκαν υπέρ της ιδρυόμενης ομάδας των Προσκόπων. Τις πόλεις αντιπροσώπευαν ο Π.Γ.Σ. για το Αργοστόλι, ομάδα παλαιμάχων που οργανώθηκε από τον Παπαϊωάννου για το Ληξούρι και ομάδα πετοσφαίρισης από την Έρυσσο με διοργανωτή τον Γεωρ. Απέργη.²³²

Αθλητισμός και γυναίκα. Η εφημερίδα «Οικογένεια» στο φύλλο με ημερομηνία 1.1.1928 φιλοξενούσε ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο σχετικά με τον αθλητισμό και τη γυναίκα κάνοντας μια πεντηκονταετή ανασκόπηση. Αρχικά υποστήριζε ότι οι γυναίκες λάμβαναν μέρος στον αθλητισμό για λόγους καθαρά μόδας χωρίς να κάνουν κάτι ουσιαστικό. Αν πήγαινε κάποια γυναίκα να κάνει μπάνιο στη θάλασσα, φορούσε τόσα ρούχα όσα δε θα φορούσαν οι γυναίκες τις εποχές που δημοσιεύτηκε το άρθρο. Φορούσαν δηλαδή μακριά παντελόνια και μπλούζα που έφτανε τουλάχιστον μέχρι το γόνατο, κλειστή στο λαιμό και με μακριά μανίκια. (Εικ. 15) Επίσης, φορούσαν παπούτσια, κάλτσες και καπέλο το οποίο δεν έλειπε, γιατί ήταν «σικ» και έπειτα γιατί δεν έπρεπε να μαυρίσει το πρόσωπό τους. Την εποχή εκείνη οι πανάδες αλλά και το μαυρισμένο πρόσωπο ήταν αντικείμενο χλευασμού, γιατί κάτι τέτοιο θύμιζε χωριάτισσα ή πρόστυχη γυναίκα. Το ιδεώδες χρώμα των γυναικών ήταν το λευκό ως και το χλωμό («σαν φθισική στο τελευταίον στάδιον» όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται). Όταν λοιπόν οι γυναίκες ασχολήθηκαν με τον αθλητισμό, αντιμετώπισαν τόσο μεγάλες δυσκολίες που έπρεπε να θεωρηθούν μάρτυρες. Όταν η ντ' Ανζεβίλ θέλησε το 1838 να ανέβει στις Άλπεις, προκάλεσε

²³¹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 15.5.1926, Αριθμ.216.

²³² Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 31.7.1926, Αριθμ.227.

στην Γαλλία τέτοιο σκάνδαλο που ο Βασιλιάς Λουδοβίκος Φίλιππος δίστασε να την δεχτεί στην Αυλή του.

Όταν, πενήντα χρόνια πριν από τη δημοσίευση του άρθρου το 1928, το ποδήλατο έγινε της μόδας, οι γυναίκες που τόλμησαν να ανέβουν σε αυτό αποδοκιμάστηκαν έντονα και έγιναν τροφή σε πολλές γελοιογραφίες και σάτιρες. Επί χρόνια οι κατασκευαστές ποδηλάτων προσπαθούσαν να βρουν τρόπο, ώστε να μη τσαλακώνεται το φόρεμα των γυναικών, και από την άλλη οι μοδίστρες προσπαθούσαν να βρουν μια φούστα κατάλληλη για τα ποδήλατα. Όταν δε μερικές τολμηρές γυναίκες αποφάσισαν να φορέσουν κυλότητα, έγινε τεράστιο σκάνδαλο και ο τύπος μιλούσε γι αυτό επί μέρες. Πώς λοιπόν έγινε η μεταστροφή στη σημερινή κατάσταση; Αυτή οφείλονταν στις τολμηρές γυναίκες, όπως αναφέρονταν πιο πάνω, αλλά και στον πόλεμο. Κατά τη διάρκεια των δέκα χρόνων του πολέμου έγιναν τόσες αλλαγές όσες δεν είχαν γίνει στα πενήντα προηγούμενα χρόνια. Με τον πόλεμο η γυναίκα έμαθε ότι δεν έπρεπε να είναι η εύθραυστη κούκλα του σαλονιού αλλά αντίθετα να γίνει ανεξάρτητη, πιο γερή και πιο δυνατή. Έμαθε λοιπόν να κολυμπάει με μαγιά, να παίζει τένις με φόρεμα που σε άλλες εποχές θα θεωρούνταν σκανδαλώδες και σαν ασπρόρουχο ακόμα, να παίζει «φούτ-μπόλ» φορώντας κοντό παντελονάκι όπως οι άνδρες. (Εικ 16) Υποστήριζε στη συνέχεια ο αρθρογράφος ότι κάθε τι που έφευγε από το σκοπό του γινόταν «καθ' υπερβολήν». Και κάτι τέτοιο φαίνεται να έγινε και με το γυναικείο αθλητισμό.

Οι μεγαλύτεροι επιστήμονες της εποχής, σε Αμερική και Ευρώπη, δημοσίευαν άρθρα με τα οποία καταφέρονταν εναντίον του γυναικείου αθλητισμού. Πίστευαν ότι η γυναίκα έπρεπε να αθλείται για τη ψυχαγωγία της και όχι για να παράγει κάποιο έργο, γιατί έτσι κατέστρεφε το σώμα και την υγεία της. Όπως η υπερβολική ακινησία έτσι και η υπερβολική κίνηση ήταν επιβλαβής. Αυτό μάλλον όμως δεν εισακούστηκε από τις γυναίκες που ήταν έτοιμες να κατακτήσουν τους ουραμούς. Συγκεκριμένα, λίγες μέρες πριν τη δημοσίευση του άρθρου, η Αμερικανίδα Έλντερ πέρασε τον Ατλαντικό με το αεροπλάνο, πράγμα που θεωρήθηκε μεγάλο και πρωτοφανές κατόρθωμα και για τους άντρες ακόμα.²³³

Την ίδια περίοδο, στον τύπο γινόταν λεπτομερέστατη περιγραφή και καταγραφή των γεγονότων και των προσώπων κατά το χορό του Παγκεφαλληνιακού

²³³ Εφημερίδα *Οικογένεια*: φύλλο 1.1.1928, Αριθμ.2.

που αντιμετωπίστηκε ως ένα από τα κορυφαία κοινωνικά και κοσμικά γεγονότα της κοινωνίας του Αργοστολίου.²³⁴

Παύση αθλητικών δραστηριοτήτων. Αξιοπρόσεκτο ήταν το γεγονός ότι ο δάγκειος πυρετός έκανε την εμφάνισή του στο νησί της Κεφαλονιάς και εξαπλώθηκε με μεγάλη ταχύτητα παρόλα τα μέτρα υγιεινής και καθαριότητας που σκοπό είχαν τον περιορισμό του. Πολύ λίγες ήταν οι οικογένειες που δεν είχαν προσβληθεί ακόμα και σε «πολλά σπίτια είναι κρεβατωμένοι απαξάπαντες μηδέ της γάτας και του σκύλου εξαιρουμένων».²³⁵

Η επιδημία του δάγκειου πυρετού έδινε την όψη νεκρόπολης στην πόλη του Αργοστολίου. Η επιδημία είχε πάρει μεγάλες διαστάσεις, με αποτέλεσμα οι περισσότεροι κάτοικοι να βρίσκονται στο κρεβάτι και όσοι από αυτούς αναγκάζονταν να βγουν έξω και να κινηθούν «φαίνονται σαν φαντάσματα, σαν σκιές ανθρώπων».²³⁶

Η εφημερίδα ενημέρωνε για τα προληπτικά μέτρα που έπρεπε να παρθούν έτσι ώστε να εκλείψει η επιδημία του είδους αυτής της γρίπης, του δάγκειου πυρετού.²³⁷ Επιπλέον, εμφανίστηκε μολυσματική πνευμονική επιδημία σε αιγοπρόβατα του νησιού που προσέβαλε και τους ανθρώπους.²³⁸

Τα σχολεία Ληξουρίου, Ιλλάρων, και Κουβαλάτων με εντολή του Υπουργείου Παιδείας είχαν κλείσει για δέκα μέρες, αφού εμφανίστηκε επιδημία ιλαράς.²³⁹ Οι επιδημίες που εμφανίστηκαν είχαν αποτέλεσμα την παύση των αθλητικών δραστηριοτήτων στην Κεφαλονιά ή τις σποραδικές τους εμφανίσεις.

Ένας ιδιότυπος αγώνας αυτοκινήτων. Το αυτοκίνητο έκανε την περίοδο αυτή (γύρω στο 1928) την εμφάνισή του στους δρόμους της Κεφαλονιάς και προκαλούσε εντύπωση, αφού την εποχή εκείνη ήταν κάτι σπάνιο και άξιο θαυμασμού. Ο ανταγωνισμός αυτοκινήτων διαφόρων τύπων και ειδικά μεταξύ Ford και Chevrolet ήταν διαρκής στους κύκλους των παρεών στην Κεφαλονιάς και ο κάθε τύπος αυτοκινήτου είχε τους θερμούς υποστηρικτές του ως την στιγμή που το καινούριο μοντέλο της Ford απέδειξε στις πίστες των επίσημων αγώνων σε Ευρώπη και Αμερική την τεχνολογική του υπεροχή. Ένας ιδιότυπος αυτοκινητιστικός

²³⁴ Εφημερίδα *Εληά* : φύλλο 18.2.1928, Αριθμ.309.

²³⁵ Εφημερίδα *Εληά* : φύλλο 29.9.1928, Αριθμ.338.

²³⁶ Εφημερίδα *Εληά* : φύλλο 6.10.1928, Αριθμ.339.

²³⁷ Εφημερίδα *Εληά* : φύλλο 19.1.1929, Αριθμ.353.

²³⁸ Εφημερίδα *Εληά* : φύλλο 12.1.1929, Αριθμ.352.

²³⁹ Εφημερίδα *Εληά* : φύλλο 19.1.1929, Αριθμ.353.

διαγωνισμός ενός Ford model A τύπου “Phaethon” και ενός Chevrolet έλαβε χώρα και στην Κεφαλονιά το Σεπτέμβριο του 1928. Η τοποθεσία όπου έγινε ο διαγωνισμός ήταν προς την περιοχή της Μονής του Αγίου Γερασίμου, σε έναν ανηφορικό δρόμο (προς το Κουλούμι), όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, και το ζητούμενο του διαγωνισμού ήταν ποιο από τα δύο αμάξια θα διατρέξει μεγαλύτερο διάστημα με τρίτη ταχύτητα. Το αποτέλεσμα του διαγωνισμού ήταν το Ford να διατρέξει 6 χιλιόμετρα, δηλαδή 325 μέτρα περισσότερα από το Chevrolet, και να αναπτύξει σταθερή ταχύτητα 50 χιλιομέτρων σε όλη την διαδρομή ενώ το άλλο αμάξι μόλις 30 χιλιομέτρων.²⁴⁰

Το παγκόσμιο ρεκόρ του Σόλων Χωραφά. Στα Καλά Νερά του Βόλου διοργανώθηκαν σκοπευτικοί αγώνες και η «Εφημερίς των Κεφαλλήνων» στο φύλλο της 15.7.1928, αναδημοσίευσε από την εφημερίδα «Λαϊκή Φωνή» του Βόλου ένα περιστατικό το οποίο, όπως υποστήριζε, έχρηζε της προσοχής όχι μόνο των Κεφαλονιτών αλλά και ολόκληρης της Ελλάδας. Κατά τη διάρκεια των σκοπευτικών αγώνων και πιο συγκεκριμένα στο δεύτερο σκοπευτικό αγώνα ο οποίος ήταν η σκοποβολή σε ιπτάμενα δισκία, εμφανίστηκε ο γνωστός στην ανώτερη τάξη της κοινωνίας του Βόλου ο Κεφαλονίτης Σόλων Χωραφάς και πήρε μέρος στο αγώνισμα. Η συνέχεια της είδησης ήταν πολύ ενδιαφέρουσα, αφού ο Χωραφάς με μια και μόνο προσπάθεια συνεχόμενων βολών κατάφερε να σημαδέψει και να χτυπήσει όλα τα δισκία που εκσφενδονίστηκαν. Η επιτυχία των βολών ήταν απόλυτη και το κατόρθωμα δεν αποτελούσε ρεκόρ μεταξύ των σκοπευτών του Βόλου, αλλά παγκόσμιο ρεκόρ. Το γεγονός προκάλεσε τον έξαλλο πανηγυρισμό των θεατών του αγώνα.²⁴¹ (Εικ. 17)

Σε σκοπευτικούς αγώνες που έγιναν μεταξύ δύο ομάδων του Σκοπευτικού Συλλόγου Βόλου και δύο ομάδων του Αγγλικού στόλου με πολεμικά όπλα Μάνλιχερ, στο Σκοπευτήριο Βόλου, νίκησαν και οι δύο ομάδες του Σκοπευτικού Συλλόγου Βόλου και διακρίθηκαν οι Κεφαλλήνες Π. Φλωριάς και ο γνωστός πλέον Σόλων Χωραφάς στους εκτοξευμένους πηλίνους δίσκους. Επίσης διακρίθηκε ο Κεφαλονίτης Π. Βουτσινάς.²⁴² Στο Βόλο υπήρχε μικρή παροιμία Κεφαλονιτών οι οποίοι στη

²⁴⁰ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 29.9.1928, Αριθμ.338.

²⁴¹ *Εφημερίς των Κεφαλλήνων*: φύλλο 15.7.1928, Αριθμ.14, Έτος Α΄.

²⁴² *Εφημερίς των Κεφαλλήνων*: φύλλο 29.7.1928, Αριθμ.16, Έτος Α΄.

πλειοψηφία τους ήταν επιφανείς πολίτες που ήταν μορφωμένοι ή ασχολούνταν με το εμπόριο.

Προβλήματα στη διοργάνωση Παγκεφαλληνιακών Αγώνων. Τα προβλήματα διοργάνωσης και διεξαγωγής των Παγκεφαλληνιακών αγώνων ήταν υπαρκτά. Οι αγώνες που είχαν οριστεί την επομένη μέρα του Πάσχα του 1928 αναβλήθηκαν.²⁴³ Το θέαμα του πρώτου αγώνα του πρωταθλήματος δεν ικανοποίησε, γιατί οι ομάδες που κατέβηκαν ήταν απροετοίμαστες και το θέαμα που απέδωσαν ήταν φτωχό. Ο αγώνας που έγινε ήταν μεταξύ του Γυμνασίου και του Π.Γ.Σ. (Παγκεφαλληνιακός Γυμναστικός Σύλλογος). Ο αρθρογράφος της στήλης τόνισε ότι η αναμέτρηση δεν έχρηζε της οποιασδήποτε κριτικής και το θέαμα ήταν κάκιστο.²⁴⁴

Η ποδοσφαιρική δραστηριότητα πέρασε ένα στάδιο ύφεσης. Η κακή ποιότητα του θεάματος του πρώτου παιχνιδιού του πρωταθλήματος στην Κεφαλονιά ανάγκασε μάλλον την εφημερίδα να προβεί σε μια ιστορική αναδρομή στην αρχαιότητα και να κάνει ένα σαφή διαχωρισμό της γύμνασης στη Σπάρτη, που σκοπό είχε τη δημιουργία πολεμιστών, και του αθλητισμού και της γυμναστικής στην Αθήνα, που απέβλεπε στη δημιουργία αρμονικών σωμάτων η οποία συμβάδιζε με την πνευματική ανάπτυξη και απέβλεπαν στην προαγωγή της υγείας. Η προσπάθεια του αρθρογράφου ήταν να παρακινήσει τους νέους προς την κατεύθυνση του αθλητισμού προβάλλοντας τις θετικές πτυχές της γυμναστικής.²⁴⁵

Τον ίδιο χαρακτήρα είχε και το δεύτερο άρθρο που δημοσιεύτηκε και κάνει λόγο για την οικουμενικότητα του αθλητισμού, την ανάπτυξη της ευγενούς άμιλλας και της συμφιλίωσης των λαών. Έκανε λόγο για τον αγώνα που έδωσε η μικτή ομάδα του Παναθηναϊκού – Ένωσης Κωνσταντινοπολιτών στην Αίγυπτο και της θερμής υποδοχής που έτυχε από τους εκεί Έλληνες. Τέλος, τόνιζε ότι στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες οι νέοι μετά το τέλος της δουλειάς τους πήγαιναν να αθληθούν και έτσι αποκτούσαν δυνατά και υγιή σώματα σε αντίθεση με τους νέους της Κεφαλονιάς οι οποίοι, αφού τελείωναν τις δουλειές ή τα μαθήματά τους, σύχναζαν σε καμπαρέ ή έπιναν διάφορα ποτά επιβλαβή για την υγεία τους.²⁴⁶

Εκφράστηκε δε η απορία πώς είναι δυνατόν, ενώ σε άλλες πόλεις του εξωτερικού και της Ελλάδας, πληθυσμιακά ίσες με την πρωτεύουσα της Κεφαλονιάς,

²⁴³ *Εφημερίς των Κεφαλλίωνων*: φύλλο 29.4.1928, Αριθμ.3, Έτος Α΄.

²⁴⁴ *Εφημερίδα Παρατηρητής*: φύλλο 14.12.1929, Αριθμ.42.

²⁴⁵ *Εφημερίδα Παρατηρητής*: φύλλο 21.12.1929, Αριθμ.43.

²⁴⁶ *Εφημερίδα Παρατηρητής*: φύλλο 1.1.1930, Αριθμ.44.

να υπάρχουν γυμναστήρια σκοπευτήρια και κάθε είδους αθλητικά κέντρα και στο Αργοστόλι που υπήρχαν πολλοί εύποροι άνδρες, να μην αναλαμβάνει κανείς να πάρει τη Διοίκηση του Σωματείου που μετρά έξι χρόνια αθλητικής ιστορίας με αποτέλεσμα ο Σύλλογος να παρακμάζει.²⁴⁷

Τον Απρίλιο του 1930 έγιναν σε όλη σχεδόν την επικράτεια της Ελλάδας γιορτές σε ανάμνηση των εκατό χρόνων από την απελευθέρωση της Ελλάδας. Οι τέσσερις μεγαλύτεροι αθλητικοί σύλλογοι της Αθήνας, ο Πανελλήνιος, ο Εθνικός, ο Πανιώνιος και ο Παναθηναϊκός αποφάσισαν να διοργανώσουν διεθνείς αθλητικούς αγώνες. Για την πρόκληση του ενδιαφέροντος των φιλάθλων του αθλητισμού προσκλήθηκαν οι παγκοσμίου φήμης αθλητές και Ολυμπιονίκες Λόου, Πάντοκ, Νούρμι, Πέλτζερ, Μαρτέν, Πεντίλα, Ριτόλα, Κέρνιγκ, Γουαϊδ, Μπάρκεϊ, Χίρσφελτ και άλλοι. Από Ελληνικής πλευράς θα λάμβαναν μέρος οι γνωστοί στο Πανελλήνιο αθλητές όπως οι Μάντικοι, Μοιρόπουλοι, Ζαχαρόπουλοι, Κράνης Σταυριανός, Φραγκούδης και πολλοί άλλοι. Στην Κεφαλονιά, στην οποία υπήρχαν αθλητικοί ποδοσφαιρικοί σύλλογοι, δεν είχε γίνει καμία ανάλογη ή αντίστοιχη κίνηση διοργάνωσης ποδοσφαιρικών αγώνων και έτσι εκφράστηκε η ευχή ότι το Διοικητικό Συμβούλιο του Π.Γ.Σ. θα καταβάλει κάθε δυνατή προσπάθεια για τη διοργάνωση αγώνων και δε θα μείνει ουραγός της Πανελληνίας αυτής προσπάθειας.²⁴⁸

Την Κυριακή 28 Ιανουαρίου 1930, η Εθνική ομάδα υποδέχτηκε την Εθνική ομάδα της Γιουγκοσλαβίας στο Παναθηναϊκό Στάδιο και επικράτησε με δύο τέρματα έναντι ενός. Το ενδιαφέρον του λαού της Κεφαλονιάς για τους αγώνες ποδοσφαίρου είχε αρχίσει να γίνεται μεγάλο και οι εφημερίδες με κάθε ευκαιρία φιλοξενούσαν στις στήλες τους ποδοσφαιρικές συναντήσεις. Το ποδόσφαιρο στην Κεφαλονιά ήταν ένα άθλημα που, ενώ είχε αρχίσει να κεντρίζει το ενδιαφέρον και είχε αποκτήσει πολλούς οπαδούς, δεν είχε τις ομάδες που θα έδιναν ώθηση στο άθλημα. Αυτό πιθανό να συνέβαινε επειδή το νησί περιόριζε την επαφή με την ηπειρωτική Ελλάδα και οι οικονομικές δυσχέρειες των ομάδων δεν επέτρεπαν τη διοργάνωση ή τη συμμετοχή σε αγώνες.²⁴⁹

Ο Παγκεφαλληνιακός μετά την ανάδειξη νέου Δ.Σ. και την αδράνεια ενός χρόνου δραστηριοποιήθηκε και διοργάνωσε χορό. Η εφημερίδα καλούσε τους πολίτες να υποστηρίξουν την προσπάθεια και να μη λείψουν από το γεγονός. Ο χορός

²⁴⁷ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 26.10.1929, Αριθμ.391.

²⁴⁸ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 25.1.1930, Αριθμ.47.

²⁴⁹ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 1.2.1930, Αριθμ.48.

διοργανώθηκε υπό την αιγίδα του Νομάρχη και επιτροπής αποτελούμενης από κυρίες. Η διακόσμηση της αίθουσας θα γινόταν με σχέδιο του Αθηναίου γλύπτη Γ. Δημητριάδη, το ποτό «κοτιγιόν» θα δινόταν δωρεάν και η παρουσία της ορχήστρας θα δημιουργούσε πολύ ωραία ατμόσφαιρα. Οι κυρίες προετοιμάζονταν ράβοντας ειδικά φορέματα (κουστούμια Αποκριών) από τους καλύτερους Αθηναϊκούς Οίκους.²⁵⁰

Διάφορα αθλητικά δρώμενα. Στις 23.2.1930 πραγματοποιήθηκε η συνάντηση του Π.Γ.Σ. και της μικτής Οδυσσέως – Επαγγελματικής Ληξουρίου. Το παιχνίδι έληξε με νικητή του Π.Γ.Σ. με σκορ 4-3. Το παιχνίδι στιγματίστηκε από την αντιαθλητική συμπεριφορά των παικτών, τα βίαια χτυπήματα και τα φραστικά επεισόδια,²⁵¹ τα οποία προήλθαν κυρίως από την ομάδα του Αργοστολίου. Διακριθέντες ήταν ο Λουκέρης, αρχηγός της μικτής ομάδας, Κωστακόντης, Νικηφόρος Λασκαράτος, Στασινόπουλος, και από τον Π.Γ.Σ. ο Κληρονόμος, Σέρπου, Κεφαλάς, Αποστόλου, Αποστολόπουλος και Κοντομίχαλος καθώς και ο Χρ. Βουτσινάς.²⁵²

Την ημέρα του εορτασμού της 25^{ης} Μαρτίου 1930 διεξήχθηκε ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ των πόλεων Αργοστολίου – Ληξουρίου. Ο αγώνας κράτησε μία ώρα, για να συνδυαστεί ο εορτασμός και με άλλες εκδηλώσεις του Γυμνασίου και των Φιλόμουσων. Ο αρχηγός του Π.Γ.Σ. πρόσφερε στην αρχή του αγώνα ανθοδέσμη και η ομάδα του Ληξουρίου ανταπέδωσε την ευγενική χειρονομία χαρίζοντας και αυτή με τη σειρά της ανθοδέσμη. Στη γιορτή αυτή παρευρέθηκαν εκπρόσωποι των αρχών του τόπου και πολλοί θεατές.²⁵³

Ο αγώνας του Παγκεφαλληνιακού Γυμν. Συλλόγου με την ομάδα «Οδυσσεύς» του Ληξουρίου στην πλατεία του Μέτλαντ στο Αργοστόλι έληξε χωρίς τέρματα.²⁵⁴ Οι τοπικοί αυτοί αγώνες συνεχίστηκαν με σχετική επιτυχία και στο τέλος απονεμήθηκαν αναμνηστικά μετάλλια και κύπελλο στην ομάδα των Εργατικών τα οποία είχε αθλοθετήσει ο Π.Γ.Σ.

Ο Κεφαλονίτης Μαρίνος Γερούλανος, διαπρεπής καθηγητής της χειρουργικής στην Αθήνα, έδωσε το ποσό των 500 δραχμών για την ενίσχυση του φτωχού ταμείου

²⁵⁰ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 8.2.1930, Αριθμ.49.

²⁵¹ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 12.3.1930, Αριθμ.54.

²⁵² Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 12.3.1930, Αριθμ. 54.

²⁵³ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 29.3.1930, αριθμ. 56.

²⁵⁴ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 29.3.1930, Αριθμ.414.

του Π.Γ.Σ. Ο Δήμος Αργοστολίου επίσης αποφάσισε να εγκρίνει κονδύλιο για τον ίδιο σκοπό. Τέλος, άγνωστος φίλαθλος δώρισε διαμέσου του γραμματέα του συλλόγου δώδεκα ποδοσφαιρικές φανέλες αξίας 750 δραχ.²⁵⁵

Διεξήχθη ο ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ του Π.Γ.Σ. και της ελληνικής ναυτικής ομάδας (Ν.ΟΜ), μετά από σχετική πρόσκληση του Π.Γ.Σ. στην ελληνική ναυτική μοίρα γυμνασίων η οποία είχε καταπλεύσει στο λιμάνι του Αργοστολίου. Διαιτητής του αγώνα ήταν ο Ν. Βαλλιάνος και νικητής του αγώνα αναδείχθηκε ο Π.Γ.Σ. με σκορ 2-1, παρά τη μεγάλη προσπάθεια των παικτών του ναυτικού. Η προσέλευση των θεατών ήταν μικρή όσον αφορά τους Κεφαλονίτες, κάτι που δε συνέβηκε με τα πληρώματα των караβιών τα οποία αθρόα έσπευσαν να παρακολουθήσουν τον αγώνα.

Δύο μέρες αργότερα (Τρίτη) στο προαύλιο του Γυμνασίου Αργοστολίου πραγματοποιήθηκε ο αγώνας Βόλει – μπόλ μεταξύ των ομάδων της Ναυτικής Μοίρας και του Π.Γ.Σ. με τελικό νικητή την τοπική ομάδα και σκορ 2-1 (15-3, 11-15, 15-8). Στη νικήτρια ομάδα δόθηκε έπαθλο.²⁵⁶

Ο Π.Γ.Σ. έδωσε στις 18 Μαΐου του 1930 φιλικό αγώνα με τη γερμανική ομάδα του θωρηκτού «ΑΝΟΒΕΡΟΝ». Αυτό που αρχικά έκανε μεγάλη εντύπωση στους θεατές για τους γερμανούς παίκτες, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, ήταν ότι τους έβρισκαν «άπαντας μεγαλοσώμους και αρτίως διαπεπλασμένους», γεγονός που προδίκαιζε τους θεατές για τη νίκη της γερμανικής ομάδας. Το παιχνίδι έληξε ισόπαλο με το τιμητικό σκορ 2-2, αφού η ελληνική ομάδα κατέβηκε στον αγωνιστικό χώρο με μικρόσωμους και νεαρούς παίκτες και αντιμετώπισε «τελείους άνδρας καθ' όλην την σημασίαν της λέξεως». Το αργυρό κύπελλο που αθλοθετήθηκε δόθηκε για λόγους λεπτότητας και ευγένειας στους γερμανούς παίκτες.²⁵⁷

Η ομάδα του Πύργου «Ηρακλής» προσκάλεσε την ομάδα του Παγκεφαλληνιακού σε ποδοσφαιρικό αγώνα. Τον αγώνα που προγραμματίστηκε για τις 27 Ιουνίου 1930 θα παρακολουθούσαν και οι εκεί εγκατεστημένοι Κεφαλλήνες αλλά και εκδρομείς που θα συνόδευαν την ομάδα συνδυάζοντάς την παρακολούθηση του αγώνα με εκδρομή στην Ολυμπία.²⁵⁸ Η εφημερίδα «Ελλά» έδωσε λεπτομερέστετες πληροφορίες για την αναχώρηση, την υποδοχή, το δείπνο που δόθηκε προς τιμήν τους, την ημέρα του αγώνα, τη συνάντηση, την εκδρομή στην

²⁵⁵ Εφημερίδα Παρατηρητής: φύλλο 26.4.1930, Αριθμ.60.

²⁵⁶ Εφημερίδα Παρατηρητής: φύλλο 17.5.1930, αριθμ. 117.

²⁵⁷ Εφημερίδα Παρατηρητής: φύλλο 24.5.1930, Αριθμ.64.

²⁵⁸ Εφημερίδα Ελλά : φύλλο 28.6.1930, Αριθμ.425.

Ολυμπία και φυσικά την επιστροφή. Το ενδιαφέρον για τον αγώνα ήταν πολύ μεγάλο και η σημασία που έδωσαν οι κάτοικοι του Πύργου για τη συνάντηση ανάλογη. Ο αγώνας που έγινε ήταν πολύ «σκληρός», «τραχύς» και «πεισματώδης» και τελικά έληξε με ισοπαλία, αφού οι ομάδες πέτυχαν από ένα τέρμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι στον Πύργο υπήρχε Κεφαλληνιακή Αδελφότητα με πρόεδρο τον γιατρό Σ. Κουνάδη. Οι εντυπώσεις από την φιλοξενία των Πυργίων και της υποδοχής τους από τους Κεφαλλήνες που ζούσαν στον Πύργο, ήταν οι καλύτερες.²⁵⁹ Το ευχάριστο ισόπαλο αποτέλεσμα χαροποίησε όχι μόνο τους κατοίκους του Αργοστολίου αλλά και τους Κεφαλλήνες που εργαζόνταν με ιδιαίτερη επιτυχία στην Αθήνα και οι οποίοι σχεδίαζαν να εκδράμουν στην Κεφαλονιά φέρνοντας μαζί τους στο νησί το μεγάλο Αθηναϊκό Σύλλογο «Απόλλων».²⁶⁰

Η εφημερίδα «Παρατηρητής», όταν έβρισκε την ευκαιρία, τόνιζε τα θετικά στοιχεία που απέρρεαν από τον αθλητισμό. Την εποχή αυτή οι αθλητισμός γνώριζε άνθηση σε πανελλήνιο επίπεδο και πλέον είχαν γίνει βίωμα σε όλους οι ευεργετικές του συνέπειες.²⁶¹

Ο ποδοσφαιρικός αγώνας ο οποίος διεξήχθη μεταξύ της πρώτης ομάδας του Παγκεφαλληνιακού και της μικτής του Αγγλικού στόλου βρήκε νικήτρια την αγγλική με σκορ 2-1. Ο αγώνας έγινε στις 17 Αυγούστου 1930 και τον παρακολούθησαν αρκετοί αξιωματικοί και ναύτες. Το σκορ δε λύπησε κανέναν (χαρακτηρίστηκε τιμητικό) και αναγνωρίστηκε η ανωτερότητα των Άγγλων στο παιχνίδι.²⁶²

Ο Κεφαλλήνας Σπύρος Τζανάτος «Εκ Σκηνέως της Πάλλης»²⁶³ έδωσε φιλανθρωπική παράσταση για τα Φιλανθρωπικά Ιδρύματα του Ληξουρίου. Ο αθλητής Σ. Τζανάτος τίμησε το όνομα της Κεφαλονιάς σε διάφορες πόλεις των Ηνωμένων Πολιτειών.²⁶⁴ (Εικ. 18) Το πρόγραμμα ήταν χωρισμένο σε τρία μέρη ως εξής: *Μέρος Α. 1) Παράστασις σωματικής και μυϊκής δυνάμεως. 2) Σιδηρά ράβδος ζυγίζουσα 10 λίτρες θα καμφή επί του βραχίονος αυτού. 3) Ογκώδης λίθος 500 λίτρων θα θραυσθή επί του στήθους του δια σφυρίου ζυγίζοντες 25 λίτρες. 4) Τεμάχιον ξύλου 1 1) 2 ίντσας θα διατρυπηθή με καρφίον δια της χειρός του εις τον αέρα. Μέρος Β. 1) Βαρείά άλυσσος θα θραυσθή επί του στήθους του δι' αναπνεύσεως. 2) Σιδηρά ράβδος 30 λίτρων θα λυγισθή δια των οδόντων του. 3) Καρφίον μιας ίντσας πάχους θα θραυσθή*

²⁵⁹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 12.7.1930, Αριθμ.427.

²⁶⁰ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 19.7.1930, Αριθμ.72.

²⁶¹ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 23.8.1930, Αριθμ.77.

²⁶² Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 30.8.1930, Αριθμ.78.

²⁶³ Ο τόπος στον οποίο γεννήθηκε στην Κεφαλονιά. Πρόκειται για χωριό στο Δήμο Παλλικής.

²⁶⁴ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 4.10.1930, Αριθμ.439.

δια των οδόντων του. Μέρος Γ. 1) Θα διαπερασθή δια της χειρός καρφίον εις βάθος 10 ιντσών. 2) δύο ίπποι προχωρούντες λακτιζόμενοι δεν θα δυνηθούν να του ανοίξουν τας κακλεισμένας χείρας του. Η γενική είσοδος ορίστηκε σε 10 δραχμές και 5 δραχμές για τους μαθητές.²⁶⁵

Αν και ο καιρός ήταν κάκιστος, ο Τζανάτος έδωσε στις 26.10.1930 την αθλητική παράσταση και ενθουσίασε με τα επιτεύγματα του. Οι Ληξουριώτες έδωσαν το παρόν στην πλατεία του Παντοκράτορα, για να υποστηρίξουν την ευγενή πρόθεση και προσπάθεια του Τζανάτου.²⁶⁶ (Εικ. 19)

Το πνεύμα της εποχής σε όλη την Ελλάδα επέτασσε τη δημιουργία γυμναστηρίων και στην πιο μικρή κοινότητα. Η Κεφαλονιά ήταν απύσα από τα κονδύλια του Υπουργείου. Η λογική εξήγηση που δόθηκε ήταν ότι είτε το Κράτος δεν αντιμετώπιζε το νησί με ίσους όρους έναντι των άλλων νομών που απολάμβαναν προνόμια, είτε οι αντιπρόσωποι του νομού δεν περιφρουρούσαν τα δικαιώματά του τόπου.²⁶⁷

Ο χορός του Π.Γ.Σ. Έγινε αναφορά στον χορό του Παγκεφαλληνιακού και στην προσπάθεια της Οργανωτικής Επιτροπής για την ευόδωση της όλης προσπάθειας.²⁶⁸ Ο χορός του Παγκεφαλληνιακού ήταν από τις πιο αρεστές κοινωνικές εκδηλώσεις με μεγάλη συμμετοχή που σημείωνε επιτυχία και λάμβανε χώρα τις μέρες του Καρναβαλιού. Οι χοροί αποτελούσαν έναν έντιμο τρόπο εξεύρεσης χρημάτων από τους Συλλόγους και μια πρώτη τάξεως ευκαιρία για κοινωνική προβολή και διασκέδαση για την αστική τάξη.²⁶⁹ Ο χορός στέφθηκε με καθολική επιτυχία. Το γεγονός ήταν κοινωνικό και κοσμικό και η εφημερίδα έκανε λεπτομερή περιγραφή του συμβάντος, κατέγραφε τα ονόματα των παρευρισκομένων καθώς και των εντυπωσιακών κοστουμιών που είχαν ραφτεί για αυτήν την περίπτωση (ο χορός πρέπει να είχε γίνει την περίοδο του καρναβαλιού).²⁷⁰

Ο αγώνας που έγινε στο Ληξούρι μεταξύ των ποδοσφαιρικών ομάδων Ν. Οδυσσεύς και Ποσειδών έληξε με νικητή την ομάδα του Οδυσσεώς με 3-0.²⁷¹

²⁶⁵ Εφημερίδα Παρατηρητής: φύλλο 25.10.1930.

²⁶⁶ Εφημερίδα Εληά : φύλλο 29.10.1930, Αριθμ.414.

²⁶⁷ Εφημερίδα Παρατηρητής: φύλλο 1.1.1931, Αριθμ. 97.

²⁶⁸ Εφημερίδα Παρατηρητής: φύλλο 21.2.1931, Αριθμ. 104.

²⁶⁹ Εφημερίδα Εληά : φύλλο 28.2.1931, Αριθμ.459.

²⁷⁰ Εφημερίδα Παρατηρητής: φύλλο 28.2.1931, Αριθμ. 105.

²⁷¹ Εφημερίδα Εληά : φύλλο 28.3.1931, Αριθμ.463.

Μια ευνοϊκή ρύθμιση. Το Υπουργείο των Στρατιωτικών με εγκύκλιο που αφορούσε το «περί παροχής ευεργετημάτων εις τους σωματικώς ησκημένους» έδινε το πλεονέκτημα σε στρατευμένους οι οποίοι ήταν μέλη αθλητικών και γυμναστικών συλλόγων να κάνουν χρήση του δικαιώματος, που τους έδινε το σχετικό Νομοθετικό Διάταγμα, της μείωσης της θητείας τους κατά ένα τετράμηνο. Για τη μειωμένη θητεία οι στρατευμένοι έπρεπε να είχαν θεωρημένα αθλητικά δελτία, τα οποία έπρεπε να επιδειξουν, εν συνεχεία να πάρουν μέρος σε δοκιμασία 5 αγωνισμάτων που επόπτευε η στρατιωτική υπηρεσία, και φυσικά να περάσουν συγκεκριμένα όρια επιδόσεων.

Εκτός από το δελτίο ταυτότητας όφειλαν να έχουν μαζί τους πιστοποιητικό που θα έκανε γνωστή τη θητεία τους για ορισμένο χρονικό διάστημα σε συλλόγους αναγνωρισμένους από το Σ.Ε.Γ.Α.Σ. Για το λόγο αυτό το δημοσίευμα της εφημερίδας (2.5.1931) κάνει έκκληση στον Παγκεφαλληνιακό Αθλητικό Σύλλογο να αναδιοργανώσει όσο το δυνατό πιο γρήγορα το αθλητικό του τμήμα έτσι ώστε, όσοι νέοι επιθυμούσαν, να μπορούν να ασκηθούν για τον παραπάνω λόγο, καθώς και να διοργανώνει ανά εξάμηνο αγώνες και έτσι να πιστοποιεί επίσημα την επίτευξη των επιδόσεων οι οποίες θα αναγράφονταν στο σχετικό δελτίο ταυτότητας.²⁷²

Ο Ν. Κατραβάς, ο δραστήριος αυτός γυμναστής και Περιφερειακός Έφορος των Προσκόπων Κεφαλληνίας, αναδιοργάνωσε τις ομάδες των Προσκόπων Αργοστολίου οι οποίες κατά τον τύπο συνέβαλλαν με τη δράση τους στην σωματική και ηθική υγεία της νεολαίας.²⁷³ Η ομάδα των προσκόπων μετά από κουραστικές ανιχνεύσεις, γυμνάσια κατασκηνώσεων και στρατιωτικές ασκήσεις έδωσε ποδοσφαιρικό αγώνα το απόγευμα της ίδιας ημέρας με την ομάδα του Ληξουρίου και νικά με 7-0. Η εφημερίδα συνεχάρη τους προσκόπους και τον Περιφερειακό Έφορο Νικ. Κατραβά.²⁷⁴

Στις 28 Μαΐου 1931 έγινε η ποδοσφαιρική συνάντηση του Π.Γ.Σ. και της ομάδας της Γαλλικής Μοίρας. Νικήτρια αναδείχθηκε η ομάδα του Παγκεφαλληνιακού με 4 τέρματα έναντι ενός των Γάλλων. Ο Νομάρχης ήταν παρών στον αγώνα και έσπευσε πριν την έναρξή του να χαρίσει δύο ανθοδέσμες στη Γαλλική ομάδα. Οι θεατές ήταν ελάχιστοι και αυτό οφειλόταν και στο ότι η μέρα ήταν εργάσιμη.²⁷⁵

²⁷² Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 2.5.1931, Αριθμ. 110.

²⁷³ Εφημερίδα *Ελλά*: φύλλο 23.5.1931, Αριθμ.471.

²⁷⁴ Εφημερίδα *Ελλά*: φύλλο 18.6.1931, Αριθμ.479.

²⁷⁵ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 30.5.1931, Αριθμ. 119.

Η Αθλητική Ένωση Ζακύνθου προσκάλεσε την ποδοσφαιρική ομάδα της επαγγελματικής Σχολής Ληξουρίου, προκειμένου να συναντηθούν και να αγωνιστούν. Στη Ζάκυνθο είχε αρχίσει να υπάρχει αθλητική κίνηση με την ενεργοποίηση δύο αθλητικών σωματείων: την Α.Ε.Ζ. (Αθλητική Ένωση Ζακύνθου) και τον Φαλλήνο. Την ομάδα του Ληξουρίου συνόδευσαν ο Ν. Βαλλιάνος, Γ. Βλακούλης και ο δημοσιογράφος Μίμης Άννινος. Το παιχνίδι έληξε με καταφανή επικράτηση της ομάδας της Κεφαλονιάς με επτά τέρματα έναντι ενός. Διαιτητής του αγώνα ήταν ο Κόλος Βαλλιάνος που απέσπασε τα συγχαρητήρια των Ζακυνθινών για τη δίκαιη και αμερόληπτη διαιτησία του.²⁷⁶

Η Α΄ ομάδα του Παγκεφαλληνιακού πήγε αυτή τη φορά στο Αγρίνιο, προκειμένου να δώσει ποδοσφαιρικό αγώνα με την ομάδα «Αστήρ». Ο Π.Γ.Σ. νίκησε με 2-1²⁷⁷. Η εφημερίδα «Εληά» έδωσε πολλές λεπτομέρειες για το παιχνίδι, για ό,τι προηγήθηκε αλλά και για τα παραλειπόμενα του παιχνιδιού. Τα κυριότερα χαρακτηριστικά της συνάντησης ήταν η πολύ καλή απόδοση του τερματοφύλακα του Π.Γ.Σ., Χ. Βουτσινά, γνωστού με το ψευδώνυμο «γέρος», η προσέλευση των θεατών που έφτασε τις 3.000, νούμερο ασύλληπτο για τους Κεφαλονίτες, και η ανταλλαγή του αναμνηστικού λάβαρου του Αστέρα με ένα κύπελλο αντίστοιχα από μεριά του Π.Γ.Σ. από τον πρόεδρο του Συλλόγου Καλογεράτο.²⁷⁸

Και στο φύλλο του «Παρατηρητή» έγινε λεπτομερέστατη περιγραφή όλων των γεγονότων της συνάντησης των δύο ομάδων. Η ομάδα της Κεφαλονιάς φορούσε φανέλες κυανές (γαλάζιες) – λευκές και παντελονάκια κυανά. Η νίκη των Κεφαλονιτών πανηγυρίστηκε έξαλλα από συμπατριώτες τους οι οποίοι δούλευαν στο Αγρίνιο και είχαν πάει να παρακολουθήσουν τον ποδοσφαιρικό αγώνα. Ο Ούγγρος διαιτητής ήταν αμερόληπτος και δίκαιος. Η σύνθεση της ομάδας ήταν: Βουτσινάς, τερματοφύλακας, Σέρπου-Άννινος οπισθοφύλακες, Κοντομίχαλος, Βαδαράτσικας, Αποστολόπουλος εμπροσθοφύλακες Γαλανός Βιτωράτος Π. Ευμοιρίδης, Ματθαίος και Β.Ευμοιρίδης (κυνηγοί).²⁷⁹

Ο όμιλος αντισφαίρισης που μετρούσε λίγους μήνες ζωής από την ίδρυσή του διοργάνωσε χορό σε ένα περιβάλλον που είλκυε το κοσμικό Αργοστόλι. Το άθλημα

²⁷⁶ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 6.6.1931, χ.α.

²⁷⁷ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 27.6.1931, Αριθμ. 123.

²⁷⁸ Εφημερίδα *Εληά*: φύλλο 11.7.1931, Αριθμ.478.

²⁷⁹ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 4.7.1931, Αριθμ. 124.

του τένις δεν ήταν άγνωστο στη Κεφαλονιά, αφού κατά την εφημερίδα «*το σπορ του τένις ήταν άλλοτε αρκετά διαδεδομένο*».²⁸⁰

Μια ακόμα ομάδα έκανε την εμφάνισή της. Στο γήπεδο του Ληξουρίου έγινε φιλικός αγώνας των ομάδων «Οδυσσεύς» και της νέας ομάδας του «Ηρακλή». Ο «Οδυσσεύς» νίκησε με 2-1 τέρματα.²⁸¹ Οι ομάδες αυτές πάντως δεν μπόρεσαν να ξεφύγουν από τα στενά όρια του νησιού.

Παρουσιάστηκε ο απόηχος του χορού του Παγκεφαλληνιακού με διάφορες ευτράπελες καταστάσεις που συνέβησαν.²⁸²

Αθλητικοί Αγώνες στίβου. Προκηρύχθηκαν αθλητικοί αγώνες στίβου από τον Π.Γ.Σ με χρόνο διεξαγωγής την 22^α Μαΐου 1932 και τόπο την πλατεία Ενώσεως «Μείντλανδ»²⁸³ και ακολούθως δημοσιεύτηκε το πρόγραμμα των Παγκεφαλληνιακών εφηβικών αθλητικών αγώνων. Το πρόγραμμα περιελάμβανε: 1) Παρέλαση αθλητών, 2) Όρκο αθλητών ενώπιον της Ελλανοδίκου Οργανωτικής Επιτροπής, 3) Προσφώνηση του Προέδρου, 4) Αγώνισματα: α) Δρόμο 100 μέτρων, β) Λιθοβολία, γ) Άλμα εις ύψος, δ) Δισκοβολία, ε) Δρόμο 400 μέτρων, στ) Άλμα εις μήκος, ζ) Ακοντισμό Ελληνικό, η) Σκυταλοδρομία, θ) Δρόμο 1200 μέτρων, ι) Διελκυστίδα. 5) Απονομή από τον Νομάρχη των διπλωμάτων της νίκης, των μεταλλίων και των επάθλων. Σε όλη τη διάρκεια των αγώνων η Φιλαρμονική προσφέρθηκε να παιανίζει.²⁸⁴

Οι προσπάθειες και το φίλαθλο πνεύμα ανάγκασε την εφημερίδα «Ελή» να αναγνωρίσει την αγνή και συγκινητική προσπάθεια του ιστορικού πλέον συλλόγου του Παγκεφαλληνιακού ο οποίος, παρά τις αντιξοότητες, τις φτωχές εγκαταστάσεις και τη μηδαμινή εξωγενή οικονομική βοήθεια, είχε καταφέρει να αναδείξει τον αθλητισμό στο νησί και να επιδείξει νίκες που σύλλογοι με καλύτερες εγκαταστάσεις και πιο εύρωστοι από αυτόν ανά την Ελλάδα δεν είχαν καταφέρει να φτάσουν στο επίπεδό του. Σε αυτό συνηγορούσαν πλήθος από έπαθλα που είχαν φέρει οι αθλητές του. Οι προσεχείς αγώνες ήταν ακόμη μια επιβεβαίωση των όσων είχε προσφέρει ο σύλλογος. Χαρακτηριστικά αναφερόταν ότι 50 έως 100 νέοι γυμνάζονταν κάθε μέρα, για να πάρουν μέρος στους αγώνες όχι μονάχα με σκοπό να κερδίζουν τα έπαθλα

²⁸⁰ Εφημερίδα *Ελή* : φύλλο 25.7.1931, Αριθμ.480.

²⁸¹ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 10.10.1931, Αριθμ. 140.

²⁸² Εφημερίδα *Ελή* : φύλλο 27.2.1932, Αριθμ.500.

²⁸³ Εφημερίδα *Ελή* : φύλλο 26.3.1932, Αριθμ.513.

²⁸⁴ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 28.5.1932, Αριθμ. 173.

αλλά και για να περάσουν νικητές μπροστά από τον κόσμο που θα τους καμαρώσει και θα τους επευφημήσει. Ο αρθρογράφος τελείωνε με τη χαρακτηριστική φράση «τους ζηλεύω και τους καμαρώνω».²⁸⁵

Κολυμβητικοί Αγώνες. Η δράση του Π.Γ.Σ. ήταν πολυεπίπεδη και έντονη. Αυτή τη φορά προκήρυξε το 1932 κάτω από την αιγίδα της «Ελληνικής Θαλασσίας Ενώσεως»²⁸⁶ στις 28 Αυγούστου την Κυριακή και ώρα 5 μ.μ. Κολυμβητικούς Αγώνες. Το πρόγραμμα των Αγώνων περιελάμβανε : α) Κολυμβητικούς αγώνες γυναικών, ανδρών, και εφήβων, β) Λεμβοδρομίες κοινών τετρακόπων και εξακόπων λέμβων, γ) Λεμβοδρομίες μονοκόπων και δικόπων φαλενίδων. Στους νικητές θα απονέμονταν έπαθλα και χρηματικά βραβεία. Όλοι όσοι ήθελαν να συμμετάσχουν θα έπρεπε να δηλώσουν συμμετοχή στον Πρόεδρο του Συλλόγου Τώνη Φραγκόπουλο ή στο Λιμενάρχη Αργοστολίου.²⁸⁷

Δόθηκε χορός στο γήπεδο του Ομίλου Αντισφαίρισης - χορός για τον οποίο καταβλήθηκε μεγάλη προσπάθεια, ώστε να μείνει στη μνήμη των κατοίκων ως ο χορός της χρονιάς. Για το σκοπό αυτό συνέβαλαν το Δ.Σ. του ομίλου αλλά και η Επιτροπή Κυριών.²⁸⁸ Ο Π.Γ.Σ. διοργάνωσε τον ετήσιο χορό του. Οι χοροί που διοργάνωνε ο Παγκεφαλληνιακός είχαν τη μεγαλύτερη επιτυχία από όλους τους άλλους χορούς που γίνονταν.²⁸⁹

Ο.Σ.Φ.Π. - Π.Γ.Σ. Ο πιο σημαντικός αγώνας στην ιστορία του Π.Γ.Σ. με Ελληνική ομάδα έγινε το Φεβρουάριο του 1933 και δεν ήταν άλλος από τον αγώνα με τον Ολυμπιακό Πειραιώς. Οι εισπράξεις του αγώνα του Ολυμπιακού Πειραιώς και του Παγκ. Γυμν. Συλλόγου θα διατίθονταν για την ανέγερση της προτομής του ποιητή Ανδρέα Λασκαράτου στο Ληξούρι και αναμνηστικής στήλης στο Αργοστόλι με τους Ριζοσπάστες Βουλευτές. Η εφημερίδα *Ελγά* συνεχάρη τον Π.Γ.Σ. για τη δράση που μέχρι τώρα είχε αναπτύξει και συνέστησε την οικονομική ενίσχυση του συλλόγου.²⁹⁰

Το σκορ της αναμέτρησης μεταξύ Ολυμπιακού Πειραιώς και Παγκεφαλληνιακού ήταν 5-2, αποτέλεσμα καθόλου αξιοκαταφρόνητο, αφού έπαιξαν 7 ποδοσφαιριστές της Α΄ και 4 ποδοσφαιριστές της Β΄ ομάδας και αφού λάβουμε

²⁸⁵ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 28.5.1932, Αριθμ.521.

²⁸⁶ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 20.7.1932, Αριθμ.528.

²⁸⁷ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 30.7.1932, Αριθμ. 182.

²⁸⁸ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 6.8.1932, Αριθμ.529.

²⁸⁹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 21.1.1933, Αριθμ.555.

²⁹⁰ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 28.1.1933, Αριθμ.557

υπόψη ότι ο Ολυμπιακός Πειραιώς ήταν η κορυφαία ομάδα της Ελλάδας εκείνη την περίοδο (1933). Ο Πρόεδρος της Αδελφότητας Κεφαλλήνων και σπουδαίο μέλος της Πειραιϊκής Κοινωνίας Αλκ. Κρασσάς, «δεν εφείσθη ούτε κόπων ούτε εξόδων δια να περιποιηθή εις σημείον απίστευτον τους ποδοσφαιριστάς της ιδιαίτερας του πατρίδας». Ο Παγκεφαλληνιακός πήγε στον Πειραιά με σύνθεση που απαρτιζόταν και από παίκτες που δεν ήταν Κεφαλονίτες, για να δώσει αγώνα εναντίον του Ολυμπιακού. Η κακή διοικητική και η κακή αγωνιστική κατάσταση του συλλόγου κατά μία άλλη άποψη ήταν αυτή που οδήγησε σε μια αναμενόμενη ήττα την ομάδα του Π.Γ.Σ.²⁹¹

Π.Γ.Σ. – Γ' Γ/σιου Πειραιά. Την Κυριακή του Πάσχα του ίδιου χρόνου ο Π.Γ.Σ. αγωνίστηκε με την ομάδα της Γ' Γυμνασίου του Πειραιά στο Αργοστόλι και νίκησε. Η νίκη όμως αυτή δεν κρίθηκε σημαντική λόγω της μικρής ηλικίας των αντιπάλων και της αιτίας έλευσης στην Κεφαλονιά (εκδρομή). Ο Σύλλογος που μετρούσε δέκα χρόνια από την ίδρυσή του έπρεπε να εξυγιανθεί εκ των έσω.²⁹² Στην εφημερίδα «Ελγά» όμως δόθηκε μια άλλη διάσταση από αυτή που έδωσε ο «Παρατηρητής» για την ποδοσφαιρική συνάντηση σύμφωνα με την οποία ο αγώνας παρουσίαζε μεγάλο ενδιαφέρον, γιατί όλοι οι ποδοσφαιριστές της ομάδας του Γυμνασίου Πειραιώς ήταν και παίκτες της πρώτης ομάδας του Εθνικού Πειραιώς. Διαιτητής του αγώνα είχε οριστεί ο Μίμης Άννινος ο οποίος ήταν γνώστης του ποδοσφαίρου.²⁹³ Το σκορ του αγώνα ανέδειξε νικήτρια την ομάδα του Π.Γ.Σ. με πέντε τέρματα έναντι ενός. Ορίστηκε ρεβάνς αλλά το παιχνίδι αυτό δεν έληξε ποτέ, λόγω επεισοδίων που προκλήθηκαν και αποχώρησης της φιλοξενούμενης ομάδας. Τα επεισόδια προκλήθηκαν από ανάρμοστη συμπεριφορά των φιλοξενούμενων και ακολούθως παίκτη του Π.Γ.Σ. που, αν και είχε αδικηθεί, θα έπρεπε να είναι υποχωρητικός και έτσι να μην εξέθετε την ομάδα του ενώπιον της ξένης ομάδας.

Επίσης, σε αγώνα βόλεϊ - μπόλ η ομάδα του Γυμνασίου Αργοστολίου έχασε από την αντίστοιχη ομάδα του Πειραιά.²⁹⁴

Ο αγώνας της Α' και Β' ομάδας του Π.Γ.Σ. με την Επαγγελματική Σχολή Ληξουρίου έληξε ισόπαλος (3-3) και έτσι προκηρύχθηκε νέος αγώνας, προκειμένου να δοθεί το κύπελλο που είχε αθλοθετηθεί από τον Ιω. Προκόπη.²⁹⁵ Το κύπελλο βρήκε

²⁹¹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 18.3.1933.

²⁹² Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 22.4.1933, Αριθμ. 220.

²⁹³ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 15.3.1933, Αριθμ.570.

²⁹⁴ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 22.4.1933, Αριθμ.571.

²⁹⁵ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 29.4.1933, Αριθμ.571.

τελικά αποδέκτη την ισχυρή ομάδα του Ληξουρίου που νίκησε στον ποδοσφαιρικό αγώνα ο οποίος έγινε Κυριακή στην πλατεία του Μείντλανδ.²⁹⁶

Ο Παγκεφαλληνιακός ηττήθηκε από τους μαθητές της Επαγγελματικής Σχολής με σκορ 4-2. Η πτώση της αίγλης του συλλόγου ήταν εμφανής. Η εφημερίδα κατηγορούσε ανοικτά τη διοίκηση της ομάδας που παρέμενε στη θέση της νομίζοντας ότι αποκόμιζε δόξα και τιμή διοργανώνοντας χοροεσπερίδες και «χορευτικά τέια» στα οποία βέβαια τα μέλη της διοίκησης, όπως χαρακτηριστικά αναφερόταν, διακρίνονταν.²⁹⁷

Η Β.Ε.Σ. αγωνίστηκε με την Α.Ε.Ζ. στη Ζάκυνθο. Εκδρομείς της Κεφαλονιάς στην Ζάκυνθο πήγαν να δουν τον αγώνα. Η κριτική των παικτών από τον εκδρομέα που έγραψε το άρθρο (Νίκο Καντά) δεν ήταν καθόλου καλή ειδικά για το πρώτο ημίχρονο. Παρόλα αυτά η Β.Ε.Σ. ανέβασε την απόδοσή της στο Β' ημίχρονο και νίκησε με 3-1. Την άλλη μέρα η Β.Ε.Σ. συναντήθηκε με τον Ηρακλή τον οποίο και νίκησε χωρίς δυσκολίες με σκορ 6-1.²⁹⁸

Η παρακμή του Παγκεφαλληνιακού ήταν πλέον μια πραγματικότητα που δεν μπορούσε κανείς να αμφισβητήσει. Αυτό οφειλόταν στην κακοδιαχείριση και στη λανθασμένη τακτική της Διοικήσεως του Αθλητικού Σωματείου και έπρεπε να δρομολογηθεί εξυγίανση του Συλλόγου. Η αφορμή για αυτήν την τοποθέτηση ήταν τα έκτροπα που σημειώθηκαν στην Κεφαλονιά κατά τη διάρκεια του αγώνα Π.Γ.Σ. και Αθλητικής Ένωσης Ζακύνθου.²⁹⁹

Ο πρώτος αγώνας μεταξύ Π.Γ.Σ. και Β.Ε.Σ. ανέδειξε νικήτρια τη δεύτερη με σκορ 5-3. Ο Π.Γ.Σ. ζήτησε ρεβάνς και μετά από πεισματικό αλλά και τεχνικό αγώνα νίκησε με 4-3.³⁰⁰

Την ίδια περίοδο πραγματοποιήθηκαν κολυμβητικοί Αγώνες στον Πειραιά. Στους Αγώνες αυτούς πήραν μέρος οι Κεφαλονίτες Λεκατσάς, Καββαδίας, Τραυλός, και Βασιλόπουλος και διακρίθηκαν - «έλαβον πρωτήθλημα». Επίσης στην ελεύθερη κολύμβηση «πρωτήθλησαν» ο Τραυλός και ο Μαζαράκης. Παρομοίως, στην κολύμβηση παιδών «πρωτήθλησαν» οι Καραβίας, Πατρίκιος και η κορασίδα Γουλιμή.³⁰¹

²⁹⁶ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 13.5.1933, Αριθμ.574.

²⁹⁷ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 13.5.1933, Αριθμ.223.

²⁹⁸ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 20.5.1933, Αριθμ.575.

²⁹⁹ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 29.7.1933, Αριθμ.234.

³⁰⁰ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 17.6.1933, Αριθμ.577.

³⁰¹ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 5.8.1933, Αριθμ.235.

Αναφερόταν ακόμη ότι το Διοικητικό Συμβούλιο προέβηκε στην οριστική διαγραφή του τερματοφύλακα Χ. Βουτσινά από το Σύλλογο μετά από μεγάλη ανοχή στην απρεπή συμπεριφορά του αθλητή απέναντι στο Δ.Σ. και την αντιαθλητική εν γένει στάση του. Ο Βουτσινάς είχε προβληματίσει πολλές φορές το Δ.Σ. που αρκούσαν σε συστάσεις και στην επιβολή τιμωριών πολυήμερων (75 ημέρες) αρχικά και πολύμηνων τιμωριών (6 μήνες) στη συνέχεια, με αποκορύφωμα τον αποκλεισμό του σε όλους τους αγώνες το 1932. Μάλιστα, κατά την περίοδο που είχε γίνει αρχηγός της ομάδας με επιμονή δική του αλλά και με απόφαση του Δ.Σ. που εκείνη τη χρονική στιγμή αγνοούσε τη δράση του προβληματικού παίκτη, έγινε ο κύριος υποκινητής επεισοδίων σε όλες σχεδόν τις επίσημες συναντήσεις του συλλόγου, πράγμα που οδήγησε στην παραίτηση τριών μελών του Δ.Σ. την παραμονή του αγώνα με τον Ολυμπιακό Πειραιώς και προκάλούσε αναστάτωση επηρεάζοντας τους αθλητές και οδηγώντας τους σε αντιπειθαρχικές ενέργειες με κίνδυνο διάλυσης του Συλλόγου. Έτσι, το Δ.Σ., για να προφυλάξει το σωματείο από τη διάλυση και να επαναφέρει την τάξη, έπαυσε το Βουτσινά, τιμώρησε τους παίκτες που συμπαρέσυρε και συμβούλευσε να πειθαρχούν στα μέλη του Δ.Σ. τα οποία αφιέρωναν πολύτιμο χρόνο από τις ιδιωτικές τους υποθέσεις για την πρόοδο του Σωματείου.³⁰²

Ίδρυση του «Ολυμπιακού». Ιδρύεται ο αθλητικός Σύλλογος «Ολυμπιακός» το Δεκέμβρη του 1933 από στελέχη που αποσπάστηκαν από τον «Παγκεφαλληνιακό». Η ιδρυτική επιτροπή απαρτιζόταν από τους Κων/νο Γεράκη, Γ. Μαράτο, Δημ. Σάρλο, Σ. Πανά και Μαρκέτο.³⁰³ Ιδρυτής του Ολυμπιακού κατά μια άλλη άποψη φέρεται ο Χρήστος Βουνάς που με γραμμάτια από την Τράπεζα ίδρυσε τον Σύλλογο.³⁰⁴ (Εικ 20)

Η αθλητική κίνηση στην Κεφαλονιά ήταν πια μια πραγματικότητα που κανείς δεν μπορεί να αμφισβητήσει. Ο Π.Γ.Σ. έχασε από την Ένωση Μεσολογγίου, παρότι είχε την καθολική υπεροχή στον αγώνα με σκορ 2-1. Η Α΄ ομάδα του Παγκεφαλληνιακού αγωνίστηκε στο βόλει με το Γυμνάσιο Αργοστολίου που είχε την υπεροχή αλλά ο αγώνας διακόπηκε «λόγω του σκότους» (Εικ.21) Ταυτόχρονα, οι Παγκεφαλληνιακοί αγώνες εφήβων στίβου άρχιζαν.³⁰⁵

³⁰² Εφημερίδα *Εληά* : φύλλο 16.12.1933, Αριθμ.605.

³⁰³ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 16.12.1933, Αριθμ.254.

³⁰⁴ Παπαδάτος Σπύρος: «Αθλητική στήλη», στο: 1 *Κεφαλονίτικη πρόοδος* (1972),σελ.20.

³⁰⁵ Εφημερίδα *Εληά*: φύλλο 19.5.1934, Αριθμ.623.

Ο Ολυμπιακός κανόνισε φιλικό ποδοσφαιρικό αγώνα με την Πρωταθλήτρια Πατρών – Ηλείας – Αιγιαλείας - Κορινθίας και Βορειοδυτικής Ελλάδας, Παναχαϊκή Γυμναστική Ένωση Πατρών.

Η εφημερίδα *Ελγά* έκανε μια πολύ χρήσιμη και σύντομη ανακεφαλαίωση των επίσημων ποδοσφαιρικών συναντήσεων του 1934 των Σωματείων της Κεφαλονιάς με τις ξένες ομάδες. Οι συναντήσεις του Παγκεφαλληνιακού ήταν: στις 26 Μαρτίου Π.Γ.Σ. – Απόλλων Πατρών εντός έδρας τέρματα 2-5, 12 Μαΐου Παγκεφαλληνιακός-Ένωσις Μεσολογγίου 1-2, και 6 Ιουνίου με τη Μικτή στόλου 1-2. Τα τέρματα που είχε σημειώσει συνολικά ήταν 5 και αυτά που δέχτηκε 9, χάνοντας και στις τρεις επίσημες συναντήσεις.

Ο Ολυμπιακός κατά τις συναντήσεις του είχε τον παρακάτω απολογισμό: 25 Μαρτίου Ολυμπιακός-Απόλλων Πατρών εντός έδρας 3-2, 22 Απριλίου Ολυμπιακός-Παναχαϊκή Πατρών στην Πάτρα αποτέλεσμα 0-5, 23 Απριλίου Ολυμπιακός-Απόλλων Πατρών στην Πάτρα 1-1, 21 Μαΐου Ολυμπιακός-Πάνθηρ εντός έδρας 1-0, 27 Μαΐου Ολυμπιακός-Παναχαϊκή Πατρών εντός έδρας 4-3 και 5 Ιουνίου Ολυμπιακός-Μικτή Στόλου 1-3. Τα τέρματα που σημείωσε ήταν συνολικά δέκα έναντι δεκατεσσάρων που δέχτηκε. Από τα έξι επίσημα παιχνίδια που έδωσε ο «Ολυμπιακός», ο οποίος είχε ιδρυθεί πριν από τέσσερις μήνες περίπου, κέρδισε τα τρία, έχασε τα δύο και ήρθε ισόπαλος σε ένα. Αξίζει να σημειωθεί και η δράση του, αφού είχε καλέσει δύο ομάδες στην έδρα του και δέχτηκε αντίστοιχα δύο προσκλήσεις για παιχνίδια εκτός Κεφαλονιάς, ενώ ο Π.Γ.Σ. είχε καλέσει μόνο μία ομάδα.³⁰⁶

Ο Παγκεφαλληνιακός από την άλλη νίκησε την Επαγγελματική Σχολή Ληξουρίου με 7-0. Την ίδια χρονική περίοδο η Εθνική Ελλάδα προετοιμαζόταν στην Αθήνα, προκειμένου να πάρει μέρος στους αγώνες του Κυπέλλου των Βαλκανίων και να προσπαθήσει να καταλάβει κάποια θέση διάκρισης, αφού στους προηγούμενους αγώνες κατέλαβε την τελευταία θέση.³⁰⁷

Ο Ολυμπιακός διοργάνωσε χορό και η εφημερίδα προανήγγειλε το γεγονός.³⁰⁸ Η προσπάθεια να εμπλακεί το όνομα του Ολυμπιακού στην πολιτική κονίστρα από δημοσίευμα της εφημερίδας *Πατρίς* έπεσε στο κενό, αφού το Δ.Σ. του Συλλόγου εξέδωσε επιστολή προς δημοσίευση με την οποία διέψευδε κατηγορηματικά την πρόθεση που του καταλόγιζαν. Ο σύλλογος είχε την υποστήριξη και την εκτίμηση

³⁰⁶ Εφημερίδα *Ελγά*: φύλλο 30.6.1934, Αριθμ.630.

³⁰⁷ Εφημερίδα *Ελγά*: φύλλο 8.12.1934, Αριθμ.656.

³⁰⁸ Εφημερίδα *Ελγά*: φύλλο 2.2.1935, Αριθμ.667.

ολόκληρης της Κεφαλονίτικης κοινωνίας και κάτι τέτοιο θα τον εξέθετε σε μερίδα πολιτών με αντίθετο ιδεολογικό υπόβαθρο.³⁰⁹

Κατόπιν διαταγής του Υπουργείου Παιδείας στις 19/5/1935 έγιναν σε όλη την Ελλάδα σχολικοί αγώνες στους οποίους έλαβαν μέρος όλα τα σχολεία υποχρεωτικά. Την παράσταση έκλεψαν οι αγώνες που έγιναν στην Αθήνα και οι οποίοι τελέστηκαν στο Παναθηναϊκό Στάδιο. Στην Κεφαλονιά όλα τα σχολεία πήραν μέρος στους αγώνες και παρευρέθηκαν ο νομάρχης, οι διευθυντές των σχολείων, πολλές άλλες αρχές της πόλης καθώς και πλήθος λαού. Τα αγωνίσματα που έγιναν ήταν: 1) Δρόμος 100 μέτρων, 2) Λιθοβολία, 3) Άλμα τριπλούν μετά φοράς, 4) Δρόμος 60 μέτρων μαθητριών, 5) Δισκοβολία, 6) Άλμα εις ύψος και 7) Σκυταλοδρομία. Στη γενική βαθμολογία πρώτευσε το Γυμνάσιο Αργοστολίου και πολυνίκης μαθητής αναδείχθηκε ο μαθητής του Γυμνασίου Αργοστολίου Ν. Λοβέρδος. Οι γυμναστές που είχαν την ευθύνη των αγώνων ήταν ο Φούρλαλης, ο Λουκέρης, ο Κατραβάς, ο Μητρόπουλος, ο Ευθυμίου και η υπεύθυνη των χορών Ε. Δραγώνα.³¹⁰

Μέσα στον τύπο εκφραζόταν και η αλλαγή της διάθεσης του κόσμου για τους χορούς. Ο χορός του Παγκεφαλληνιακού, που άλλοτε δημιουργούσε το αδιαχώρητο στους χώρους τέλεσής του, αυτή τη φορά είχε απλώς κάποια επιτυχία.³¹¹ Χορό διοργάνωσε και ο Ολυμπιακός Κεφαλληνίας την ίδια σχεδόν χρονική περίοδο.³¹²

Ο Παγκεφαλληνιακός προσκάλεσε τον Απόλλωνα Πατρών για τη διεξαγωγή ποδοσφαιρικού αγώνα και ζήτησε τη συνδρομή των φιλάθλων, ώστε να ενισχύσουν την προσπάθεια της ομάδας με την παρουσία τους αλλά και οικονομικά.³¹³ Πραγματοποιήθηκε επίσης το τοπικό ντέρμπι μεταξύ των μεγαλύτερων και πιο καταρτισμένων Συλλόγων του νησιού, του Π.Γ.Σ. και του Ολυμπιακού. Ο αγώνας δικαιολογούσε το χαρακτηρισμό του ως ντέρμπι και τελείωσε αναδεικνύοντας νικήτρια ομάδα τον Παγκεφαλληνιακό με 5-3.³¹⁴ Η αντίδραση του Ολυμπιακού στη δημοσίευση του αποτελέσματος του αγώνα ήταν άμεση. Σε επιστολή του, που δημοσιεύτηκε στον τύπο, υποστήριζε ότι το μόνο επίσημο παιχνίδι με τοπική ομάδα που έχει γίνει ήταν αυτό με τον Παγκεφαλληνιακό στις 23-12-34 και ο Π.Γ.Σ. ήταν επίσημα μέλος της Ε.Π.Ο. Στο παιχνίδι αυτό, που διοργάνωσε η Ε.Π.Ο. μέσω του Ε.Π.Σ. Πατρών, νίκησε ο Ολυμπιακός και ανακηρύχθηκε πρωταθλήτρια

³⁰⁹ Εφημερίδα *Ελγά*: φύλλο 18.5.1935, Αριθμ.681.

³¹⁰ Εφημερίδα *Ελγά*: φύλλο 25.5.1935, Αριθμ.682.

³¹¹ Εφημερίδα *Ελγά*: φύλλο 29.2.1936, Αριθμ.719.

³¹² Εφημερίδα *Ελγά*: φύλλο 13.3.1937, Αριθμ.762.

³¹³ Εφημερίδα *Ελγά*: φύλλο 19.6.1937, Αριθμ.774.

³¹⁴ Εφημερίδα *Ελγά*: φύλλο 13.11.1937, Αριθμ.788.

ομάδα του νησιού. Με την ανακοίνωση αυτή υποστήριζε ότι δεν έπρεπε να χαρακτηρίζεται ποδοσφαιρική αναμέτρηση με επίσημο αποτέλεσμα ένα παιχνίδι προπονήσεως μεταξύ των εν λόγω ομάδων. Για να μπορέσει να γίνει αυτό, θα έπρεπε η ομάδα να ανήκει επίσημα στην Ε.Π.Ο., η οποία θα έδινε την άδεια για τη διεξαγωγή του παιχνιδιού. Τέλος, προκαλούσε όποια ομάδα ήθελε τον τίτλο της πρωταθλήτριας Κεφαλονιάς, τον οποίο κατείχε από τις 20-12-1934 ο Ολυμπιακός, να αναγνωρισθεί επίσημα από την Ε.Π.Ο. και να τον διεκδικήσει στο γήπεδο.³¹⁵ (Εικ 22)

Ιωάννης Μεταξάς και Ε.Ο.Ν. Η δικτατορία του Κεφαλονίτη Ι. Μεταξά δεν άλλαξε μόνο το πολιτικό σκηνικό στην Ελλάδα αλλά επηρέασε με τις επιλογές του και τον αθλητικό χαρακτήρα ορισμένων δρώμενων που είχαν αρχίσει να αποκτούν χαρακτήρα θεσμού.(Εικ. 23)

Ο χαρακτήρας και η συνήθεια τελέσεως γυμναστικών αγώνων και ποδοσφαιρικών συναντήσεων κατά τον εορτασμό της εθνικής (25^{ης} Μαρτίου) επετείου άλλαξε και τη θέση τους πήραν στρατιωτικές επιδείξεις με συμμετοχή του στρατού και των μαθητών των Γυμνασίων, λαμπαδηφορίες, παρελάσεις και εθνικούς χορούς.³¹⁶ (Εικ.24). Το δικτατορικό καθεστώς του Ι. Μεταξά (1936-1940) υπέταξε ό,τι θετικό είχε οικοδομηθεί από τα τέλη του προηγούμενου αιώνα σε ένα φασιστικό, ημιαστικό γυμναστικό σύστημα, που ήταν βασισμένο στα γερμανο-ιταλικά φασιστικά πρότυπα.³¹⁷

Η Ε.Ο.Ν. (Εθνική Οργάνωση Νεολαίας) ιδρύθηκε από τον Ι. Μεταξά. Όπως ανέφερε η εφημερίδα *Ελγά*, ήταν ένα από τα σπουδαιότερα έργα του Αρχηγού της οργάνωσης. Τα χαρακτηριστικά της οργάνωσης θύμιζαν έντονα στρατιωτική διοικητική δομή και προσανατολισμό σε κοινά ιδανικά.³¹⁸ Στην Εθνική Οργάνωση Νέων εγγράφηκαν 175 νέοι με την ίδρυσή της στην Κεφαλονιά.³¹⁹ Για την οικονομική ενίσχυση της Ε.Ο.Ν. διενεργήθηκε έρανος.³²⁰

Με την Ε.Ο.Ν. ο Μεταξάς επιδίωξε να χειραγωγήσει σε ιδεολογικό επίπεδο τους νέους. Τα κρατικά ταμεία χρηματοδοτούσαν την οργάνωση με τεράστια ποσά, ενώ παράλληλα απαγορευόταν η λειτουργία άλλης οργάνωσης με σκοπούς παρεμφερείς της Ε.Ο.Ν. Η μοναδική αντίδραση για την οργάνωση ήρθε από το

³¹⁵ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 20.11.1937, Αριθμ.789.

³¹⁶ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 20.3.1937, Αριθμ.764.

³¹⁷ Γιάτσης: *Ιστορία*, σελ.247.

³¹⁸ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 18.5.1940, Αριθμ. 588.

³¹⁹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 29.1.1938, Αριθμ.798.

³²⁰ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 1.4.1939, Αριθμ. 529.

βασιλιά, επειδή υπήρξε προσπάθεια ενσωμάτωσης σε αυτήν των αγαπημένων του προσκόπων. Ο νόμος 1798/1939 προσδιόριζε τα καθήκοντα της Ε.Ο.Ν. και το σκοπό της που δεν ήταν άλλος από την εθνική και ηθική διαπαιδαγώγηση της νεολαίας. Η ένταξη των νέων στην Ε.Ο.Ν. τυπικά δεν ήταν υποχρεωτική, ουσιαστικά όμως ήταν αναγκαία. Η Ε.Ο.Ν. είχε φτάσει να αριθμεί 1.000.607 μέλη το 1940.³²¹ Ο Σ.Ε.Γ.Α.Σ. κατά τη διάρκεια της δικτατορίας του Μεταξά βρέθηκε σε πολύ δύσκολη θέση, αφού είχε να αντιπαλέψει με τη «στράτευση» των αθλητών στην Ε.Ο.Ν.³²²

Σύμφωνα με την υπ. αριθμ. 9857 Φ 11-26 Ι) Διαταγή της Κεντρικής Διοικήσεως «περί τελέσεως Κολυμβητικών Αγώνων των Π.Δ.», προκηρύχθηκαν κολυμβητικοί Αγώνες στο Αργοστόλι για την 23^η Ιουλίου 1939. Η εκδήλωση απευθύνονταν στην Ε.Ο.Ν. και οι αθλητές θα λάμβαναν μέρος στα αγωνίσματα που είχαν προκηρυχθεί. Τα αγωνίσματα είχαν χωριστεί σε: Α' κατηγορία Φαλαγγιτών, σε Β' κατηγορία Φαλαγγιτών και σε Α' κατηγορία Φαλαγγιτισσών και Β' κατηγορία σκαπανισσών.³²³

Στην Α' κατηγορία δικαίωμα συμμετοχής είχαν οι νέοι που είχαν συμπληρώσει το 17^ο έτος της ηλικίας τους. Η οργάνωση των αγώνων θύμιζε περισσότερο στρατιωτικές ασκήσεις και όχι αθλητικές. Για παράδειγμα, αν κάποια από τις αθλητικές αντιπροσωπίες ήταν άνω των έξι ατόμων, τότε θα έπρεπε να τεθεί επικεφαλής ένας αξιωματούχος με το βαθμό του Λοχίτη και πάνω. Αν δεν υπήρχε επικεφαλής, τα καθήκοντα θα αναλάμβανε ο αρχαιότερος της ιεραρχίας. Η οργάνωση των αθλητικών δραστηριοτήτων, όσο και αν θύμιζε αυτή της στρατιωτικής άσκησης, ήταν από τις πλέον οργανωμένες μορφές διοίκησης και προγραμματισμού αθλητικών δρώμενων.³²⁴

Στη δεύτερη επέτειο από την ίδρυση της Ε.Ο.Ν. η νεολαία των Κεραμειών³²⁵ οργάνωσε γιορτή. Μέσα στο πρόγραμμα αυτό υπήρχαν και γυμναστικές επιδείξεις φαλαγγιτών και φαλαγγιτισσών, παραδοσιακοί χοροί και συνάντηση βόλλεϋ – μπόλ. Ο εορτασμός της επετείου ήταν επιτυχής και ο γυμναστής «τετράσχη» της Ε.Ο.Ν. Ευθυμίου δέχτηκε τα συγχαρητήρια του «*παραστά φαλαγγάρχη*» Λειβαθούς Σπ. Μονόπωλη.³²⁶

³²¹ Παπαρηγόπουλος Κωνσταντίνος.: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους: Η δεκαετία 1930-1940*, τόμος 11^{ος}, Αθήνα. σελ. 50-52.

³²² Γιάτσης: *Ιστορία*, σελ.253.

³²³ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 29.7.1939, Αριθμ.871.

³²⁴ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 15.7.1939, Αριθμ. 544.

³²⁵ Πρόκειται για χωριό περίπου 6 χιλιόμετρα από το Αργοστόλι.

³²⁶ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 18.11.1939, Αριθμ. 562.

Ο χορός του Ολυμπιακού, ο οποίος έγινε στην αίθουσα δεξιώσεων του Δημαρχείου, είχε πολύ μεγάλη επιτυχία και απέσπασε τις θετικές κριτικές του τύπου.³²⁷ Η μικτή ομάδα του Παγκεφαλληνιακού και του Ολυμπιακού έδωσε ποδοσφαιρικό αγώνα ο οποίος έληξε ισόπαλος με 3-3 με την Αθηναϊκή ομάδα «Γουδί».³²⁸ (Πίνακας 3)

---

³²⁷ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 12.3.1938, Αριθμ.804.

³²⁸ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 16.7.1938, Αριθμ.820.

Πίνακας 3. Οι Ποδοσφαιρικοί Αγώνες του Παγκοσφαιρικού.

Αντίπαλη ομάδα	Χρονολογία (δημοσίευσης)	Εντός έδρας	Εκτός έδρας	Αποτέλεσμα	Τέρματα που πέτυχε	Τέρματα που δέχτηκε	Νίκες	Ήττες	Ισοπαλίες
Ποδοσφαιρική ομάδα του Ολλανδικού πλοίου «Φαούνα»	15.4.1923	1	-	4-1	4	1	1	-	-
Ομάδα των Αρμενίων του Αμερικανικού Ορφανοτροφείου	30.4.1923.	1	-	5-1	5	1	1	-	-
Ομάδα του Ολλανδικού πλοίου «Amazon»	17.6.1923	1	-	5-0	5	0	1	-	-
Ποδοσφαιρική ομάδα Ολλανδικού ατιόπλοιου «JUNO»	15.9.1923	1	-	6-0	6	0	1	-	-
Ποδοσφαιρική ομάδα Ολλανδικού ατιόπλοιου «Medea»	16.9.1923	1	-	10-1	10	1	1	-	-
Ομάδα Πατρών «Λευκός Αστήρ»	14.10.1923	1	-	1-0	1	0	1	-	-
Ομάδα του Ολλανδικού πλοίου «Bacchus»	25.12.1923	1	-	5-0	5	-	1	-	-
Ποδοσφαιρική ομάδα του Αγγλικού πολεμικού	19.4.1924	1	-	2-1	2	1	1	-	-
Ποδοσφαιρική ομάδα του Αγγλικού πλοίου	16.8.1924	1	-	1-5	1	5	-	1	-
Αγγλική ομάδα στόλου	30.8.1924	1	-	0-4	0	4	-	1	-

Παγκοσφαιρικός

Αντίπαλη ομάδα	Χρονολογία (δημοσίευσης)	Εντός έδρας	Εκτός έδρας	Αποτέλεσμα	Τέρματα που πέτυχε	Τέρματα που δέχθηκε	Νίκες	Ήττες	Ισοπαλίες
Αγγλική ομάδα του αντ/κού D.88	30.8.1924	1	-	2-0	2	0	1	-	-
Ομάδα του Γαλλικού πολεμικού "Baccarat"	1.11.1924	1	-	5-1	5	1	1	-	-
Ομάδα του Ελληνικού Πολεμικού «Ελλη».	1.11.1924	1	-	8-1	8	1	1	-	-
Παναχαϊκή Ένωση	17.1.1925	-	1	0-3	3	0	1	-	-
Ομάδα αγγλικού αντιτορπλικού "Vimiera"	16.5.1925	1	-	1-2	1	2	-	1	-
Μικτή ομάδα του Αγγλικού στόλου	16.5.1925	1	-	1-3	1	3	-	1	-
Ομάδα του Αγγλικού καταδρομικού (Ναυαρχίδας) "Frobisher"	22.8.1925	1	-	4-0	4	0	1	-	-
Ομάδα Άγγλων των τεσσάρων «υπερντρένιωτ»	22.8.1925	1	-	2-1	2	1	1	-	-
Γυμνάσιο Αρρένων Αργ/λίου	28.11.1925	1	-	3-1	3	1	1	-	-
Φαληρική Ένωση «Μέγας Αλέξανδρος»	15.5.1926	1	-	4-2	4	2	1	-	-
Γυμνάσιο Αρρένων Αργ/λίου	14.12.1929	1	-	Άγνωστο					

Παγκεφαλιανός

Αντίπαλη ομάδα	Χρονολογία (δημοσίευσης)	Εντός έδρας	Εκτός έδρας	Αποτέλεσμα	Τέρματα που πέτυχε	Τέρματα που δέχτηκε	Νίκες	Ήττες	Ισοπαλίες
Μικτή Οδυσσεώς – Επαγγελματική Ληξουρίου	12.3.1930	1	-	4-3	4	3	1	-	-
«Οδυσσεύς» Ληξουρίου	26.4.1930	1	-	0-0	0	0	-	-	1
Ελληνική ναυτική ομάδα (Ν.Ο.Μ)	17.5.1930	1	-	2-1	2	1	1	-	-
Γερμανική ομάδα του θωρηκτού «ΑΝΟΒΕΡΟΝ»	24.5.1930	1	-	2-2	2	2	-	-	1
Ομάδα του Πύργου «Ηρακλής»	28.6.1930	-	1	1-1	1	1	-	-	1
Μικτή του Αγγλικού στόλου	30.8.1930	1	-	1-2	1	2	-	1	-
Ομάδα της Γαλλικής Μοίρας	30.5.1931	1	-	4-1	4	1	1	-	-
«Αστήρ» Αγρινίου	11.7.1931	-	1	1-2	2	1	1	-	-
Ο.Σ.Φ.Π	18.3.1933	-	1	5-2	2	5	-	-	1
Γ' Γ/σιου Πειραιά	15.3.1933	1	-	5-1	5	1	1	-	-
Επαγγελματική Σχολή Ληξουρίου	29.4.1933	1	-	3-3	3	3	-	-	1
Επαγγελματική Σχολή Ληξουρίου	13.5.1933	1	-	2-4	2	4	-	1	-
Β.Ε.Σ.	17.6.1933	1	-	3-5	3	5	-	-	1

Παγκρηθλιακός

Αντίπαλη ομάδα	Χρονολογία (δημοσίευσης)	Εντός έδρας	Εκτός έδρας	Αποτέλεσμα	Τέρματα που πέτυχε	Τέρματα που δέχτηκε	Νίκες	Ήττες	Ισοπαλίες
Ένωση Μεσολογγίου	19.5.1934	1	-	1-2	1	2	-	1	-
Απόλλων Πατρών	30.6.1934	1	-	2-5	2	5	-	-	1
Μικτή στόλου	30.6.1934	1	-	1-2	1	2	-	1	-
Επαγγελματική Σχολή Ληξουρίου	8.12.1934	1	-	7-0	7	0	1	-	-
Ολυμπιακός	13.11.1937	1	-	5-3	5	3	1	-	-
ΣΥΝΟΛΑ		36	4		123	68	24	08	07

Παγκρηθιακός

Η περίοδος 1940-1953

Το χρονικό αυτό διάστημα χαρακτηρίζεται από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Η κατοχή της Ελλάδας από τους Γερμανούς φέρνει τους συμμάχους τους Ιταλούς στην Κεφαλονιά. Οι Ιταλοί ενδιαφέρθηκαν για τα πολιτιστικά και τα αθλητικά δρώμενα του νησιού. Ο σκοπός τους ήταν ο εφησυχασμός του λαού.³²⁹ Αλλά, η συντριπτική πλειοψηφία των Κεφαλονιτών δεν ανταποκρίθηκε στην κίνηση αυτή των Ιταλών με αποτέλεσμα η αθλητική δραστηριότητα του νησιού να εκλείψει τη χρονική περίοδο της κατοχής, καθώς και του μετέπειτα εμφυλίου πολέμου του χειρότερου σε μορφή πολέμου. Τα όποια αθλητικά δρώμενα παρουσιάζονται στον τύπο της εποχής με τον ακόλουθο τρόπο.

Στις 9 Μαρτίου 1940 έγινε ο αποκριάτικος χορός του Παγκεφαλληνιακού στην αίθουσα του Κοινωνικού Συνεργατικού Συνδέσμου.³³⁰ Πραγματοποιήθηκαν δε στις 7 Απριλίου 1940 οι αγώνες της Περιφερειακής Διοίκησης Αρρένων και θηλέων Ε.Ο.Ν. Κεφαλληνίας με μεγάλη συμμετοχή.³³¹ Ο Κεφαλονίτης γιατρός Ιωαν. Μαρκέτος, ο οποίος κατοικούσε στην Αθήνα, ανέλαβε την Προεδρία του «*Ανωτάτου Επαγγελματικού Πυγμαχικού Ομίλου της Ελλάδος*».³³²

Ο μοναδικός αθλητικός και ποδοσφαιρικός Σύλλογος που υπήρχε τη χρονική αυτή περίοδο ήταν ο Ολυμπιακός Κεφαλληνίας αλλά και αυτός βρισκόταν, ελλείψει οικονομικών πόρων, σε μαρασμό. Η εφημερίδα *Ελγά* έκανε έκκληση στη φασιστική Ιταλία, την κατακτήτρια χώρα, να βοηθήσει για την αναγέννηση του συλλόγου, όπως είχε βοηθήσει και υποστηρίξει κάθε εκδήλωση που σκοπό είχε την κοινωνική και πνευματική ανύψωση των Κεφαλονιτών. Όπως παρατηρούμε από τα γραφόμενα της εφημερίδας, ένα μέρος του πληθυσμού ήταν φιλικά προσκείμενο προς τους Ιταλούς.³³³

Πραγματοποιήθηκε ποδοσφαιρικός αγώνας μεταξύ των ομάδων των Μελανοχιτώνων και Τελωνοφυλάκων με νικητές τους Τελωνοφύλακες με 2-1. Η ποδοσφαιρική αθλητική κίνηση είχε ατονήσει σε μεγάλο βαθμό αλλά ο αθλητισμός εξυπηρετούσε στη συγκεκριμένη περίπτωση και πολιτικές σκοπιμότητες.³³⁴ Οι κατακτητές Ιταλοί διοργάνωσαν ποδοσφαιρικό αγώνα μεταξύ τους. Συγκεκριμένα, ομάδα του 17^{ου} Συντάγματος αναμετρήθηκε με την ομάδα του Βασιλικού Πολεμικού Ναυτικού με ισόπαλο τελικό αποτέλεσμα. Η στρατιωτική ηγεσία των Ιταλών ήταν παρούσα στην αναμέτρηση. Το θέαμα που προσφέρθηκε ήταν

³²⁹ Γιάτσης: *Ιστορία*, σελ.253. (γενική προσέγγιση)

³³⁰ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 10.2.1940, Αριθμ.898.

³³¹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 20.4.1940, Αριθμ.906.

³³² Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 13.7.1940, Αριθμ.917.

³³³ Εφημερίδα *Νέα Κεφαλληνία*: φύλλο 19.7.1941, Αριθμ. 5, Έτος Φασισμού XIX.

³³⁴ Εφημερίδα *Νέα Κεφαλληνία*: φύλλο 9.8.1941, Αριθμ. 11. Έτος φασισμού XIX.

υψηλό και αντάξιο της πρώτης θέσης που κατείχαν οι Ιταλοί στο Διεθνές ποδοσφαιρικό στερέωμα.³³⁵

Με τη λήξη του Παγκόσμιου Πολέμου οι Άγγλοι που είχαν φτάσει με τον ομώνυμο στόλο στην Κεφαλονιά συγκρότησαν ομάδα και αγωνίστηκαν με τη μικτή ποδοσφαιρική ομάδα της Κεφαλονιάς. Το νικηφόρο αποτέλεσμα απέσπασε η ομάδα των Άγγλων με σκορ 2-1.³³⁶

Οι αγώνες των τοπικών ομάδων με τις ομάδες των στόλων που κατέπλεαν στο λιμάνι του Αργοστολίου επαναδραστηριοποιήθηκαν με το τέλος του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου. Αυτό γινόταν αφενός για να κορεστεί η δίψα των παικτών για ποδόσφαιρο και από τις δύο μεριές, και ειδικά των παικτών του νησιού που ναι μεν δεν ήταν αποκλεισμένο αλλά μια πιθανή έξοδος προϋπέθετε οικονομικές δαπάνες, αφετέρου για να υποδηλώσουν τα φιλικά αισθήματα του λαού, έτσι ώστε η επισκεψιμότητα στο νησί από ναύτες να αυξηθεί και να δώσει ώθηση και ζωντάνια στην αγορά του νησιού. Η ποδοσφαιρική ομάδα του Μορφωτικού Κέντρου νίκησε τους Άγγλους μετά από θεαματικό αγώνα με σκορ 1-0.³³⁷

Η ομάδα του Ολυμπιακού Κεφαλληνίας έκανε την εμφάνιση της μετά από πολύ καιρό στο γήπεδο της Πλατείας Ενώσεως (μέσα Μαρτίου του 1947). Οι θεατές που προσήλθαν ήταν εκατοντάδες και με μεγάλο ενδιαφέρον περίμεναν να δουν να παίζεται πάλι το προσφιλές άθλημα του ποδοσφαίρου. Παρόντες ήταν και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του συλλόγου. Ακολούθησε αγιασμός μέσα στα αποδυτήρια του συλλόγου και έπειτα φιλικός αγώνας της Α΄ με τη Β΄ ομάδα του Ολυμπιακού.³³⁸

Τα στελέχη της κατασκήνωσης Μηνιών «*απαρτίζοντα εκ του προχείρου*» ομάδα βόλεϊ-μπολ έπαιξαν φιλικό αγώνα με την αθλητική ομάδα Σαρλάτων. Νικήτρια αναδείχθηκε η ομάδα των στελεχών της κατασκήνωσης με 16-4 και 16-8.³³⁹ Κατά την παρέλαση της 25^{ης} Μαρτίου πήρε μέρος και η ομάδα του Ποδοσφαιρικού και Αθλητικού Συλλόγου «Ολυμπιακός» με τις νέες του στολές. (Εικ.25) Ένα από τα βασικά προβλήματα των συλλόγων ήταν και η εύρεση πόρων για την προμήθεια αθλητικού υλικού.³⁴⁰ Πραγματοποιήθηκε αγώνας μεταξύ του Ολυμπιακού Κεφαλληνίας και της Αθλητικής Ένωσης Ζακύνθου με νικήτρια την ομάδα του Ολυμπιακού με 6-1. Η νικήτρια ομάδα πήρε

³³⁵ Εφημερίδα *Νέα Κεφαλληνία*: φύλλο 4.10.1941, Αριθμ. 19. Έτος φασισμού XIX.

³³⁶ Εφημερίδα *Τα χρονικά*: φύλλο 9.11.1946, Αριθμ. 26.

³³⁷ Εφημερίδα *Τα χρονικά*: φύλλο 2.8.1946, Αριθμ. 14.

³³⁸ Εφημερίδα *Αναγέννησις*: φύλλο 25.1.1947.

³³⁹ Εφημερίδα *Αναγέννησις*: φύλλο 23.8.1947, Αριθμ. 115.

³⁴⁰ Εφημερίδα *Αναγέννησις*: φύλλο 27.3.1948, Αριθμ. 142.

και έπαθλο ένα κύπελλο από το δήμαρχο Αργοστολίου. Στον αγώνα παρευρέθηκαν εκπρόσωποι των αρχών του τόπου.³⁴¹

Το Ιόνιο Συμπόσιο που συνεδρίασε στο εστιατόριο «Αβέρωφ» στις 17 Φεβρουαρίου 1949 είχε αφιερωθεί αποκλειστικά στη μνήμη του φημισμένου Κεφαλλήνα μουσουργού Διονυσίου Λαυράγκα, ιδρυτή του Ελληνικού Μελοδράματος, με την ευκαιρία της συμπλήρωσης 85 χρόνων από τη γέννησή του. Ο Διονύσιος Λαυράγκας είχε πεθάνει 18 Απριλίου του 1941 στα Ραζάτα Κεφαλονιάς. Στο συμπόσιο μίλησαν για τη ζωή, τη μνήμη και το έργο του ο Γεωργ. Κεφαλάς, Καθηγητής Πανεπιστημίου και ανιψιός του μουσουργού, και ο Αντίοχος Ευαγγελάτος, Κεφαλλήνας μουσουργός και Διευθυντής της Ορχήστρας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής.³⁴² Τα τελευταία λόγια του Δ. Λαυράγκα ήταν: «Γεννήθηκα Άγγλος, έζησα Έλληνας και ελληνικά και πεθαίνω Ιταλός χωρίς να είμαι τέτοιος!».³⁴³

Στις 21 Μαΐου 1949 (επέτειος της ένωσης των Επτανήσων) έγιναν στην Πλατεία της Ενώσεως γυμναστικές επιδείξεις από τα δύο Γυμνάσια του Αργοστολίου και της Βαλλιανείου Εμπορικής Σχολής. Τα αποτελέσματα του αγωνιστικού μέρους των επιδείξεων ήταν: 1) Δρόμος εφήβων 100 μέτρων, Καββαδίας Ευρ. (Γυμνάσιο Αρρένων) με χρόνο 11 δευτερόλεπτα. 2) 300 μέτρων, Καββαδίας Ευρ. (Γυμν. Αρρ.) με χρόνο 45 δευτερόλεπτα. 3) Δρόμος Παίδων 60 μέτρων Τρίτσης Αντώνης³⁴⁴ (Γυμν. Αρρ.) με χρόνο 8,9 δευτερόλεπτα. 4) Δρόμος Θηλέων 80 μέτρων, Χριστοφοράτου Αικατ., (Εμπορ. Σχολής) 11,1 δευτερόλεπτα. 5) Άλμα εις ύψος, Γερολυμάτος Κωνστ. (Γυμν. Αρρ.), Σάρλος Νικ. (Εμπορ. Σχολής), ισόπαλοι με 1,52 μέτρα 6) Άλμα τριπλούν αρρένων, Παλατσιόλης Αναστ. (Γυμν. Αρρ.) με 12,07 μέτρα. 7) Άλμα απλούν, Θηλέων, Χριστοφοράτου Αικ. (Εμπορ. Σχολής) με 3,89 μέτρα. 8) Ελληνική δισκοβολία, Ραζής Ευάγγ. (Εμπορ. Σχολής), με 26,31 μέτρα. 9) Λιθοβολία, Μαστρόκαλος Ιωάννης (Γυμν. Αρρ.) με 18,30μ. 10) Ακοντισμός, Καππάτος Ηλίας (Γυμν. Αρρ.) με 38,84 μέτρα.³⁴⁵

Έγινε προαναγγελία του ποδοσφαιρικού αγώνα μεταξύ των ομάδων της «Αθλητικής Ένωσης Ζακύνθου» με τον ποδοσφαιρικό σύλλογο της Κεφαλονιάς Ολυμπιακό. Η συνάντηση αυτή είχε μεγάλη σημασία λόγω του ότι θα έδινε ώθηση στο ενδιαφέρον των φιλάθλων και θα ενθάρρυνε τους αθλητές, αφού υπήρχε μεγάλη περίοδος αθλητικής στασιμότητας.³⁴⁶ Η σημασία του αγώνα και η ανάγκη προβολής του ήταν τέτοια που η εφημερίδα «Τα Νέα» δημοσίευσε και πάλι την είδηση της ποδοσφαιρικής συνάντησης. Το

³⁴¹ Εφημερίδα *Αναγέννησις*: φύλλο 19.6.1948, Αριθμ. 153.

³⁴² Εφημερίδα *Τα Νέα*: φύλλο 12.3.1949, Αριθμ. 82.

³⁴³ Εφημερίδα *Τα Νέα*: φύλλο 24.6.1950, Αριθμ. 92.

³⁴⁴ Πρόκειται για τον γνωστό αθλητή και μετέπειτα πολιτικό και Δήμαρχο Αθηναίων, Αντώνη Τρίτση.

³⁴⁵ Εφημερίδα *Τα Νέα*: φύλλο 28.5.1949, Αριθμ. 41.

³⁴⁶ Εφημερίδα *Τα Νέα*: φύλλο 25.2.1950, Αριθμ. 79.

κύπελλο του αγώνα είχε αθλοθετηθεί από το Σύστημα των Προσκόπων της πόλης.³⁴⁷ Ο αγώνας «*διεξήχθη με τέχνη και πείσμα εκατέρωθεν*» και έληξε με νίκη της ομάδας της Ζακύνθου με 3-1 τέρματα.³⁴⁸

Με πρωτοβουλία του Νομάρχη συγκλήθηκε συμβούλιο με καλεσμένους το Δήμαρχο, τους εκπαιδευτικούς και τους αρμόδιους των υπηρεσιών με σκοπό τη συζήτηση για την ίδρυση σύγχρονου Γυμναστηρίου στην πόλη του Αργοστολίου. Η δημιουργία του Γυμναστηρίου ήταν πλέον επιβεβλημένη.³⁴⁹ Η χρηματοδότηση του Γυμναστηρίου θα γινόταν από το πρόγραμμα «Πρόνοια – Εργασία» του Υπουργείου Παιδείας.

Ο αγώνας του Ολυμπιακού με την ομάδα του Ε.Μ.Κ. (Εθνικό Μορφωτικό Κέντρο) έληξε βρίσκοντας νικήτρια την πρώτη με σκορ 5-2. Ο αγώνας αυτός ήταν πλέον από αυτούς που διατηρούσε ζωντανό το άθλημα του ποδοσφαίρου. Παρήγορο ήταν το γεγονός ότι η ομάδα του Ε.Μ.Κ. ιδρύθηκε εκείνη τη χρονική περίοδο, δηλ. το 1950.³⁵⁰ Ο αγώνας της Ε.Μ.Κ. με τον Ολυμπιακό τελείωσε με σκορ 3-1 υπέρ της Ε.Μ.Κ. Το κύπελλο δόθηκε στον αρχηγό της νικήτριας ομάδας Γερ. Βανδώρο κάτω από τις επευφημίες και τα χειροκροτήματα των θεατών.³⁵¹

Η ίδρυση του γυμναστηρίου ήταν πλέον γεγονός. Σε δημοσίευμα της η εφημερίδα τα «Νέα» στις 2.12.1950 αναφέρει ότι «*Δι' αποφάσεως του Υπουργείου Παιδείας συνιστάται το Νομικόν Πρόσωπον του Εθνικού Γυμναστηρίου Αργοστολίου και διορίζεται η πρώτη εφορία αυτού υπό την προεδρείαν του εκάστοτε Δημάρχου Αργοστολίου*». Ο Νομάρχης έφερε επίσης και σχέδια του γυμναστηρίου τα οποία φτιάχτηκαν από την ειδική Υπηρεσία του Υπουργείου Παιδείας.³⁵²

Ο Ε.Μ.Κ. διοργάνωσε χοροεσπερίδα την ημέρα των Χριστουγέννων του 1950 με είσοδο ελεύθερη. Την παραμονή της Πρωτοχρονιάς ο χορός θα επαναλαμβανόταν αλλά αυτή τη φορά με προσκλήσεις.³⁵³

Ο Ανδρέας Φ. Χαλιώτης προσέφερε 100.000 δραχμές στον «Ολυμπιακό Κεφαλληνίας». Επίσης, ο Παν. Λαμπάτος, γιατρός, έδωσε το ποσό των 50.000 δραχμών.³⁵⁴

Οι αγώνες πλέον είχαν περιοριστεί στις συναντήσεις ομάδων της Κεφαλονιάς. Ένας αγώνας ήταν αυτός μεταξύ του Ε.Μ.Κ. και του Πανληξουριακού. Ο αγώνας είχε μεγάλη

³⁴⁷ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 18.3.1950, Αριθμ.82.

³⁴⁸ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 24.3.1950, Αριθμ.83.

³⁴⁹ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 10.6.1950, Αριθμ.90.

³⁵⁰ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 2.9.1950, Αριθμ.101.

³⁵¹ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 16.9.1950, Αριθμ.103.

³⁵² Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 2.12.1950, Αριθμ.112.

³⁵³ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 24.12.1950, Αριθμ.114.

³⁵⁴ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 27.1.1951, Αριθμ.119.

προσέλευση θεατών, αλλά δεν ικανοποίησε με την απόδοση των παικτών. Ο διαιτητής Ζήσιμος Μαρκέτος, αν και σε γενικές γραμμές ήταν καλός, δεν έδινε τα συνεχόμενα οφσάιντ, πράγμα που είχε εκνευρίσει θεατές και παίκτες. Ο αγώνας τελικά ανάδειξε νικητή τον Πανληξουριακό με σκορ 3-1.

Ο «Ολυμπιακός», ενισχυμένος από τους άνδρες της Χωροφυλακής, νίκησε τον Ε.Μ.Σ. με σκορ 5-1.³⁵⁵

Στην εφημερίδα της Κυβερνήσεως δημοσιεύτηκε το Β.Δ., με το οποίο εγκρινόταν η παραχώρηση γηπέδου στο Δήμο Αργοστολίου στο Άλσος Λυκιαρδοπουλάτων για την ίδρυση του Εθνικού Γυμναστηρίου Αργοστολίου.³⁵⁶

Ο Νομάρχης Κεφαλληνίας Γ. Βήχας επανεκλέχτηκε Γενικός Γραμματέας της Σκοπευτικής Ομοσπονδίας της Ελλάδας ως αναγνώριση για τις υπηρεσίες του προς την Ελληνική σκοποβολή, μολονότι είχε φύγει από την Αθήνα και είχε πάει στην Κεφαλονιά. Απευθυνόταν λοιπόν η παράκληση στο Βήχα να συνοδεύσει την Ελληνική σκοπευτική αποστολή στην Ελβετία (Ζυρίχη), προκειμένου να πάρει μέρος στους διεθνείς αγώνες που θα γίνονταν το τρίτο δεκαήμερο του Ιουλίου.³⁵⁷

Το Πρωτοδικείο Κεφαλονιάς «*δια της υπ. αριθμ. 50 της 14 Μαΐου 1951 αποφάσεως αυτού εδέχθη αίτησιν περί αναγνωρίσεως του εν Ληξουρίω ιδρυθέντος Αθλητικού Σωματείου υπό τον τίτλο «Πανληξουριακός Ποδοσφαιρικός Όμιλος» έχον σκοπόν την ανάπτυξιν του αθλητισμού εν Ληξουρίω προς σωματικήν αγωγήν των νέων και της εν ταυτώ πνευματικής αυτών πρόοδον*».³⁵⁸

Μετά από δέκα περίπου χρόνια δόθηκε φιλικός αγώνας με Ελληνική ποδοσφαιρική ομάδα Α΄ κατηγορίας μεταξύ των ομάδων του «Ολυμπιακού» και του Αστέρα Πατρών. Η πρόσκληση της ομάδας της Πάτρας έγινε από το Διοικητικό Συμβούλιο του Ολυμπιακού με σκοπό την αναβίωση του ποδοσφαίρου και γενικότερα του αθλητισμού στον τόπο και για να παραδειγματιστούν οι νέοι για την περαιτέρω ενασχόλησή τους και την εξέλιξή τους στο άθλημα του ποδοσφαίρου. Το βαρύ σκορ (7-2) υπέρ του φιλοξενούμενου σωματείου δεν έδωσε περιθώρια για κριτικές και δεν ήταν ο λόγος εξάλλου της πρόσκλησης του Αστέρα. Το πρόβλημα που δημιουργήθηκε από την κίνηση αυτή του Κεφαλονίτικου Σωματείου ήταν το μεγάλο παθητικό των 2.000.000 δραχμών. Ως λύση προτεινόταν η τακτική ετήσια

³⁵⁵ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 7.4.1951, Αριθμ.128.

³⁵⁶ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 23.6.1951, Αριθμ.135.

³⁵⁷ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 7.7.1951, Αριθμ.132.

³⁵⁸ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 4.8.1951, Αριθμ.140.

επιχορήγηση από το Δήμο και η εγγραφή μελών τα οποία θα έδιναν μηνιαία συνδρομή που κόστιζε, όπως χαρακτηριστικά αναφέρεται, όσο δύο καφέδες.³⁵⁹

Μεταπολεμικά, μια ομάδα του Ελληνικού Στόλου αγωνίστηκε με τον Ολυμπιακό. Στη σύνθεση του στόλου έπαιζαν και οι: Μπογδάνος, μόνιμος υπαξιωματικός και αριστερό μπακ του Παναθηναϊκού, Αντώνης Παραγίος, αριστερό μπακ της Α.Ε.Κ. και διεθνής, Καλυβόπουλος τερματοφύλακας της Α.Ε. Αμπελοκήπων. Η κατάσταση του αγωνιστικού χώρου ήταν κακή (γεμάτος πέτρες). Οι παίκτες δεν είχαν τα προνόμια των σημερινών παικτών. Ήταν εργάτες του δύσκολου μεροκάματου, που δούλευαν στο λιμάνι του Αργοστολίου μεταφέροντας εμπορεύματα και μόλις τελείωναν τη δουλειά τους – πολλές φορές άπλυτοι και νηστικοί – φορούσαν τη φανέλα της ομάδας τους νιώθοντας μεγάλη τιμή και έπαιζαν ποδόσφαιρο με αξιοθαύμαστη αγωνιστικότητα.³⁶⁰

Με Υπουργική απόφαση χορηγήθηκαν 40 εκατομμύρια από το κεφάλαιο της Εθνικής Φυσικής Αγωγής ως πρώτη δόση για την ίδρυση του Εθνικού Γυμναστηρίου στο Αργοστόλι. Η εφημερίδα *Τα Νέα* στο φύλλο που εκδόθηκε στις 3.11.1951 κάνει γνωστή την είδηση.³⁶¹ Ο Γενικός Επιθεωρητής Σωματικής Αγωγής Σαββόπουλος και ο Νομαρχιακός Επιθεωρητής Αχαΐας-Κεφαλληνίας επισκέφθηκαν το νησί με σκοπό την επιθεώρηση και εξέταση των ζητημάτων σωματικής αγωγής και αθλητισμού.³⁶²

Ο Κεφαλονίτης Χαράλαμπος Ματιάτος, Διευθυντής της Χαρτοβιομηχανίας Αιγίου, ανακηρύχθηκε από το Δ.Σ. του Ολυμπιακού ισόβιο επίτιμο μέλος του Σωματείου για τη δωρεά του προς αυτό μιας πλήρους στολής για την Α΄ ομάδα του Συλλόγου.³⁶³

Η εφημερίδα *Τα Νέα* δημιούργησε για πρώτη φορά αθλητική στήλη. Αυτό πρώτιστα οφειλόταν στο φίλαθλο Νομάρχη και πρωταθλητή Ελλάδας Γ. Βήχο που με το ενδιαφέρον του για τα αθλητικά δρώμενα είχε φέρει την άνθηση του αθλητισμού στο νησί. Μέσα στο αυτό το κλίμα ο Ολυμπιακός δήλωσε συμμετοχή για το Περιφερειακό Πρωτάθλημα Δυτικής Ελλάδας και προγραμμάτισε συναντήσεις στην έδρα του και εκτός έδρας στο Αίγιο με τον Παναγιέα και τον Ολυμπιακό Αιγίου.³⁶⁴ Η αθλητική στήλη όμως εξέλειψε μετά από δύο φύλλα.

Σε δύο συνεδριάσεις του Διοικητικού Συμβουλίου του Ολυμπιακού, την πρώτη υπό την προεδρία του Νομάρχη Βήχου, και τη δεύτερη με συμμετέχοντες το Διευθυντή της

³⁵⁹ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 19.10.1951, Αριθμ.151.

³⁶⁰ Αρβανιτάκης, Διονύσης: «Κοιτώντας μια παλιά φωτογραφία», στο: *Οδύσσεια Κεφαλονιάς και Ιθάκης* (2004), 87-89, σελ.88-89.

³⁶¹ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 3.11.1951, Αριθμ.153.

³⁶² Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 24.11.1951, Αριθμ.154.

³⁶³ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 8.12.1951, Αριθμ.157.

³⁶⁴ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 26.1.1952, Αριθμ.165.

Χωροφυλακής Πολυζώνη και το Λιμενάρχη Οικονομίδα, καταρτίστηκε το αθλητικό πρόγραμμα της περιόδου 1952-1953. Το πρόγραμμα περιελάμβανε πολλές ποδοσφαιρικές συναντήσεις του Ολυμπιακού, ποδηλατικούς, κολυμβητικούς, σκοπευτικούς, και αγώνες στίβου. Στις 17.3.1952 αναγγέλθηκαν εσωτερικοί ποδοσφαιρικοί αγώνες και «Ποδηλατικοί Παγκεφαλληνιακοί» με την απόδοση μεταλλίων. Στις 23.3 του ίδιου χρόνου προγραμματίστηκε η ετήσια χοροεσπερίδα του Ολυμπιακού η οποία αναμενόταν να έχει την επιτυχία και τη λάμψη των προπολεμικών χρόνων. Για την 25^η Μαρτίου προγραμματίστηκε η μετακίνηση ποδοσφαιρικής ομάδας από την Πάτρα για τον εορτασμό της Εθνικής Επετείου. Την εποπτεία για τα ποδοσφαιρικά δρώμενα είχε ο καθηγητής Γυμναστικής Σ. Λουκέρης και την εποπτεία του Ναυτικού Προγράμματος ο Λιμενάρχης Οικονομίδης.³⁶⁵

Αθλοθετήθηκε και προγραμματίστηκε ποδηλατικός αγώνας, ο πρώτος μεταπολεμικός. Στους τρεις πρώτους νικητές κανονίστηκε να δοθούν επίχρυσο, επάργυρο και χάλκινο μετάλλιο.³⁶⁶

Η ομάδα των προσκόπων παρουσίαζε μεγάλη βελτίωση με αποτέλεσμα η ομάδα του «Εθνικού Μορφωτικού Κέντρου» να ηττηθεί με το «καταθλιπτικόν σκορ των 9 τερμάτων». Ο Ολυμπιακός δεν κατάφερε, λόγω έλλειψης συγκοινωνίας, να φέρει την ομάδα της Πάτρας για ποδοσφαιρικό αγώνα την ημέρα της εθνικής γιορτής της 25^{ης} Μαρτίου. Αντί αυτού όμως διοργάνωσε αγώνα ανωμάλου δρόμου τριών χιλιομέτρων με συμμετοχή δεκάδων αθλητών. Στους τρεις πρώτους νικητές, τον Α. Τρίτση, Τούλη και Χέλμη, απονεμήθηκαν επίχρυσα και επάργυρα μετάλλια. Παράλληλα, η Α΄ και η Β΄ ομάδα του «Ολυμπιακού» αγωνίστηκαν με την ομάδα των Προσκόπων χωρίς όμως να αναδειχτεί νικητής. Μια εβδομάδα πριν, μπροστά σε 2.000 θεατές και χάρη στο σύλλογο του Ολυμπιακού που διοργάνωσε τους αγώνες, αγωνίστηκαν ομάδες της πετοσφαίρισης και του ποδοσφαίρου της Επαγγελματικής Σχολής Ληξουρίου με τον Ολυμπιακό που αναδείχθηκε νικητής και στις δύο συναντήσεις.³⁶⁷

Διάφορα αθλητικά δρώμενα που αποικονίζονται σε φωτογραφίες

Η φωτογραφία αποτελεί άμεση πληροφόρηση για τα αθλητικά δρώμενα και έρχεται να καλύψει τα κενά που πιθανώς να υπάρχουν στο γραπτό λόγο. Σύμφωνα με μια γνωστή Κινέζικη παροιμία, μια εικόνα αξίζει όσο χίλιες λέξεις. Η δύναμη της φωτογραφίας είναι μεγάλη. Βέβαια, η φωτογραφία μπορεί να απαθανάτισει κάποιο γεγονός που γίνεται για κάποιον άλλο λόγο αλλά έμμεσα να δώσει τη δυνατότητα να συναχθούν κάποια συμπεράσματα για διάφορα άλλα θέματα, στην προκειμένη περίπτωση για τις αθλητικές

³⁶⁵ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 9.3.1952, Αριθμ.167.

³⁶⁶ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 16.3.1952, Αριθμ.168.

³⁶⁷ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 12.4.1952, Αριθμ.176.

δραστηριότητες στην Κεφαλονιά, αλλά και για το ενδιαφέρον του τύπου για τα αθλητικά δρώμενα, οπουδήποτε και αν αυτά συνέβαιναν.

Η εφημερίδα *Οικογένεια* παρουσιάζει τη φωτογραφία Γερμανίδας η οποία, κάνοντας πατινάζ, εκτελεί διάφορες ακροβατικές ασκήσεις, χωρίς ωστόσο να φιλοξενεί κάποιο άρθρο εκτός από τη λεζάντα της φωτογραφίας³⁶⁸ (Εικ. 26)

Στην εφημερίδα *Εφημερίς των Κεφαλλήνων* απαθανατίζεται παρέα Κεφαλλήνων στην Αφρική που, κάνοντας σαφάρι, σκότωσαν έναν κροκόδειλο. Το κυνήγι αυτού του είδους θεωρούνταν σπορ και την εποχή εκείνη ήταν σε άνθιση.³⁶⁹ (Εικ. 27) Στην ίδια εφημερίδα παρουσιάζεται χωρίς περαιτέρω σχόλιο ο Κεφαλονίτης Κ. Δενδρινός ο οποίος έκανε ορειβασία στον Όλυμπο³⁷⁰ (Εικ. 28)

Η εφημερίδα *Τα Νέα* δημοσίευε φωτογραφία που έδειχνε ερασιτέχνες του σκι, ενώ ετοιμάζονται να πάρουν μέρος στο παγκόσμιο πρωτάθλημα σκι, το οποίο έγινε στις 13 Φεβρουαρίου στο Άσπεν, στην Πολιτεία Κολοράντο των Η.Π.Α. και οργανώθηκε από τη Διεθνή Ομοσπονδία Σκι.³⁷¹ (Εικ. 29) Μια άλλη φωτογραφία απαθανάτιζε την ομάδα της Πολιτείας του Οχάιο των Η.Π.Α. να σχηματίζει με τους παίκτες της το όνομα της πολιτείας στο γήπεδο του Πανεπιστημίου χωρητικότητας 80.000 θεατών.³⁷² (Εικ. 30)

Η ομάδα Ήφαιστος της Αθήνας έστειλε φωτογραφία της στην εφημερίδα *Τα Νέα*, η οποία και δημοσιεύτηκε, ζητώντας να αντιμετωπίσει τις ομάδες «Ολυμπιακό Αργοστολίου» και «Πανληξουριακό Ληξουρίου» της Κεφαλονιάς. Το πιθανότερο ήταν ότι αυτός ο αγώνας δεν έγινε, αφού δεν υπήρξε καμία αναφορά για συνάντηση των ομάδων.³⁷³ (Εικ. 31)

Η έκδοση του λευκώματος «Η παλαιά Κεφαλονιά» με το πλούσιο και σπάνιο φωτογραφικό υλικό του, μας δίνει πολλές πληροφορίες για τη ζωή των Κεφαλονιτών πριν από τον καταστροφικό σεισμό τον Αύγουστο του 1953 καθώς επίσης και για διάφορα αθλητικά δρώμενα που λάμβαναν χώρα κατά την περίοδο την οποία το βιβλίο πραγματεύεται.

Η πρώτη φωτογραφία που προκαλεί εντύπωση είναι οι αγώνες χόκεϊ επί χόρτου (η λεζάντα η οποία το χαρακτηρίζει ως κρίκετ είναι λανθασμένη) καθώς διακρίνονται τα ειδικά μπαστούνια του αθλήματος αλλά και η χαρακτηριστική θέση του σώματος κατά το παιχνίδι. Το άθλημα αυτό παιζόταν στις αρχές του 19^{ου} αιώνα στην Κεφαλονιά από τους Άγγλους. Δυστυχώς καμία αναφορά δε βρέθηκε στον τύπο της εποχής, είτε σε αυτόν που ήταν ενάντιος

³⁶⁸ Εφημερίδα *Οικογένεια*: φύλλο 1.1.1928.

³⁶⁹ Εφημερίδα *Εφημερίς των Κεφαλλήνων* : φύλλο 15.7.1928, Έτος Α΄, Αριθμ. 14.

³⁷⁰ Εφημερίδα *Εφημερίς των Κεφαλλήνων* : φύλλο 15.7.1928, Έτος Α΄, Αριθμ. 14.

³⁷¹ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 3.6.1950, Αριθμ.89.

³⁷² Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 20.1.1951, Αριθμ.118.

³⁷³ Εφημερίδα *Τα Νέα* : φύλλο 25.8.1951, Αριθμ.143.

στους Άγγλους είτε σε αυτόν που ήταν φιλικά προσκείμενος σε αυτούς. Η λεζάντα του βιβλίου αναφέρει πως χόκεϊ παιζόταν και από τους Κεφαλονίτες σε περιπτώσεις αφίξεων ξένων ομάδων με τις οποίες έδιναν φιλικά παιχνίδια. (Εικ. 32) Το αγώνισμα αυτό οφείλει τη μορφή του στους Βρετανούς, που το συστηματοποίησαν στα τέλη του 1800. Το ανώτατο διοικητικό όργανο του αθλήματος είναι η Διεθνής Ομοσπονδία Χόκεϊ (F.I.H.), που ιδρύθηκε το 1924. Την ίδια χρονιά στην Αθήνα ιδρύθηκε η Ομοσπονδία Χόκεϊ (Ομίλος Αντισφαιρίσεως Αθηνών).³⁷⁴

Σε άλλη όμως φωτογραφία φαίνεται ότι παίζονταν και κρίκετ αλλά και διάφορα άλλα παιχνίδια και σπορ εκτός από ποδόσφαιρο κάθε φορά που πολεμικά πλοία προσόρμιζαν το λιμάνι του Αργοστολίου, κυρίως από Άγγλους και Γάλλους και πάντα με τη συμμετοχή τοπικών ομάδων. (Εικ. 33) Το κοινό που παρακολουθούσε με ενδιαφέρον και ενθουσιασμό τις συναντήσεις αυτές κατέκλυζε την πλατεία του Μέτελα. Σε αεροφωτογραφία φαίνεται και το γήπεδο τένις που υπήρχε. Στο άθλημα αυτό η σίορα Ελένη Κοσμετάτου φημιζόταν για τον επιδέξιο χειρισμό της ρακέτας. (Εικ. 34) Τέλος, η λεζάντα που κάνει λόγο για τα πλεούμενα στον κόλπο του Αργοστολίου στις αρχές του 20^{ου} αιώνα μας δίνει δύο πολύ σημαντικές φωτογραφίες. Η μία δείχνει ένα ιστιοπλοϊκό πλοiάριο μικρών διαστάσεων το οποίο με ανοιγμένα πανιά αρμενίζει (Εικ. 35) και η άλλη δείχνει καθαρά μία λέμβο αγώνων η οποία μπορεί εύκολα να διακριθεί λόγω του σχήματός της.³⁷⁵ (Εικ.36)

³⁷⁴ ΥΠ.Ε.Π.Θ. : *Τα Ολυμπιακά Αθλήματα*, Αθήνα 2001, εκδοτικός Οργανισμός Λιβάνη, σελ.155.

³⁷⁵ Κοργιαλένιο Ίδρυμα Κεφαλονιάς: *Η παλαιά Κεφαλονιά, Ένας ατελείωτος Αύγουστος*. Αργοστόλι 2004, τόμος 1.

Η ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Το δημοτικό συμβούλιο του Αργοστολίου κατανοώντας και αναγνωρίζοντας ότι υπήρχε έκδηλη η ανάγκη για άσκηση αποφάσισε να χρησιμοποιήσει ως προσωρινό γυμναστήριο για τους νέους το μεγάλο δημοτικό οικοπέδο που βρισκόταν στην πλατεία των Δικαστηρίων. Οι απόψεις που φιλοξενούνταν στην εφημερίδα ήταν πολύ θετικές.

Συγκεκριμένα, η εφημερίδα *Εμπρός* εξέφραζε την ικανοποίησή της για την κατανόηση της ανάγκης και της χρησιμότητας του μαθήματος της γυμναστικής, η οποία όχι μόνο προάγει την υγεία των νέων αλλά και την ευγενή άμιλλα ανάμεσα στους μαθητές. Η πνευματική καλλιέργεια έπρεπε να συμβαδίζει με τη σωματική ευεξία. Η ανάπτυξη του σώματος έπρεπε να προηγείται της ανάπτυξης του πνεύματος. Καταλόγιζε ευθύνες σε αυτούς που βάρυναν το μυαλό των νέων με τα ανυπόφορα φορτία της εκπαιδευτικής μεθόδου αφήνοντας τα παιδιά μακριά από τη γυμναστική. Αποτέλεσμα αυτού ήταν οι αρνητικές επιπτώσεις που προέρχονταν από την αποχή από τη γυμναστική και οι κακές συνήθειες των νέων που σύχναζαν στα καφενεία και των νεαρών γυναικών που έκαναν καθιστική ζωή μένοντας στο σπίτι.³⁷⁶

Οι εξετάσεις της γυμναστικής των μαθητών του Γυμνασίου, στο τέλος του διδακτικού έτους, στην πλατεία του Μέτελα, προκαλούσαν τεράστιο ενδιαφέρον. Εξήρετο για την ωφέλειά της τόσο σε σωματικό όσο και σε διανοητικό επίπεδο. Μέχρι εκείνη τη στιγμή δε δίδονταν μεγάλη σημασία στη γυμναστική και αυτοί που δίδασκαν το μάθημα δεν είχαν επαρκείς γνώσεις. Οι εξετάσεις χαρακτηρίζονταν από την τάξη των μαθητών κατά την εκτέλεση των ασκήσεων, την ευκινησία, την ευλυγισία, τις συγχρονισμένες κινήσεις και τον επιτυχή χειρισμό των γυμναστικών οργάνων. Υπεύθυνος και διοργανωτής της επίδειξης ήταν ο γυμναστής Οικονόμου, ο οποίος με μεγάλη προσωπική προσπάθεια και παρά τον πενιχρό μισθό του είχε κατορθώσει να εντυπωσιάσει τους θεατές. Συστήνονταν από την εφημερίδα *Ψαλίδα* σε όσους γονείς επιθυμούσαν, να προσλάβουν τον Οικονόμου ως οικοδιδάσκαλο για τα παιδιά τους στη γυμναστική και θα διαπίστωναν την μεγάλη σωματική, διανοητική και ηθική ωφέλειά τους.³⁷⁷

³⁷⁶ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 17.6.1889, Αριθμ.107, Έτος Γ'.

³⁷⁷ Εφημερίδα *Ψαλίδα*: φύλλο 4.6.1889, Αριθμός 10 Έτος Α'.

Απόδειξη του ενδιαφέροντος που επιδείκνυαν για τη γυμναστική ήταν και η καταγγελία η οποία είχε γίνει, επειδή παύτηκε από τη δουλειά του ο γυμναστής Οικονόμου και στη θέση του διορίστηκε ένας νομαρχιακός δημοδιδάσκαλος. Στα επιχειρήματα που εκθέτονταν είναι πως στα πολιτισμένα κράτη όλες οι κυβερνήσεις ασχολούνται με τα θέματα της γυμναστικής για τις ευεργετικές της επιδράσεις. Η κυβέρνηση όμως που ασκούσε την εξουσία δεν ασχολούνταν με αυτά τα θέματα, κάτι που έκανε η προηγούμενη κυβέρνηση. Και μέσα στο γενικότερο κλίμα των περικοπών, έπαυσαν και το γυμναστή.³⁷⁸ Ήταν εμφανές και έκδηλο το ενδιαφέρον για το μάθημα της γυμναστικής και αυτό φαίνεται και από το γεγονός ότι, όταν παραλείφθηκε ο γυμναστής λόγω χηρείας της θέσης, έσπευσαν να υποδείξουν ως επόμενο γυμναστή τον δημοδιδάσκαλο Σπ. Παγώνη για την κάλυψη της κενής θέσης που δημιουργήθηκε.³⁷⁹

Στις εξετάσεις που πραγματοποιούνταν στα σχολεία την παράσταση έκλεψαν οι γυμναστικές επιδείξεις. Το θέαμα ήταν πρωτόγνωρο, πρωτοφανές και προκάλεσε το καλύτερο των εντυπώσεων. Οι επιδείξεις περιελάμβαναν ασκήσεις με σκοινάκια, ξύλα και κορύνες. Στις επιδείξεις πήραν μέρος κορίτσια του Γυμνασίου και παιδιά πέντε με έξη χρονών. Έγινε ο σχολιασμός ότι επιτέλους τα παιδιά δε θα ήταν μαλθακά και θα αποκτούσαν γερά σώματα και δυνατά χέρια. Η προσέλευση των θεατών ήταν καθολική. Η ευπαρουσίαστη γυμνάστρια και υπεύθυνη της εκδήλωσης ήταν από την Πάτρα και ονομαζόταν Ζαχαρούλα.³⁸⁰

Οι εξετάσεις του Παρθεναγωγείου με διευθύντρια την Ξανθή Πετράτου στέφθηκαν με επιτυχία. Στο γεγονός αυτό συνετέλεσε και η πρόσληψη της διδασκάλου Ζωής Φουντουκάκη από την Αθήνα η οποία δίδασκε με ευσυνειδησία γυμναστική, ωδική και άλλα μαθήματα.³⁸¹ Στο Παρθεναγωγείο, που μετρούσε τρία χρόνια από τη ίδρυση του, πραγματοποιήθηκαν οι τελικές εξετάσεις, που ήταν επιτυχείς. Η γυμναστική έκλεψε τις εντυπώσεις, αφού οι μικροί μαθητές και οι μαθήτριες εκτελούσαν διάφορους ελιγμούς και σχημάτιζαν συμπλέγματα «*με ζηλευτή ευρυθμία και κανονικότητα*» με την συνοδεία πιάνου. Ακολούθησαν οι επιδείξεις των μεγαλύτερων τάξεων που προκάλεσαν εντύπωση με τα «*δυσχερέστατα γυμνάσματά*» τους. Πρωταγωνίστριες στη διοργάνωση που στέφθηκε από καθολική επιτυχία ήταν οι αδερφές Ουρανία (δασκάλα με χρέη γυμνάστριας) και Χαρίκλεια Παπαμόσχου (δασκάλα της μουσικής).³⁸²

³⁷⁸ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 2.12.1889, Αριθμ.130, Έτος Γ΄.

³⁷⁹ Εφημερίδα *Ληξόριον*: φύλλο 15.10.1884, Αριθμός 40 Έτος Β΄.

³⁸⁰ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 31.5.1897, Αριθμός 64, Έτος Γ΄.

³⁸¹ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 10.7.1899, Αριθμός 97.

³⁸² Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 24.7.1899, Αριθμός 99.

Η αξία της γυμναστικής στο λόγο του Χοϊδά. Ο Χοϊδάς εκφώνησε λόγο στις 23^η Ιουνίου 1896 στην Κεφαλονιά³⁸³ και εξέθεσε τις απόψεις του σχετικά με την εκπαίδευση. Ως ένα από τα κύρια αίτια της μη σωστής λειτουργίας των σχολείων θεωρούσε την ατελή διδασκαλία ή ακόμα και την παντελή έλλειψη της γυμναστικής. Έκανε μια πολύ εύστοχη ιστορική αναδρομή στην αξία και τη βαρύτητα που έδιναν οι αρχαίοι Έλληνες στη γυμναστική. Ανάφερε ότι η γυμναστική συνετέλεσε με την ομορφιά των σωμάτων που διαπλάθει στην ανύψωση της τέχνης της γλυπτικής. Έκανε λόγο για τη σπουδαία θέση που κατείχε στη συνείδηση των αρχαίων Ελλήνων, που τη θεωρούσαν αδερφή επιστήμη με την Ιατρική. Σκοπός της γύμνασης δεν ήταν μόνο η σωματική ευρωστία και ευρυθμία αλλά και η ανάδειξη του ψυχικού σθένους και της πνευματικής ακμής. Την αξία της γυμναστικής αναγνώρισαν μεταγενέστερα και οι λαοί της Ευρώπης και την εισήγαγαν στα σχολεία. Οι Γερμανοί, συνέχιζε ο Χοϊδάς, έδειξαν τόσο μεγάλο ενδιαφέρον και αναγνώρισαν τόσο την αξία της ώστε τη θεωρούσαν πανάκεια για την πρόληψη κάθε ασθένειας. Υποστήριζε πως ένας λόγος για τον οποίο η Γερμανία έγινε ισχυρό κράτος ήταν η ενασχόλησή των πολιτών της με τη γυμναστική. Στους Έλληνες δεν απέμενε τίποτα άλλο από το να μιμηθούν τους μιμητές των προγόνων τους, γιατί είχαν περιέλθει σε ένα μαλθακό τρόπο ζωής. Σε αυτό συνηγορούσαν πολλά δυσάρεστα σωματικά χαρακτηριστικά που εμφανίζονταν με μεγάλη συχνότητα στους νέους.

Η γυμναστική είχε αναβιώσει στην Ελλάδα και είχε βρει καταφύγιο στις αρματολικές συνήθειες και του τρόπου ζωής τους. Τα αξιοθαύμαστα σώματα των αρματολών και τα ανδραγαθήματά τους συνέβαλαν στην αυγή της εθνικής παλιγγενεσίας. Αναγνωρίστηκε η τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων ως μια μεγάλη ευκαιρία και μια ώθηση προς την ενασχόληση των Ελλήνων με τη γυμναστική. Αναφέρθηκε μάλιστα το χωριό Κουκουβάονες, του οποίου οι κάτοικοι με εράνους είχαν καταφέρει να μαζέψουν χρήματα και να ιδρύσουν το γυμναστήριο «Φωκιανός» προς τιμήν του Ι. Φωκιανού που με ένθερμο ζήλο είχε αγωνιστεί για τη διάδοση της γυμναστικής.

Συμπερασματικά ανέφερε ότι χρέος της Ελληνικής κοινωνίας ήταν να κατανοήσει πλήρως τους λόγους για τους οποίους η γυμναστική έπρεπε να είναι μέρος της ανατροφής και της παιδείας της. Κλείνοντας τόνιζε ότι τα γράμματα και οι επιστήμες δεν επαρκούν για τη μόρφωση των πολιτών και χωρίς ολοκληρωμένη μόρφωση κανένα έθνος δεν κατάφερε να μεγαλοουργήσει.³⁸⁴

³⁸³ Πιθανότατα με την λήξη του σχολικού έτους.

³⁸⁴ Χοϊδάς, Γ.: Λόγος Εκφωνηθείς τη 23^η Ιουνίου 1896. Κεφαλληνία.

Ιδρύθηκε κατά την περίοδο αυτή η Πετριτίσιος Εμπορική Σχολή με πρωτοβουλία του Βουλευτή Κεφαλονιάς Τυπάλδου Αλφόνσου και του Υπουργού Εκκλησιαστικών και δημόσιας Εκπαίδευσης Στάη. Η φοίτηση ορίστηκε στα τρία χρόνια. Το μάθημα της γυμναστικής συμπεριλαμβάνονταν και στα τρία διδακτικά έτη.³⁸⁵

Οι γυμναστικές επιδείξεις αποτελούσαν ένα συνδυασμό κοινωνικού και αθλητικού δρώμενου στο νησί της Κεφαλονιάς που παρουσίαζε ενδιαφέρον και έστρεφε την προσοχή των πολιτών προς αυτές στις περιόδους τέλεσής τους. Πολλές φορές το έργο του γυμναστή της εκπαίδευσης κρινόταν από την επιτυχία των επιδείξεων. Στην Κεφαλονιά ειδικά, όπου ο αθλητισμός αρχικά δεν είχε απήγηση και ευρεία αποδοχή, οι επιδείξεις ήταν το μόνο μέσο οργανωμένης αθλητικής δραστηριότητας που τύγγανε της αναγνώρισης της πλειοψηφίας των κατοίκων. Σε αυτό βέβαια συνετέλεσαν και οι φιλότιμες προσπάθειες των γυμναστών που αγωνίζονταν με πενιχρά μέσα να προβάλουν τα ιδεώδη που πρέσβευαν και συνήθως το κατάφερναν, αποσπώντας επαινετικά σχόλια και θετικές κριτικές. Οι επιδείξεις των Σχολείων πραγματοποιούνταν κατά κανόνα με το πέρας των σχολικών μαθημάτων.

Οι γυμναστικές επιδείξεις του Γυμνασίου Αργοστολίου στέφθηκαν από ολοκληρωτική επιτυχία. Η εφημερίδα *Ζιζάνιον* στις 6 4.1902 φιλοξενεί ανάλογο άρθρο. Ο κόσμος είχε δημιουργήσει το αδιαχώρητο από την περιέργεια αλλά και από το ενδιαφέρον να παρακολουθήσει τα αθλητικά δρώμενα. Ο Κατραβάς, ο πολυτάλαντος αυτός άνθρωπος, κατάφερε για ακόμη μια φορά να φέρει σε πέρας την αποστολή του, αφού ήταν το κεντρικό πρωταγωνιστικό πρόσωπο των δρώμενων, μιας και ήταν ο διοργανωτής και ο κύριος υπεύθυνος της εκδήλωσης.³⁸⁶ Το παρθεναγωγείο του Δ. Ραζή πραγματοποίησε γυμναστικές εξετάσεις μπροστά στο λαό του Αργοστολίου και σε επισήμους. Οι εντυπώσεις που άφησαν οι μαθήτριες, οι οποίες ασκούσαν με τη συνοδεία του πιάνου κάτω από τις οδηγίες του καθηγητή που τους δίδαξε (Κατραβά), ήταν οι καλύτερες.³⁸⁷ Οι επιδείξεις γυμναστικής αποτελούσαν πλέον ένα σημαντικό κομμάτι της αθλητικής και κοινωνικής ζωής του Αργοστολίου. Η συχνότητα αυτού του είδους των αθλητικών διοργανώσεων είχε πυκνώσει καθώς επίσης και η δημοσίευσή τους στις εφημερίδες. Ο Κατραβάς, ο ακούραστος αυτός γυμναστής, ανέλαβε την πραγματοποίηση «*γυμνασίων*» (επιδείξεων) τα οποία στέφθηκαν για μια ακόμα φορά από επιτυχία και απέσπασαν κολακευτικά σχόλια από τον τύπο.³⁸⁸

Το πρόβλημα της πειθαρχίας των μαθητών παρέμενε μεγάλο και είχε διογκωθεί λόγω ελλείψεως παιδονόμων, αφού τα οικονομικά του Δήμου δεν επέτρεπαν την πρόσληψή τους.

³⁸⁵ Εφημερίδα *Ο Πολίτης*: φύλλο 1.1.1886, Αριθμός 4 Έτος Α΄.

³⁸⁶ Εφημερίς *Ζιζάνιον*: φύλλο 6.4.1902, Αριθμ. 220.

³⁸⁷ Εφημερίς *Ζιζάνιον*: φύλλο 20.4.1902, Αριθμ. 222.

³⁸⁸ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 29.3.1903, Αριθμ. 262.

Έτσι, γινόταν έκκληση στο Διευθυντή της αστυνομίας να λάβει μέτρα για την καταπολέμηση των ακραίων μαθητικών φαινομένων και συμπεριφορών. Χαρακτηριστικά αναφερόταν πως «οι δαίμονες εξερχόμενοι της κολάσεως, είμεθα βέβαιοι, ότι ολιγώτερον θόρυβον θα έκαμνον από τους εξερχομένους παίδες των διαφόρων σχολείων».³⁸⁹ Με αυτόν τον τρόπο υποδηλώνονταν η απειθαρχία που υπήρχε στους μαθητές, αλλά και τα προβλήματα που εκπορεύονταν από αυτή.

Οι εξετάσεις της Γυμναστικής κατά την εφημερίδα *Ο Ήλιος* στο φύλλο της 7^{ης}.4.1908, κρίθηκαν επιτυχείς. Γυμναστής του προγράμματος των ασκήσεων και των παιχνιδιών ήταν ο Ιωαννίδης. Παραφωνία της εκδήλωσης ήταν η ανομοιομορφία στις στολές των μαθητών, η οποία μείωνε κατά πολύ την αισθητική των επιδείξεων, και η αταξία που υπήρχε, η οποία δεν επέτρεπε να υποδηλωθεί ότι επρόκειτο αθλητική εκδήλωση Γυμνασίου.³⁹⁰ Με το πέρας της σχολικής περιόδου δεν τελούνταν γυμναστικές επιδείξεις μόνο στο Αργοστόλι αλλά και σε διάφορα μέρη, όπου υπήρχαν σχολεία με σχετικά μεγάλη δύναμη μαθητών. Γίνεται γνωστό λοιπόν ότι γυμναστικές επιδείξεις κατά τη χρονική περίοδο του 1908 τελούνταν στα Μεταξάτα, στην περιοχή της Λειβαθούς, στις Κεραμειές και στα Σβορωνάτα.³⁹¹

Η εφημερίδα *Ζιζάνιον*, αν και είχε σατυρικό χαρακτήρα, αντιμετώπιζε την γυμναστική στα σχολεία ως ένα γεγονός χωρίς καμία σημασία. Ενδεικτικά ανέφερε το εξής:

«Αφού και σπουδαιότερη δεν έχουμ' ομιλία

Για τους αγώνες θα σου πω πωκάμαν τα σχολεία»

Η άσχημη κριτική απέναντι στη γυμναστική συνεχιζόταν και αυτή τη φορά τονιζόταν ότι η επιτυχία των κάθε λογής «*γυμνασμάτων*» ήταν δευτερευούσης σημασίας σε σχέση με τα σοβαρά προβλήματα που είχαν κάνει την εμφάνισή τους (μετανάστευση, φτώχεια, εξωτερική απειλή). Η κριτική εις βάρος της γυμναστικής ήταν άκομψη, άδικη και άτοπη, καθώς δεν έφερε καμία ευθύνη για την άσχημη κατάσταση της Ελλάδας και πιο συγκεκριμένα της Κεφαλονιάς. Η εφημερίδα μπορούσε να σατιρίσει τις γυμναστικές επιδείξεις χωρίς όμως να δείξει κακόβουλη διάθεση.³⁹² Εξέφραζε δε την άποψη ότι δεν έπρεπε να δίδονται βραβεία διακρίσεων, γιατί έτσι θιγόταν η φιλοτιμία των μαθητών και γεννώνταν αισθήματα αντιζηλίας μεταξύ τους.³⁹³

³⁸⁹ Εφημερίδα *Κώδων*: φύλλο 5.10. 1907, Αριθμ.159.

³⁹⁰ Εφημερίδα *Ο Ήλιος*: φύλλο 7.4.1908, Αριθμ. 176 Έτος ΚΒ΄.

³⁹¹ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 7.6.1908, Αριθμ. 494.

³⁹² Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 30.5.1909, Αριθμ. 533.

³⁹³ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 30.5.1909, Αριθμ. 533.

Η τακτική σατιρικής διάθεσης της εφημερίδας συνεχιζόταν και με άλλη δημοσίευση ενάντια στη γυμναστική. Υποστήριζε ότι, εφόσον οι νέοι ήταν πια γυμνασμένοι, σίγουρα οι μεγάλες δυνάμεις θα άρχιζαν να υπολογίζουν τη δύναμη της Ελλάδας.³⁹⁴

Ο Σύνδεσμος δημοδιδασκάλων της Κεφαλονιάς αποφάσισε στις αρχές Ιουλίου του 1909 ανάμεσα σε διάφορα θέματα και τη δημιουργία στα Σχολεία Γυμναστηρίων και σκοπευτηρίων καθώς και την ίδρυση Παγκεφαλληνιακών σχολικών αγώνων οι οποίοι θα τελούνταν κάθε 21 Μαΐου³⁹⁵ ανά έτος και θα ήταν υπό την αιγίδα του Συνδέσμου. Στο μάθημα της γυμναστικής ωστόσο έπρεπε να μαθαίνονται στρατιωτικές ασκήσεις, χειρισμός των όπλων και σκοποβολή. Ο μοναδικός σκόπελος των προσπαθειών αυτών ήταν ο οικονομικός, ο οποίος μπορούσε να αντιμετωπιστεί όχι φυσικά με τη χορηγία του Κράτους αλλά με τις γενναίες δωρεές επιφανών κατοίκων της Κεφαλονιάς.³⁹⁶ Τονιζόταν δε και η ανάγκη διορισμού παιδονόμου, αφού τα παιδιά έδειχναν πολλά κρούσματα απειθαρχίας.³⁹⁷ Εγκρίθηκε έτσι η απασχόληση δύο παιδονόμων που είχε κριθεί επιτακτική ανάγκη από το Δήμο σε συνεργασία με τη Σχολή Απόρων.³⁹⁸

Οι γυμναστικές επιδείξεις στο Ληξούρι πραγματοποιήθηκαν με κάθε επισημότητα και με πλήθος αγωνισμάτων και παιχνιδιών.³⁹⁹ Στις γυμναστικές επιδείξεις που έγιναν στο Γυμναστήριο του Π.Γ.Σ. μετά τις σουηδικές ασκήσεις ο Δ. Τζαννάτος πέτυχε επίδοση στον Ελληνικό ακοντισμό στα 27,50 μέτρα, κάτι που θεωρήθηκε αξιόλογο. Στη σφαιροβολία ο Σ. Ματιάτος σημείωσε επίδοση 30 μέτρων (δε γνωρίζουμε το βάρος της σφαίρας αλλά πιθανότατα εννοεί τη λιθοβολία). Στα 100 μέτρα πρώτος βγήκε ο Γ. Παγουλάτος, στο άλμα απλούν με φορά ο Β. Δευτεραίος και στο τριπλούν ο Γ. Σταθάτος.⁴⁰⁰

Στα Γυμνάσια των θηλέων οι γυμναστικές επιδείξεις περιελάμβαναν ρυθμικές και γυμναστικές ασκήσεις και ελληνικούς χορούς. Δόθηκαν συγχαρητήρια στη διευθύντρια της Σχολής των «Καλογραιών», Ελπίδα Τσιμάρη η οποία γύμνασε τα τέσσερα από τα πέντε τμήματα και στη δασκάλα του Γυμνασίου Θηλέων του Ληξουρίου Καγγελάρη που την ίδια χρονική περίοδο παρουσίαζε ανάλογες γυμναστικές επιδείξεις.⁴⁰¹ Η *Εληά* συνεχάρηκε τους δημοδιδασκάλους Α. Καλογηρά και Γερ. Λυκούδη για τις γυμναστικές επιδείξεις των δύο Δημοτικών Σχολείων Αρρένων της πόλης.⁴⁰²

³⁹⁴ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 6.6.1909, Αριθμ. 537.

³⁹⁵ Ημέρα της Ένωσης των Επτανήσων.

³⁹⁶ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 11.7.1909, Αριθμ. 541.

³⁹⁷ Εφημερίδα *Εληά*: φύλλο 7.8.1926, Αριθμ.228.

³⁹⁸ Εφημερίδα *Ζιζάνιον*: φύλλο 3.9.1914, Αριθμ. 832-46.

³⁹⁹ Εφημερίδα *Εληά*: φύλλο 19.6.1926, Αριθμ.221.

⁴⁰⁰ Εφημερίδα *Εληά*: φύλλο 12.6.1926, Αριθμ.220.

⁴⁰¹ Εφημερίδα *Εληά*: φύλλο 5.6.1926, Αριθμ.219.

⁴⁰² Εφημερίδα *Εληά*: φύλλο 26.5.1928, Αριθμ.322.

Οι γυμναστικές επιδείξεις του Γυμνασίου Αργοστολίου στις 4.6.1928 στέφθηκαν από ολοκληρωτική επιτυχία και αυτό οφείλονταν στην προετοιμασία και τους κόπους του γυμναστή Κατραβά αλλά και στην προθυμία και φιλοτιμία των μαθητών και μαθητριών που εκτέλεσαν τις ασκήσεις με στρατιωτική πειθαρχία. Στη Σουηδική γυμναστική, το παράγγελμα και ο συγχρονισμός σε συνδυασμό με την ακρίβεια των κινήσεων ήταν βασικές προϋποθέσεις της επιτυχίας των ασκήσεων.⁴⁰³

Τις γυμναστικές επιδείξεις, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στην αυλή του Γυμνασίου, παρακολούθησαν ο Νομάρχης Μιχαήλ, ο Δήμαρχος Βανδώρος, η Σχολική Επιτροπή, οι επιτροπές των διάφορων κληροδοτημάτων, οι γονείς και οι κηδεμόνες και πλήθος κόσμου. Οι εξετάσεις οργανωτικά στέφθηκαν με επιτυχία λόγω του πολύ καλού σε ποιότητα προσωπικού, στο Γυμνασιάρχη Ευθυμιάδη και στο κληροδότημα του Μαρίνου Κοριαλένιου, το οποίο είχε προμηθεύσει με όλα τα απαραίτητα γυμναστικά όργανα την επίδειξη. Ως προς την εκτέλεση των ασκήσεων η επιτυχία βασίστηκε σε ένα και μόνο άτομο που με το μεράκι και τις προσωπικές του θυσίες δημιούργησε ένα πετυχημένο αποτέλεσμα, φυσικά με τη συμμετοχή και τη φιλότιμη προσπάθεια των μαθητών που επέδειξαν στρατιωτική πειθαρχία. Ο γυμναστής δεν ήταν άλλος από τον Κατραβά. Το πρόγραμμα των επιδείξεων περιελάμβανε παρελάσεις με διάφορους ελιγμούς, σουηδικές ασκήσεις, ελληνικούς χορούς, βόλει-μπολ⁴⁰⁴, και τραγούδια τα οποία διηύθυνε ο Σκλαβούνος.⁴⁰⁵ Οι γυμναστικές επιδείξεις της σχολής των Καλογραιών χαρακτηρίστηκαν επιτυχείς.⁴⁰⁶ Οι γυμναστικές επιδείξεις, στη συγκεκριμένη περίπτωση οι επιδείξεις του Γυμνασίου με γυμναστή τον Ν. Κατραβά, συνεχίζονταν και αποσπούσαν το ενδιαφέρον των θεατών.⁴⁰⁷ Οι σχολικές επιδείξεις πάντα προκαλούσαν το ενδιαφέρον της τοπικής κοινωνίας. Στις επιδείξεις του Δημοτικού Σχολείου Καραβάδου, με δασκάλα την Κουντούρη το επίπεδο των επιδείξεων ήταν υψηλό και δικαιολογημένα της αποδόθηκαν τα εύσημα.⁴⁰⁸ Οι γυμναστικές επιδείξεις ήταν συνηθισμένες την περίοδο που τα σχολεία έκλειναν. Το ενδιαφέρον όμως παρέμενε αμείωτο και οι δημοσιεύσεις στις εφημερίδες συνεχίζονταν δίνοντας ένα καλό κλίμα στην τέλεσή τους.⁴⁰⁹

Ο Κανονισμός του Γυμνασίου απαγόρευε στους μαθητές την παραμονή ή την περιφορά στους δρόμους και σε διάφορα καταστήματα της πόλης (καφενεία οινοπωλεία κ.τ.λ.) μετά τις οκτώ το βράδυ. Η σχετική αστυνομική διάταξη συνέπλεε με την απόφαση του

⁴⁰³ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 9.6.1928, Αριθμ.324.

⁴⁰⁴ Δεν είχε πάρει ακόμα την ελληνική του ονομασία.

⁴⁰⁵ *Εφημερίς των Κεφαλλήνων*: φύλλο 17.6.1928, Αριθμ.10, Έτος Α΄.

⁴⁰⁶ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 25.5.1929, Αριθμ.371.

⁴⁰⁷ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 15.6.1929, Αριθμ.374.

⁴⁰⁸ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 31.5.1930, Αριθμ.65.

⁴⁰⁹ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 7.6.1930, Αριθμ.66.

Γυμνασίου που απαγόρευε στους μαθητές κάτω των 16 ετών να κυκλοφορούν στην πόλη μετά της δέκα το βράδυ, εκτός αν συνοδεύονταν από τους γονείς ή τους κηδεμόνες τους. Παραβάτες θεωρούνταν και οι «*διευθυνταί των δημοσίων έργων*» οι οποίοι θα επέτρεπαν την παραμονή των παιδιών σε αυτά τα καταστήματα.⁴¹⁰

Ο εορτασμός της 25^{ης} Μαρτίου 1931 έγινε μέσα σε πανηγυρικό κλίμα με πλήθος εκδηλώσεων. Στις εκδηλώσεις του Γυμνασίου μεταξύ άλλων εκτελέστηκαν σουηδικές ασκήσεις, έγιναν αγώνες σκοποβολής και χορεύτηκαν από τις μαθήτριες ελληνικοί χοροί.⁴¹¹ (Εικ 37) Την ίδια χρονική στιγμή διεξήχθησαν στο Ληξούρι γυμναστικές επιδείξεις των μαθητών και μαθητριών του Πετρίτσιου Γυμνασίου Ληξουρίου, στην πλατεία του Παντοκράτορα. Οι μαθητές προσήρθαν συνοδευόμενοι από τη Φιλαρμονική του Ληξουρίου και τμήματος προσκόπων. Πλήθος κόσμου περίμενε την έναρξη των επιδείξεων. Εκτελέστηκαν σουηδικές ασκήσεις, δρομικά αγωνίσματα, πετοσφαίριση και ελληνικοί χοροί. Ψυχή των επιδείξεων και υπεύθυνος για αυτές ο γνωστός γυμναστής Κατραβάς.

Στο Γυμναστήριο «Κέφαλος» πραγματοποιήθηκε γιορτή της γυμναστικής με πρωταγωνιστή το γυμναστή Καραλή. Οι μαθητές επιδόθηκαν σε διάφορες ασκήσεις και αγωνίσματα ενώ οι μαθήτριες χόρεψαν ελληνικούς χορούς. Μικρό διάστημα πριν, είχαν γίνει στη Β΄ Δημοτική Σχολή γυμναστικές επιδείξεις «*υπό την πεφωτισμένην διεύθυνσιν του αιδεσιμότατου πρωτοπρεσβύτερου Ανδρέα Σκιαδαρέση*» και άλλων δημοδιδασκάλων. Ανάλογες επιδείξεις έγιναν και στη Γ΄ Δημοτική Σχολή και στην Α΄ Δημοτική Σχολή.⁴¹²

Μια ενδιαφέρουσα σκέψη του Υπουργού Παιδείας φιλοξενήθηκε στις στήλες του *Παρατηρητή*. Ο Υπουργός λοιπόν επιθυμούσε την προαγωγή του αθλητισμού στα σχολεία και την απαγόρευση των μαθητών να συμμετέχουν στους ποδοσφαιρικούς αγώνες τους οποίους σκεφτόταν να φορολογήσει υπέρ του γνήσιου αθλητισμού, αφού οι αθλητικοί σύλλογοι είχαν γίνει επιχειρήσεις.⁴¹³

Οι γυμναστικές επιδείξεις συνέχιζαν να στέφονται από επιτυχία. Υπεύθυνος γυμναστής για την επίδειξη ήταν ο Καραλής. Μερικά από τα πρωτότυπα αγωνίσματα ήταν ο τριαγμός⁴¹⁴ παιδών, το πένταθλο εφήβων και η διελκυστίδα.⁴¹⁵ Τα έπαθλα των αγώνων ήταν χρυσό μετάλλιο με δίπλωμα για τον πρώτο, αργυρό και δίπλωμα για το δεύτερο και για τον

⁴¹⁰ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 14.3.1931, Αριθμ.461.

⁴¹¹ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 28.3.1931, Αριθμ.463.

⁴¹² Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 30.5.1931, Αριθμ.472.

⁴¹³ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 11.6.1932, αριθμ. 175.

⁴¹⁴ Πρόκειται για το ένα από τα δύο είδη της αρχαίας πάλης. Η ορθία πάλη ή ορθοπάλη, ή σταδαία πάλη, ή ορθοστάδη πάλη, ή τριαγμός και η κάτω πάλη, ή αλίνδησις, ή κύλησις, ή κυλίνδησις εν τη κόνει. βλ Παυλίνης: *Ιστορία*, σελ.52-64, και Αλμπανίδης: *Ιστορία*, σελ.145-146.

⁴¹⁵ Εφημερίδα *Ελγά* : φύλλο 28.5.1932, Αριθμ.521.

τρίτο μόνο δίπλωμα. Δόθηκε επίσης το πρόγραμμα των αγώνων με τη χρονική διάρκεια των δρώμενων καθώς και τα αγωνίσματα που θα πραγματοποιούνταν.⁴¹⁶

Οι γυμναστικές επιδείξεις συναγωνίζονταν επάξια τις ποδοσφαιρικές συναντήσεις και συχνά τις προσπερνούσαν. Οι κύριοι υπαίτιοι για αυτήν την κατάσταση ανταγωνισμού ήταν οι γυμναστές των σχολείων, που κατέβαλαν μεγάλες προσπάθειες, και η φιλοτιμία των μαθητών. Συνήθης ύποπτος για την επιτυχία του Γυμνασίου Ληξουρίου ήταν ο φημισμένος στην τοπική κοινωνία Ν. Κατραβάς. Ο Καραλής, γυμναστής του Γυμνασίου Αργοστολίου έκανε τις γυμναστικές επιδείξεις στην Πλατεία Μέτλαντ (Μέτελα) και ο τύπος της Κεφαλονιάς τον συνέχαιρε για τα αποτελέσματα των κόπων του.⁴¹⁷

Οι επιδείξεις του Κοργιαλένειου Ανωτ. Παρθεναγωγείου στέφθηκαν από επιτυχία. Το πρόγραμμα περιελάμβανε σουηδικές ασκήσεις και χορούς.⁴¹⁸ Το Μάιο του 1937, η μαθήτρια του Γυμνασίου Αργοστολίου Ιουλία Πεφάνη κατέκτησε την πρώτη θέση στους περιφερειακούς σχολικούς αγώνες στην Πάτρα.⁴¹⁹ Πραγματοποιήθηκαν ακόμα στο Ληξούρι γυμναστικές επιδείξεις σε κλίμα άκρατου πατριωτισμού και εθνικής υπερηφάνειας. Φυσικά, οι επιδείξεις στέφθηκαν από καθολική επιτυχία.⁴²⁰

Έπειτα από έξι χρόνια αδράνειας λόγω του 2^{ου} Παγκοσμίου Πολέμου έγιναν γυμναστικές επιδείξεις στα σχολεία της μέσης εκπαίδευσης (στις αρχές Ιουνίου του 1946). Η επιτυχία των επιδείξεων ήταν κατά την εφημερίδα αξιοθαύμαστη για την προσπάθεια γυμναστών και μαθητών. Εκφραζόταν η ενδιαφέρουσα άποψη ότι η γυμναστική έπρεπε να γίνει πρωτεύον μάθημα, αφού έπαιζε σοβαρό ρόλο στην υγεία της μαθητικής νεολαίας.⁴²¹

Το Α΄, Β΄, και Γ΄ Δημοτικά Σχολεία έκαναν γυμναστικές επιδείξεις στο γήπεδο του Γυμνασίου Αρρένων. Τα παιδιά εκτέλεσαν ασκήσεις σουηδικής γυμναστικής και γενικά διάφορα αγωνίσματα. Οι μαθήτριες του Δ΄ Δημοτικού Σχολείου πλαισίωσαν τις επιδείξεις χορεύοντας διάφορους ελληνικούς χορούς.⁴²² Γυμναστικές επιδείξεις των Σχολείων συνέχιζαν να γίνονται και να διατηρούν ζωνρό το ενδιαφέρον της κοινωνίας. Στις επιδείξεις είχαν προστεθεί και αγώνες ως επί το πλείστον του κλασσικού αθλητισμού. Οι τοπικές αυτές επιδείξεις ικανοποιούσαν τους θεατές που ήθελαν να δουν και κλασσικά αγωνίσματα στίβου που απουσίαζαν παντελώς από αθλητικές συναντήσεις όπου κυριαρχούσε το ποδόσφαιρο. Οι

⁴¹⁶ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 28.5.1932, Αριθμ.521.

⁴¹⁷ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 17.6.1933, Αριθμ.577.

⁴¹⁸ Εφημερίδα *Ελλά* : φύλλο 20.6.1936, Αριθμ.734.

⁴¹⁹ Αρβανιτάκης Διονύσης: «Στο Μώλο και στο Μέτελα», στο: *Οδύσσεια Κεφαλονιάς και Ιθάκης* (2005), 85-87, σελ.86-87.

⁴²⁰ Εφημερίδα *Παρατηρητής*: φύλλο 8.6.1940, Αριθμ. 591.

⁴²¹ Εφημερίδα *Ελεύθερη Κεφαλονιά*: φύλλο 15.6.1946, Αριθμ. 54.

⁴²² Εφημερίδα *Αναγέννησις*: φύλλο 15.6.1946, Αριθμ. 112.

αγώνες τόνωναν και το εθνικό αίσθημα των Ελλήνων, αφού συνοδεύονταν από παρέλαση, ανάκρουση του Εθνικού Ύμνου, έπαρση και υποστολή της σημαίας και όρκο του αθλητή.⁴²³
(Εικ 38)

Η πλατεία του Μέτλαντ ήταν ο χώρος τέλεσης των αγώνων και των γυμναστικών επιδείξεων. Συνεπής με την προγενέστερη απόφαση της διεξαγωγής αγώνων την ημερομηνία της 21^{ης} Μαΐου κάθε χρόνου, έγιναν αθλητικές επιδείξεις των σχολείων της Μ. Εκπαίδευσης. Οι αγώνες άρχισαν με έπαρση της σημαίας και παρέλαση των μαθητών και των μαθητριών μπροστά από τους επισήμους. Ακολούθησε η προσφώνηση του Γυμνασιάρχη αρρένων Παπαδάτου, κήρυξη της ενάρξεως των γυμναστικών επιδείξεων και αγώνων από το Νομάρχη και ύμνος των μαθητών. Στη συνέχεια, το δεύτερο μέρος, το αγωνιστικό, περιελάμβανε γυμναστικές επιδείξεις του γυμνασίου θηλέων και αρρένων, χορούς γυμνασίου θηλέων, γυμναστικές ασκήσεις Εμπορικής Σχολής καθώς και χορούς του Γυμνασίου θηλέων. Οι χοροί και οι επιδείξεις συνοδεύτηκαν από την ορχήστρα που διηύθυνε ο καθηγητής Μπουχάγιερ και εκτελέστηκαν «*μετ' ευρυθμίας και χάριτος*». Το τρίτο μέρος περιελάμβανε διάφορα αγωνίσματα μαθητών και μαθητριών και νικητές αναδείχθηκαν οι παρακάτω: Δρόμοι: Παίδων 60 μ. νικητής Αντώνης Τρίτσης. Εφήβων 80 μ. Παν. Παναγιωτάτος, 100 μ. Παν. Παναγιωτάτος, 300 μ. Γ. Σπετσιέρης, άπαντες του Γυμνασίου αρρένων, 80μ. θηλέων Λίνα Χριστοφοράτου Εμπορικής Σχολής. Άλματα: άλμα απλούν νικητής Γ. Παλατσιόλης (γυμν. αρρ.) 6,06 μ. άλμα εις ύψος Γ. Σπετσιέρης (Γυμν. αρρ.) και Διον.Σιμάτος (Εμπ. Σχολή) ισόπαλοι με επίδοση 1,55 μ. Στην Ελληνική δισκοβολία νικητής Κων/ος. Ραζής (Εμπ. Σχολή) 34,64. Γυμναστικές επιδείξεις την ίδια χρονική στιγμή έγιναν στο Γυμνάσιο Ληξουρίου και Κεραμειών.⁴²⁴ Πραγματοποιήθηκαν δε και γυμναστικές επιδείξεις των Δημοτικών Σχολείων με πολλούς θεατές και εκπροσώπους των αρχών της πόλης. Το πρόγραμμα των επιδείξεων αποτελούνταν από διάφορες ασκήσεις και χορούς.⁴²⁵

Η ομάδα βόλλευ – μπάλ του Γυμνασίου Θηλέων, αποτελούμενη από τις: Λιβαδά, Ραζή, Βανδώρου, Ευθυμιάτου, Μωραΐτου και Παυλάτου, νίκησε την ομάδα θηλέων της Εμπορικής Σχολής με 15-3 και 15-7. Ο αγώνας έγινε στο τερραίν της Ε.Σ. με διαιτητή τον γυμναστή Κουλούρη.⁴²⁶ Οι αγώνες της πετοσφαίρισης συνεχίζονταν με αμείωτο ενδιαφέρον που όμως δεν ξέφευγε από το τοπικό επίπεδο και τα πλαίσια του σχολικού αθλητισμού. Έτσι, οι εφημερίδες φιλοξενούν στις στήλες τους παιχνίδια τοπικού χαρακτήρα που όμως δεν παρουσίαζαν κανένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον όσον αφορά την ποιοτική άνοδο του παιχνιδιού

⁴²³ Εφημερίδα *Αναγέννησις*: φύλλο 29.5.1948, Αριθμ. 151.

⁴²⁴ Εφημερίδα *Τα νέα* : φύλλο 3.6.1950, Αριθμ.89.

⁴²⁵ Εφημερίδα *Τα νέα* : φύλλο 17.6.1950, Αριθμ.91.

⁴²⁶ Εφημερίδα *Τα νέα* : φύλλο 3.2.1951, Αριθμ.120.

και της ένδειξης ανάπτυξης του αθλήματος σε τοπική βάση. Οι αγώνες ως επί το πλείστον γίνονταν μεταξύ των ομάδων των Σχολείων και η προβολή τους από τις εφημερίδες δεν υποδήλωνε την άνοδο της δημοτικότητας του αθλήματος αλλά το ότι δεν υπήρχε κάτι καλύτερο στα αθλητικά δρώμενα της Κεφαλονιάς το οποίο θα επισκίαζε τέτοιου είδους εμφανίσεις στις εφημερίδες.⁴²⁷

Οι γυμναστικές επιδείξεις και οι αθλητικοί αγώνες της 21^{ης} Μαΐου 1950 έστρεψαν την προσοχή των θεατών για μια ακόμα φορά στην πλατεία του Μέτελα. Στο δρόμο 300μ. νικητής ήταν ο Τρίτσης Αντώνης με 44,2 δευτερόλεπτα.⁴²⁸ Ο Αντώνης Τρίτσης μετά το σεισμό του 1953 εγκαταστάθηκε με την οικογένειά του στην Αθήνα. Σπούδασε στην αρχιτεκτονική Σχολή του Ε.Μ.Π. Η αθλητική του δραστηριότητα συνεχίστηκε στον Παναθηναϊκό ως αθλητής στίβου. Διακρίθηκε στο δέκαθλο όπου πέτυχε πολλές πανελλήνιες επιδόσεις. Υπήρξε μέλος της Εθνικής ομάδας στίβου εφήβων και ανδρών και κατέκτησε πολλά μετάλλια. Στις αρχές της δεκαετίας του '60 πήγε στο Σικάγο με υποτροφία του ιδρύματος «Φουλμπράϊτ» στη Σχολή Πολεοδομίας-Χωροταξίας του Τεχνολογικού Ινστιτούτου του Ιλλινόις, όπου και πήρε μεταπτυχιακό δίπλωμα, (1963) αργότερα διδακτορικό τίτλο (1968) και δίδαξε ως Καθηγητής. Ήταν η εποχή που ο Αντώνης Τρίτσης άρχισε να ενδιαφέρεται ζωηρά για τα κοινά. Εντάσσεται στο Π.Α.Κ. και επιστρέφει στην Αθήνα όπου και αγωνίζεται εναντίον της δικτατορίας των συνταγματαρχών. Μετά από πολλούς κοινωνικούς και πολιτικούς αγώνες εκλέχθηκε το 1981 βουλευτής Κεφαλονιάς και Ιθάκης και αξιοποιείται από τον Ανδρέα Παπανδρέου (αρχηγό του ΠΑ.ΣΟ.Κ.) στη θέση του Υπουργού Χωροταξίας, Οικισμού και Περιβάλλοντος. Το έργο του Αντώνη Τρίτση κρίνεται αξιόλογο στη θητεία του ως Υπουργού. Το 1985 επανεκλέχθηκε βουλευτής Κεφαλονιάς και Ιθάκης και το 1986 τοποθετήθηκε στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Οι ριζοσπαστικές του ιδέες δεν μπόρεσαν να βρουν αποδέκτες αλλά αντιθέτως ξένιζαν με αποκορύφωμα την παραίτησή του από το αξίωμα του Υπουργού. Η έντονη κριτική που ασκούσε οδήγησε στη διαγραφή του τον Μάρτιο του 1989. Δύο μήνες αργότερα ιδρύει το «Ελληνικό Ριζοσπαστικό Κίνημα» του οποίου τα ποσοστά στις εθνικές εκλογές ήταν χαμηλά. Τον Ιούλιο του 1990 αποφάσισε να θέσει υποψηφιότητα για τη θέση του Δημάρχου Αθηναίων και πέτυχε την εκλογή του στις επικείμενες εκλογές. Το έργο του Αντώνη Τρίτση διακόπηκε απότομα την Τρίτη 7 Απριλίου 1992 με τον πρόωπο και άδικο χαμό του.⁴²⁹

⁴²⁷ Εφημερίδα *Τα νέα* : φύλλο 7.4.1951, Αριθμ.128.

⁴²⁸ Εφημερίδα *Τα νέα* : φύλλο 31.5.1952, Αριθμ.182.

⁴²⁹

MONOMAXIES

Η μονομαχία ήταν ένας θεσμός που έλκυε την καταγωγή του από τον παλιό καλό καιρό, όπως αποκαλούσαν οι Γάλλοι την ιπποτική εποχή του μεσαίωνα.⁴³⁰ Η πρόσκληση σε μονομαχία ήταν ένα περιστατικό το οποίο θορύβησε την κοινωνία της Κεφαλονιάς. Πρωταγωνιστές ο ανακριτής Ε. Αγγελόπουλος και ο γραμματέας της Νομαρχίας Π. Βουλπιώτης. Η αιτία ήταν το γεγονός ότι ο Βουλπιώτης, όπως ισχυριζόταν ο Αγγελόπουλος, έγραψε επιστολή στην οποία τον κατηγορούσε ως χαρτοπαίκτη. Οι εξηγήσεις που δόθηκαν δεν ικανοποίησαν τον ανακριτή και μετά από κλιμακούμενη ένταση το απόγευμα της ίδιας μέρας έστειλε το δικηγόρο Ν. Μαυροκέφαλο να ζητήσει ικανοποίηση μέσω των όπλων και ορισμό μαρτύρων. Το επεισόδιο μετά από πολλές εκατέρωθεν διαβουλεύσεις αποφεύχθηκε.⁴³¹

Ο Τύπος, στηλίτευε και κατέκρινε τη συνήθεια βαθμοφόρων οι οποίοι, θέλοντας να δείξουν την ανδρεία τους, προκαλούσαν σε μονομαχία τους πολίτες. Η επίδειξη αυτή μόνο γλευασμό και περιφρόνηση προκαλούσε και θεωρούνταν παιδαριώδες να δίδεται σημασία σε τέτοιες πράξεις. Προειδοποιούσε ότι η εριστική συμπεριφορά τους θα προκαλούσε αντίδραση οδηγώντας σε δυσάρεστα αποτελέσματα γι αυτό έπρεπε να είναι πολύ επιφυλακτικοί.⁴³²

Οι μονομαχίες δεν ήταν άγνωστες και δεν είχαν σβήσει στην Ευρώπη. Παράδειγμα αποτελούν ο Υπουργός των Εξωτερικών της Αυστρίας με τον μαρκήσιο Κλεμόν-Τοννέρ. Αφορμή της μονομαχίας ήταν μια αιδός ενός μαγαζιού που διεκδικούσαν οι δύο άντρες.⁴³³

Οι μονομαχίες εξάλλου, ήταν γνωστές πέρα από τα όρια της Ευρώπης. Στο Τέξας της Αμερικής μονομάχησαν πατέρας και γιος για μια γυναίκα.⁴³⁴ Στον Αθηναϊκό τύπο συχνά εμφανίζονταν αγγελίες μονομαχιών. Σχολιάζονταν αρνητικά και διατυπωνόταν το ερώτημα

⁴³⁰ Η ιπποτική εποχή διήρκησε από τις αρχές του 9^{ου} αιώνα έως τις αρχές του 15^{ου} αιώνα, φθάνοντας στο απόγειό της τον 10^ο με 12^ο αιώνα. Βλ. Γιάτσης: *Ιστορία*, σελ. 167 και 195.

⁴³¹ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 10.6.1889, Αριθμ. 106, Έτος Γ΄.

⁴³² Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 12.3.1888, Αριθμ. 43, Έτος Α΄.

⁴³³ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 21.1.1891, Αριθμός 178, Έτος Ε΄.

⁴³⁴ Εφημερίδα *Εμπρός*: φύλλο 9.2.1891, Αριθμός 181, Έτος Ε΄.

αν υπήρχε τελικά συντεταγμένη πολιτεία με νόμους που έπρεπε να γίνονται σεβαστοί από όλους τους πολίτες.⁴³⁵

Ο Ευάγγελος Καρούσος δημοσίευσε στην «Εφημερίς του Αργοστολίου» ένα πολύ ενδιαφέρον άρθρο σχετικά με τις μονομαχίες. Υποστήριζε ότι η μονομαχία ήταν απόρροια αλόγου θυμού, «χαμερπούς εκδικήσεως» ή προϊόν ολέθριας πρόληψης που έχει εδραιωθεί ενώ συγχρόνως έκανε εμφανή το βαθμό της ωμότητας στον οποίο είναι δυνατό να περιέλθει ο άνθρωπος, όταν δε χαλιναγωγεί τις ορμές και τα πάθη του εαυτού του. Μεταξύ μονομαχίας και αυτοκτονίας παρατηρείται ομοιότητα, γιατί και τα δύο εμπαιίζουν τους Θεούς και τους ανθρώπινους νόμους. Αλλά, ο αυτόχειρας όσο ένοχος και αν θεωρηθεί, δε θα φτάσει την πράξη του μονομάχου, γιατί ο τελευταίος, αισθανόμενος τον εαυτό του ισχυρότερο ή επιδεξιότερο, διαλέγει το θύμα του προσκαλώντας, το με σκοπό να το δολοφονήσει και αφού διαπράξει το έγκλημα, υπερηφανεύεται κιάλας για το έγκλημά του. Γι αυτούς τους ανθρώπους, συνεχίζει ο Καρούσος, ο φόνος έχει γίνει ανάγκη – έχει γίνει έξη.

Αναφέρει χαρακτηριστικά κάποιον που γνώρισε ο ίδιος ο οποίος είχε μονομαχήσει τρεις φορές την ίδια μέρα και όταν δεν εύρισκε υποψήφια θύματα, υποδείκνυε τον εαυτό του στους φίλους του ως πρότυπο μονομάχου ικανού να αντιμετωπίσει τους δικούς τους αντιπάλους για να μονομαχήσει στη θέση τους. Όταν πάλι δεν αντιπροσώπευε τους φίλους του, έκανε το ίδιο ακριβώς σε άγνωστους γι αυτόν ανθρώπους. Τις φορές που τραυματιζόταν, πονούσε μόνον για το ότι δεν είχε τη δύναμη να κορέσει το πάθος του. Και όταν αναλάμβανε δυνάμεις, περιφερόταν στους δρόμους ψάχνοντας αφορμή για μονομαχία και δε δίσταζε να δεχτεί μονομαχία με τρεις και τέσσερις ανθρώπους. Ο μονομάχος αυτός τελικά είχε την ίδια τύχη που έχουν στην πλειοψηφία τους οι όμοιοί του, δηλαδή σκοτώθηκε και μάλιστα από ένα ναύτη που δεν είχε χρησιμοποιήσει ποτέ ξίφος για να σκοτώσει.

Εντυχώς το είδος των ανθρώπων αυτών είχε αρχίσει να εκλείπει. Σε αυτό συνέβαλε η κοινή γνώμη που ενώ αρχικά είχε ταχθεί υπέρ της μονομαχίας τελικά αποδοκίμασε την πράξη αυτή και έτσι άρχισε να συμπορεύεται με την Πολιτεία που απαγόρευε πια τη μονομαχία. Τέλος, εξέφραζε την ελπίδα ότι και ο χριστιανισμός με την εκπολιτιστική και εξευγενιστική του επίδραση θα συμβάλλει στην εξ ολοκλήρου κατάργηση του εθίμου αυτού που έχει κληροδοτηθεί από τους αιώνες της αμάθειας και του βαρβαρισμού και αντίκειται προς το φυσικό δίκαιο, τη δημόσια τάξη, την ηθική και τη θρησκεία. Η μονομαχία δεν είχε εκλείψει στις αρχές του εικοστού αιώνα.⁴³⁶

⁴³⁵ Εφημερίδα *Έγερσις*: φύλλο 24.12.1894, Αριθμός 83, Έτος Β΄.

⁴³⁶ Εφημερίς Αργοστολίου: φύλλο 9.5.1902, Αριθμ. 84 Έτος Β΄.

Η τελευταία μονομαχία που καταγράφηκε στον Κεφαλονίτικο τύπο (22.3.1908) έγινε στο Ληξούρι, όπου μονομάχησαν δύο μαθητές Γυμνασίου, πρωτοφανές για τα χρονικά της τοπικής κοινωνίας. Οι μαθητές αυτοί ήταν ο Γεράσιμος Παναγή Λοβέρδος και ο Γεράσιμος Γεωργίου Φαραντάτος. Αποτέλεσμα της μονομαχίας ήταν να τραυματιστεί σοβαρά ο Γ. Φαραντάτος με πιστόλι από απόσταση δύο μόλις μέτρων και να υποκύψει στο τραύμα του οκτώ μέρες αργότερα.⁴³⁷

---

⁴³⁷ Εφημερίδα Ζιζάνιον: φύλλο 22.3.1908, Αριθμ. 483.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΚΕΦΑΛΟΝΙΤΩΝ ΣΕ ΟΛΥΜΠΙΑΔΕΣ

Η Μεσοολυμπιάδα του 1906

Το 1906 διοργανώθηκαν στην Αθήνα οι Μεσολυμπιακοί Αγώνες. Οι αγώνες που άρχισαν την 9η Απριλίου και έληξαν την 20η Απριλίου δεν αναγνωρίστηκαν ως επίσημοι Ολυμπιακοί Αγώνες από τη ΔΟΕ παρά τις διαβουλεύσεις και τις προσπάθειες ευόδωσης του σκοπού αυτού από την Ελληνική πλευρά. Η Ολυμπιάδα αυτή έμεινε στην ιστορία ως Μεσοολυμπιάδα, αφού ούτε η συγκατάθεση υπήρχε από τη Διεθνή Ολυμπιακή Επιτροπή ούτε η χρονιά τέλεσης πληρούσε την προϋπόθεση της μεσολάβησης μιας τετραετίας από την προηγούμενη Ολυμπιάδα (Αμερική, Άγιος Λουδοβίκος 1904). Οι μοναδικές χώρες που υποστήριξαν τη θέση της Ελλάδας ήταν οι ΗΠΑ και η Ουγγαρία.⁴³⁸ Το τόλμημα της διοργάνωσης οφειλόταν στον παρορμητισμό, στην επιθυμία και στην παγιωμένη άποψη των Ελλήνων για μόνιμη διεξαγωγή των αγώνων στην Ελλάδα αλλά και στην αδιαμφισβήτητη αποτυχία των Ολυμπιακών αγώνων στο Παρίσι το 1900 και τους προβληματικούς από άποψη μετακίνησης αθλητών και συμμετοχών στο μακρινό για τα δεδομένα της εποχής Άγιο Λουδοβίκο των ΗΠΑ, που ισχυροποιούσε το επιχείρημα της μόνιμης τέλεσης των Αγώνων στη χώρα μας.⁴³⁹

Η Ελλάδα έκανε μεγάλη προσπάθεια από οργανωτικής πλευράς και οι 900 αθλητές από 18 χώρες έμειναν με τις καλύτερες εντυπώσεις.⁴⁴⁰ Στο αγώνισμα του στίβου «*αναρρίχηση επί κάλω*» και ενώ η προσοχή του κοινού ήταν στραμμένη στην αναμέτρηση μεταξύ του Τόφαλου και του Στάϊμπαχ, ο Γεώργιος Αλιμπράντης, (Εικ. 39) κατάφερε να αποσπάσει την προσοχή των θεατών με την αναρρίχηση που πρόδιδε «*ισχύν μύωνων αξιοθαύμαστον η οποία τω επιτρέπει να αναπτύσσει και ταχύτητα καταπληκτικήν εν ταυτώ*» σε χρόνο 11" 2/5 και να στεφθεί 1ος Ολυμπιονίκης στην «*αναρρίχηση επί κάλω*». Οι εκδηλώσεις ενθουσιασμού του κόσμου ήταν πρωτόγνωρες. Στο άθλημα «*γυμναστικόν πένταθλον*» ο Νικόλαος Αλιμπράντης (Εικ 40), αδελφός του Γεώργιου, ανακηρύχθηκε χρυσός Ολυμπιονίκης με 90 βαθμούς και αργυρός Ολυμπιονίκης ο Γεώργιος Αλιμπράντης με 80 βαθμούς. Το αρχαιοελληνικό αυτό αγώνισμα δεν κέρδισε τη συμπάθεια των θεατών λόγω

⁴³⁸ Γιάτσης: *Ιστορία*, σελ.326.

⁴³⁹ Γιάτσης: *Ιστορία*, σελ.324-325.

⁴⁴⁰ Σκιαδάς Ελευθέριος: *100 Χρόνια Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία*, Αθήνα 1992,σελ.160-167.

του δυσδιάκριτου της νίκης των αθλητών. Τα πέντε αγωνίσματα ήταν: το άλμα απλούν άνευ φοράς, η ελληνική δισκοβολία, ο ακοντισμός, η ελληνορωμαϊκή πάλη και ο δρόμος των 192 μέτρων - όπως ο αρχαίος δόλιχος. Οι αδελφοί Αλιμπράντη ήταν Κεφαλονίτες που διέμεναν στην Κωνσταντινούπολη και ανήκαν στον αθλητικό Σύλλογο «Ταταύλα».⁴⁴¹ Στο άθλημα «βολή κατά διπλών πήλινων δίσκων» από απόσταση 14 μέτρων ο Κεφαλονίτης Αναστάσιος Μεταξάς, ο γνωστός αρχιτέκτονας του Ολυμπιακού Σταδίου, πήρε τη 2η θέση.⁴⁴² Στην 3η θέση κατατάχθηκε ο δεκαεξάχρονος Κεφαλλονίτης Μιχάλης Δόριζας στο αγώνισμα της λιθοβολίας με 18,585 μέτρα.⁴⁴³ Ο Δόριζας καταγόταν από την Κεφαλονιά αλλά γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη. Σπούδασε στη φημισμένη Ροβέρτειο Σχολή της Πόλης και το 1906 εγκαταστάθηκε οριστικά στην Αθήνα. Υπήρξε αθλητής του Άρη Θεραπειών στην Πόλη και αργότερα στην Αθήνα γράφτηκε στον Ε.Γ.Σ. Ασχολήθηκε με τις ρίψεις και το πένταθλο Παρόλο που δεν είχε ψηλό ανάστημα, ήταν πολύ γεροδεμένος και νευρώδης.⁴⁴⁴ (Εικ.41)

4^η Ολυμπιάδα 1908 (Λονδίνο)

Στο άθλημα «ελεύθερος ακοντισμός» ο Μιχάλης Δόριζας ήταν μεταξύ των είκοσι αθλητών που απάρτιζαν την Ελληνική ομάδα με αρχηγό της αποστολής τον Ι. Χρυσάφη. Διακρίθηκε παίρνοντας τη δεύτερη θέση και το αργυρό μετάλλιο με βολή στα 51,36 μέτρα αγωνιζόμενος σε ηλικία 18 χρονών και άρρωστος λόγω των άσχημων καιρικών συνθηκών που επικρατούσαν.⁴⁴⁵ Ο Αναστάσιος Μεταξάς, ο αρχιτέκτονας του Παναθηναϊκού Σταδίου, κατέκτησε την τρίτη θέση στη «βολή κατά πήλινων δίσκων» με 57 βαθμούς. Ο ίδιος κατέκτησε επίσης την τρίτη θέση στο αγώνισμα «σκοποβολή με πιστόλι» μεταξύ 286 αθλητών-σκοπευτών που συμμετείχαν και τέλος κατατάχθηκε 6ος στο αγώνισμα «σκοπεύσεως κατά περιστέρων».⁴⁴⁶

Ελληνική Ολυμπιάδα στην Αμερική. Οι Έλληνες της Αμερικής στον απόηχο της Ολυμπιάδας του Λονδίνου διοργάνωσαν στην πόλη Lowell της Βοστώνης «Ολυμπιακούς Αγώνες» υπό

⁴⁴¹ Λεύκωμα: Β' Ολυμπιακοί Αγώνες - Αθήνα 1906. Αθήνα 2004, σελ. 59, 64, 84-85.

⁴⁴² Λεύκωμα: Β' Αγώνες, σελ. 112-114.

⁴⁴³ Σκιαδάς : 100 Χρόνια, Αθήνα 1992, σελ. 171.

⁴⁴⁴ Φιλίππου Ευάγγελος: *Η Ιστορία των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων 1896-2000*. Εκδόσεις Σαββάλας, Αθήνα 2002, σελ. 218-219.

⁴⁴⁵ Φιλίππου: *Η Ιστορία*, σελ. 219 βλέπε επίσης Σκιαδάς : 100 Χρόνια, σελ. 171, 191.

⁴⁴⁶ Σκιαδάς: 100 Χρόνια, Αθήνα 1992, σελ. 191-192.

την αιγίδα του τοπικού «Πανελληνίου Γυμναστικού Συλλόγου». Στους Έλληνες που διακρίθηκαν ήταν και ο Κεφαλονίτης στην καταγωγή Ν. Αλεξάτος.⁴⁴⁷

5^η Ολυμπιάδα 1912 (Στοκχόλμη)

Η Ελλάδα ύστερα από πολλές οικονομικές περιπέτειες, αλλά και εξαιτίας των χαμηλών επιδόσεων στους Πανελληνίους Αγώνες που προηγήθηκαν έλαβε μέρος στους Ολυμπιακούς Αγώνες με 31 αθλητές. Αρχηγός της αποστολής ορίστηκε ο Αναστάσιος Μεταξάς. Στο αγωνιστικό μέρος των Αγώνων ο αειθαλής Αναστάσιος Μεταξάς κατατάχθηκε στην 6η θέση στο προσφιλές του αγώνισμα, αυτό της «βολής κατά πήλινων στόχων». Ο Μιχάλης Δόριζας κατέλαβε τη 13η θέση στο δίσκο με επίδοση 39,28 μέτρα και την 11η θέση στη σφαίρα με 12,05 μέτρα.⁴⁴⁸ Μετά την Στοκχόλμη ο Δόριζας σπούδασε στις Η.Π.Α στο Πανεπιστήμιο της Πενσυλβάνια και συνδύασε τον αθλητισμό με τις αξιόλογες σπουδές του. Αν και δεν ήταν ιδιαίτερα ψηλός (1,77 μ), το βάρος του ήταν γύρω στα 105 κιλά και διέθετε αξιοθαύμαστη δύναμη και εκρηκτικότητα. Στο Αμερικάνικο Πανεπιστήμιο όπου φοιτούσε, πραγματοποίησε ρεκόρ στη συνολική άρση βαρών (αθροιστικά). Ασχολήθηκε δε και με άλλα αθλήματα όπως πάλη, αμερικάνικο ποδόσφαιρο κ.α.. με επιτυχία. Σε ηλικία 26 ετών έγινε καθηγητής στο Πανεπιστήμιο όπου φοιτούσε και δίδαξε Γεωγραφία και Ανθρωπολογία. Στην Ελλάδα ερχόταν για να πάρει μέρος σε συνέδρια δίνοντας διαλέξεις. Ήταν επίσης γλωσσομαθής μιλώντας οκτώ γλώσσες.⁴⁴⁹

10^η Ολυμπιάδα 1932 (Λος Άντζελες)

Χαρακτηριστικό αυτής της Ολυμπιάδας ήταν η μεγαλοπρέπεια, ο εντυπωσιακός χαρακτήρας της διοργάνωσης καθώς και η δημιουργία του πρώτου Ολυμπιακού χωριού. Η Ελληνική αντιπροσωπία μετά την επίλυση των μεγάλων οικονομικών προβλημάτων και την αναζήτηση πόρων από προσφορές Ελλήνων τόσο στο εσωτερικό όσο και στην ομογένεια της Αμερικής συμμετείχε με δέκα αθλητές εκ των οποίων οι τέσσερις ήταν εγκατεστημένοι μόνιμα στην Αμερική.

⁴⁴⁷ Μανιτάκης Ν.Π.: *100 χρόνια Νεοελληνικού Αθλητισμού 1830-1930*. Αθήνα, σελ.241.

⁴⁴⁸ Σκιαδάς: *100 Χρόνια*, σελ.199-201 βλέπε επίσης και Φιλίππου: *Η Ιστορία*, σελ. 232.

⁴⁴⁹ Για περισσότερες πληροφορίες στο *Μιχάλης Δόριζας. Ένας ξεχασμένος Έλληνας* Ελένη Γκίνη-Μιχαλοπούλου Αθήνα 1990 και στο *Μιχάλης Δόριζας. Ο αθλητής ο επιστήμονας ο άνθρωπος*. Αθήνα 1989.

Στη σφαιροβολία πήρε μέρος ο Κεφαλονίτης ομογενής αθλητής Θεοδωράτος, ο οποίος κατοικούσε στο Όκλαντ της Καλιφόρνια, με τα ελληνικά χρώματα. Η βιβλιογραφία ωστόσο δε μνημονεύει τον αθλητή.⁴⁵⁰

11^η Ολυμπιάδα 1936 (Βερολίνο)

Η Ολυμπιάδα αυτή χαρακτηρίστηκε από την επιβλητικότητα και τη δημιουργία του γιγαντισμού – προϊόν της προπαγάνδας της ανερχόμενης σε επικίνδυνο για την παγκόσμια ισορροπία βαθμό Γερμανίας.⁴⁵¹ Στην Ολυμπιάδα αυτή δεν έχουμε συμμετοχή Κεφαλλήνων αθλητών, αλλά, παρουσιάστηκε τη δεύτερη μέρα των αγώνων η σύνθεση του Κεφαλονίτη μουσουργού Ιωάννη Φραγκοπούλου με τίτλο «Ο ύμνος του Αθλητή» αμέσως μετά τον Ολυμπιακό Ύμνο. Ο δημοσιογράφος Γεράσιμος Άννινος⁴⁵² αποτύπωσε ποιητικά την αναχώρηση της Ολυμπιακής φλόγας για το Βερολίνο.

Ο ΥΜΝΟΣ ΤΟΥ ΑΘΛΗΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΕΜΒΑΤΗΡΙΟΝ

Αφιερωμένον στην Α.Υ. τον διάδοχον Παύλον, θερμόν φίλον της αθλητικής ζωής.
Αθήναι: Μάρτιος 1936

Μουσική: Ι. Φραγκόπουλου
Στίχοι: Ι.Φ.

Εμπρός παιδιά, όλοι μαζί, ο στίβος μας προσμένει
Γερά κορμιά, γερή καρδιά και σκέψη αντρειωμένη.

Πάμε να πιούμε απ' της ζωής το χρυσωμένο τάσι
Νιάτα, χαρά και λεβεντιά καθένας να γιορτάση.

Να δώσουμε το θάρρος μας και την πνοή μας όλη
Να γίνει κάθε μέρα μας ονειρεμένη σκόλη.

Εμπρός παιδιά, όλοι μαζί, ο στίβος μας προσμένει
Για μας ο αγώνας φαίνεται σαν άνοιξη ανθισμένη.

Τραβούμε μπρος με θέληση και σφρίγος παλληκάρια
Να πάμε στον προγόνων μας τα δοξασμένα χνάρια

Και τίποτε δεν μας δονεί και δεν μας συνεπαίρνει
Όσο η χαρά του νικητή που στεφάνι παίρνει.

Είμαστε η νέα γενεά που λαχταρά να ζήση

⁴⁵⁰ Σκιαδάς: *100 Χρόνια*, σελ.262.

⁴⁵¹ Η Ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων μέσα από εκθέματα του Μουσείου στην Αρχαία Ολυμπία. Σελ. 99-100.

⁴⁵² Γιος του δημοσιογράφου, ποιητή και ευθυμογράφου Μπάμπη Άννινου.

Κι απάνω απ' όλα τη χαρά της νίκης να ζητήση.

Εμπρός παιδιά, όλοι μαζί κι ο στίβος μας προσμένει
Γερά κορμιά, γερή καρδιά και σκέψη αντρειωμένη παιδιά!⁴⁵³

15^η Ολυμπιάδα 1952 (Ελσίνκι)

Η συμμετοχή Κεφαλονίτη αθλητή ήταν στο αγώνισμα «κατά πήλινων δίσκων» με τον Παναγιώτη Λιναρδάτο που κατετάγη στην 24^η θέση.⁴⁵⁴

---

⁴⁵³ Γαλανός Γεράσιμος: *Κεφαλονιά – Ιθάκη και Ολυμπιακοί Αγώνες*. Πειραιάς 2004, σελ.32 και 44-46.

⁴⁵⁴ Σκιαδάς: *100 Χρόνια*, Αθήνα 1992, σελ. 358.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η καταγραφή των αθλητικών δραστηριοτήτων αλλά και η κατά περίπτωση ανάγνωση του Τύπου της εποχής που αποτελεί αντικείμενο διαπραγμάτευσης της διατριβής επιτρέπει την εξαγωγή κάποιων συμπερασμάτων σχετικά με τα αθλητικά δρώμενα και τον τρόπο με τον οποίο επηρέασαν και επηρεάστηκαν από διάφορα ιστορικά, οικονομικά, και κάθε φύσεως γεγονότα, τα οποία επέδρασαν καθοριστικά στη ζωή της τοπικής κοινωνίας.

Η Κεφαλονιά όντας κάτω από την κυριαρχία των Ενετών για τριακόσια χρόνια (1483-1797) υιοθέτησε πολλά στοιχεία από αυτούς. Σε αυτό συνέβαλε και το ότι οι Ενετοί ήταν Χριστιανοί Καθολικοί (σε αντίθεση με τους Τούρκους που θεωρούσαν τους Έλληνες υποδεέστερους και αλλόθρησκους) και ενδιαφέρθηκαν πραγματικά για την ανάπτυξη της κτήσης τους, αφού αυτή θα τους επέφερε κέρδη. Κατά μία άποψη οι Ενετοί δημιούργησαν το πληθυσμιακό μωσαϊκό του νησιού, αφού ήταν αυτοί που ευνόησαν την κατοίκησή του από διάφορες εθνότητες (Έλληνες, Αλβανούς, Ενετούς) με σκοπό την καλλιέργεια και εκμετάλλευση του εδάφους της Κεφαλονιάς, αφού δεν υπήρχε εργατικό δυναμικό.

Ένα από τα στοιχεία που υιοθετήθηκαν από τους κατοίκους ήταν η γκιόστρα, που ήταν κατάλοιπο της Μεσαιωνικής Ευρώπης, λάμβανε χώρα και στην Κεφαλονιά και συγχωνεύτηκε στην παράδοση της. Η σύντομη Γαλλική κατοχή επηρεάζει με τις φιλελεύθερες ιδέες, την ισονομία, την αυτοδιάθεση των λαών, την απόδοση των γαιών στους καλλιεργητές και βρίσκει αποδέκτη τον εκμεταλλεζόμενο λαό και μέσα από αυτόν τους Ιακωβίνους. Μέγιστη έκφραση των θέσεων των Ιακωβίνων ήταν η πρόταση για ανασύσταση των Ολυμπιακών Αγώνων (1797) η οποία βέβαια είχε υπόσταση μόνο σε θεωρητικό επίπεδο που το υποβάσταζε ο παρορμητισμός. Οι Άγγλοι είναι αυτοί που θα φέρουν την ελευθεροτυπία και συνάμα διάφορα σπορ στο νησί μαζί με την ανεπιθύμητη για την πλειοψηφία των κατοίκων κατοχή τους. Οι περισσότεροι Κεφαλονίτες, αντιδρώντας στον πολλές φορές αυταρχικό και υπεροπτικό τρόπο διοίκησης, προσπάθησαν να μη συμμετέχουν σε οποιαδήποτε εκδήλωση των δυναστών τους. Έτσι, ενώ υπάρχει αθλητική κίνηση στην Κεφαλονιά από τους Άγγλους και από μια μερίδα κατοίκων φιλικά προσκείμενων σε αυτούς (καταχθόνιοι), η πλειοψηφία των κατοίκων δεν ασχολείται με τα εισαγόμενα αθλήματα (κρίκετ, χόκει επί χόρτου, ποδόσφαιρο, κωπηλασία κ.α.).

Η Ένωση των Επτανήσων με την Ελλάδα (21 Μαΐου του 1864) έστρεψε το ενδιαφέρον των Κεφαλονιτών στις Ζάππειες Ολυμπιάδες (1859-1890). Η συμμετοχή ήταν μεγάλη και οι επιτυχίες πολλές. Ο τύπος του νησιού προσπαθούσε να ενημερώσει το λαό για τη σημασία της συμμετοχής στο οικονομικό πρώτιστα επίπεδο και δευτερευόντως στη δημιουργία μουσικής σχολής η οποία θα αναβίωνε από τα χρόνια την Ενετοκρατίας την μουσική παράδοσή του νησιού.

Η αθλητική δραστηριότητα του νησιού αναλωνόταν και περνούσε μέσα από την εκπαιδευτική διαδικασία με τη μορφή επιδείξεων. Η πρώτη προσπάθεια διαφοροποίησης και αποστασιοποίησης της γυμναστικής από την εκπαίδευση ήταν η ίδρυση του γυμναστηρίου «Ο Κέφαλος» το 1894. Βέβαια, αυτό ήταν πολύ δύσκολο να γίνει, αφού η πλειοψηφία των μελών του γυμναστηρίου ήταν η μαθητική νεολαία αλλά και λόγω της συγγένειας των ασκήσεων και του τρόπου άθλησης με το ασκησιολόγιο του σχολείου. Έτσι, δεν υπάρχουν διακριτοί ρόλοι της άθλησης στο σχολείο από το Γυμναστήριο.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896 έδωσαν καθοριστική ώθηση στην αθλητική κίνηση της Ελλάδας. Κάθε πόλη ανέπτυξε με όποια μέσα διέθετε τον αθλητισμό της. Η Κεφαλονιά δεν ακολούθησε με ενθουσιασμό τη νέα τάση προς τον αθλητισμό και παρέμεινε προσκολλημένη στη γυμναστική του Σχολείου. Βέβαια, το σχολικό περιβάλλον ήταν και το μοναδικό την εποχή εκείνη μέσα στο οποίο θα μπορούσε να ευδοκιμήσει η γυμναστική και κατ' επέκταση ο αθλητισμός. Η προσωπικότητα που έμελλε να δώσει πνοή στον αθλητισμό του νησιού ήταν ο Νικόλαος Κατραβάς που με φιλότιμες προσπάθειες προσπαθούσε να οργανώσει ομάδες – πυρήνες οι οποίες θα διαφήμιζαν με το θέαμα που θα πρόσφεραν τα αθλήματα που θα παρουσίαζαν. Η δημοτικότητα του Κατραβά αυξήθηκε, αφού η δράση του στην οργάνωση και την επιτυχημένη εκτέλεση οποιουδήποτε αθλητικού γεγονότος ήταν δεδομένη. Σε αυτόν οφείλεται εξάλλου ο πρώτος καταγεγραμμένος αγώνας ποδοσφαίρου (12.11.1900) από τον όμιλο Ερετών τον οποίο ίδρυσε ο ίδιος.

Το ενδιαφέρον για τον αθλητισμό σιγά – σιγά ατονεί κάτω από την πίεση της οικονομικής ανέχειας αλλά και της μετανάστευσης του δυναμικού παραγωγικού κομματιού της κοινωνίας, της νεολαίας. Οι γυμναστικές επιδείξεις των Σχολείων υπερισχύουν στις προτιμήσεις των κατοίκων.

Η μικρασιατική καταστροφή το 1922 έφερε πρόσφυγες και στην Κεφαλονιά. Οι πρόσφυγες με την σειρά τους έφεραν πολλές συνήθειες του τόπου τους, μία από τις οποίες ήταν, σε επίπεδο αθλητισμού, το ποδόσφαιρο. Ο Παγκεφαλληνιακός Αθλητικός Σύλλογος που πρωταγωνίστησε και βγήκε έξω από τα στενά πλαίσια της Κεφαλονιάς ήταν δημιούργημα των προσφύγων το 1923. Ο Π.Γ.Σ. έδωσε πολλούς αγώνες και με ξένες ομάδες

που συγκροτούνταν από τα πληρώματα των πλοίων που κατέφθαναν. Οι αγώνες καθώς και τα αποτελέσματα φανερώνουν ότι ο Π.Γ.Σ. ήταν μια πολύ καλή ομάδα για την εποχή της και δικαιολογημένα λαοφιλής. Ο Π.Γ.Σ. ενεργοποιήθηκε και στην πετοσφαίριση χωρίς όμως να έχει ανάλογα αποτελέσματα, αφού το άθλημα αυτό δεν ήταν ευρέως διαδεδομένο και αγαπητό όπως το ποδόσφαιρο. Κατά την περίοδο αυτή (1923-1925) συγκροτήθηκαν και άλλοι ποδοσφαιρικοί σύλλογοι χωρίς όμως κανέναν να ξεπεράσει τον Π.Γ.Σ. Την ανάπτυξη και ακμή του πρώτου Σωματείου της Κεφαλονιάς διαδέχτηκε η παρακμή περίπου μια δεκαετία μετά από την ίδρυσή του και αφού έχουν προηγηθεί διακυμάνσεις στην απόδοσή του που οφείλονταν σε αγωνιστικούς αλλά και σε διοικητικούς λόγους αλλά και την διάσπασή του σε άλλους Συλλόγους (Π.Α.Ν. και αργότερα Ολυμπιακό).

Παράλληλα με το άθλημα του ποδοσφαίρου αναπτύχθηκαν και άλλα αθλήματα όπως το βόλεϊ που προαναφέρθηκε, το τένις, και ο κλασικός αθλητισμός χωρίς ωστόσο κάποια ομάδα ή κάποιος αθλητής να ξεχωρίσει και να γίνει γνωστός στο Πανελλήνιο. Το τένις έκανε την εμφάνισή του στο νησί της Κεφαλονιάς στις αρχές του 20^{ου} αιώνα στο οποίο συμμετείχαν και γυναίκες προφανώς εγγεγραμμένες στις αντίστοιχες λέσχες αντισφαίρισης. Βέβαια, κορίτσια έπαιρναν μέρος στις γυμναστικές επιδείξεις από το 1897. Αργότερα, όταν το βόλεϊ έκανε την εμφάνισή του δημιουργήθηκαν ομάδες από τα γυμνάσια θηλέων. Αλλά και στην κολύμβηση πήραν μέρος σε τοπικούς αγώνες που διοργάνωνε η Ε.Ο.Ν. Η κορασίδα Γουλιμή ήταν η μοναδική που αναφερόταν ως διακριθήσα σε κολυμβητικούς αγώνες στον Πειραιά. Το Δεκέμβριο του 1933 δημιουργήθηκε ο «Ολυμπιακός» ο οποίος συνετέθη από μέλη του ποδοσφαίρου του Παγκεφαλληνιακού. Η κοινωνική έκφραση των σωματείων ήταν η διοργάνωση χορών. Οι εκδηλώσεις των χορών αποκτούσαν μεγάλο ενδιαφέρον για την κοινωνία της Κεφαλονιάς και ειδικότερα για τις δύο μεγαλύτερες πόλεις (Αργοστόλι και Ληξούρι). Απαιτούσαν προσεκτικό σχεδιασμό και οργάνωση και σχεδόν πάντοτε ήταν επιτυχημένες πρωταγωνιστώντας συστηματικά στον τοπικό Τύπο που τις προέβαλλε. Οι χοροί ήταν συμπερασματικά λαοφιλείς και κανείς δεν ήθελε να απουσιάζει από αυτούς.

Η πορεία του Ολυμπιακού διακόπηκε απότομα μετά από μια τριετία ύστερα από μια καλή αγωνιστική πορεία, (πίνακας 4) όπως εξάλλου και κάθε σωματείου της Κεφαλονιάς, οποιουδήποτε αθλήματος, λόγω της σύστασης της Ε.Ο.Ν. από το δικτάτορα και εμπνευστή της, τον Κεφαλονίτη Ιωάννη Μεταξά. Το σκεπτικό της ίδρυσής της ήταν η χειραγώγηση των νέων και γαλούχησή τους με πατριωτικά ιδανικά και ιδέες που θα οδηγούσαν στην ισχυροποίηση του φασιστικού καθεστώτος του Μεταξά. Οποιαδήποτε αθλητική οργάνωση στην περίοδο αυτή έχανε τον αμιγώς αθλητικό της χαρακτήρα και γινόταν εργαλείο χειραγώγησης της νεολαίας και τόνωσης του εθνικιστικού της φρονήματος Ο Β΄ Παγκόσμιος

Πόλεμος που ακολούθησε νέκρωσε κάθε είδος αθλητικών δραστηριοτήτων. Κάποιες σποραδικές αναφορές είναι οι εξαιρέσεις που έρχονται να επιβεβαιώσουν τον κανόνα. Μετά τον πόλεμο ακολούθησε ο εμφύλιος που στιγμάτισε την ελληνική κοινωνία. Είναι αυτονόητο ότι η αθλητική κίνηση πέρασε από ένα μακρύ στάδιο ύφεσης (ουσιαστικά από το 1936 έως τον Οκτώβριο του 1949). Μετά από αυτή την περίοδο η αθλητική κίνηση αρχίζει να αναπτύσσεται στην Κεφαλονιά αλλά και πάλι δε διήρκεσε πολύ. Ο καταστροφικός σεισμός τον Αύγουστο του 1953 αποτελείωσε κάθε προσπάθεια ανάπτυξης της τοπικής κοινωνίας.

Ενώ λοιπόν κατά τη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα η αθλητική δραστηριότητα της Κεφαλονιάς παρουσιάζεται εν γένει περιορισμένη, παρατηρείται το εξής παράδοξο· αναδείχθηκαν πολλοί κατ' αναλογία Ολυμπιονίκες ή και άλλοι γνωστοί για τις επιδόσεις τους αθλητές. Αυτό εξηγείται μόνο αν λάβουμε υπόψη την ιδιοσυγκρασία και το ταμπεραμέντο των Κεφαλονιτών. Οι άνθρωποι αυτοί οι οποίοι περιβάλλονται από θάλασσα και έχουν δεχτεί δυτικές επιρροές δε διστάζουν να τολμούν και να επιχειρούν, όταν οι καταστάσεις το επιβάλλουν ή το ευνοούν. Έτσι, ο Κεφαλονίτης τολμά να μεταναστεύσει στο εξωτερικό ή και στο εσωτερικό της Ελλάδας και να οργανωθεί σε ακμάζουσες παροικίες είτε ως εργάτης είτε ως μορφωμένος. Η γρήγορη προσαρμογή και η υιοθέτηση στάσεων, νοοτροπιών και συμπεριφορών ωστόσο τον κάνουν να αναπτύσσεται χωρίς να εμποδίζεται από στερεότυπα συμπεριφορών, στάσεων και απόψεων. Στη συγκεκριμένη περίπτωση που ερευνάται παραπάνω βλέπουμε τους Κεφαλονίτες ως αθλητές παγκόσμιας εμβέλειας να κατακτούν Ολυμπιακά μετάλλια και να πετυχαίνουν μεγάλες αθλητικές επιδόσεις. (πίνακας 5)

Η αθλητική δραστηριότητα της Κεφαλονιάς μέσα από εφημερίδες και περιοδικά της περιόδου που ερευνάται θα συντελέσει στην καλύτερη κατανόηση της κοινωνικής δομής αλλά και της πολιτιστικής και οικονομικής κατάστασης των κατοίκων του νησιού. Γίνεται έτσι γνωστό ότι υπήρχε αλληλεξάρτηση μεταξύ ιστορικών, κοινωνικών και άλλων δευτερευόντων γεγονότων με τα αθλητικά δρώμενα. Επίσης και οι καταγραφές του Τύπου για τα αθλητικά δρώμενα εξυπηρετούσαν πολλές πρακτικές. Έτσι, όταν οι τοπικές αρχές ή το ρεύμα της εποχής επιβάλλουν τη γύμναση της νεολαίας αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι αναφορές στις εφημερίδες να πυκνώνουν. Αλλά πάλι, όταν το ενδιαφέρον του πληθυσμού μεγαλώνει σε ό,τι αφορά τον αθλητισμό, οι εφημερίδες αυξάνουν τη συχνότητα καταγραφής τους. Το αντίθετο συμβαίνει όταν οι αναγνώστες χάνουν το ενδιαφέρον τους για τον αθλητισμό. Αυτό γίνεται όταν διάφορα γεγονότα επισκιάζουν τα αθλητικά με τη σπουδαιότητά τους. Η αμφίδρομη αυτή σχέση αποδεικνύεται μοιραία. «Πρωταθλητής» στις αθλητικές αναφορές στη διάρκεια της εποχής που μελετάται είναι η εφημερίδα «Εληά» από την οποία προέρχονται το 33 τοις εκατό των συνολικών αναφορών των εφημερίδων (σχ. 1).

Βέβαια, θα ήταν λάθος να παραβλέψουμε και τη χρονική στιγμή όπου έγιναν οι αναφορές αυτές καθώς και τη χρονική περίοδο όπου ενεργοποιείται η εφημερίδα. Είναι λοιπόν λογικό μια εφημερίδα, που τυπώνεται σε περίοδο άνθισης του αθλητισμού ή καλύτερα σε περίοδο που κρίνεται σημαντική η αθλητική καταγραφή, να παρουσιάζει περισσότερες αναφορές αθλητικών γεγονότων. Στα σχήματα 2 έως 7 αυτό μπορεί εύκολα να διαγνωστεί και να εξηγηθεί. Η Εφημερίδα «Ελλά» δικαιολογημένα παρουσιάζει συστηματικές καταγραφές αθλητικών δρώμενων, αφού ευνοείται από τη χρονική περίοδο ύπαρξής της (1922-1940).

Η έρευνα και η συστηματική καταγραφή της αθλητικής δραστηριότητας της Κεφαλονιάς πρώτιστα μέσα από τον τύπο της εποχής και από δευτερεύουσες πηγές όταν κάποιες χρονικές περίοδοι του τύπου απουσίαζαν λόγω του καταστρεπτικού σεισμού του 1953, είναι πρωτότυπη και δεν υπάρχουν ανάλογες έρευνες από τις οποίες θα διασταυρωθούν ή θα συσχετιστούν τα αποτελέσματά της. Η εργασία αυτή μπορεί να δώσει το κίνητρο για περαιτέρω έρευνα και εξαγωγή συμπερασμάτων. Είναι επίσης δυνατή η σύγκριση της αθλητικής κίνησης του νησιού με άλλες περιοχές της Ελλάδας οι συσχετίσεις και οι επηρεασμοί από τους κατακτητές και η αντίδραση ή μη στις ξενόφερτες επιρροές.

Η διατριβή αυτή αποτελεί ένα παράδειγμα τοπικής αθλητικής ιστορίας και ως εκ τούτου, πρόσκληση για οποιονδήποτε θελήσει να μάθει και να μελετήσει περαιτέρω τα αθλητικά δρώμενα της Κεφαλονιάς αλλά και να συγκρίνει παρόμοιες έρευνες στο μέλλον.

Πίνακας 4.Οι Ποδοσφαιρικοί Αγώνες του Ολυμπιακού

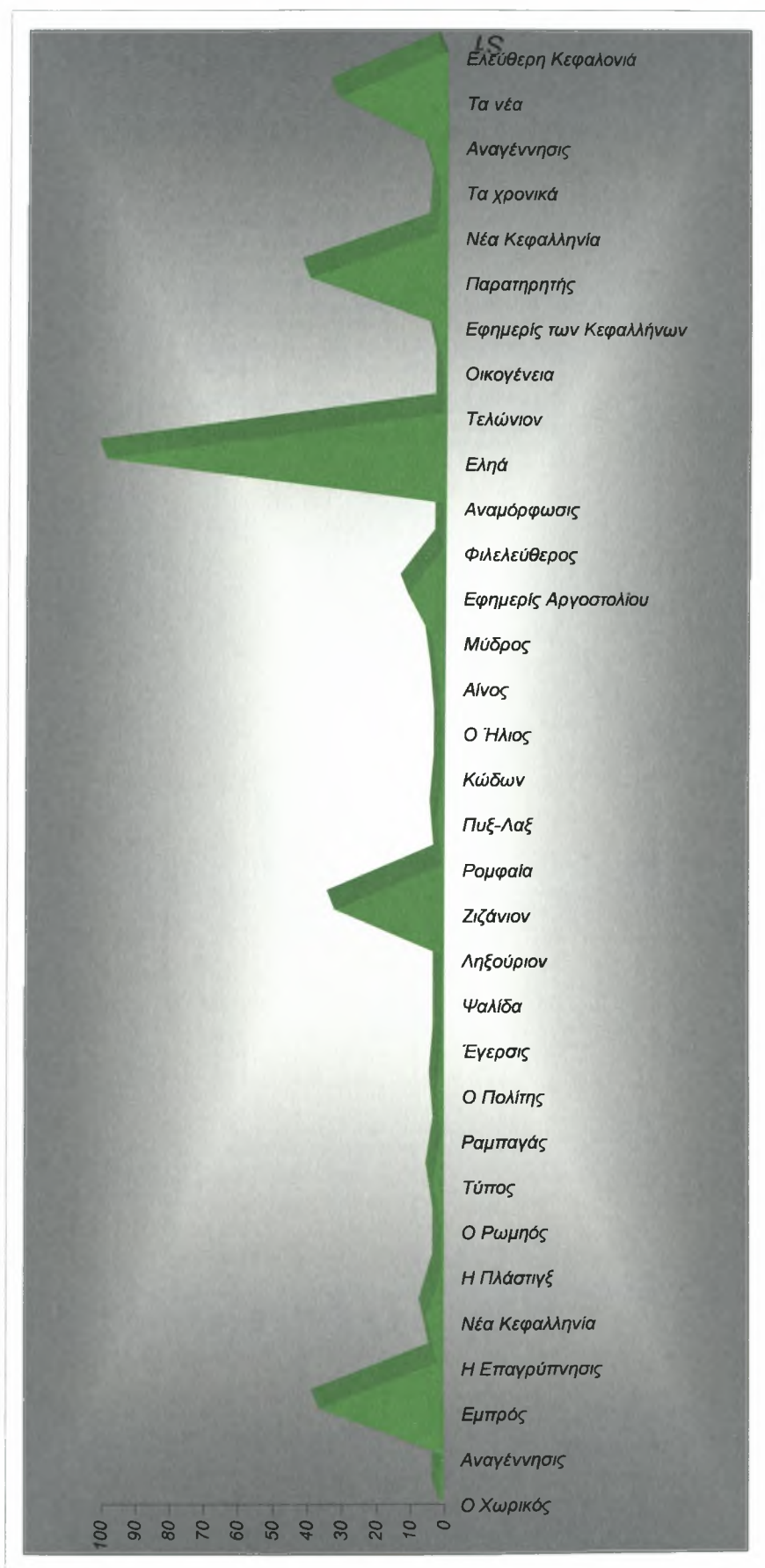
Αντίπαλη ομάδα	Χρονολογία (δημοσίευσης)	Εντός έδρας	Εκτός έδρας	Αποτέλεσμα	Τέρματα που πέτυχε	Τέρματα που δέχτηκε	Νίκες	Ήττες	Ισοπαλίες
Απόλλων Πατρών	30.6.1934	1	-	3-2	3	2	1	-	-
Παναχαϊκή Πατρών	30.6.1934	-	1	0-5	0	5	-	1	-
Απόλλων Πατρών	30.6.1934	-	1	1-1	1	1	-	-	1
Πάνθηρ	30.6.1934	1	-	1-0	1	0	1	-	-
Παναχαϊκή Πατρών	30.6.1934	1	-	4-3	4	3	1	-	-
Μικτή Στόλου	30.6.1934	1	-	1-3	1	3	-	1	-
ΠΓΣ	23-12-34	1	-	Άγνωστο			1	-	-
Αθλητική Ένωση Ζακύνθου	19.6.1948	1	-	6-1	6	1	1	-	-
Αθλητική Ένωση Ζακύνθου	24.3.1950	1	-	1-3	1	3	-	1	-
Εθνικό Μορφωτικό Κέντρο	2.9.1950	1	-	5-2	5	2	1	-	-
Εθνικό Μορφωτικό Κέντρο(Ε.Μ.Σ.)	16.9.1950	1	-	1-3	1	3	-	1	-
Ε.Μ.Σ	7.4.1951	1	-	5-1	5	1	1	-	-
Αστέρας Πατρών	19.10.1951	1	-	2-7	2	7	-	1	-
Μικτή Στόλου	-	1	-	-	-	-	-	-	-
ΣΥΝΟΛΑ		12	2		30	31	7	5	1

Ολυμπιακός

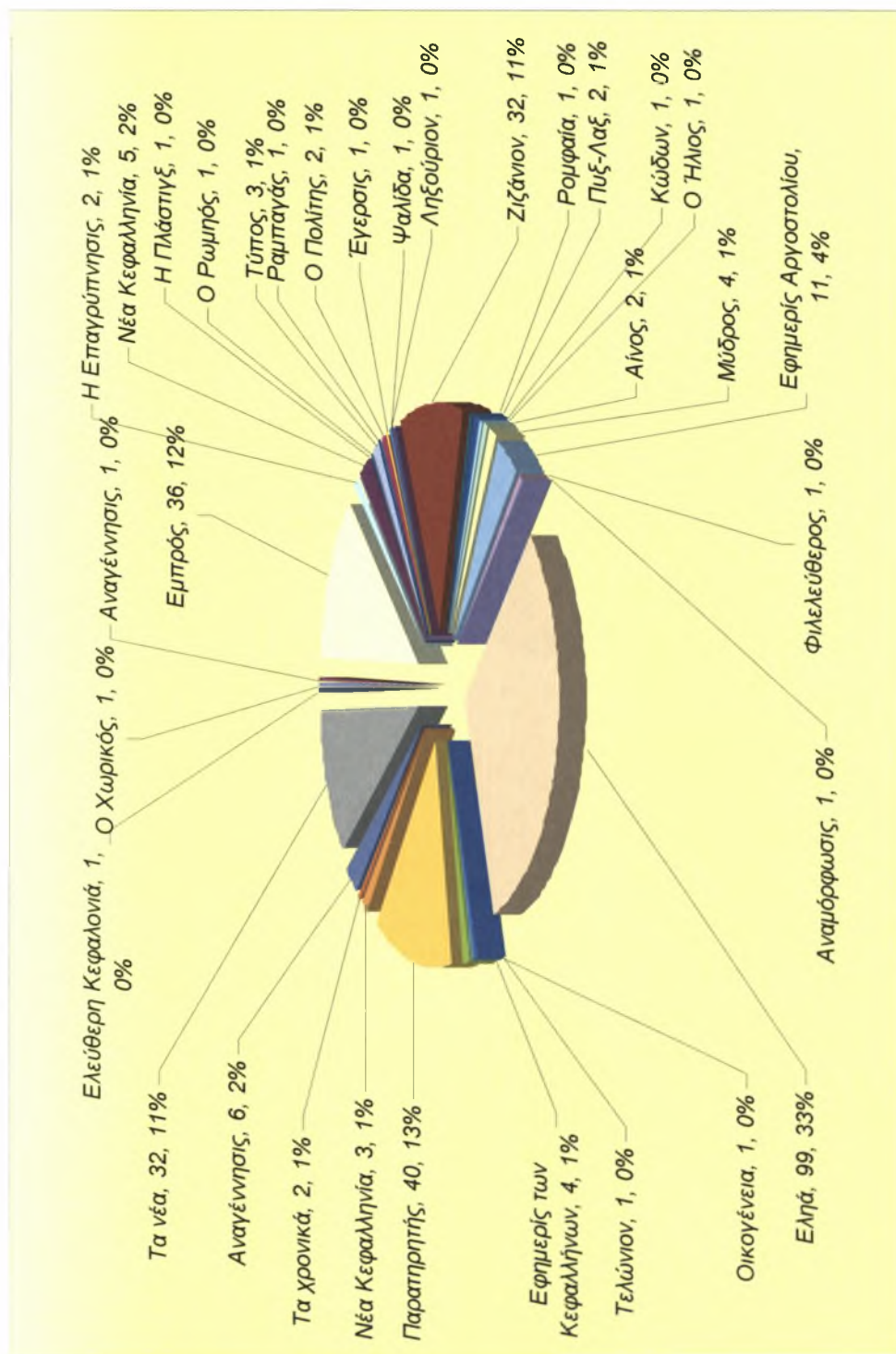
Πίνακας 5. Πίνακας επιδόσεων Κεφαλονιτών Ολυμπιονικών

Α/Α	ΟΝΟΜ / ΜΟ	ΑΓΩΝΙΣΜΑ	ΘΕΣΗ	ΕΤΟΣ	ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ
1.	Δ. Κασσανδρής	Άλμα επί κοντώ.	3η	1870	Δεύτερη Ζάπεια Ολυμπιάδα. (Αθήνα)
2.	Αναστάσιος Μεταξάς	Αγώνες σκοποβολής με όπλο Μάουζερ από απόσταση 200 μέτρων»	4η	1896	Ολυμπιακοί Αγώνες (Αθήνα)
		Κολύμβηση 100 μέτρων	2η		
		Κολύμβηση 500 μέτρων	3η		
3.	Ευστάθιος Χωραφάς	Κολύμβηση 1200 μέτρων	3η	1896	Ολυμπιακοί Αγώνες (Αθήνα)
		Αναρρίχηση επί κάλω	1η		
		Γυμναστικό πένταθλο	2η		
4.	Γεώργιος Αλιμπράντης	Γυμναστικό πένταθλο	2η	1906	Μεσοολυμπιάδα (Αθήνα)
5.	Νικόλαος Αλιμπράντης	Γυμναστικό πένταθλο	1η	1906	Μεσοολυμπιάδα (Αθήνα)
6.	Αναστάσιος Μεταξάς	Βολή κατά διπλών πήλινων δίσκων από απόσταση 14 μέτρων	2η	1906	Μεσοολυμπιάδα (Αθήνα)
		Λιθοβολία	3η		
7.	Μιχάλης Δόριζας	Λιθοβολία	3η	1906	Μεσοολυμπιάδα (Αθήνα)
8.	Μιχάλης Δόριζας	Ελεύθερος ακοντισμός	2η	1908	4 ^η Ολυμπιάδα (Λονδίνο)
		Βολή κατά πήλινων δίσκων	3η		
9.	Αναστάσιος Μεταξάς	Σκοποβολή με πιστόλι	3η	1908	4 ^η Ολυμπιάδα (Λονδίνο)
		Σκόπευση κατά περιστερών	6η		
		Βολή κατά πήλινων δίσκων	6η		
10.	Αναστάσιος Μεταξάς	Βολή κατά πήλινων δίσκων	6η	1912	5 ^η Ολυμπιάδα (Στοκχόλμη)

11.	Μιγάλης Δορίζας	Δισκοβολία Σφαιροβολία	13 11η	1912	5 ^η Ολυμπιάδα (Στοκχόλμη)
12.	Θεοφοράτος	Σφαιροβολία	-	1932	10 ^η Ολυμπιάδα (Λος Άντζελες)
13.	Παναγιώτης Λιναρδάτος	Βολή κατά πήλινων δίσκων	24η	1952	15 ^η Ολυμπιάδα (Ελσίνκι)
	ΟΝΟΜ / ΜΟ	ΑΓΩΝΙΣΜΑ	ΘΕΣΗ	ΕΤΟΣ	ΟΛΥΜΠΙΑΔΑ

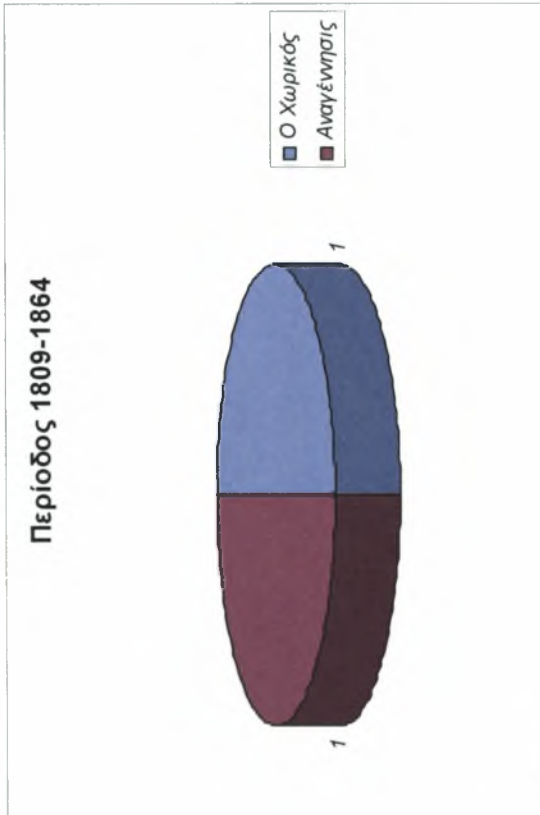

Σχήμα 1. Αριθμός αθλητικών αναφορών ανά εφημερίδα.

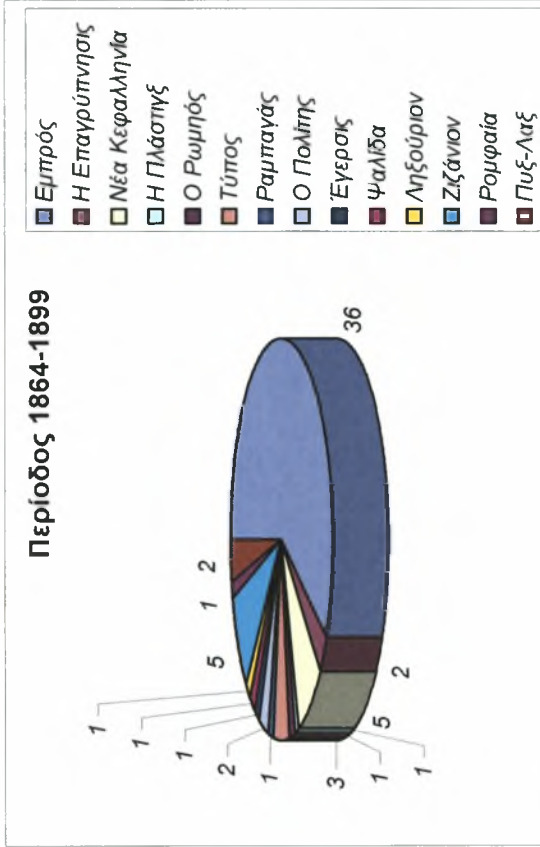

Σχήμα 2. Εκατοστιαία αναλογία καταχωρήσεων αθλητικών δραστηριοτήτων ανά εφημερίδα

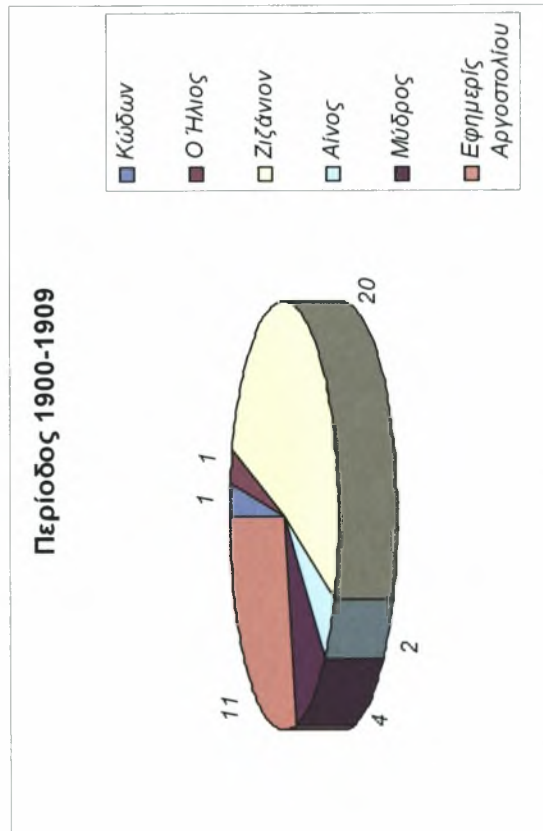
Σχήματα 3-8. Συχνότητα καταγραφής αθλητικών δραστηριοτήτων στις εφημερίδες κατά χρονική περίοδο.

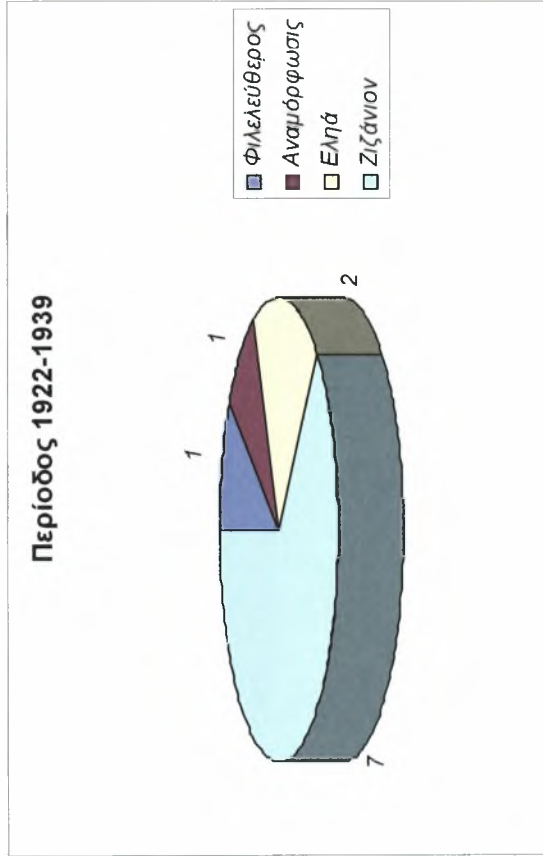
Σχήμα 3.

Σχήμα 4.

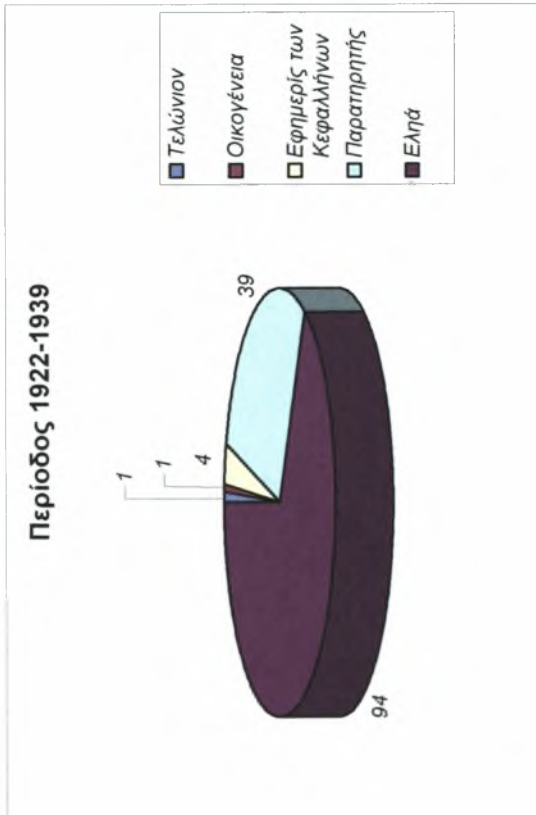
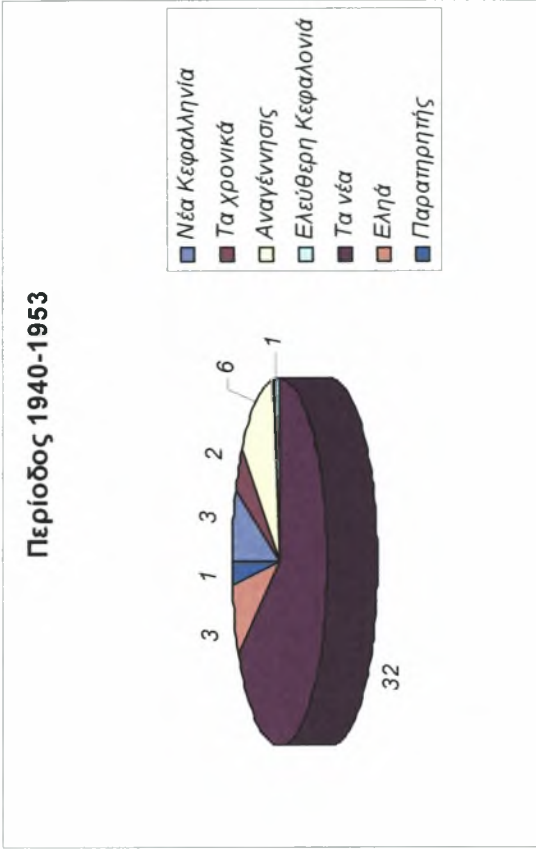

Σχήμα 5.

Σχήμα 6.

Σχήμα 8.

Σχήμα 7.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α.ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ - ΔΕΛΤΙΑ

Εφημερίδα *Έθνος της Κυριακής*, 2006.

Εφημερίδα *Ο Χωρικός*, 1850.

Εφημερίδα *Ζιζάνιον*, 1897 - 1916.

Εφημερίδα *Αναγέννησις*, 1849.

Περιοδικό *Έκφραση*, 2003-2004.

Εφημερίδα *Εμπρός*, 1887 - 1891.

Εφημερίδα *Η Επαγρύπνησις*, 1866 - 1868

Εφημερίδα *Νέα Κεφαλληνία*, 1888.

Εφημερίδα *Ρομφαία*, 1891.

Εφημερίδα *Τύπος*, 1890.

Εφημερίδα *Η Πλάστιγξ*, 1890.

Περιοδικό *Οδύσσεια Κεφαλονιάς και Ιθάκης*, 2003.

Εφημερίδα *Πυξ-Λαξ*, 1888.

Εφημερίδα *Ο Ρωμός*, 1888.

Εφημερίδα *Ραμπαγάς*, 1888.

Εφημερίδα *Ο Πολίτης*, 1886.

Εφημερίδα *Εγερσις*, 1894.

Εφημερίδα *Ψαλίδα*, 1889.

Εφημερίδα *Ληξούριον*, 1884.

Εφημερίδα *Αίνος*, 1900.

Εφημερίδα *Μύδρος*, 1900.

- Περιοδικό *Η Κεφαλονίτικη πρόοδος*, 1975.
- Εφημερίδα *Εφημερίς Αργοστολίου*, 1900 – 1902.
- Εφημερίδα *Φιλελεύθερος*, 1912.
- Εφημερίδα *Αναμόρφωσις*, 1912.
- Εφημερίδα *Ελλά*, 1921 – 1940.
- Περιοδικό, *Η Νίκη*, 1923 – 1924.
- Εφημερίδα *Τελώνιον*, 1925.
- Εφημερίδα *Οικογένεια*, 1928.
- Εφημερίδα *Εφημερίς των Κεφαλλήνων*, 1928.
- Εφημερίδα *Παρατηρητής*, 1929 – 1940.
- Περιοδικό *Κεφαλονίτικη πρόοδος* 1972.
- Εφημερίδα «*Νέα Κεφαλληνία*», 1941.
- Εφημερίδα *Τα χρονικά*, 1946.
- Εφημερίδα *Αναγέννησις*, 1948.
- Εφημερίδα *Τα Νέα*, 1949 – 1952.
- Περιοδικό *Οδύσσεια Κεφαλονιάς και Ιθάκης*, 2004 - 2005
- Εφημερίδα *Κώδων*, 1907.
- Εφημερίδα *Ο Ηλιος*, 1908.
- Εφημερίδα *Παρατηρητής*, 1940.
- Εφημερίδα *Ελεύθερη Κεφαλονιά*, 1946.
- Εφημερίδα *Αναγέννησις*, 1946 - 1948.

B. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αλμπανίδης, Ευάγγελος: *Ιστορία της Άθλησης στον αρχαίο ελληνικό κόσμο*, 2004.
- Βακαλόπουλος, Απόστολος: *Ιστορία του νέου Ελληνισμού*, Θεσσαλονίκη 1973.
- Βερύκιος, Σπύρος: *Ιστορία των "Ηνωμένων Κρατών" των Ιονίων Νήσων*, Αθήνα 1964.

- Γαλανός, Γεράσιμος: *Κεφαλονιά-Ιθάκη και Ολυμπιακοί Αγώνες*, Πειραιάς 2004.
- Γιάτσης, Σωτήρης: *Ιστορία της άθλησης και των αγώνων στον ελληνικό κόσμο κατά τους ελληνορωμαϊκούς, τους βυζαντινούς και τους νεότερους χρόνους*, Θεσσαλονίκη 2000.
- Γιαννάκης Θωμάς: *Ζάππειες και Σύγχρονες Ολυμπιάδες*, Αθήνα 1997.
- Δεμπόνος Αγγελο-Διονύσης: *Σταθμοί*, Αργοστόλι 1994.
- Ελευθερουδάκης, Νικόλαος: *Παγκόσμιος Ιστορία*, Αθήνα, χ.χ.
- Καταστατικό ίδρυσης Γυμναστήριου ο «Κέφαλος».
- Κοργιαλένιο Ίδρυμα Κεφαλονιάς: *Η παλαιά Κεφαλονιά, Ένας ατελείωτος Αύγουστος*, τόμος 1^{ος}, Αργοστόλι 2004.
- Κουλούρη, Χριστίνα: *Αθλητισμός και όψεις της αστικής κοινωνικότητας (Γυμναστικά και Αθλητικά σωματεία 1870-1922)*, Αθήνα 1997.
- Λεύκωμα: *Β' Ολυμπιακοί Αγώνες - Αθήνα 1906*, Αθήνα 2004.
- Λαυράγκας, Διονύσιος: *Απομνημονεύματα*, Αθήνα. Χ.χ.
- Λιβιεράτος, Ευστάθιος: *Ιστορία της νήσου Κεφαλληνίας*, Πειραιάς 1988.
- Λινάρδος, Πέτρος: *Ο Δημήτριος Βικέλας. Από το όραμα στην πράξη*, Αθήνα 1996.
- Λοβέρδος, Ιωάννης: *Ιστορία της νήσου Κεφαλληνίας*. Κεφαλονιά 1888.
- Λουκάτος Σπύρος: *Μαρίνος Σπ. Αντύπας. Η ζωή, η εποχή, η ιδεολογία, η δράση και η δολοφονία του*, Αθήνα 1980.
- Λούντζης Ερμάννος: *Περί της εν Επτανήσω Διοργανώσεως της Δημόσιας Εκπαιδεύσεως*, Αθήνα 1857.
- Λούντζης, Ερμάννος: *Τα Επτάνησα επί Γάλλων Δημοκρατικών*. Χ.χ., χ.τ..
- Μανιτάκης Ν.Παύλος.: *100 χρόνια Νεοελληνικού Αθλητισμού 1830-1930*, Αθήνα 1962.
- Μαυρογιάννης, Γεράσιμος: *Ιστορία των Ιόνιων Νήσων*, Αθήνα 1889.
- Μοντσενίγος Σπύρος: *Νεοελληνική Μουσική*, Αθήνα 1958.
- Μοσχόπουλος, Γεράσιμος: *Ιστορία (Συνοπτική) της Κεφαλληνίας*, Αθήνα 1951.
- Μοσχόπουλος, Γεώργιος: *Ιστορία της Κεφαλονιάς (1797-1940)*, Αθήνα 1988.
- Μουρατίδης Ιωάννης: *Ιστορία Φυσικής Αγωγής (με στοιχεία φιλοσοφίας)*. Θεσσαλονίκη 1990.
- Παγκόσμιο Βιογραφικό Λεξικό*, Αθήνα 1990.

Παπαρηγόπουλος, Κωνσταντίνος.: *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους: Η δεκαετία 1930-1940*, Αθήνα.

Πρακτικά, *Ολύμπια του 1870*, Περίοδος Δευτέρα, Αθήναι 1872.

Πρακτικά, *Ολύμπια του 1875*, Περίοδος Τρίτη, Αθήναι 1878.

Πρακτικά, *Ολύμπια*, Έκτατον φύλλον της Εστίας, Αθήναι 1888.

Πρακτικά, *Ολυμπιακοί Αγώνες*, Αθήνα 2001.

Πρακτικά, *ΣΤ' Διεθνές Πανιώνιο Συνέδριο*, Ζάκυνθος, 23-27 Σεπτεμβρίου 1997, Αθήνα 2001

Παυλίνης, Ευάγγελος: *Ιστορία της Γυμναστικής*, Αθήνα 1953.

Πρόγραμμα «Πανιώνιος Αναδρομική Έκθεση (1864-1914)».

Σκιαδάς Ελευθέριος: *100 Χρόνια Νεώτερη Ελληνική Ολυμπιακή Ιστορία*, Αθήνα 1992.

Τζαχρήστα, Βασιλική: *Η ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων μέσα από τα εκθέματα του μουσείου στην Αρχαία Ολυμπία, Μουσείο σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων*, Ηράκλειο Κρήτης 2000.

Τουμασάτος, Ηλίας: *Ιππηλάσιον-Γκιόστρα, Άθλημα και Θέαμα στα Βενετοκρατούμενα Επτάνησα*, Αργοστόλι 2003.

Τσιτσέλης, Ηλίας: *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα*, Αθήνα 1960.

Τσιτσέλης, Ηλίας: *Κεφαλληνιακά Σύμμικτα*, τόμος 1^{ος}, Αθήνα 1904.

ΥΠ.Ε.Π.Θ.: *Τα Ολυμπιακά Αθλήματα*, Αθήνα 2001.

Φιλλίπου, Ευάγγελος: *Η ιστορία των σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων 1896-2000*, Αθήνα 2002.

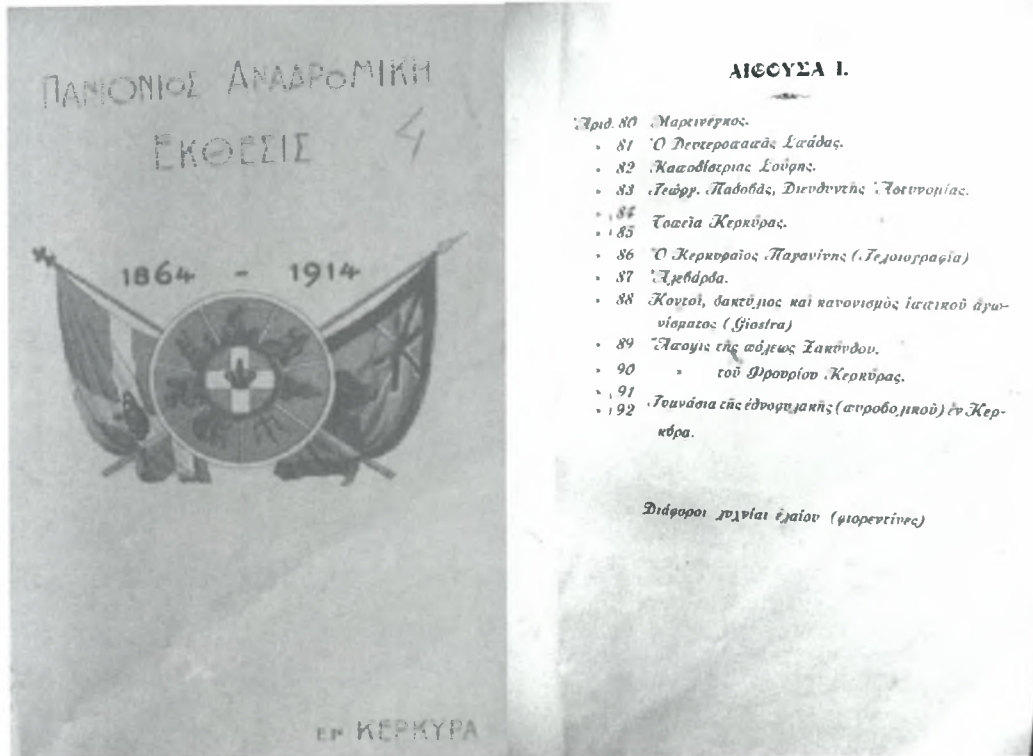
Χαράλαμπος Άννινος: «Περιγραφή των αγώνων», *Ολυμπιακοί αγώνες, έκ. Ch. Beck*, Εν Αθήναις 1896.

Χιώτης, Παναγιώτης: *Σειρά Ιστορικών Απομνημονευμάτων*, Κέρκυρα 1863.

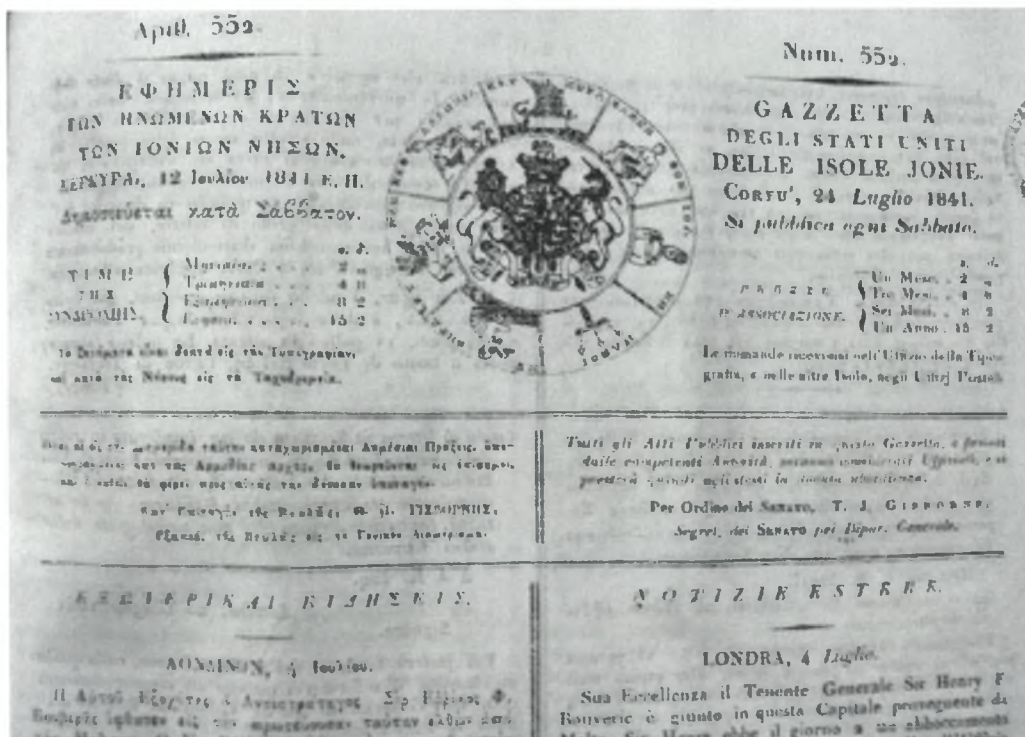
Χοϊδάς, Γ.: *Λόγος Εκφωνηθείς τη 23^η Ιουνίου 1896*. Κεφαλληνία, χ.χ.

Χρυσάφης, Ιωάννης: *Οι σύγχρονοι Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες*, Αθήνα 1930.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 1. Το φυλλάδιο του προγράμματος (Αριθμ. 88) (Αρχειο Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης Αργοστολίου).

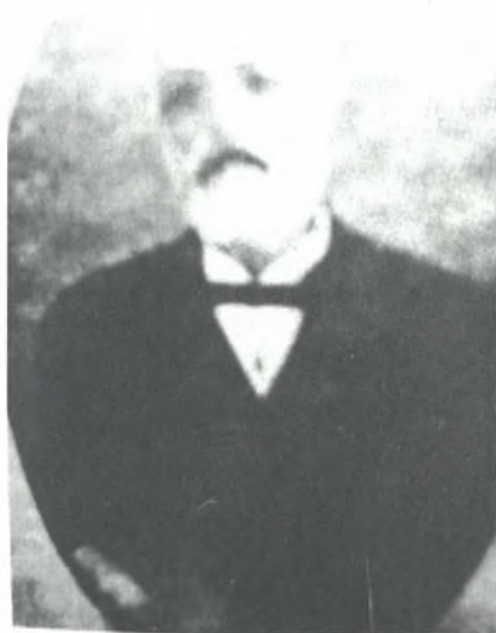
Εικόνα 2. Τυπική δίγλωσση πολιτική εφημερίδα της εποχής. (Αρχειο Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης Αργοστολίου).

Εικόνα 3. Ο Παν. Κουταλιανός σε αφίσα της εποχής (Αρχείο Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης Αργοστολίου).

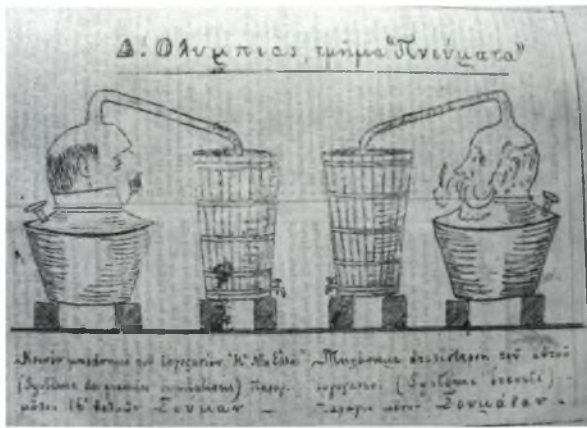
Εικόνα 4. Ο μουσικοσυνθέτης Γεώργιος Λαμπίρης (Αρχείο Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης Αργοστολίου).

Εικ. 5. Ο Νικόλαος Τζανής (Αρχείο Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης Αργοστολίου).

Εικ.6. Ο Διον. Λαυράγκας (Αρχείο Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης Αργοστολίου).

Εικ. 7. Γελοιογραφία της εφημερίδας «Πυξ-Λαξ» για την Δ' Ζάπεια Ολυμπιάδα. (Αρχείο Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης Αργοστολίου).

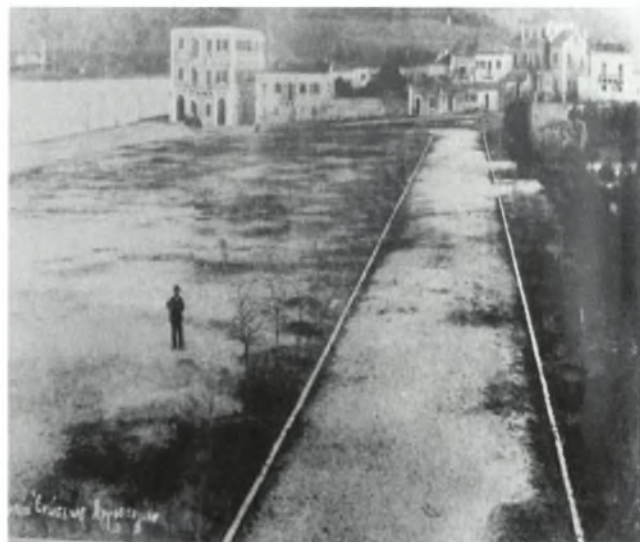
Εικ.8 Η ΦΣΚ στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896. (Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ. 9. Ο Αν. Μεταξάς (Αρχείο Κοργιαλενείου Βιβλιοθήκης Αργοστολίου).

Εικ. 10. Ο Μπάμπης Άννινος. (Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.11. Η πλατεία του Μέιτλανδ (Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.12. Ο νεοϊδρυθείς «Παγκεφαλληνιακός Αθλητικός Σύλλογος»
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.13 Αγγλική ομάδα που
αγωνίστηκε με τον Π.Γ.Σ.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.14 Η νικήτρια ομάδα του
Π.Γ.Σ. στην Πάτρα.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.15. Ένδυμα μπάνιου
στη θάλασσα
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Αλ) τα πρώτα χρόνια του τέννις (1795)
Εικ.16. Γυναικείο τέννις το 1795.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.17. Το παγκόσμιο ρεκόρ του Σ. Χωραφά στην σκοποβολή σε ιπτάμενα δισκία (Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.18. Ο Σ. Τζαννάτος και **Εικ 19** (Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ 20. Ο νεοϊδρυθείς Ολυμπιακός Κεφαλληνίας (Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.21. Η ομάδα βόλεϊ του Γυμνασίου Αργοστολίου (Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.22 Δελτίο παίκτη του Ολυμπιακού

Εικ. 23. Ο Ι. Μεταξάς, ιδρυτής της Ε.Ο.Ν.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ 24. Η ΕΟΝ παρελαύνει.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ. 25. Η ομάδα του
Ολυμπιακού παίρνει μέρος
στην παρέλαση
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ. 26. Ακροβατικό πατινάζ
Γερμανίδας αθλήτριας.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Πορεία Κεφαλλήνων εις κνήγιον μετά τὸν φόνον κροκοδείλου
(Φωτογραφία κ. Αλεξίου)

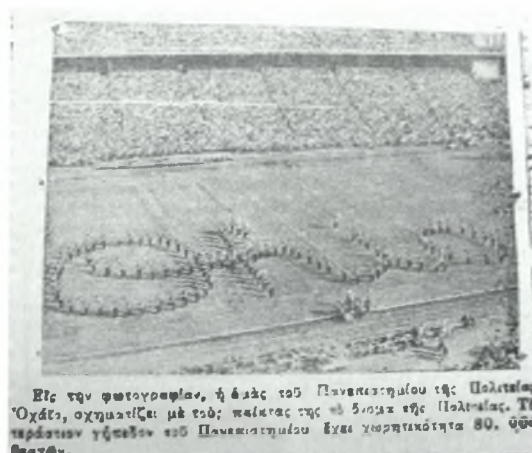
Εικ. 27. Σαφάρι Κεφαλλήνων στην Αφρική
το έτος 1928.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.28. Ο Κ Δενδρινός στον Όλυμπο
το έτος 1928.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.29. Παγκόσμιο πρωτάθλημα σκι
στο Άσπεν του Κολοράντο.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.30. Επιδείξεις αθλητῶν στο Οχάιο
των Η.Π.Α.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ. 31. Η ομάδα του «Ἡρακλῆος» Αθηνῶν.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ. 32. Χόκεϊ ἐπὶ χόρτου στις ἀρχές του 20^{ου} αἰώνα.
(Αρχεῖο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Μεγέθυνση τῆς Εικ. 36.

Εικ. 33. Ἀγγλοι παίζουν κρικότ και ἄλλα παιχνίδια.
(Αρχεῖο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.34. Γήπεδο τένις στις ἀρχές του 20ου αἰώνα ἀπὸ ἀεροφωτογραφία.
(Αρχεῖο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ. 35. Ιστιοπλοϊκό πλοιάριο.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

και **Εικ.36.** Αγωνιστική λέμβος - αρχές 20^{ου} αιώνα.
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ. 37. Τυπικές γυμναστικές επιδείξεις
θηλέων
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ. 38. Η παρέλαση μέρος του
προγράμματος των αγώνων
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.39. Ο Γεώργιος Αλιμπράντης
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ.40. Ο Νικόλαος Αλιμπράντης
(Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).

Εικ 41. Ο Μιχάλης Δόριζας με τα μετάλλια που κέρδισε σε ηλικία μόλις 17 ετών (Αρχείο Κοργ. Βιβλ. Αρ/λίου).